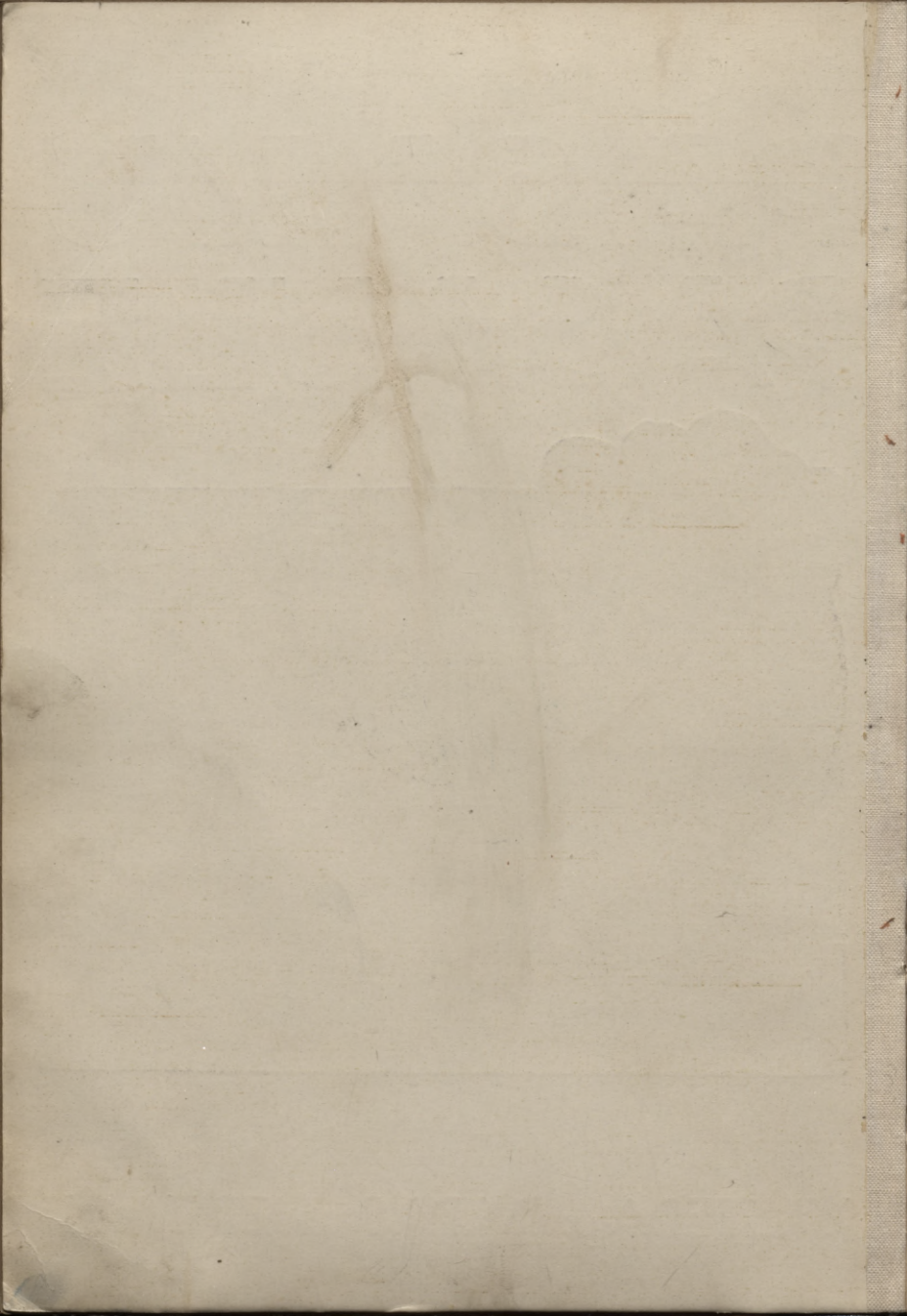

PASAKU PASAULE

VALTERA UN RAPASAS IZDEVUMS

A
10213

PASAKU PASAULE

32 TAUTU PASAKAS

H. UN A. ŠVABES
TULKOJUMĀ

ILLŪSTRĒJIS N. STRUŅĶIS

RĪGĀ 1931
VALTERA UN RAPAS A./S. IZDEVUMS

ПРОВЕР. ЛО
1949 г.

453

Valtera un Rapas
akc. sab. grāmatspiestuve
Brīvības ielā 129/133
Rīgā

L.
In. 241383

0310054051 241.383

VALTERA UN RAPAS AKC. SAB. GRĀMATSPIESTUVE
BRĪVĪBAS IELĀ 129/133 RĪGĀ

Sieva par simts govīm.

Afrikāņu pasaka.

reiz dzīvoja vīrs ar sievu. Ilgu laiku viņi nodzīvoja Patas zemē, kur tiem piedzima dēls. Visa viņu bagātība bij simts govīs.

Pamazām dēls paaugās un bij jau krietni liels. Piecpadsmit gadu vecumā zēnam nomira tēvs un pēc dažiem gadiem arī māte. Tā jauneklis mantoja no vecākiem simts govīs. Palicis viens, viņš sēroja noteikto laiku. Sēru laikam

beidzoties, viņam ieteica meklēt sievu. Viņš kaimiņiem atbildēja:

„Labprāt precēšos, jo vecāki miruši un tagad esmu gluži viens. Tā dzīvot nevaru — jāņem sieva.“

„Tiešām tev jāprecas un mēs viņu palīdzēsīm tev izmeklēt.“

„Lai notiek!“

Tad jauneklis atkal ieminējās: „Labprāt vēlētos, ka kāds man uzmeklētu sievu.“

Viņam atbildēja: „Kā Dievs būs nolīcis.“

Viens no kaimiņiem cēlās un gāja meklēt jauneklim sievu, ko beidzot arī atrada. Atgriezies viņš teica:

„Atradu sievu, kādu vēlējies, bet viņa šai pilsētā nedzīvo.“

„Kur tad?“

„Citā pilsētā, diezgan tālu; man liekas, no šejienes līdz turieni būs astoņu stundu gājiens.“

„Kam meita?“

„Viņa ir Abdallas meita un vecais ir ļoti bagāts; tam pieder seši tūkstoši liellopu un šī ir vienīgā meita.“

Jauneklis bij ar mieru to ņemt par sievu. Viņš sacīja kaimiņam:

„Aizej rītu uz turieni un saki, ka esmu ar mieru.“

Kaimiņš atteica: „Ar Dieva palīgu. Ja Dievs dos veselību, aiziešu.“

Rīta ausnā precinieks cēlās un gāja, kamēr nonāca pie vecā Abdallas, izstāstīdams visu, kas bij noticis. Tēvs teica:

„Tavus vārdus dzirdēju, bet prasu, lai tas, kas manu meitu grib precēt, samaksā man par līgavu simts govīs. Ja viņš šādu krienu dod, tad dabūs manu meitu par sievu.“

Precinieks atbildēja:

„Tik tiešām, kā Dievs lēmis, iešu un paziņošu to.“

Precinieks devās atpakaļ un izstāstīja jauneklim visu, ko bij runājuši. Jauneklis teica:

„Tu saki, ka viņš grib līgavas pūrā simts govīs; man cita nekā nav, kā tikai šī manta. Kad to viņam atdošu, no

kā dzīvos sieva, ko pārvedišu savā namā? Man taču nav it-
nekā, kā vienīgi šis simts govīs, ko mantoju no tēva.“

Tad kaimiņš teica: „Saki, vai tu gribi, vai negribi, lai varu
aiziet un nonest atbildi.“

Jauneklim sašļuka dūša un viņš ilgi domāja. Beidzot sa-
siējās un teica:

„Nieki! Dodies turp un saki, ka esmu ar mieru. Aiz-
vedišu prasītās simts govīs un nodošu viņam.“

Precinieks cēlās un devās pie tēva sacidams:

„Jauneklis ir ar mieru maksāt simts govīs.“

„Tad lai ņem vesels manu meitu.“

Pārrunājuši dažus sīkumus, viņi aizsūtīja jauneklim pakal.
Tas atnāca. Viņu uzņēma laipni un kopīgi pārrunāja precī-
bas. Viņam noticeja. Samaksājās simts govīs, viņš nosvinēja
kāzas un atgriezās mājās. Pagāja desmit dienas. Pārtikai iz-
beidzoties, jaunajam vīram vairs nebija ko sievai dot ēst. Viņš
teica:

„Mijā sieva, tagad mums nav vairs nekā. Līdz šim man
bij govīs, bet esmu atdevis par tevi un man nav palicis it-
nekā. Iešu tagad pie kaimiņiem, lai tie, kam ir govīs, atļauj
man izslaukt drusku piena, lai mums būtu ko ēst.“

Sieva atbildēja: „Labi, labi, vīriņ.“

Jaunais vīrs gāja un viņa vienīgais darbs bija: kalpot par
govju slaucēju, lai būtu ko ēst sev un sievai.

Kādu dienu sieva izgāja ārā un nostājās durvju priekšā.
Garām nāca skaists jauneklis. Ieraudzījis durvis sievu, viņš
iedegās kaislibā un gribēja to iegūt. Tāpēc viņš sūtīja savu
savadēju.

Sieva teica:

„Kā Dievs būs nolīcis. Pagaidi vēl mazliet, tad došu at-
bildi. Tagad vēl nevaru.“

Savadējs cēlās un gāja uz mājām.

Pēc trim mēnešiem sievas tēvs domāja:

„Iešu pie meitas pasērst.“

Viņš devās ceļā un, nonācis pie znota durvīm, pieklauvēja.
Meita piecēlās un atsaucās:

„Kas tu tāds esi?“

Vecais atbildēja: „Esmu tāds un tāds.“

Meita piecēlās un teica: „Nāc taču iekšā!“

Tēvs iegāja un apsveicinājās ar meitu. Viņa to lūdza stabu ailē apsēsties. Tēvs jautāja, kā klāloties, un viņam atteica:

„Iztikt var.“

Meita piecēlās, iegāja savā istabā un nogrima domās. Viņa sāka gauži raudāt, jo visā mājā nebija, ar ko tēvu pacienāt. Izējot pa sētas durvīm un paskatoties pār pagalmu, tā ieraudzīja jaunekli, kas gribēja viņu iegūt. Viņš to aicināja. Sieva, piegājusi, teica:

„Kā iet, kungs?“

Viņš atteica: „Nosūtīju pie tevis vīru, kam tu esot teikusi, ka gribot pie manis nākt ciemā, bet neatnāci. Kādēļ tu mānies? Kopš tevi toreiz redzēju durvīs, vienmēr sapņoju par tevi.“

Sieva teica: „Ja Dievs būs nolīcis, nekrāpšu vairs tevi. Tikko tu vēlēsi, tūliņ nākšu. Bet vispirms gādā gabalu gaļas, lai varu pacienāt viesi. Tad nākšu.“

Jauneklis prasīja: „Kas atnācis pie tevis?“

„Mans tēvs.“

„Kā Dievs būs nolīcis; gaidi. Tūliņ atnesišu gaļu.“

Viņš piecēlās un aizgāja. Sieva palika stāvam turpat. Drīz vien nāca jauneklis, pārlicis ceturtdal govs pār pleciem un sacīja:

„Še gaļa, bet nu vairs mani nekrāp!“

„Ar Dieva palīgu. Nekrāpšu vairs tevi.“

Viņš izstiepa roku un iedeva gaļu. Sieva to paņēma un iegāja namā. Gaļas devējs staigāja ārā uz priekšu un atpakaļ un gaidīja sievu izpildām solījumu.

Iegājusi iekšā, sieva ņēma gaļu, sagrieza un lika podā. Tikko viņa bij to izvārijusi, pārnāca vīrs un atrada stabu ailē sēdam savu sievas tēvu. Viņš satrūkās un nezināja, ko darīt, ko teikt; tomēr viņš virzījās tuvāk un pienāca pie sievas tēva, sveicināja to pēc visiem likumiem un apvaicājās, kā

klājas. Tad iegāja pie sievas un, atradis to vārām gaļu, prasīja:

„Mīlo sieviņ, ko tu vāri?“

„Vāru gaļu.“

„Kur ņēmi?“

„Dabūju no kaimiņiem, viņi man iedeva.“

To izdzirdis, vīrs aplusa, jo bij noskumis par savu nabadzību. Tad viņš teica sievai:

„Ko lai nu iesākam? Kā lai uzņemam viesi?“

„Nezinu.“

„Iešu pie bagātiem, kam slaucu govīs, un teikšu: „Man ir viesis un es ļoti vēlētos, ka jūs man kautko iedotu, vienalga ko, lai varētu viesi pacienāt.“

Viņš cēlās, gāja pie bagātiem un pastāstīja viņiem visu, kas noticis. Bagāti neļauņojās un iedeva viņam mazliet galas un piena. Paņēmis to, viņš aizgāja.

Sieva bij jau izvārijusi dāvāto gaļu. Pārradās arī vīrs ar mazliet galas un sieva, to paņēmusi, nolika zemē. Vīrs nomazgāja rokas un izgāja stabu ailē. Sieva izņēma gaļu no poda un salika traukos, no kuņģiem parastī ēda.

Jauneklis bij vēl turpat un staigāja uz priekšu un atpakaļ, kamēr pārliecinājās, ka norunātais laiks pagājīs. Viņš pie sevis noteica:

„Iešu gar durvīm un apskatīšos, kur viņa palikusi.“

Iedams gaļām, viņš ieraudzīja sievastēvu un vīru sēdam un tērzējam. Viņus ieraudzījis, bezdievis sveicināja. Sievas vīrs atņēma un lūdza nākt iekšā.

Tā viņi tērzēja, un mājas tēvs nekā nezināja, kāds nodoms svešniekam un ko viņš grib. Tā viņi tērzēja: sievas tēvs un vīrs ar to suni, kas gribēja laupīt jaunā vīra mājas mieru. Ailē sēdēja trīs vīri.

Sieva iznesa galas traukus stabu ailē. Un viņas vīram pieceļoties, lai saņemtu gaļu, sieva teica:

„Ēdat veseli, jūs trīs muļķi!“

Tēvs piecēlās un teica:

„Kāpēc tu domā, ka esmu muļķis?“

Meita atteica:

„Ēd vien, gan jau vēlāk pateikšu.“

Bet tēvs neatlaidās: „Nē, neēdīšu, kamēr tu nebūsi pateikusi, kādēļ esmu mulķis.“

Tad meita piecēlās un teica:

„Tu lēti pārdevi kādu dārgu lietu, tēt.“

„Ko tad esmu pārdevis pārāk lēti?“

„Mani tu esi pārdevis pārāk lēti, tēt.“

„Kā tā?“

„Tev nav neviena cita bērna kā es un tomēr tu pārdevi mani par simts govīm. Un tev pašam ir taču seši tūkstoši govju. Simts govīs tev bij vērtīgākas nekā es, tādēļ teicu: tu esi lēti pārdevis kādu dārgumu.“

„Taisnība, bērns, esmu bijis mulķis.“

Piecēlās viņas vīrs un sacīja: „Saki, lūdzu, arī manu mulķību.“

Sieva teica: „Tu esi bijis daudz lielāks mulķis.“

„Kā tā?“

„Tu mantoji no vecākiem tikai simts govīs un vairāk nekā. Par visām simts govīm tu apprecēji mani. Jūsu pilsētā bij daudz sievu, kuŗu līgavas pūram prasīja tikai desmit vai divdesmit govīs, bet tu tās neņēmi un apprecēji mani par visām simts govīm. Nu tev nav nekā. Pat pašiem mums nav ko ēst. Tu esi palicis par svešu ļaužu kalpu un slaucot viņu govīs dabū mazliet ēst. Ja tu būtu paturējis pusi no savām govīm un par pusi apprecētu sievu, tad tev būtu visa kā diezgan. Tā ir tava mulķība, mīļo vīriņ.“

Tad prasīja nelietis: „Un kas ir mana mulķība?“

Sieva piecēlās un teica: „Tu esi daudz lielāks mulķis kā tie abi.“

Viņš prasīja: „Kā tā?“

„Tu gribēji iegūt par ceturtdaļ govs to, kas bij pirktas par simts govīm. Vai tu neesi mulķis?“

Svešnieks pietrūkās kājās un taisījās, ka pazūd. Laimīgu ceļu!

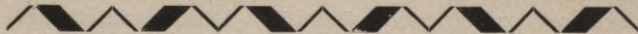
Tēvs palika vēl divi dienas. Trešā dienā viņš atvadījās,

devās ceļā un atgriezās savās mājās. Pārnācis tur, viņš at-
raisīja govīs, ko bij dabūjis no znota, aizsūtīja atpakaļ un
deva līdz vēl divi simti citas. Nu viņa meita varēja mierīgi
dzīvot ar savu vīru ilgu mūžu.

Šo pasaku man teica Omars ben Himidi ben Muhameds
Ruvehi Rjandjalē, pulksten trijos nakti, savā ailē. Tagad stā-
stam beigas. Katrs, kam to stāstīs, klausīsies ar prieku. Un
šis pasakas nosaukums ir:

„Sieva par simts govīm.“

Zaķis.

Afrikāņu pasaka.

eiz dzīvoja meitene ar tēvu un māti. Māte aizejot teica bērnam:

„Pieskatī nu labi tēvu, meitiņ!“

Bet meitene par tēvu nerūpējās un nedeva tam ēst. Pārņākot māte atrada tēvu gluži no-vārgušu. Viņa iedeva meitenei grozu un aiz-trieca to uz mežu lasīt tamarindas. Meitene pienāca pie liela koka, kas piederēja zvēriem, bet tie bij aizgājuši projām. Viņa pielasīja pilnu grozu ar koka augļiem. Vakarā pārņākot zvēri atrada meiteni koka galotnē un priecājās par gardo kumosīņu. Vini nosprieda:

„Rīta agrumā viņu apēdīsim,“ un apgūlās zem koka, lai meitene nevarētu aizbēgt.

Zaķis nakti pamodās, uzkāpa kokā un prasīja meitenei, ko šī labāk gribot: mirt vai dzīvot. Meitene gribēja dzīvot, tāpēc zaķis kaulējās:

„Ko dosi, ja tevi izglābšu?“

„Došu visu, ko vien prasīsi.“

„Gribu vistas.“

„Cik?“

„Daudz, ļoti daudz.“

„Kad tikšu mājās, dabūsi.“

Viņi abi nokāpa zemē un skrēja uz meitenes mājām. Mei-tene deva zaķim tikdaudz vistu, cik vien viņš gribēja. Zaķis paņēma vistas un atgriezās ar tām mežā. Tur viņš tās no-kāva un asinis salēja mazā bļodiņā. Paēdies, tās atgriezās pie koka un apraiņīja ar asinīm hiēnai purnu un ķetnas. Tad likās gulēt.

Otrā rītā visi zvēri pamodās, tikai zaķis izlikās it kā būtu vēl aizmidzis, lai gan visu dzirdēja. Zvēri teica viens otram: „Laiks ēst gaļu!“

Bet gaļas vairs nebij. Viņi brīnījās: „Kur gan tā meitene palikusi?”

Zaķis atbildēja: „Nezinu, bet laikam hiēna apēdusi, jo tai asiņains purns un ķetras.” Daži zvēri, sanīknoti, sāka hiēnu sist, bet citi zaķim neticēja. Tad zaķis teica:

„Izraksim lielu, platu bedri, sakursim tur uguni un līksim visiem zvēriem lēkt pāri. Kas iekritis — būs vainīgs.”

Visi lēca, bet viens pakal otram iekrita bedrē. Tikai zaķis nelēca; tas priecīgs iemuka mežā, jo bij viltīgs.

Mežā satika lapsu. Viņi abi plūca augļus no kāda koka, kas piederēja svešam kungam. Tas atnāca pēc augļiem, bet atrada koku pustukšu. Viņš nodomāja, ka bijuši zagļi un nolēma tos nakti saķert. Uztaisīja no sveķiem meiteni un to ielika kokā. Nakti zaķis ar lapsu ieraudzīja kokā meiteni. Zaķis uzrāpās augšā, bet meitene nekustējās. Viņš grasījās to nogrīst zemē, bet ķepas pielīpa pie sveķiem. Zaķis kļiedza:

„Laid mani vaļā, laid vaļā!”

Meitene nelaida. Tad zaķis aicināja palīgā lapsu. Lapsa uzrāpās gan, bet tāpat pielīpa. Zaķis teica lapsai:

„Kad atnāks kungs un mūs sitīs, ko tu darīsi?”

Lapsa atteica: „Kliegšu”.

Zaķis mācīja: „Daudz vis nekliedz. Izlicies, ka esi pagalam.”

Otrā rītā kungs viņus atrada kokā. Viņš uzrāpās augšā un sāka tos sist. Lapsa vaimanāja kā negudra, bet zaķis iebrēcās tikai mazliet un izlikās beigts.

Kungs viņus paņēma, norāva vēl dažus augļus, ielika tos ar zvēriem vienā grozā un nesa uz galvas mājā. Pa ceļam zaķis atžilba un gribēja pamodināt arī lapsu, bet tā bij jau beigta. Tad zaķis noēda dažus augļus un atkal izlikās beigts. Pārnācis mājā, kungs atrada grozā vēl tikai dažus augļus un brīnījās, kur palikuši pārējie.

Kungs ielika abus zvērus ar visu ādu un spalvu lielā katlā vārīt. Tikko ūdens palika siltāks, zaķis apgāza katlu, izlēca ārā un aizmuka. Kungs dzinās pakal, bet nepanāca.

Muļķa vīrs un gudrā sieva.

Atrikāņu pasaka.

āds muļķa vīrs sēdēja lielā sapulcē un piepēži teica: „Es zinu, cik olekšu liela ir zeme“.

Viņš saderēja ar kādu vīru uz visu savu mantu, ka to zinot, un svinīgi nodievojās otrā dienā pateikt zemes garumu. Pēc tam tas bēdīgs devās uz mājām. Kad viņa sieva tam teica: „Ēdisim vakariņas,“ viņš atrūca „neēdīšu“, satinās un nolikās gulēt.

Sieva viņam prasīja: „Saki man, kādēļ tu šodien esi tik bēdīgs, kas tevi apbēdinājis?“

Viņš teica: „Saderēju uz visu mantu, ka zinu, cik liela ir zeme. Svinīgi zvērēju, ka rīt iešu un to pateikšu, bet ja to nezināšu, tad zaudēšu visu manu mantu.“

Sieva deva šādu padomu: „Tas ir pavisam viegli. Rita agrumā dodies uz to vietu, kur svinīgi solījies ierasties, iedzen zemē mietu un saki: „Zeme no šīs vietas uz to pusi sniedzas tik un tik tālu. Ja netici, mēro pats, un ja esmu melojis, lai tieku sodīts.“

Vīrs paēda vakariņas priecīgs par sievas padomu un likās gulēt. Otrā rītā viņš devās turp un darīja, kā sieva bij mācījusi. Karalis, izdzirdis šo lietu, pavēlēja atsaukt vīru un teica:

„Kas tev deva šādu padomu?“

„Sieva“.

„Vai tava sieva ir gudra?“

„Jā, ļoti gudra, jauna un skaista.“

„Jauna sieva, kas ir tik gudra un skaista, pienākas mums, -- mēs viņu precēsīm.“

Vīrs devās mājup noskumis, apjucis un domīgs.

Sieva prasīja: „Kādēļ tu šodien atkal esi tik bēdīgs?“

„Šodien mums uzkritušas daudz lielākas bēdas nekā iepriekšējās.“

„Kas noticis? Lūdzu, pasaki taču man!“

„Karalis mani iztaujāja par tavu gudrību, un es teicu: Mana sieva ir ļoti gudra un skaista. Karalis atteica: Jauna sieva, kas ir tik gudra un skaista, pienākas mums, — mēs viņu precēsim. — Lūk tāpēc esmu ļoti noskumis.“

Sieva teica: „Mulķi! Kādēļ lielijies: Mana sieva ir ļoti gudra, jauna un skaista? Ej un saki karalim: Kad sievai visu pastāstīju, ko jūs man teicāt, viņa ļoti priecājās, sagatavoja daudz ēdiena un miestīņa un tagad ielūdza karali ar augstmaņiem uz mielastu. — Tad ved viņus šurp!“

Vīrs darija, kā sieva bij mācījusi. Ielūdza karali, augstmaņus un atveda visus uz mājām. Sieva bij uzklājusi galdu, bet mērces un gaļas traukos salikusi linus, ietīdama trauku un bļodu vākus gan zelta cauraustos, gan zīda lakatos, gan raibi stripotā, puķēm izrakstītā mirdzošā drēbē, gan kokvilnas lakatā, gan baltā, gan vecā biežā drēbē. Apsēdies ar augstmaņiem pie galda, karalis ieraudzīja priekšā vilnas drēbē ietītu bļodu. Noņēmis vāku, bļodā atrada tikai linus. Viņš aizsvieda tos prom un pavēlēja padot trauku, ietītu biežā baltā drēbē, bet noņēmis vāku atkal ieraudzīja linus. Tas pats notika ar visām pārējām bļodām, jo visas bij lini. Karalis pārskaities kļiedza:

„Šī sieva mūs izmulķo!“

Viņš pavēlēja atsaukt sievu un teica: „Kāpēc tu mūs mulķo?“

Sieva atteica: „Ak, karali! Sievu vaigs ir tikpat neglīts vai daiļš, cik dažādas ir drēbes, kuras vērtē pēc tā, cik tās ir skaistas. Tāda ir sievu seja un daba, bet visam pamatā tikai lini. Tāpat arī mēs: lai esam skaistas vai neglitas, galu galā esam tomēr visas vienādas.“

Karalis bij priecīgi pārsteigts par iauko līdzību, ko sieva bij stāstījusi, gribēdama palikt uzticīga savam nabaga vīram un netikodama karaļa sievas goda. Viņš dāvināja tiem daudz naudas, sacīdams:

„Esmu jūs sabiedējis un skumdinājis, bet ar šo līdzību tu pasargāji mani no grēka.“

Dievu izredzētā Sabulana.

Afrikāņu pasaka.

ahakvenes iedzīvotāji mēdza iekopt tirumus purvos un pakalnēs. Gadiem ilgi tirumi deva labu ražu, bet nekad viņi nekā neziedoja dieviem. Kādu gadu viņi atkal aŗa un sēja, bet nekas nepaauga. Izcēlās bads. Tad viņi pārcēlas uz citu vietu, apmetās pakalnē, to apsēja, bet atkal nekas neizauga.

Tad kādā jaukā dienā virieši kopā ar suņiem izgāja medīt. Viņi izcēla vairākus zvērus. Suņi dzinās pakal un ieskrēja purvā. Mednieki sekoja un, pienākot pie purva, redzēja, ka druvas jau ir briedumā. Bet kad viņi gribēja noplūkt cukura niedras, lai pasūkātu, tās nelāvās. Viņi pamēģināja rakt kartupeļus, lai tos nogaršotu, bet velti! Pat banāni nelaidās norauties.

Tad no tuvējā meŗa iznāca dievi un tos padzina. Vispirms viņi uzbruka vecajam, tad viņa padomdevējam, pēc tam tiem pārējiem. Visi metās bēgt. Dievi sauca:

„Kas jums atļāva nākt šurpu un te rakņāties? Lauzt cukura niedras un rakt kartupeļus? Sargaities, šodien pat jūs saķersim!“

Laudis bēga pa kaklu, pa galvu un grūstoties krita kūlenodami gar zemi. Pārnākuŗi mājās, viņi izstāstīja, kas noticis. Tad likās gulēt.

Otrā ritā, gaismai austot, sievas modināja cita citu: „Bu—bu—bu—bu—bu!“ un teica:

„Iesim ŷagaros!“

Viņas iznāca tai vietā, kur koki bij nokaltuŗi un lasīja ŷagarus, lai sasietu nastās. Tad ŷēma auklas, izklāja zemē un kŗāva kurināmo virsū. Viņas vēl meklēja sīkākus zarus, lai auklas varētu stingrāk savilkt un nastas neizjuktu.

Vecākā no viņām, gribēdama salauzt zarus, nonāca pie koka, no kuŗa lāsoja kautkas līdzīgs ŷūdenim. ŷķidrums viņai uzpilēja uz rokas. ŷī brīnijās:

„Nez' kas tas par šķidrumu, kas te lāso?“

To nobaudidama viņa juta, ka tas bij medus. Tad noteica:
„No kurienes gan pil šis medus?“

Viņa paskatījās augšup. Tas bij smidri noaudzis koks, kuplām lapām, un kādā dobumā viņa tiešām ieraudzīja bišu perus ar medu. Viņa iebāza roku — piepēži tā nolūza un palika kokā!

Neko neteikusi, viņa paslēpa sakropļoto roku un pasauca kādu citu sievu, teikdama: „Panāc šurp un nolauz te vēl dažus sikus zariņus, tad varēsim visas grieztles mājup.“ Suktā pienāca. „Saucu tevi tādēļ,“ vecākā teica, „ka šai kokā ir medus. Vai redzi?“

Jaunākā iebāza roku dobumā, bet kad gribēja to izvilkēt — roka nolūza. Viņa kļiedza: „Vai, vai kāda nelaime!“

„Klusu!“ vecākā uzkliedza, „paskaties, man izgāja gluži tāpat.“

Viņas piesauca citas sievas. Tās visas viena pēc otras Sasiešu nastas, uzcelšu jums galvā, un tad varat iet.“
bāza dobumā roku, kas visām nolūza.

Vēl bij palikusi jaunava vārdā Sabulana. Viņas sauca arī to, bet Sabulana negāja.

„Vai domājat, ka nezinu, ka esat Šrata mežā? Iesim!

Tā arī notika. Sabulana, nesdaļa malkas nastu, pa ceļam dziedāja: „Ak vai jūs sakropļotās, jūs sakropļotās!“

Ciema vīrieši prasīja: „Ko tu dziedi: jūs sakropļotās?“

Viņa atbildēja: „Apskatat savas sievas, cik tās ir skaiestas. Tā kā viņām vairs nav roku, liekat viņas gulēt vienā būdā un paši varat nakti mest kauliņus.“

Mesli norādīja tieši uz Sabulanu, ka tai jāiet pēc svētās upura malkas. Tās māte nebija ar mieru un sacīja:

„Vai tad citu nav ko sūtīt?“

Bet Sabulana lūdzās, lai to laižot.

Dienai austot, salasījās visi ļaudis un devās uz svēto birzi. Viņi apmetās meža malā un neuzdrošinājās tālāk iet. Sabulana viena pati iegāja mežā un atrada tur sapulcētus visus dievus. Viņi ļāva tai apsēsties, ko viņa arī darija; kad viņu sveicināja, tā sveicienu atņēma. Dievi teica:

„Kā tu drikstēji nākt šurp, kad pat pieaugušie baidās?
Saki, ko tu gribi?“

Viņa atbildēja dziedādama:

„Esmu Sabulana! Esmu Sabulana,
Tuksneša meita!
Esmu tuksneša meita,
Sabulana, Sabulana!“

Kāds no dieviem vaicāja savam pavadonim: „Saki man,
vai tu atmini, ko viņa tikko dziedāja?“

Otrs teica: „Pie joda, aizmirsu.“

Un visi piebalsoja: „Es arī aizmirsu.“

Viņi lūdza Sabulanu sākt no jauna, un viņa atkal dziedāja:

„Esmu Sabulana, tuksneša meita . . .“

Dievi paņēma maīsu, ķirbjus, rīsu, dažādus citus labumus
un iedeva Sabulanai. Viņi pasauca savus bērņus, lai tie iznes
visu no meža, jo viri neuzdrošinoties tuvoties, un teica jau-
navai:

„Pasaki saviem ļaudīm, lai tie visu ciemā izdala.“

Sabulana iznāca no meža un pavēlēja ļaudīm palīdzēt. Viņi
paklausīja, un tūlī visas sievas atguva rokas.

Sabulana atgriezās svētbirzī. Dievi teica:

„Pasaki tautai, ka tā bij aprēkojusies, jo koptama un no-
vākdama tīrumus, tā mūs negodināja. Bet tagad lai viņi nāk
ar maisiem un groziem pēc barības un ņem vien, cik katrs
spēj nest. Jo tagad esam laimīgi, ka viņi mūs atkal pielūdz.“

Kādu dienu Sabulana iegāja mežā, un dievi teica:

„Paziņo tiem, ka esam saniknoti, jo tie ēdami mums nekā
neziedoja. Kā tu domā, kas neļāva maīsam augt? Tas, ka
jūs tik bieži grēkojat. Un tad, kad jūs nācāt medīt, un suņi dzi-
nās pakal zvēriem līdz pat purvam: kā jūs uzdrošinājāties no-
vākt ražu un rakņāties zemē?“

Sabulana gāja un paziņoja sacīto ļaudīm.

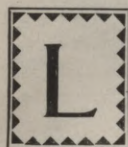
Viņa bij nelielas cilts vecākā meita no karaļa dzimts. Tagad
viņai un tās mātei parādījā godu, kāds pienākas visas zemes
karalim.

Un nu pasakai ir beigas.

Baiames sapulce.

Austrāliešu pasaka.

Laiks bij jauks; visas cilts bij apziņotas un ielūgtas uz lielo pulku. Vieta bij nolemta Googoorevonā. Veci ļaudis čukstēja, ka iesvētīšot zēnus, bet sievietēm tas nebij jāzin. Vecais Baiame teica, ka ņemšot uz sapulci līdz abus savus dēlus — Ghinlahindamoe un Boomaboomānovē. Esot laiks viņus uzņemt puišu kārtā, lai varētu precēties, ēst emu-gaļu un mācīties kara mākslu.

Googoorevonā ieradās viena cilts pēc otras. Katra cilts uzcēla savu nometni noteiktā vietā, pakalnos, kas apņēma sapulces vietu.

Vēnām-vārnām bij sava vieta; Dummerhiem-baložiem cita; Māthijiem-supiēm sava u. t. t. Baiame un viņa cilts Baiamuļi-melnie gulbji, Obooni-zilmēļainās ķirzakas līdz ar dardziem citiem vecajiem un viņu ciltīm izvēlējās sev citu vietu nometnei. Kad tās salasījās kopā, viņu bij neskaitāmi simti. Tad rīkoja bezgala daudz naktsdeju, un katra cilts pūlējās pārspēt otru krāšņumā, sevi izkrāsojot un sacenšoties jaunākās dejās un dziesmās. Caurām dienām medija un mīlojās. Naktis dejoja un dziedāja; apmainīja draudzības ķīlas: rotas somiņas ar bumerangiem un citas lietišas. Jaunas meitas atdeva veciem karavīriem, vecas sievietes — jaunekļiem. Vēl nedzimušas meitenes apsolīja veciem vīriem, zīdaiņus pieaugušiem. Noslēdza dažādus līgumus un vienmēr prasīja padomu cilšu luvjiem.

Pēc dažām dienām burvji ziņoja cilšu vecajiem, ka iesvētīs puišus. Tikai to nekādi nedrīkstot dabūt zināt sievietes. Katru dienu viņi atstāja nometni un izlikās, ka iet medīt. Patiesībā

viņi ierikoja svinību laukumu puīšu iesvētīšanai. Viņi iztirija krūmus aplokā, apmeta apkārt valni, izcirta no aploka uz meža biežokni celiņu un gar tā malām uzmeta zemes vaļņus.

Darbus pabeiguši, viņi kā parasts sarīkoja naktsJejas. Bij pagājis jau labs laiciņš, kad piepēži viens no vecajiem burvjiem atstāja sapulces vietu un sapicis aizgāja. Viņš devās uz savu telti, kurp tam sekoja kāds cits burvis. Piepēži abi sāka lauzties. Melnie uzmanīgi sekoja cīpai, no krūmiem atskanēja savāda švikoņa. Sievas un bērni satrūkās, sabijušies no pēkšņā, savādā trokšņā. Viņi zināja, ka atnākuši gari uz puīšu iesvētībam.

Troksnis nebija tik negants, ka ietu caur kauliem, bet atgādināja švikstoņu, kad auklā piesietu koka vilciņu griež pa gaisu. Troksnis neapklusā, un sievas bailēs murmināja: „Gurraimi“; tas ir puīšu iesvētīšanas gars. Viņas pievilka bērnu ciešāki klāt. Puikas teica: „Gaiandi“, un viņu acis bija izbailes. Gaiandi arī nozīmē puīšu iesvētīšanas garu. Sievas nedrīkst lietot to pašu vārdu, ko puīši un vīri, jo viss, kam sakars ar puīšu iesvētīšanas noslēpumiem, ir aizliegts sievu ausīm, acīm un mēlei.

Otru dienu nometne taisījās ceļā uz lielo aploku, ko bija ierīkojuši melnie. Gājiens turp notika ar plašām un greznām ceremonijām. Pirms gāja uz citu vietu, melnie jau pēcpusdienā atstāja savas nometnes un devās meža biezoknī. Taisni saulei rietot, viņi iznāca no krūmiem un garā rindā, viens pēc otra, soļoja pa tikko ierīkoto ceļu. Katram vienā rokā bija malkas pagale, bet otrā degošs zars. Kad vīri bija nonākuši aploka vidū, turp bija jādodas arī jauniešiem un sievietēm. Šai laukumā viņi uzcēla sev nometni, ēda, dzēra un dejoja kā citiem vakariem, kamēr kāds nepārspēja otru. Bet pirms tam Baiame, kas bija viens no stiprākiem klātesošiem burvjiem, brīnišķīgā kārtā pierādīja savu varu.

Jau vairāk dienas Māthi cilts parādīja pārāk maz godbijības pret cilšu gudrajiem. Viņi nevēroja burvju brīnumdarbus bijīgi ciešot klusu, kā tas pieklājās, bet nemitīgi plāpāja un smējās. Viņi spēlēja un kļiedza, itkā cilšu svētie pienākumi viņus nemaz nesaistītu. Diezgan jau burvji bij tos brīdinājuši — viss bija velti. Māthi joprojām ļautri smējās un plāpāja. Beidzot pats varenākais un ievērojamākais burvis Baiame devās uz Māthi nometni un nikni uzsauca:

„Es, Baiame, ko godā visas ciltis, esmu, jums Māthi, jau trīs reizes pavēlējis beigt plāpāt un smieties. Bet jūs mani, ko klausā pat citi burvji, neklausat. Vai iedomājaties, ka burvji iesvētīs jūsu dēlus, ja neklausīsiet viņu vārdiem? Nekad un ne mūžam, es jums saku! No šīs dienas neviens Māthi vairs nerunās cilvēka balsī. Jūs negribat mierīgi izturēties svešnieku klātbūtnē, negribat rūpēties par savām lietām. Labi.

Tad lai jūs un jūsu pēcnācēji staigā apkārt, vienmēr trokšņodami, rejot un kautot. Un vai tam, kas no šīs dienas vēl klausīsies, kā Māthi runā! Tas pārvērtīsies akmeni.“

Māthi atvēra muti zobgaļīgai atbildei, bet sajuta, ka piepildījušies Baiames vārdi. Viņi varēja vairs tikai riet un kaut, jo bij zaudējuši valodu un smieklus. Un apzinoties zaudēto, viņu acīs radās ilgu un mēma lūguma kvēle. Visi bij pārsteigti un tos pārņēma bijība, redzot Baiami atgriežamies savā cilti.

Atkal apsēdies, Baiame prasīja sievietēm, kādēļ tās nemaļot ērsku graudus. Sievas atbildēja: „Mums vairs nav dzirnakmeņu, un mēs nezinām, kur tie palikuši.“

„Nemelojat,“ Baiame teica, „jūs esat tos aizdevušas Dummerhiem, kas jums daudzreiz tos lūguši, lai gan aizliedzu to darīt.“

„Nē, Baiame, neesam tos aizdevušas.“

„Ejat uz Dummerhu nometni un atprasat savus dzirnakmeņus!“

Sievas baidījās, ka viņu liktens var kļūt līdzīgs Māthi ciltij, ja neklausīs Baiamem, un aizgāja, lai gan ļoti labi zināja, ka dzirnakmeņus nav aizdevušas. Pa ceļam viņas apsprasījās citās nometnēs un lūdza aizdot viņām dzirnakmeni. Bet visur dabūja vienu un to pašu atbildi: dzirnakmeni pazuduši un neviens nezinot kur.

Sievas devās tālāk un piepēži izdzirda savādu troksni, kas izklausījās kā garu saucieni. Atskanēja apslāpēts: „Um, um, um, um.“ Sauciens bij dzirdams augstu gaisā koku galotnēs un arī apakšā zālē. Šķita, ka visapkārt būtu gari. Sievas satvēra lāpas ciešāk un teica: „Iesim atpakaļ. Vondā staigā apkārt.“ Viņas devās žigli uz nometni un stāstīja Baiamem, ka visām ciltīm pazuduši dzirnakmeņi, un ka gari stāigājot apkārt. Un tikko viņas bij to izteikušas, pie nometnes atkal atskanēja „Um, um, um“. Sievas saspiedās cieši kopā, bet Baiame svieda lāpu turp, no kurienes nāca šīs skaņas. Gaismai uzliesmojot, viņš nevienu neredzēja.

Notika kautkas pavisam neredzēts: garām laidās divi dzirnakmeņi, bet nebij zināms, kas tos būtu sviedis. Tiem pazūdot „Um, um, um, um“ saucieni kļuva aizvien spēcīgāki un varenāki. Šķita, ka gaiss pilns neredzamiem gariem. Tagad Baiame zināja, ka Vondā staigā apkārt. Viņš satvēra ciešāk savu lāpu un atgriezās nometnē.

No rīta bij pazuduši nevien visi dzirnakmeņi, bet arī Dummerhu nometne bij tukša, un ļaudis aizgājuši. Kad neviens negribēja aizdot Dummerhiem dzirnakmeņus, viņi teica: „Mēs ātrāk nevaram malt ērsku graudus, kamēr Vondā nedod mums akmeņus.“ Tikko viņi bij izteikuši šos vārdus, redzēja tuvojamies dzirnakmeņi. Tā kā uz nometni lidoja viens akmens pakal otram, viņi saprata, ka tas ir Vondā darbs. Tagad viņi zināja, ka jāseko dzirnakmeņiem, jo citādi gari varētu kļūt dusmīgi.

Savākuši mantas, viņi sekoja akmeņiem. Viņi bij izcirtuši ceļu, kas veda no Googoorevonas uz Girrāvēnu, kur palu laikā saplūda ūdens. No Girrāvēnas dzirnakmeņi devās uz Dirangibiru, kurp Dummerhi tiem sekoja. Dirangibirā dzirnakmeņi sakrita augstā kalnā. Kad vēlāk melnie gribēja dabūt labus dzirnakmeņus, tiem vajadzēja tikai doties uz turieni. Dummerhus pārvērta baložos; viņi sauc tāpat kā gari: „Um, um, um, um!“

Šai vakarā uzsāka lielo deju, kur piedalījās to dēlu radī. ko vajadzēja iesvētīt jauneklū kārtā. Pret rītu visas jaunās sievas sadzina zemos slietēnos, kas jau iepriekš bij uzcelti ap apaļo laukumu. Vienīgi vecās sievas drikstēja palikt ārā. Katram vīram, kas gribēja piedalīties iesvētībās, bij jāsaķer viens puika un jānes pa ceļu uz krūmiem. Tad nāca vecās sievas atvadīties no zēniem. Pēc tam arī viņas ieveda slieteni pie jaunajām. Pieci vīri viņas pavadīja un savija vīrs būdām zarus, lai tās neko nevarētu redzēt.

Ieslodzījuši sievas zaru slietēnos, vīri ar dēliem ātri pazuda pa ceļu, kas veda uz krūmiem. Kad tie vairs nebij saredzami, tie paši pieci devās atpakaļ uz slieteni, atsedza zarus un atbrīvoja sievas, kas devās katra uz savu nometni. Droši vien, sievām šīs iesvētības likās dīvainas, jo tās saprata, ka ne ar

kādiem jautājumiem nedabūs nekā zināt. Puiši atgriezās pēc dažiem mēnešiem. Tiem trūka pa priekšzobam, un miesa bij rētās.

Otrā dienā visas ciltis gatavojās doties uz mazo svētku laukumu, kur pēc apmēram četrām dienām bij jānotiek otrai sapulcei. Šī vieta atradās desmit līdz divpadsmit jūdžu tālumā. Mazam sapulces laukumam visapkārt ir siena gubas. Visas ciltis dodas uz turieni kopā, apmetas nometnē un dejo. Jaunās sievas sūta drīz gulēt. Vecās paliek augšā, jo viņām jāgaida, kad lielā pulka vietā būs jāatvadās no dēliem. Tikko šis brīdis pienācis, dēlus ienes mazajā laukumā, kur sievas no tiem atvadās pēdējo reizi. Tad tie vīri, kas viņus uzrauga, aizved tās projām. Isu laiciņu viņi paliek vēl kopā, tad šķīras un katrs vīrs aiziet ar puisi uz savu pusi. Viņus stingri uzrauga vismaz sešus mēnešus un tie nedrīkst redzēties pat ar savām mātēm. Pēc zināma laika viņi atgriežas atpakaļ cilti. Vientuļība viņus tā satraukusi un iebiedējusi, ka tie pat ar māti nerunā, viņai tuvojoties bēg, un tikai pamazām zaudē šīs bailes. Tās ciltis, kas ņēmušas dalību Baiaimes sapulcē, nedrīkst savus dēlus redzēt mazā pulkā. Nupat tie gribēja doties ceļā, te nometnē iestreipuloja Millindoolconubbā atraitne, kliegdamā:

„Kādēļ jūs liekat man, nabaga atraitnei ar daudz bērniem vienai doties ceļā? Vai domājat, ka manu bērnu kājiņas var turēt līdz jūsu soļiem? Un tomēr neviens nepalika, lai man palīdzētu. Jūs izdzērāt visas ūdens bedres. Kad nogurusi un izslāpusi nonāca pie bedrēm, kur bērni sauca pēc ūdens, ko es atradu? Dubļus, vienīgi dubļus! Mani bērni sauca pēc ūdens, un es, es nabaga māte nespēju tos apmierināt! Pienācām pie pēdējās bedres. Un ko tur atradām, kaut gribējām iekš izskatīt? Dubļus, vienīgi dubļus! Tā gājām no vienas bedres uz otru un atradām vienīgi dubļus! Nu nokrita un nomira viens bērns pēc otra, jo viņu māte Millindoolconubbā nevarēja tiem dot padzerties.“

Kāda sieva piesteidzās ar dzeramo. „Par vēlu, par vēlu!“ viņa teica. „Kādēļ lai vēl dzīvotu māte, kad viņas bērni ir miruši?“ Vaidēdama viņa atkrita uz muguras. Bet sajūtot vēso

ūdeni pie izkaltušām lūpām un uzpamtušās mēles, tā vēlreiz piecēlās, kratot dūres pret cilšu nomētņi, un sauca:

„Jūs steidzāties šurp. Tad arī paliekat še mūžīgi. Googoolguyvā! Googoolguyvā! Pārvēršaties kokos! Pārvēršaties kokos!“

Viņa nokrita un bij pagalam. Tai saņemstot, visas ciltis, kas jau taisījās ceļā, pārvērtās kokos. Tur tie stāv vēl šo balto dienu. Tās ciltis, kas bij apmetušās tālāk, pārvērtās par tiem kustoņiem, kuŗu vārdos saucās. Rejošie Māthi pārvērtās suņos; Baiamuļi — melnos gulbjos; Vēni — vārnās u. t. t. Un tai vietā, kur kādreiz bij lielais pulks, tagad var redzēt lielus, varenus kokus. Tie ir skumji, drūmi un žēlabās liec savas galotnes pret ezeru, kas pārklāj sapulces laukumu. To sauc par Googooorevonu-bīrziti, un viņas krastos vēl tagad redz seno zemes vaļņu atliekas. Te notur savas sapulces putni, kam ir seno cilšu nosaukumi. Te peld baiamuļi; pelikāni sacenšas ar viņiem lielumā un skaistumā; te apmetušās pūces un neskaitāmi citi putni. Oobooni, šis zilmēļainās ķirzakas ložņā pa zāli. Šad un tad dzirdami baložu: „Um, um, um, um“, un dažreiz arī Millindooloonubbās putnu saucieni: „Googoolguyvā! Googoolguyvā!“ Tiem žēlodamies atbild drūmie Bolā koki un iešalca plānās Bobilkoka lapiņas. Katrs koks runā savu valodu, kas skumji atbalsojas ezera krastos.

Tie vīri un dēli, kas atradās mazā pulkā, izglābās no lāsta. Ilgi, ilgi viņi gaidīja ciltis, bet tās vairs nenāca. Beidzot Baiame teica: „Nikni ienaidnieki būs nosītuši mūsu draugus un neviens nebūs izbēdzis, lai pastāstītu par viņu likteni. Varbūt, ka ienaidnieks ir arī mums uz pēdām, tādēļ dosimies dziļāk zemē.“ Tā viņi steidzīgi devās uz Noondoo pusi.

Bet varenais burvis Baiame dzīvo mūžīgi. Neviens to nedrīkst uzskatīt, ja negrib uz vietas mirt. Tā dzīvo vecais Baiame, krietnākais no visiem burvjiem, viens, diezok krūmos, kādā pakalnē pie Noondoo.

Septiņas Meameju māsas.

Austrāliešu pasaka.

urunnā medija visu dienu un vakarā atgriezās nometnē noguris un izsalcis. Viņš lūdza mātei mazliet ērsku graudu maizes, bet tā atbildēja, ka nekas neesot palicis pāri. Tad viņš griezās pie saviem meļņajiem brāļiem pēc dažiem ērsku graudiņiem, lai pats varētu izcept sev maizi.

Tomēr tie viņam nekā nedeва. Saskaities viņš teica:

„Ja paša radi ļauj man ciest badu, tad labāk iešu prom un dzīvošu pie svešiem ļaudīm.“

Saniknots, tas tiešām arī paņēma ieročus un aizgāja no nometnes, lai meklētu jaunu dzimteni.

Laiciņu klejojis, viņš tālumā pamanīja kādu veci, kas iņēma bišu perus ar medu. Vecis pagriezās pret Vurunnā un vēroja viņu nākam. Pienākot tuvāk, Varunnā redzēja, ka vecim nav acu. Tomēr likās, ka viņš būtu manījis Vurunnā tuvošanos daudz ātrāk nekā to būtu varējis sadzirdēt. Vurunnā sabijās un brīnījās par svešnieku, kam nebij acu, bet kas bij tā pagriezis pret viņu seju itkā būtu to redzējis. Tomēr viņš savas bailes negribēja izrādīt un piegāja tam pavisam klāt. Svešnieks pastāstīja, ka viņu un tā cilti saucot par Murunumildā, jo viņiem neesot acu, bet tie redzot ar nāsīm. Vurunnā tas izlikās divaini, un viņš bij ne mazums nobijies, lai gan Murunumildā bij miļš un laipns. Domādams, ka tas ir izsalcis, viņš iedeва Vurunnā trauciņu ar medu. Parādījis, kur atrodas nometne, viņš lūdza to nākt līdz paciemoties. Vurunnā paņēma medu un izlikās, ka iet uz nometni, bet tikko vecis to vairs nevarēja saredzēt, tas uzsāka ceļu pavisam uz citu pusi.

Tā kādu laiciņu gājis, viņš beidzot pienāca pie liela, liela diķa. Nolēmis še pārnakšpot, viņš krietni padzērās ūdeni un likās gulēt. Otrā ritā pamodies, viņš skatījās uz diķa pusi, bet

tā vietā ieraudzīja tikai plašu kļajumu. Domādams, ka vēl sapņo, viņš izberzēja acis un skatījās vēlreiz.

„Tas ir gan jocīgs apgabals,“ viņš teica, „vispirms satieku vīru, kam nav acu, un kas tomēr var redzēt. Vakar vakarā nonāku pie liela diķa, iemiegu, pamožos, un nu tas ir nozudis. Es taču skaidri zinu, ka viņā bij ūdens, pats dzēru to, un tagad, kurp vien acs raugās, nav vairs ne pilītes!“

Viņam tā brīnoties, sacēlās liels negaiss. Mudīgi piecēlies, tas skrēja, lai meklētu patvērumu biezos krūmos. Pēkšņi viņš zemē ieraudzīja dažus mizas gabalus.

„Tas ir jauki,“ viņš teica, „tagad jāuzmeklē tikai pāris mietu. No tiem un mizām uzcelšu mazu slieteni, kur patverties no negaisa.“

Žigli viņš izcēla dažus mietus, iedzina zemē un pārklāja ar mizu. Paceļot pēdējo kriju, piepēži viņam priekšā nostājās tik ērmīgs radījums, kādu tas līdz šim nekad nebij redzējis.

Ērms kļiedza: „Esmu Bulgānunu!“ tik šaušalīgā balsī, ka Vurunnā izkrita mizas gabals no rokām. Paķēris ieročus, viņš lika kājas pār pleciem. Vētru viņš bij aizmīrsis, jo prātā viņam bij tikai, kā drīzāk atstāt Bulgānunu robežas.

Viņš skrēja taisni uz priekšu līdz uzdūrās kādai nometnei. Ieejot nometnē viņam nebij vairs jābaidās, jo atrada tur tikai septiņas jaunas meitas. Taisni otrādi: likās, ka tās bij nobijušās no viņa. Redzot, ka viņš ir viens pats un izsalcis, viņas uzņēma to laipni, deva paēst un atļāva pārnakšņot. Viņš apjautājās, kur atrodas pārējie cilts brāļi, un kā viņas sauc. Tās atbildēja, ka viņas saucot par Meamejām, un ka viņu cilts apmetusies tālu prom, pavisam citā apvidū. Šis esot atnākušas šurp, lai apskatītu tīrumus; palikšot tikai īsu laiciņu un tad atgriezīšoties dzimtenē.

Otrā rītā Vurunnā turpināja ceļu un atstāja Meameju mītni; viņš izlikās, itkā nekad vairs negribētu te atgriezties, bet slepeni nolēma apmesties kaut kur tuvumā un tās novērot. Izdevīgā brīdī viņš saķers vienu no viņām un ņems par sievu. Redzēdams, ka visas septiņas māsas aiziet ar kapļiem, viņš sekoja tām notālēm un uzmanījās, lai viņu neierauga.

Māsas apstājās pie spārnoto skudru pūžņa. Viņas raka skudras ar kapļiem, un kad visas bij izraktas, nosvieda kapļus zemē, nosēdās un gribēja ieturēt labu maltīti. Šīs skudras bij viņām vislielākais gardums. Kamēr māsas gatavoja lielisko maltīti, Vurunnā klusi pielīda pie kapļiem, paņēma divus un uzmanīgi aizlīda ar laupījumu savā paslēptuvē. Paēdušas, Meamejas ņēma kapļus un devās uz nometni. Piecas no viņām atrada kapļus, tās aizgāja un atstāja divas pārējās meklēt savu zudumu. Domādamas, ka tie ir tepat kaut kur nosviesti, tās cerēja drīz panākt savas māsas. Abas meitas pārmeklēja visu skudru pūzni, bet kapļus neatrada. Vurunnā izlīda no paslēptuves un nemanot iesprauda abus kapļus netāl no sevis zemē, pēc tam tas ielīda atkal atpakaļ. Piepēži meitas ieraudzīja kapļus savā priekšā. Priecīgas tās steidzās klāt un gribēja tos izraut. Te Vurunnā metās laukā no paslēptuves, saķēra abas meitenes aiz gurniem un nelaida vairs vaļā. Viņas turējās pretim un kļiedza, bet velti! neviens viņas nedzirdēja. Jo vairāk tās pretojās, jo ciešāk Vurunnā turēja. Redzot, ka viss velti, tās apmierinājās. Vurunnā teica, lai nebaidoties — viņš par tām rūpēšoties. Viņš esot viens un gribot divas sievietes; lai tās mierīgi nākot viņam līdz, gan jau iešot labi. Tomēr viņām vajadzēsot darīt visu, ko tas likšot, bet ja viņas neklausīšot, tad pārmācīšot ar nūju. Bet ja tās mierīgi viņam sekošot, tad būšot pret tām labs.

Meitas redzēja, ka katra pretošanās velta un devās mierīgi Vurunnam līdz. Viņas teica, ka viņu cilts kādu dienu varot tās panākt. Tāpēc viņš devās ātri prom, lai izvairītos no vajāšanas. Viņi gāja neapstādamiem vairākas nedēļas, un likās, ka abas Meamejas būtu pilnīgi apmierinājušās. Tomēr tikko tās bij vienas, viņas bieži runāja par savām māsām. Viņas nezināja, vai māsas tās meklējušas, vai atgriezušās dzimtenē, lai sadabūtu palīgus. Bet viņām neienāca prātā, ka tās varbūt jau sen aizmirstas, un ka tām vienmēr būs jāpaliek pie Vurunnā.

Reiz abām tā plāpājot, Vurunnā teica: „Uguns labi nekurās. ejiet un atnesiet egļu krijas.“

„Nē,” viņas atteica: „mēs nedrīkstam egles mizot; ja to darīsim, tu mūs vairs neredzēsi.”

„Ejat! un darat ko jums liek: atnesat egļu mizas. Vai neredzat, ka uguns jau dziest?”

„Vurunnā! Ja iesim, mēs nekad vairs neatgriezīsimies. Tu nekad vairs mūs neredzēsi. Mēs to zinām.”

„Sievas, ejat un neplāpājat! Vai domājat, ka ar plāpāšanu var iekurt uguni? Darat, ko jums liek, un nerunājat mulķības. Ja aizbēgsit, gan jūs atkal atradīšu. Un kad tad jūs ķeršu, tad dabūsit pamatīgu pērienu. Ejat, un ne vārda vairs!”

Meamejas aizgāja un paņēma līdz akmens cirvjus egļu mizošanai. Katra devās pie savas egles un dūšīgi cirta. Piepēži egles sāka augt arvien augstāk un augstāk un cēla viņas līdz. Abas meitas attālinājās arvien vairāk no zemes. Kad pirmajam cirtienam nesekoja otrs, Vurunnā gāja skatīties, kādēļ meitas neatgriežas. Te viņš ieraudzīja, ka koki izauguši milzīgi lieli, un ka augstu, augstu galotnēs karājas abas viņa sievas. Viņš sauca tām, lai taču rāpjoties zemē, bet tās neko neatbildēja. Jo augstāk viņas cēlās, jo žēlāki viņš sauca, bet viņas neat-saucās. Egles izauga tik augstu, ka viņu galotnes sniedzās debesīs. Pēkšņi debesu lūkā parādījās pārējās māsas un teica, lai nebīstoties un nākot vien iekšā. Izdzirdušas māsu balsis, tās mudīgi ierāpās debesīs. Māsas pastiepa viņām pretim rokas, ievilka debesīs un dzīvoja atkal visas kopā.

Raugoties debesīs, tu redzi vienu pie otras visas septiņas māsas. Mēs melnie saucam tās par Meamejām, jūs baltie — par Sietiņu.

Asins zieds.

Austrāliešu pasaka.

Kādu nakti Vimbakobolo bij aizbēdzis ar Tirtlas saderēto — Purlēmilu. Upes cilts no metnē sacēlās liela brēka, sanāca vecajie un apspriedās, kā bēglus sagūstīt. Nāca jaunieši un stāstīja, ka bēglu pēdas ejot uz lielo Boulka ezeru, kur pašlaik apmetušies malienas cilšu mednieki. Pie šīs cilts reiz piederējis arī Vimbakobolo tēvs.

Tāpēc vecaji domāja, ka bēgli būs meklējuši patvērumu šai ciltī. Sasaukuši karavīrus, viņi teica: „Bruņojaties! Dosimies uz šo cilti un prasīsim izdot bēglus. Vimbakobolo nosītīsim; Purlēmilu atdosim Tirtlam, lai viņš dara ar to, ko grib.“

Kā tas karavīriem pienākas, viņi aizgāja izkrāsojušies un apbruņojušies no galvas līdz papēžiem. Gāja, gāja pa pēdām divi dienas un naktis, līdz trešā dienā ieraudzīja no metnes ugunis. Izsūtīja pie cilts vecajiem vēstnešus, pieprasot izdot Vimbakobolo ar Purlēmilu.

„Ak, nesūtāt mani atpakaļ,“ Purlēmila lūdzās, „nesūtāt pie vecā Tirtlas! Viņš nosītīs ar vāli jau divas sievas. Vai man būt trešai?“ To teikusi viņa sāka gauži raudāt.

„Neraudi!“ teica Vimbakobolo, „nedošu tevi nevienam, tad jau labāk pats tevi noduršu. Ja Tirtla nebūtu tāds zaķapastala,“ viņš uzrunāja vecajos, „tad tas cīnītos ar mani kā vīrs. Tautieši! Jūs devāt mums patvērumu un ēdinājāt, kad bijām izsalkuši. Mans tēvs bij jums rada, kāvās drošsirdīgi ar jūsu ienaidniekiem un samina tos kā skudras. Tāpat cīnīsies viņa dēls, ja vien tagad būsit ar to. Sen, sen mīlu Purlēmilu zvaigžņu acīm un viņas sirds viennēr būs mana. Vai sirmgalvjī var pavēlēt jaunai meitenei ziedot savu sirdi sievu slepkavam? Vai lai tā atsakās no iecerētā? Vai jauna, spēcīga un stalta vīra vietā lai izraugās klibu kropli? Iedomājāt manu

tēvu, pirms atsakaties no viņa dēla un nākošā dēla dēla. Nekad vairs neatgriezīsieties Tirltas cilti! Drīzāk mans šķēps pāršķēls vismiļās Purlēmilas sirdi, un mūsu asinis nekas vairs nešķirs.“

Vimbakobolo piecēlās. Redzēdami viņa kaņķivīgo brašumu un satverto šķēpu, vecaji teica: „Mēs būtu stulbi, ja izdotu mūsu agrākā vecākā dēlu ienaidniekam! Arī viņš būs mūsu vecākais, un Purlēmila drošsirdīgu kaņķavīru māte. Vimbakobolo cilts ir spēcīga. Tās nosaukums liecina, ka viņai ir vīri kā kalni.“

Tad kāds no cilts vecajiem uzrunāja vēstnesi: „Paziņojiet Tirltam, lai tas iznāk klajumā cīnīties ar Vimbakobolo. Ja Tirtla nav ar mieru, tad lai šis zaķapastala dodas uz mājām un nerādās vairs acis. Vimbakobolo paliks pie mums, un mēs to neizdosim nevienam.“

Vēstneši atgriezās telti, bet Tirtla neiznāca un nepieņēma izaicinājumu. Tas atgriezās kopā ar citiem pie lielās upes.

Vimbakobolo un Purlēmila dzīvoja laimīgi un bij iemīļoti visā cilti, jo viņš bij labs mednieks un viņa daiļu dziesmu daipotāja.

Kad pār Boulka ezeru sāka pūst auksti vēji, cilts nojauca teltis un uzcēla tās tālu no agrākās vietas: tur, kur koki deva vairāk patvēruma un pie rokas bij vairāk kurināmā, jo ziema bij jau pie durvīm.

Ziemas beigās Vimbakobolo un Purlēmilai piedzima dēls. Redzot, ka puika ir dūšīgs, cilts iesauca to pa jokam par mazo kundziņu, un nesa tam visādas dāvanas: gan bamerangus, gan citas rotaļas. Mātes acis mirdzēja lepnu rī, bet tēvs sāka gatavot ieročus, ko zēns vēlāk varētu vērst pret savas cilts ienaidniekiem.

Purlēmila dziedāja jaunas dziesmas, ko garī bij tai mācijuši. Viņa dziedāja par savu dēlēnu, kas dzīvošot mūžīgi un būšot skaistākais malienas klajumos. Viņai tā dziedot un mazajam klaiņājot un smeļot, tēvs runāja ļoti maz. Bet viņš laimīgi smaidīja, noraugoties sievā un dēlā, laiku laikiem aizmīrdsams griezt ieročus no oposuma zoba. Visi priecājās par

viņa laimi un bij apmierināti, ka vecaji nebij atdevuši Purlēmīlu slepkavam Tirltam par sievu.

Tā pagāja ziema. Tuvojās vasara, un visi gatavojās atgriezties mežibu klajumos, kur kādreiz bij devuši bēgļiem patvērumu.

Bet Purlēmīlas dziesmas bij apklusušas. Gari bij viņu brīdinājuši, ka drīzumā visus piemeklēšot liela nelaime.

„Paliksim labāk tepat ziemas nometnē,“ viņa teica vīram, „te esam bijuši tik laimīgi. Baļļojos par mūsu mazo kundziņu, ka nezaudējam to. Paliksim tepat, mīlais!“

„Tas ir neiespējami, mīlā. Cilts nosauks mani par zaķapastalu, kas baidās no Tirltas.“

„Tomēr, mīlais, labāk lai sauc tevi par zaķapastalu — lai gan visi zina, ka tu tāds neesi — nekā zaudējam mūsu mazo kundziņu. Bez viņa mūsu dzīve būtu tukša. Viņš ir mūsu saule, mūsu gaisma; bez viņa būtu mūžīga tumsa kā kapā.“

„Tev taisnība, mīlā, bez mazā kundziņa mūsu dzīve būtu nepanesama. Bet kādēļ lai mēs viņu zaudētu? Vai gari nesludināja viņam mūžīgu dzīvošanu klajumos? Kādēļ, mīlā, tā bažīties viņa dēļ?“

„Neprotu tev stāstīt. Zinu, ka gari runājuši patiesību. Bet tagad viņi pareģo mums nelaimi; katrā vēsmiņā dzirdu viņu brīdinošās balsis.“

„Bet ne mūsu mazam kundziņam, Purlēmīla. Varbūt nelaime uzglūn ciltij, kas mūs uzņēmusi, un tādēļ mēs nedrīkstam to atstāt. Nebaļļojies, nāc droši līdz! Mazais kundziņš citādi varētu iezīst bailes no savas mātes krūts.“

Purlēmīla spieda bērnu pie krūtīm un vairs nerunāja par savu baiļošanos. Dienām jautri aizritot jaunā un tomēr pazīstamā nometnē, Purlēmīlai drīz vien aizmirsās ļaunie pareģojumi, jo gari bij apklusuši.

Bet ienaidnieki nesnauda. Tie gaidīja vienīgi izdevīgu brīdi. Kādu nakti, Vimbakobolo ciltij guļot saldā miegā un nenojaužot tuvās briesmas, ienaidnieki ielenca nometni. Tirlta ar saviem ļaudīm līda arvien tuvāk un tuvāk. Viņš bij pārāk bailīgs, lai ietu atklātā cīņā. Tas līda uz nometni naktī kā dingo

un gribēja ar viltu nokaut tos, kas bij atņēmuši viņa laupījumu — Purlēmīlu. Viņa bij nositama kopā ar visiem pārējiem ciltis vīriem un sievietēm. Visus, visus viņš gribēja upurēt savai atreibībai. Uzbrukums bij labi pārdomāts; viņš bij nogaidījis, lai aizmirstos tā draudī.

Klusi viņi lida aizvien tuvāk un tuvāk...

Mazais kundziņš pamodās. Purlēmīla apklusināja viņu, stāstot garu pareģojumu — ka tas dzīvošot mūžīgi klajumos un būšot par visiem skaistāks un krāšņāks. Mazais drīz vien apklusā, un arī māte iemīga, cieši pieglaudusies mīlam Vimbakobolo. Viņa nenojauta tuvās briesmas.

Pie viņas kājām gaudoja suns, un Vimbakobolo pamodās. Gribēdams apklusināt suni, viņš piecēlās, bet tai pašā acumirkli viņu notrieca gar zemi Tirltas sitiens. Ienaidnieki iebruka noietnē un miegā nosita daudz ļaužu. Tikai daži paspēja paķert ieročus, bet viņu aizstāvēšanās bij velta.

Jau sen Tirlta bij uzzinājis, kuŗā telti guļ Purlēmīla. Nogalinājis vispirms viņas vīru, šis nelietis pāršķēla ar savu roboto šķēpu mazo kundziņu.

Ieraudzījusi sev blakus ienaidnieka nodurto vīru un bērnu, Purlēmīla, šī jaunā daiļotāja, sastinga. Viņa satvēra Tirltas šķēpu, ar ko bij nogalināts viņas bērns, un iedūra sev sirdī. Viņa nokrita pār sava vīra līķi, un visu triju asinis saplūda vienā paltī.

Tā piepildījās Tirltas atreibība.

Neviens nebij palicis dzīvs ciltī, kas bij devusi patvērumu bēgļiem. Tirlta ar saviem ļaudīm atstāja nosistos vanagiem un vārnām un atgriezās Kallavallā.

Pēc gada viņš gribēja medit savu mirušo ienaidnieku medību klajumos. Viņi apmetās netāl no kautiņa vietas, lai mirušo gari netraucētu tos. Nakti klajumā bij redzamas dīvainas liesmiņas, un Tirltas ļaudis nodomāja, ka tur garu vairs nav.

Otrā rītā viņi gribēja atnest ūdeni no Boulka ezera. Kā tas mirdzēja saulē! Bet vai tas maz bij ūdens? Piegājuši tuvāk, viņi ieraudzīja, ka lielais ezers bij sastindzis sāli. Tad

cilts nobijās un atgriezās savos medību klajumos, jo neviens neuzdrošinājās izaicināt garus.

Tirlta teica, lai ejot vien uz priekšu, gan viņš panāksot — vispirms tas gribot redzēt vietu, kur balinoties ienaidnieku kauli; tas sagādātu viņam vislielāko baudu. Viņš vienmēr vēl jūta naidu savā sirdī. Nonācis tur, kur vajadzēja gulēt nosistiem ienaidniekiem, viņš domāja, ka viņa acis apžilbušas no sāls ezera mirdzuma, ka nevar ieraudzīt nevienu kaula. Tur ziedēja daudz, neskaitāmi daudz brīnišķīgi krāšņu sarkanu ziedu, kādus viņš nekad vēl nebij redzējis.

Viņam tā izbrīnā skatoties, debesis pāršķēla liels šķēps un iedūrās viņam sānos, paceldams to gaisā. Karājoties starp debesi un zemi, viņš izdzirda kādu balsi, lai gan nevienu neredzēja:

„Kā tu, glēvais sievu un bērnu slepkava, uzdrošies spert kāju vietā, kas mūžos svētīta ar tevis izlietām asinīm? Mazā kundziņa, viņa mātes un tēva asinīm, kas saplūdušas kopā un uzziedējušas kā dārzs? Neviens nespēj nonāvēt asinis, kur ir daudz vairāk dzīvības nekā miesā. Lai viņu asinis dzīvo mūžīgi, rotājot ar savu kvēli-sārto krāšņumu kailos klajumos, kur gul sāls ezeri — izžuvušas garu asaras. Šīs sālās asaras, kas lija, kad tu un tev līdzīgi izdzēsa mīlās daiļotājas Purlēmīlas un viņas cilts dzīvību. Tu paliksi te mūžīgi, raugoties savā nelietīgā darbā!“

Pēc šiem vārdiem gars nolaida šķēpa caurdurto Tirltu zemē. Pamazām šis vīrs ar šķēpu pārvērtās akmeni — mūžīgā gara varenības lieciniekā. Pie Tirltas kājām plaukst divaini sārta ziedi — Austrumu kailo līdzenumu lepnums. Parasti šos ziedus sauc par tukksneša zirnišiem, bet veci laudis tos dēvē par — asinsziedu.

Miroņa ligava.

Dienvidamerikas indiāņu pasaka.

eiz nomira kāds jauneklis, un viņa ligava dabūja to zināt.

Mironi apraka. Uz kapa nonāvēja visus viņa zirgus, bet mantu ielika līdz kapā: sedlus, piešus, nazi, jātnieka pātagu un šķēpu.

Pēc desmit dienām mironis devās pie līgas vas. Viņš nonāca tur pret vakaru. Mironi ieraugot, līgava teica:

„Man štāstīja, tu esot nomiris.“

„Melō!“ viņš atbildēja. „Iaudis taču vienmēr mīl mēlot.“

Mironis atgulās blakus kādam zēnam. Gulot zēns gribēja to apskaut.

„Tā nē, draugs,“ mironis teica. „Man stipri sāp sāni.“

Vēlu nakti, visiem gulot, viņš aizgāja pie līgavas un teica:

„Nācu pie tevis, jo Iaudis sen jau par mums melš. Salaulāsimies un aizbēgsim vēl šo pašu nakti.“

„Tas man patīk,“ viņa atteica, „bet tu esi aizmirsis sedlus; kur tu toš dabūsi?“

„Gan jau dabūšu.“

„Labi, tad sedlo zirgu un iesim.“ līgava teica.

Mironis apsedloja zirgu, nevienam mājīniekam nemanot. Tad iegāja pie līgavas:

„Zirgs jau apsedlots.“

Tā viņi abi aizjāja.

Zirgam aulekšojot, mironis dziedāja:

„Tālu, tālu zilā tālē

Gulj tā zeme, kuŗu sniegsim.“

Piepēži līgavai dziedātājs izlikās pavisam ērmots.

„Kādēļ tu tā dziedī?“ viņa prasīja.

„Mūsu senči
senāk vienmēr tā
darīja, vedot mājās līgavu,“ mironis atbil-
dēja.

Viņi nonāca pie kapa; līgava šausmās
zaudēja prātu.

Pēc divām dienām līgavas tēvs teica:
„Došos ceļā!“

Viņš devās ceļā un nonāca pie līgavaiņa tēva.

„Atnācu apciemot manu meitu, kas paslēpta šai mājā.“

„Vai tad man ir dēls?“ sirmga'vis prasīja.

„Tev nav neviena?“ otrs nesaprata.

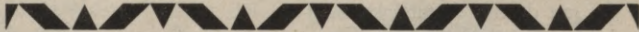
„Jau desmit dienas, kopš mans dēls miris,“ atteica sirmgalvis.

Viņi gāja uz kapsētu un ieraudzīja jaunavu miroņa zirgā rūgti raudam. Tēvs aizveda meitu sev līdz, bet viņa nespēja vairs iedzīvoties: tā pastāvīgi apmeklēja līgavaiņa kapu.

Tad līgavaiņa tēvs teica: „Pārdodat man šo meitu.“

Viņu tiešām pārdeva un nonāvēja uz līgavaiņa kapa.

Ūdens plūdi un nozagtā uguns.

Dienvidamerikas indiāņu pasaka.

Reiz jauneklis meža palti ieraudzīja skaistas jaunas attēlu, kam sekoja. Viņš palika pie tās ilgāku laiku — veselu mēnesi, un māte nogrieza matus, jo domāja, ka dēlu aprijusi čūska vai cits kāds zvērs.

Kādu dienu dēls tomēr pārradās mājās un stāstīja, ka atradis daiļu jaunavu un to apprecējis. Māte teica, lai vedot vien mājās, un darija dzirēm maīsa alu.

Jauneklis pārveda savu sievu, kas bij skaista un grezni gērbusies. Dzīru laikā viņa pēkšņi pārvērtās un palika pavīsam neglita, ko pamanīja svainene. Jaunā sieva saskaitās, atstāja dzīrotājus un aizgāja, no kurienes bij nākusi, solidamās atriebties. Steigā viņa paspēja vēl pateikt, lai ieliekot lielā māla podā puiku un meiteni.

Kādu brīdi ar māsu iesēdināja māla podā, iedeva maīsa, ķirbja un pupu sēklas, un podu rūpīgi aizsēja. Tikko tas bij izdarīts, sāka nemitīgi gāzt lietus, appludinādams mājas un visu pārējo. Ūdens plūdos apslīka visi cilvēki un lopi, bet pods peldēja pa virsu.

Tā tas peldēja jau labi ilgi, un puika ar meiteni bij jau krietni paaugušies. Beidzot ūdens sāka kristies. Taču no poda nevarēja ārā kāpt: zeme bij izmirkusi, un viņiem bij jāgaida, kamēr tā apžūst.

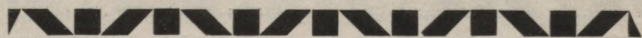
Izkāpuši no poda, viņi iesēja līdzpaņemtās maīsa, ķirbja un pupu sēklas, kas nogatavojās pūsmēnesi. Bet viņiem nebij uguns. Netālu bij gan redzams ugunskurs, bet tas piederēja tostēm — sēkļu putnam, kas dzīvo upju krastos. Tuvojoties ugunij, tā nozuda un parādījās atkal tālāk.

Varde apsolīja uguni nozagt. Viņa aizlēca līdz tostēs no metnes ugunskuram un apsēdās sasildīties, visa tricēdama aiz

aukstuma. Pēc brīža viņa parušināja ogles sev tuvāk. Nevienam neredzot, tā satvēra mutē nelielu pagaliņu un aizlēca.

Atgriezies pie puikas un meitenes, viņa iekūra uguni, un no tā laika Čane-indiāņiem tās netrūkst. Māsa ar brāli izauga lieli un apprecējās. Viņi uzcēla būdiņu un tiem piedzima bērni. Izauguši, bērni precējās savā starpā. No viņu bērniem cēlušies visi Čane-indiāņi, bet no vecākā dēla bērniem — visi cilts vecākie.

Kolibrija mīlas stāsts.

Dienvidamerikas indiāņu pasaka.

eiz dzīvoja divas jaunavas, kas izdzirda kolibriju svilpojam. Tas svilpoja tik skaisti, ka viena no jaunavām teica:

„Gribu viņu precēt!“

Viņa uzmeklēja kolibriju un apgūlās tam blakus.

„Iesim uz mājām!“ kolibrijs teica.

Nonākot pie kolibrija mājas, izrādījās, ka tā ir tik maziņa, ka jaunavai nav vietas. Tā viņa atgriezās atpakaļ ciemā. Vakārā atlaidās kolibrijs un sāka svilpot, aicinādams jaunavu ārā.

„Tas ir kolibrijs!“ viņa teica, bet negāja vairs pie tā.

Kolibrijs laidās katru vakaru un svilpoja savas skaistākās dziesmiņas, bet jaunava vairs negribēja iet līdz tādām, kam tik maza būdiņa, ka sievai nav vietas.

Zvaigzne.

Dievidamerikas indiāņu pasaka.

eiz dzīvoja tikls jauneklis. Kādu nakti, raugoties zvaigžņotās debesīs, viņam ļoti iepatīkās kādas zvaigznes mierīgais, gaišais mirdzums.

„Cik žēl ka nevaru tevi ieslodzīt savā ķirbja pudelē, tad varētu tevi apbrīnot pēc sirds patīkas!“ jauneklis nopūtās un maigi raudzījās ne-
jūtīgā zvaigznē.

Beidzot viņš gāja iekšā, kur brāļi sen jau gulēja. Jauneklis aizmīga un sapņoja par skaisto zvaigzni. Pēkšņi viņš uzmodās un pārsteigts savā priekšā ieraudzīja jaunavu, kas skatījās viņā gaišām, mirdzošām acīm. Jauneklis domāja, ka tā ir Kārdināšana un piesauca dievus, lai aizdzen māņus.

„Kādēļ baidies no manis?“ jaunava vaicāja. „Esmu gaišā zvaigzne, ko vēlēties ieslodzīt savā ķirbja pudelē.“

Pirmā acumirklī jauneklis aiz brīnumiem apmuls. Attapies, viņš teica:

„Tu jau nevarēsi ielīst manā pudelē.“

„Gan jau varēšu,“ zvaigzne atbildēja.

Jauneklis attaisīja ķirbja pudeli un ielika tur zvaigžņu jaunavu. Viņa vēlreiz pacēla savas brīnišķīgi starojošās acis.

No šī brīža jauneklim vairs nebij nekur miera. Dienas viņš pavadīja mežā. Tas nespēja vairs ne par ko citu domāt, kā vienīgi par zvaigzni, ko vientiesībā bij vēlēties, un kas tagad sagādāja tādu nemieru.

Reiz jauneklim aizejot, brāļi gribēja to izmulķot un nozagt viņa kokosriekstus, ko tas parasti glabāja ķirbja pudelē. Viens no viņiem uzrāpās kokā, lai atraisītu pudeli, otrs stāvēja apakšā un to saķēra. Attaisījis, viņš to iekliegdamies nosvieda zemē.

„Tur ir zvērs ar liesmojošām acīm,“ viņš kļiedza.

Abi aizskrēja, atstājot pudeli zemē.

Jauneklim pārnākot, brāļi izstāstīja, kas noticis, un brīdinaja aizkārt ķirbja pudeli. Viņš saskaitās, noslēpa patiesību un uzkāra pudeli agrākā vietā.

Zvaigžņu jaunava iznāca no paslēptuves tikai naktīs, un jauneklis, lai gan sākumā pabailīgi, apbrīnoja viņas daiļumu.

Kādu dienu zvaigzne aicināja jaunekli medībās. Viņi nonāca pie kādas bakaba-palmas, un zvaigžņu jaunava lūdza viņu uzrāpties kokā un nonest tai riekstus. Jauneklim aizsniedzot galotni un plūcot augļus, zvaigzne uzsauca:

„Saturies!“ ielēca palmā un uzšāva tai ar žagaru. Koks sāka pēkšņi augt, kamēr aizsniedza debesis. Tad viņa piesēja palmu aiz lapām kādai biezi sienai, un abi ielēca debesis.

Jauneklis bij ļoti nobijies. Viņš ieraudzīja plašu tukšnesainu klajumu un tālumā māju. Zvaigžņu jaunava atstāja to vienu un aizgāja uz mājām. Drīz viņa atgriezās un atnesa jauneklim ēdienu — lūgdama nekustēties ne no vietas — un atkal aizgāja.

Jauneklis palika atkal viens, noskumis un apmulsis. Te pēc kāda brīža viņš tuvumā izdzirda meža raga skaņas un cilvēku balsis. Viņš nodomāja, ka svin kādus svētkus ar dziesmām un deju. Zvaigžņu jaunava atgriezās vēlreiz un lūdza, Dieva dēļ, neiet pie deļotājiem. Viņa atstāja to atkal vienu.

Jauneklis nespēja tomēr atturēties un devās uz svētkiem.

Viņš ieraudzīja kaut ko drausmīgu — miroņi dejoja! Neskaitāmi ģindeņi griezās bezveida dejas virpulī. Satrūdējušā miesa karājās no kauliem, acis bij izžuvušas un dzili iegrimušas pierē. Gaiss bij smags no trūdu smakas.

Šausmās jauneklis metās bēgt. Te viņš satika zvaigžņu jaunavu, kas to nopietni sabāra par nepaklausību. Viņa lika tam nomazgāt traipus un atkal aizgāja.

Jauneklis nespēja vairs tur ilgāk palikt. Tikko zvaigzne bij attālinājusies, tas bēga uz turieni, kur bij piesieta palma. Jaunava atskatījās, uzminēja viņa nodomu un steidzās to aizturēt. Bet jauneklis žigli ielēca kokā, kas tai pašā acumirkli saruka. Zvaigzne skumji noraudzījās jaunekli un teica:

„Velti aizskrēji — gan drīzi atgriezies.“

Un tā arī notika. Sasniedzis zemi, jauneklis sajuta stipras galvas sāpes. Viņš tikko vēl spējēja visu izstāstīt tēvam un brāļiem. Nelīdzēja nekādas zāles. Viņš nomira.

Tā indiāņi dabūja zināt, ka pēc nāves viņus debesis negaida nekāda svētlaimība, lai gan zvaigznes mirdz tik vilinoši.

Dvīņi.

Meksikāniešu pasaka.

arāja dēli, Telasko un Rusko, bij abi vienlīdz slaidi, vienlīdz pādroši, maīgi un cēli, un viens otru tā mīlēja, ka kopā vien turējās; gulēja vienā gultā un ēda no viena zelta trauka. Bet visbrīnišķīgākais — viņi pastāvīgi domāja vienas domas: kam kļūt par karali! Tēvs bij nomiris, nepagūdam izteikt savu vēlēšanos.

„Saules dievs izšķirs!“ bij viņa pēdējie vārdi.

Sakrāva sārtus — katram brālīm savu. Ciktāl vien acs varēja saskatīt, laudis nometušies ceļos skaitīja saulei lūgšanas. Bet saule nesūtīja uguni — neaizdedzināja nevienu no sārtiem.

Priesteri apspriedās par jaunu. Viņi nolēma, ka lieta jāizšķir daiļai princesei Actalpai. Ko viņa izvēlēsies, tas dabūs to par sievu, un uzkāps tēvu tēvu zelta tronī. Bet Actalpa sāka gauži raudāt. Viņa iebēga ar biedrenēm mežā un sēdēja tur, nerunādama ne vārda. Viņa nespēja izšķirties, jo mīlēja abus brāļus.

Priesteri apspriedās trešo reizi. Tagad bij jāizšķir dievam. Kuņš no brāļiem nākošā ritā trāpis ar bultu pirmo stirnu, tam jātop par karali. Telasko saņēma sarkanās, Rusko — zilās bultas. Rītam austot abi brāļi gulēja mežā. Tuvojās pirmā stirna. Abi šāva un abi netrāpīja: baltas aizskrēja pavisam greizi.

Karaldēliem vajadzēja zvērēt tautai, ka nākošā ritā tiši nešaus garām. Un tiešām: šoreiz trāpīja abi. Bet izrādījās, ka Telasko bij šāvis ar Rusko, un Rusko ar Telasko bultām.

Augstais priesteris atrada pēdējo izeju: nogalināt Actalpu. Debesis viņa būšot vienlīdz tuva abiem brāļiem un lūgšanām

varēšot mīkstināt dievu prātu, lai tie dara zināmu savu gribu. Tauta, brāļi un pati Actalpa tam piekrita.

Bet upurēšanas ritā Actalpa nokrita Telasko priekšā ceļos un lūdzās:

„Lauj man mirt no Rusko rokas!“

Telasko iesaucās. viņu pieceldams: „Actalpa, tagad tu izšķīries!“ un pieveda to brālim.

Tauta nokrita ceļos Rusko priekšā. Spēlmaņi spēlēja, un tauta dziesmās gavlēja. Gājienu sākot pamanija, ka Telasko nozudis. Viņš nekad vairs neatgriezās.

Ho-Taī.

Japāņu pasaka.

en, sen atpakaļ Nigatas pilsētā Ečizenas provincē dzīvoja jauneklis, vārdā Hahao Čozejs. Nahao bij ārsta dēls un arī pats gribēja kļūt par ārstu. Bērībā viņu saderināja ar tēva drauga meitu Ho-Taī. Abas ģimenes nolēma, ka kāzas rīkos tikko Nahao būs pabeidzis mācības. Bet Ho-Taī bij ļoti vārga un piecpadsmit gadus vecumā saslima ar diloni. Jauzdama nāves tuvumu, viņa lika atsaukt Nahao, lai no tā atvadītos. Atnācis, jauneklis nometās ceļos pie ligavas gultas.

„Nahao-Sama, mans līgavaini,“ viņa teica, „jau bērībā mūs nolēma vienu otram, un gada beigās mūs būtu salaulājuši, bet man lemts mirt. Dievi zina labāk par mums, kas katram vajadzīgs. Ja es dzīvotu vēl dažus gadus, tad sagādātu tev vienīgi sāpes. Esmu tik vārga un trausla, ka nebūtu bijusi laba šjeva, un tas būtu netaisni, ja vēlētos vēl dzīvot. Esmu sagatavojusies nāvei, bet tev jāsolās ilgi neskumt un nebēdāties par mani... Un redzi, gribu tev vēl kautko teikt: es zinu — mēs vēlreiz tiksimies...“

„Ja, mēs tiksimies vēlreiz,“ Nahao nopietni atbildēja, „tiksimies Apskaidroto zemē, kur nepazīst ne asaras, ne šķiršanās sāpju.“

„Nē, nē!“ jaunava maigi teica, „es nedomāju Apskaidroto zemi. Zinu, ka mums vēlreiz lemts tikties šai saulē, lai gan rītu mani apbedīs.“

Nahao neizpratnē skatījās viņā. Ho-Taī pasmaidīja un turpināja maigā, sapņainā balsī:

„Jā, šai saulē, Nahao-Sama... Bet tikai tad, ja tu to vēlēties. Man būs vēlreiz jāpiedzimst, jāzaug un jānobriest par sievieti. Tev būs jāgaida gadus piecpadsmit — sešpadsmit.“

Ilgi... Bet tev ir tikai deviņpadsmit gadu, mans izredzētais laulātais draugs...“

Gribēdams apmierināt mirēju, jauneklis maigi atbildēja:

„Gaidīt tevi, mīļā, ir nevien mans pienākums, bet arī mana laime. Mēs būsim nešķirami septiņās dzīvēs.“

„Tu šaubies?“ Ho-Taī pajautāja bailodamās.

„Mīlotā,“ Nahao atbildēja, „šaubos, vai pazišu tevi citā izskatā un citā vārdā. Tev būs jāpasaka, kas tu esi.“

„To nevaru,“ viņa teica, „tikai dievi zina, kur un kā mēs tiksimies. Bet to gan skaidri zinu, ka atgriezīšos pie tevis, ja vien to gribēsi... Neaizmirsti manus vārdus...“

Ho-Taī aplusa, aizvēra acis un nomira.

* * *

*

Nahao no visas sirds mīlēja Ho-Taī un dziļi skuma par viņas nāvi. Viņš pasūtīja piemiņas plāksnīti ar līgavas zokumio¹, noslēpa to budzudanā² un katru dienu lika balvas. Ilgi viņš nespēja aizmirst Ho-Taī pēdējos vārdus. Lai apmierinātu viņas dvēseli, Nahao uzrakstīja svinīgu solījumu saderināties ar Ho-Taī, ja viņa kādreiz atgrieztos. Šo zvērstu viņš apstiprināja ar zīmogu un nolika budzudanā blakus Ho-Taī piemiņas plāksnei.

Bet Nahao bij vienīgais dēls un nedrīkstēja palikt neprecējies. Drīz vien, paklausot vecāku gribai, viņš salaulājās ar jaunavu, ko bij izvēlējis tēvs. Nahao turpināja likt dāvanas pie Ho-Taī plāksnītes arī pēc kāzām un nespēja mirušo aizmirst. Bet atmiņas nemanot pagaisa kā sapnis, ko tikai ar pūlēm var atcerēties... Pagāja gadi...

Šai laikā Nahao piemeklēja daudz bēdu: nomira vecāki, nomira sieva, nomira bērns. Nahao palika gluži viens. Lai kaut kā aizmirstos, viņš devās garā ceļojumā.

¹ Zokumio, vārds, kā sauc dzīvu cilvēku, lai atšķirtu no homio vai kaimio, mirušam dotā vārda.

² budzudans — šķirsts, kur glabā Buddas tēlus, mirušo piemiņas plāksnītes un citas relikvijas.

Reiz Nahao
nonaca Ikao,
kalnu pilsētiņā,

kas vēl tagad dzīsta-
ma ar dziedinošiem avotiem un škaī-
sto dabu. Viņš iegāja atpūsties kādā
lauku krogā, kur to sagaidīja jauna
meitene, leraugot jaunavu, viņam sāka
tik nevaldāmi daudzities sirds, kā vēl
nekad. Šī jaunava bij tik līdzīga Ho-
Tai, ka Nahao domāja redzēt to
sapnī. Te viņa bij, te atkal nozuda:
iekūra uguni, atnesa ēdienu, uzkopa
viesa istabu, — un katra viņas ku-
stība lika atcerēties meiteni, ar ko
Nahao bērnībā bij saderināts. Viņš
uzsāka sarunu, un viņas dzidrā, maigā
un skumjā balss iešūpoja Nahao dvē-
seli saldās skumjās par bijušo... Pār-
steigts un samulsis, viņš jautāja:

„Māsiņ, tu esi līdzīga kādai meitenei, ko
kādreiz pazinu. Tāpēc biju tā pārsteigts, kad
pirmo reiz ienāci manā istabā. Piedod, ka jautāju: kur esi
dzimusi un kā tevi sauc?“

Nahao izdzirda mirušās balsi:

„Mani sauc Ho-Taī, bet tu esi mans izredzētais Nahao Čo-
zejs no Ečizenas. Septiņpadsmit gadus atpakaļ es nomiru

Nigatā, bet tu solīji ar mani saderināties, ja vēl reiz atgriezīšos šai pasaulē sievietes izskatā. Tu uzrakstīji šo solījumu, apstiprināji ar zīmogu un nolīki budzudanā blakus piemīņas plāksnītei, kur iekalts mans vārds. Un tāpēc es atgriezos.”

Jaunava iekrita nesamaņā.

Nahao salaulājās ar Ho-Taī, un viņu kopdzīve bij ļoti laimīga. Bet uz visiem laikiem viņa aizmirsā, ko toreiz Ikao bij teikusi. Aizmirsā, ka kādreiz jau būtu dzīvojusi. Atmiņas par agrāko dzīvi uzliesmoja tikai īsu mirkli — satiekoties ar Nahao — un izgaisa uz visiem laikiem.

Ošidori.¹

Japanu pasaka.

Tamuras-no-Ho apvidū Mutsu provincē dzīvoja mednieks, vārdā Sondžo. Reiz viņš izgāja medībās, nostaigāja visu dienu, bet palika tukšā. Atgriežoties mājās un ejot pār Akanumas upi, viņš ieraudzīja blakus peldam ošidori pāri. Ošidori nāvēt ir grēks, bet Sondžo bij tā izsalcis, ka izšāva. Bulta trāpīja tēviņu, bet mātīte nozuda pretējā krasta nendrās. Sondžo paņēma medījumu un izcepa.

Naktī viņš redzēja drausmīgu sapni: Istabā bij itkā ienākusi kāda skaistule, un pienākot gultas galvgalim, pārplūda asarās. Viņa raudāja tik gauži, ka likās — medniekam sirds pārtrūks. Jaunava teica:

„Kādēļ? Ak, kādēļ tu viņu nonāvēji? Ko viņš tev nodarījis? Bijām tik laimīgi mūsu dzimtā Akanumā, bet tu mūs izšķīri!.. Ko viņš tev ļauna darījis? Vai tu maz saproti, ko esi izdarījis? Ak! tu nezini, cik cietsirdīgs biji! Tu nonāvēji nevien viņu, bet arī mani, jo bez viņa nespēju dzīvot!.. Atnācu šurp tikai tāpēc, lai tev to pateiktu!“

Jaunava sāka atkal tik nevaldāmi raudāt, ka mednieks jutās gluži izmisis. Viņas drebošās lūpas čukstēja:

„Saulei rietot lūdzu viņu atgriezties mājās, bet tagad, ak vai, Akanumas niedru ēnā man jāgul vienai!“

„Tu nesaproti, ko esi man nodarījis,“ jaunava vēlreiz atkātoja, „bet ritā pie Akanumas visu sapratīsi. Sapratīsi...“

Un jaunava pazuda gauži raudot.

Otrā ritā pamodies, Sondžo tik skaidri atminējās sapni, ka jutās gluži nelaimīgs. Viņš atcerējās vārdus:

„... bet ritā pie Akanumas visu sapratīsi. Sapratīsi...“

¹ Ošidori — kāda meža pīļu suga, ko Tālos austrumos uzskata par ļaunā ļaužu uzticības simbolu.

Sondžo steidzās uz Akanumu, lai pārlicinātos, vai sapnim var ticēt. Nonācis pie upes, viņš ieraudzīja ošidori mātīti vienu tuļi peldam. Ieraudzījusi mednieku, viņa neslēpās, bet piepeldēja pavisam tuvu, nenolaižot no tā acis. Piepēži viņa ar knābi saplosīja sev krūtis un nobeidzās mednieka acu priekšā.

Sondžo nogrieza matus un iestājās klosterī.

Džu-roku-zakura.

Jaņaņa pasaka.

ādā no Ijō provinces novadiem aug vecs ķirsis. To sauc par Džu-roku-zakura, t. i. „sešpadsmitās dienas ķirsis“ tāpēc, ka tas zied pirmā mēneša sešpadsmitā dienā vienu vienīgu dienu.

Divainākais, ka tas zied visbargākā ziemas laikā, kaut gan parasti ķirši gaida pavasari. Bet Džu-roku-zakura liek ziedēt cits spēks. Šai kokā pārgājusi cilvēka dvēsele.

* * *

Ijō dzīvoja kāds samurajs. Viņa dārzā auga ķirsis, kas ziedēja parastā laikā — marta beigās vai aprīļa sākumā. Bērnībā samurajs bij rotaļajies tā ēnā; viņa vecāki, vectēvi un senči kopš seniem laikiem katru gadu izrotāja ķirša zarus ar spoži raibām dzejoļu papīra lentām. Samurajs nodzīvoja līdz sīrmam vecumam un pārdzīvoja visus savus bērnus. Viņam nebij vairs itin neviena, ko mīlēt — neviena, kā vienīgi ķiršu koks. Bet kādā vasarā ķirsis sāka nikuļot un kalst...

Sirmgalvis ļoti cieta, raugoties mirstošā kokā. Gribēdami viņu iepriecināt, labsirdīgie kaimiņi iedēstīja dārzā sīkaistu, jaunu ķirsi. Sirmgalvis sīrnīgi pateicās, pūlēdamies izrādīt prieku. Bet viņa sirds bij noskumusi; viņš tik ļoti mīlēja veco ķiršu koku, ka nekas nespēja to apmierināt.

Beidzot viņam ienāca prātā laimīga doma: tagad viņš zināja, kā glābt ķirsi no nāves. Bij pirmā mēneša sešpadsmitā diena. Vecītis slepus izgāja dārzā, nometās kalstošā koka priekšā ceļos un lūdzās:

„Lūdzu tevi, uzziedi vēl vienu vienīgu reizi. Miršu tavā vietā.“

Daži tic, ka ar dievu žēlastību varot atdot savu dzīvību citam — vienalga, cilvēkam, kustonim vai pat stādam. Šādu nāvi sauc par mīgāvari ni tatsu, t. i., atdot kādam savu dvēseli. Noskaitījis lūgšanu, sirmgalvis paklāja zem koka baltu palagu ar vairākām segām, nogulās tur un pēc samuraju parašas izdarīja harakiri. Viņa dvēsele pārgāja ķirsī, un tas tai pašā mirkli uzziedēja.

Tas zied sniegā vēl līdz šai dienai, katru gadu pirmā mēneša sešpadsmitā dienā.

Neizpraustais noslēpums.

Japaņu pasaka.

en, sen atpakaļ Tambas provincē dzīvoja bagāts tirgotājs Inamuraja Hensuke ar meitu Ho-Sono — daiļu un gudru lauku meiču. Gribēdams dot meitai augstāko izglītību, viņš sūtīja to ar uzticamu pavadoni uz galvas pilsētu Kioto. Nobeigusi skolu, Ho-Sono apprecējās ar tēva draugu, tirgotāju Nagaraju un nodzīvoja ar viņu ļoti laimīgi nepilnus četrus gadus. Bet ceturtnā gadā Ho-Sono saslima un nomira.

Nakti pēc Ho-Sono bērēm viņas mazais dēlēns stāstīja, ka māte esot atgriezusies un uzgājusi augšā savā istabā. Viņa uzsmaidījusi zēnam, bet nekā neteikusi, un viņš sabijies aizskrējis. Ho-Sono radnieki devās augšējā istabā, kur viņa agrāk bij dzīvojusi, un bij ļoti pārsteigti, ieraugot mirušo mājas altāra lampa vājā gaismā. Viņa stāvēja pie tanzu-kumodes, kur glabājās viņas drēbes un rotas. Galva un pleci bij saredzami skaidri, bet pārējais ķermenis izplūda un izgaisa kā mīglā. Tas bij tikko jauzāms Ho-Sono atveids, caurspīdīgs kā ēna ūdens spogulī. Radnieki sabijās, steidzīgi atstāja istabu un sapulcējušies apakšā, apspriedās, ko iesākt.

„Sievietes mīl savas lietišas,“ teica Ho-Sono vīra māte. „Arī Ho-Sono tās mīlēja. Varbūt, ka viņa atgriezusies, lai vēlreiz ar tām paniekotos. Tas atgadās bieži, kamēr lietas vēl nav ziedotas dievnamam. Domāju, ka vajadzētu aizvest uz baznīcu viņas drēbes un jostas, un viņas dvēsele tūdaļ apmierinātos.“

Nolēma tā darīt jo ātrāk, jo labāk. Otrā rītā iztukšoja visas tanzu atvilktnes, un Ho-Sono mantu aiznesa uz dievnamu. Bet nākošā vakarā Ho-Sono ieradās atkal un stāvēja acis nenolaidusi pie tanzu. Viņa ieradās katru vakaru, un mājā iezāgās šausmas un bailes.

Ho-Sono vīra māte aizgāja uz dievnamu un izstāstīja visu priesterim, prasidama padomu. Tas bij Zenu sektes dievnams ar gudru sirmgalvi priesteri Daigens-Ošo.

„Kaut kas paslēpts tanzū vai tā tuvumā un nedod aizgājējai miera,“ viņš teica.

„Mēs izņemām visu ārā no tanzu atvilktnēm,“ vecīte atbildēja, „tanzu ir tukša.“

„Labi,“ Daigens-Ošo teica, „šovakar aiziešu pie jums, palikšu visu nakti viņas istabā un tad redzēsim, kas darāms. Bet tā ka lai neviens mani netraucē, vienīgi, ja kādu sauktu.“

* * *

Daigens-Ošo ieradās nelaiķes mājā pēc saules rieta. Istaba bij jau sagatavota. Palicis viens, viņš sāka lasīt sutras. Līdz Žurkas stundai¹ viss bij klusu. Piepēži pie tanzu parādijās Ho-Sono tēls. Viņa bij uztraukta, acis vēroja tanzu.

Priesteris noskaitīja šādiem gadījumiem piemērotas lūgšanas un teica, saukdam Ho-Sono viņas veļu valsts vārdā:

„Gribu jums palīdzēt. Varbūt tanzu slēpj kaut ko, kas nedod jums miera? Vai varu pārmeklēt?“

Likās, parādība viegli pamādama piekristu. Priesteris izvilka augšējo atvilktni. Tā bij tukša. Izvilka otro, ceturto, visas rūpīgi pārmeklēja, uzmanīgi apskatīja visu tanzu, bet nekā neatrada. Parādība nenovērsa acu no tanzu.

„Ko viņa grib?“ priesteris domāja. „Vai nav kas atvilktnēs zem izklātā papīra?“

Viņš izņēma augšējās atvilktnes papīri — nekā! Pacēla otrās un trešās atvilktnes papīri — atkal nekā! Beidzot apakšējā atvilktnē zem papīra atrada vēstuli.

„Vai tā jums nedod miera?“ viņš prasīja.

Mīrusē raudzījās vēstulē dīvainu skatu.

¹ He-no-koku, pēc vecjapaņu laika pirmā stunda. Atbilst mūsu laikam starp divpadsmito un otro stundu nakti, jo vecjapaņu stunda līdzinās divam mūsu.

„Vai sadedzināt to?“ priesteris prasīja.

Viņa zemu palocījās.

„Rītā to dievnamā sadedzināšu,“ priesteris solīja, „un es būšu vienīgais, kas to lasīs.“

Caurspīdīgo seju pārlidoja smaids, un parādība izgaisa.

* *

*

Gaismai austot, priesteris nogāja pie nelaiķes ģimenes, kas bailēs viņu gaidīja.

„Nebīstaties,“ viņš teica, „viņa vairs nenāks!“

Un tā arī notika, kā priesteris bij teicis.

Vēstuli viņš sadedzināja. Tā bij mīlestības vēstule, ko kāds bij sūtījis Ho-Sono mācības laikā Kioto. Bet tikai priesteris zināja, kas vēstulē rakstīts. Un šo noslēpumu viņš paņēma līdz kapā.

Pūķu princese.

Kīniešu pasaka.

Dungting - ezerā ir kāds kalns. Kalnā ir ala, tik dziļa, ka gais nav aizsniedzams. Reiz tur gāja garām zvejnieks; viņam paslidēja kāja un tas iekrita alā. Viņš nokļuva kādā apvidū, kur liču loču stiepās neskaitāmi ceļi, kas vijās vairāk jūdžu tālumā pār kalniem un ielejām. Beidzot viņš nonāca pie pūķu pils, kas pacēlās pašā klajumā. Visapkārt līdz ceļiem bij zaļas dūņas. Zvejnieks devās uz vārtiem. Tos sargāja pūķis, kas splāva biezu miglu. Vārtu iekšpusē bij mazāks pūķis bez ragiem. Tas izslēja galvu, izlaida nagus un negribēja viņu laist iekšā.

Zvejnieks nodzīvoja alā vairākas dienas. Viņš pārtika no zaļajām dūņām, kas garšoja pēc rīsu putras. Beidzot tas izkļuva ārā. Savus piedzīvojumus viņš pastāstīja novada priekšniekam, lai tas to paziņo ķeizaram. Ķeizars atsaucā kādu burvi un iztaujāja šo lietu.

Burvis stāstīja: „Šai alai ir četras ejas. Viena ved uz Dunting-ezera dienvidrietumu krastu, otra — uz kādu no Četrustraumju zemes ielejām, trešā iziet Lofu kalna alā, ceturta kādā salā Rietumjūrā. Šai alā dzīvo Rietumjūras pūķu karaļa septītā meita, kas sargā savas pērles un mantu. Reiz sirmā senatnē kāds zvejnieku puika ieniris ūdenī un uznesis augšā vienu melnā pūķa pazodes pērli. Pūķis gulējis un puika netraucēts nozadzis pērli. Bet pūķa meitai ir tūkstošiem un miljoniem šādu dārgumu. Viņai kalpo tūkstošiem mazo pūķu, kas sargā tās mantu. Pūķiem ir savāda nelaime: viņi baidās no vaska. Tie mīlē nelielus opalus, Kung-tsing koku un labprāt ēd bezdelīgas. Ja turp nosūta kādu vēstnesi ar grāmatu, var iegūt krāšņas pērles.“

Ķeizaram tas tā patika, ka viņš izsolīja lielu atli dzību tam, kas būtu ar mieru doties uz pūķa pili kā

vēstnesis. Pirmais pieteicās kāds vīrs, vārdā So-Pi-Lo Bet burvis teica:

„Kāds tavš sencis nogalinājis vairāk kā simts Austrumjūras pūku un beidzot miris no pūka rokas. Pūki naidīgi tavai ciltij, tu nedrīksti iet.“

Nāca kāds vīrs no Kantonas, Lo-Dsi-Čuns ar diviem brāļiem, kas stāstīja, ka viņa senči bijuši ar pūku karali svaiņi. Tāpēc viņi ar pūkiem satiekot labi un esot tuvi paziņas. Tie lūdza atļaut uzņemties vēstnešu pienākumus.

Burvis vaicāja: „Vai jums ir akmens, no kā baidās pūki?“

„Jā,“ viņi atteica, „mēs to paņēmām līdz.“

Burvis apskatīja akmeni un teica: „Ar šo akmeni var uzveikt tikai to pūki, kas splauj mākoņus un lietu, bet neder pūkiem, kas sargā jūras karaļa pērles.“

Tad viņš prasīja vēl: „Vai jums ir pūku smadzeņu smaržas?“

Kad tie atbildēja, ka neesot, pareģis teica: „Kā tad jūs domājat pūki uzveikt?“

Keizars bēdājās: „Ko nu iesākt?“

Pareģis atteica: „Austrumjūrā ir svešzemju tirgotāji ar pūku smadzeņu smaržām. Jādodas turp un jāmēģina tās iegūt. Es zinu arī kādu svēto, kas prot pūku mākslu, un kas izgatavojis desmit mārciņu smagu pūkakmeni. Būs jāaizsūta pēc tā.“

Keizars izsūtīja vēstnešus. Tie satika kādu svētā mācekli un ieguva no tā pūkakmeņa šķilas. Burvis sacīja: „Tas pats ir īstais.“

Pagāja daži mēneši, kamēr piegādāja vienu pūku smadzeņu smaržu pilienu. Keizars bij priedīgs, un pavēlēja zeltkaļiem izgriezt no visskaistākā opala divas kārbīņas. Tās nospodrināja ar Vutung-koka pelniem. Tad viņš pavēlēja dabūt vislabākā Kung-tsing koka sulu, ko sajauca ar jūras zivju limi un lika uguni sacietēt. No tās pagatavoja divas vāzes. Viņš lika vēstnešiem ieziest miesu un drēbes ar koka vasku un iedeva līdz pieci simti grauzdētu bezdelīgu.

Tā viņi iegāja alā. Nonākot pie pūku pils, mazais pūkis, kas apsargāja durvis, saoda koka vasku, saļima un tiem nekā

launa nedarija. Viņi to piekukuļoja ar simts grauzdētām bezdelīgām, lai tas pieteiktu viņus pūķa meitai. Viņiem atļāva iet, un tie pasniedza dāvanai Kung-ting koka vāzes, opala kārbīņas un četri simti grauzdētu bezdelīgu. Pūķa meita uzņēma viņus laipni, un tie parādīja ķeizaram grāmatu.

Pili bij kāds tūkstots gadus vecs pūķis, kas varēja pārvērsties cilvēkā un saprast viņa valodu. Tā pūķa meita dabūja zināt, ka dāvanas sūtījis ķeizars, un viņa atbildēja, kā dāvinot trīs lielas pērles, septiņas mazas un pilnu pūru parasto pērļu. Vēstneši atvadījās, aizjāja ar pērlēm uz kāda pūķa muguras un nākošā acumirkli bij jau pie Jangtsekiangas krastiem. Viņi devās uz ķeizara galvaspilsētu Nankingu un nodeva pērles.

Ķeizars bij laimīgs un rādīja tās pareģim. Tas teica: „Viena no šīm lielajām pērlēm ir trešā labuma dievišķīgo vēlējumu pērle, bet divas pārējās — vidējā labuma melnā pūķa pērles. Divas no septiņām mazajām pērlēm ir čūsku un piecas ir gliemēžu pērles. Visas tās pirmā labuma. Pārējās pērles ir pa daļai jūras dzērvju, pa daļai gliemēžu un austeru pērles. Viņu vērtība ir daudz mazāka par lielām pērlēm, tomēr pasaulē nav daudz viņām līdzīgu.“

Ķeizars parādīja tās arī saviem kalpiem. Viņi noturēja pareģa vārdus par tukšu plāpāšanu un neticēja.

Pareģis teica: „Pirmā labuma vēlējumu pērles mirdzums redzams četrdesmit jūdžu tālumā, vidējā labuma — divdesmit un trešā — desmit jūdžu tālumā. Cik tālu vien sniedzas viņu gaisma, nevienam nav jābaidās ne no vēja, ne lietus, ne pārkoņa, ne zibens, ne ūdens, ne uguns, ne ieroču. Melno pūķu pērles ir deviņkrāsainas un mirdz nakti. Cik tālu vien sniedzas viņu gaisma, nevienam nav bīstamas indīgās čūskas un melnās dzērvies. Čūsku pērles ir septiņkrāsainas, gliemēžu — pieckrāsainas. Visas tās mirdz nakti. Labākās ir bez traipiem. Viņas aug gliemēžu vēderā, diļstot un augot līdz ar mēnesi.“

Kad kāds ievaicājās, kā atšķirt čūsku un dzērvju pērles, pareģis atbildēja: „Zvēri paši tās pazīst.“

Keizars pavēlēja slepeni izmeklēt vienu čūsku un vienu melno dzērvju pērli, iejauca tās parasto pērļu pūrā un izbēra pagalmā. Tad atnesa lielu dzeltenu čūsku un melno dzērvi, noliekot tās pie pērlēm. Dzērve tūlīņ paņēma knābī dzērvju pērli un sāka dziedādama griezties apkārt. Bet čūska ķēra pēc čūsku pērles un saritinājās gredzenā. To redzot, ļaudis ticēja pareģa vārdiem. Arī pērļu mirdzums bij tāds, kā to bij teicis pareģis.

Vēstneši pūķu pili bij mielojušies ar smalkiem ēdieniem — puķēm, zālēm un cukuru. Atkritumus viņi bij paņēmuši līdz uz galvaspilsētu, bet tikko tiem pieskāriās gaiss, tie pārvērtās akmeni. Keizars pavēlēja vēstnešus pieņemt mantu kambarī. Tad viņš apbalvoja tos ar tituliem, paugstinot kārtā, un uzdāvināja katram tūkstoš baķu zīda auduma.

Viņš arī pavēlēja uzzināt, kāpēc pūķi nebij nogalinājuši zvejnieku, un izrādījās, ka viņa ģērbs bij piesūcies ar lineļļu un vasku. No šīs smalkas pūķi sabijušies.

Govju gans un vērpeja.

Kiniešu pasaka.

Govju gans bij nabags jau kopš dzimšanas. Ar divpadsmit gadiem tas sāka kalpot kādam zemniekam, ganīdams viņa govī. Pēc dažiem gadiem govjs bij branga un liela, un viņas spalva spīdēja kā zelts. Tā bij dievu govjs.

Kādreiz, kad gans kalnos ganīja, govjs sāka ar viņu runāt cilvēka balsī: „Šodien ir septiņu brāļu vakars. Nefrīta valdniekam ir deviņas meitas. Tās šodien peldas debesu ezerā. Septītā no viņām ir neizsakāmi daiļa un gudra. Viņa vērpi debesu ķēniņam un ķēniņienei mākoņu zīdu un vada jaunavu rokdarbus zemes virsū. Tāpēc viņu sauc par vērpeju. Ja tu turp noietu un nozagtu viņai drēbes, varētu viņu precēt un iegūt nemirstību.“

„Bet tas taču ir debesīs,“ teica govju gans, „kā lai tur tieku?“

„Es tevi aiznesīšu,“ govjs atbildēja.

Un govju gans sēdās govij mugurā. Tai pašā acunirkli zem viņas kājām iznīra mākoņi, un tā pacēlās gaisos. Ganam šalca ausis, jo viņi drāzās tik ātri kā zibens. Pēkšņi govjs apstājās:

„Nu esam klāt!“

Gans ieraudzīja visapkārt chrīzoprasa mežus un nefrīta kokus. Zāle bij jaspīsa un puķes koraļļu. Visa šī krāšņuma vidū gulēja četrdesmit mērus liels ezers. Zaļi ūdeņi šūpojās bangās, un viņos peldēja zeltzvinainas zivis. Putnu bari dziedāja gaisos. Jau pa gabalu gans ieraudzīja ūdenī deviņas jaunavas. Drēbes tās bij atstājušas krastā.

„Paņem žigli sarkanās drēbes,“ govjs mācīja, „un paslēpies ar tām mežā. Lai cik mīli viņa tevi lūgtu, ātrāk neatdod, kamēr neapsolās kļūt tava sieva.“

Gans steidzīgi nokāpa no govš, paņēma sarkanās drēbes un aizskrēja. Šai acumirkli to pamanīja deviņas jaunavas; viņas bij ļoti nobijušās:

„No kurienes tu, jaunekli, nāc, ka uzdrošies ņemt mūsu drēbes?“ viņas jautāja. „Liec tās tūlīņ atpakaļ!“

Govju gans nemaz neklausījās un notupās aiz nefrīta puķes. Steidzīgi krastā izkāpa astoņas jaunavas un apgērbās.

„Septītā māsa,“ viņas teica, „tavs likteņa lemtais ir atnācis. Atstāsim jūs vienus.“

Septītā māsa palika slēpjamiem ūdenī.

Tvīkdama no kauna, viņa teica: „Govju gan, atdod manas drēbes!“

Bet govju gans stāvēja un smējās.

„Ja apsolies kļūt mana sieva,“ viņš teica, „tad drēbes atdošu.“

Jaunava liedzās.

„Esmu dievu valdnieka meita,“ viņa teica, „bez viņa atļaujas nedrīkstu precēties. Atdod tūlīņ manas drēbes, citādi tēvs tevi sodīs!“

Tad iebilda dzeltenā govš: „Liktenis jūs nolēmis vienu otram. Labprāt būšu saprecinātāja, un jūsu tēvam droši vien nebūs nekas ko iebilst.“

Jaunava atteica: „Mulķa lops, kā vari būt preču māte?“

Govš atbildēja: „Krustā ir vecs vītols. Pamēģini tam vaicāt! Ja viņš var runāt, tad debesīs grib jūsu savienošanos.“

Jaunava prasīja vītolam.

Vītols atbildēja cilvēka balsī:

„Septiņu brāļu dienā
Gans bildina vērpeju.“

Jaunava bij ar mieru. Govju gans atdeva drēbes, jaunava apgērbās un tam sekoja.

Bet pēc septiņām dienām viņa atvadījās no tā.

„Debesu valdnieks pavēlējis man uzraudzīt vērpsanu,“ viņa teica: „Ja ilgi vilcināšos, baidos, ka viņš mani sodīs. Bet kaut arī tagad jāšķiras, gribu ar tevi vēl tikties.“

Teikusi šos vārdus, viņa tiešām aizgāja. Govju gans dzinās tai pakal. Bet kad viņš bij jau gluži tuvu, tā izrāva vienu šķipsnu matu un pārvilka šķērsām pār debesīm. Švika pārvērtās sudraba upē (Piena ceļā). Tā viņi nu stāv katrs savā upes pusē un raugās viens otrā.

No šī laika tie katru gadu satiekas septiņu brāļu vakarā. Noteiktā brīdī salaižas visas pasaules vārnas un uztaisa tiltu, lai vērpēja varētu pāriet upei. Šīs dienas ritā un vakarā kokos neredz nevienu pašu vārnu. Septiņu brāļu vakarā list smalks lietus. Sievas un vecenes saka:

„Govju gans un vērpēja šķiroties raud. Tāpēc septiņu brāļu diena ir lietus svētki.“

Laimes un nelaimes bērns.

Kiniešu pasaka.

Reiz dzīvoja lepns valdnieks, kā meita bij nelaimes bērns. Kad tai bij laiks precēties, viņa lika preciniekiem salasīties pils priekšā. Viņa gribēja tiem sviest sarkanu zīda bumbu un kas šo bumbu noķertu, tas būtu viņas vīrs. Pils priekšā sapulcējās daudz augstmaņu, bet viņu vidū bij arī kāds ubags. Princese redzēja, ka viņa ausis ielīda pūki un izlīda pa degunu. Tas bij laimes bērns. Viņa svieda bumbu nabagam, un tas to noķēra.

Saniknots tēvs prasīja: „Kādēļ tu sviedi bumbu nabagam?”

„Viņš ir laimes bērns,” princese atteica, „es gribu to precēt; varbūt arī es varēšu dalīties viņa laimē.”

Tēvs negribēja to pieļaut, un kad tā palika pie sava, viņš dusmās padzina to no pils.

Tā princese aizgāja ar nabagu. Viņi dzīvoja mazā būdiņā, kur tai pašai vajadzēja meklēt un vāriet zāles un saknes, lai tiem būtu ko ēst. Bieži abi cieta arī badu.

Reiz vīrs teica: „Gribu doties pasaulē un izmēģināt savu laimi. Kad atradīšu, atgriezīšos un ņemšu tevi līdz.” Princese bij ar mieru, un tas aizgāja. Viņš bij projām astoņpadsmit gadu. Princese dzīvoja trūkumā un bēdās, jo viņas tēvs palika ciets un nelokāms. Ja viņas māte paslepus nebūtu tai devusi naudu un pārtiku, tad viņa jau sen būtu nomirusi badā.

Ubags atrada savu laimi: viņu iecēla par ķeizaru. Viņš atgriezās pie sievas, bet tā viņu vairs nepazīna. Viņa tikai zināja, ka tas ir visuvarenais ķeizars.

Viņš vaicāja, kā tai klājoties.

„Kādēļ jūs man tā prasāt,” viņa atbildēja, „esmu taču vienkārša sieva.”

„Kas ir tavš vīrs?“

„Mans vīrs bij ubags. Viņš aizgāja pasaulē laimi meklēt. Nu pagājuši jau astoņpadsmit gadi, bet viņa vēl kā nav, tā nav.“

„Ko darīji šos ilgos gadus?“

„Gaidīju viņu pārnākam.“

„Vai negribi ņemt citu vīru, ja viņš tik ilgi paliek projām?“

„Nē. Būšu viņam uzticīga līdz pat nāvei.“

Kad ķeizars bij pārbaudījis savas sievas uzticību, viņš devās pazistams, lika viņu ietērpt krāšņās drēbēs un aizveda līdz savā pili. Tur nu viņi dzīvoja vienos priekos un laimē.

Pēc dažām dienām ķeizars teica sievai:

„Mēs dzīvojam tik krāšņi, itkā katru dienu būtu jaungads.“

„Mums taču jādzīvo krāšņi, jo mēs esam ķeizars un ķeizariene,“ atteica sieva.

Bet sieva tomēr bij nelaimes bērns. Pēc astoņpadsmit dienām viņa saslima un nomira. Bet vīrs dzīvoja ilgos gadus.

Mazais Ienākums un Lielais Pienākums.

Kīniešu pasaka.

reiz kādai vecenītei bij divi dēli. Lielais dēls nemīlēja māti un kādu dienu to atstāja. Bet jaunākais dēls bij tik paklausīgs, ka visi ļaudis stāstīja par viņa bērnišķību.

Reiz ciemā spēlēja teātri. Dēls aiznesa māti uz muguras, lai tā arī varētu paskatīties. Pie ciema bij grava. Viņi paslīdēja un iekrita pašā gravas dibenā. Akmeņi veldamies māti nosita; asinis un miesa izšķīda visapkārt. Dēls glāstīja mātes līķi un rūgti raudāja. Viņš gribēja sev padarīt galu. Te ieraudzīja savā priekšā priesteri.

Tas teica: „Nebīsties, gan tavu māti atdzīvināšu.“

To teicis, tas noliecās, salasīja viņas miesu un kaulus un salika tos parcīzi kopā. Tad viņš uzpūta dvašu, un māte atdzīvojās. Dēlam bij lieli prieki, un tas pateicās, ceļos mezdamies. Te pie kādas klints viņš ieraudzīja aizķērušos vēl kādu sprīdi lielu mātes miesas gabaliņu.

„To nevar atstāt,“ viņš teica un noglabāja azotē.

Priesteris slavēja: „Tu tiešām mīli savu māti, kā pienākas.“

Tad viņš paņēma miesas gabaliņu, izveidoja no tā mazu vīriņu, uzpūta dvašu, un vienā lēcienā tas bij kājās stalta, maza zēna izskatā.

„To sauc par Mazo Ienākumu,“ priesteris sacīja dēlam. Vari to saukt par savu brāli. Tu esi nabags un tev nav, ar ko uzturēt savu māti. Ja tev kas vajadzīgs, to apgādās Mazais Ienākums.“

Dēls vēlreiz pateicās. Viņš uzcēla māti uz muguras un, paņēmis jauno mazo brāli pie rokas, devās mājup. Kad tas Mazajam Ienākumam teica: Atnes naudu un vadmalu! — tad maki pildījās ar naudu, un vadmala gulēja baķiem lādēs. Visu, ko vien viņš lūdās, tas tūdaļ ieguva. Tā pamazām viņi iedzīvojās bagātībā.

Vecākais brālis viņus apskauda, un kad ciemā atkal bij teātra izrāde, viņš ar varu paņēma māti uz muguras un devās turp. Kad viņi bij nonākuši pie gravas, tas tišām paklupa un iebrūda māti dziļumā, vēlēdamies, kaut tā tiešām sašķīstu gabalos. Un tiešām: māte krita tik nelaimīgi, ka locēkļi izkaisījās visapkārt. Pats tas nokāpa mierīgi gravā, paņēma mātes galvu rokās un izlikās raudam.

Atnāca priesteris un teica:

„Es varu uzmodināt miroņus un baltus kaulus apsegt ar miesu un asinīm.“

Viņš darīja kā iepriekšējo reizi, un māte atkal atdzīvojās. Bet vecākais dēls jau iepriekš bij ar nodomu paslēpis vienu rību. Viņš izvilka to ārā un teica priesterim: „Vēl viens kauls palicis pāri. Ko lai ar to iesāku?“

Priesteris paņēma kaulu, aplīka ar māliem un zemi, uzpūta dvasu kā pagājušo reizi, un radās vīriņš. Tas izskatījās līdzīgs Mazajam Ienākumam, bet augumā bij lielāks.

„To sauc par Lielo Pienākumu,“ viņš brālim teica, „ja to pieturēsi, viņš vienmēr būs palīdzīgs.“

Dēls paņēma māti uz muguras, un Lielais Pienākums tam sekoja.

Nonācis pie mājas vārtiem, tas redzēja nākam jaunāko brāli, kas nesa Mazo Ienākumu.

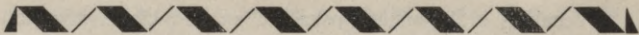
„Kurp iesi?“ viņš tam jautāja.

Brālis atteica: „Mazais Ienākums ir dievu sūtīts un ilgi nespēj dzīvot cilvēku vidū. Viņš laidīsies uz debesīm, un es to pavadu.“

„Dod man Mazo Ienākumu, neļauj tam iet!“ sauca vecākais brālis.

Bet viņš vēl nebija izteicis, kad Mazais Ienākums pacēlās gaisā. Vecākais brālis steidzīgi nometa māti zemē un izstiepa roku, lai satvertu Mazo Ienākumu. Taču tas viņam neizdevās; pacēlās arī Lielais Pienākums, saķēra Mazo Ienākumu aiz rokas un abi nozuda mākoņos.

Tad vecākais brālis saļima zemē un žēlabās teica: „Ak vai! Kārodams Mazo Ienākumu, pametu Lielo Pienākumu!“

Daudz kāro, maz tiek.

Kiniešu pasaka.

Reiz dzīvoja divi brāļi. Lielākais klausīja savas sievas vārdiem un tāpēc sastrīdējās ar brāli. Vasara jau bij iestājusies, un laiks sēt gaŗo ērski. Mazajam nebij sēklas, un viņš lūdza Lielo aizdot. Lielais pavēlēja sievietai dot. Viņa paņēma graudus, ielika lielā katlā, krietni savārīja un iedeva Mazajam. Mazais, nezinādams par notikušo, aizgāja un apsēja savu tīrumu. Bet graudi bij izvārīti, un ērski nedīga. Tikai viens vienīgs grauds nebij savārījies un uzdīga. Mazais bij čakls: laistīja un rušināja to augu dienu. Ērskis izauga spēcīgs kā koks, un viena vārpa uzplauka tik liela kā baldachīns, apēnojot pustīruma. Rudeni tā nogatavojās. Mazais pēma cirvi un vārpu nocīrta. Tikko tā bij nokritusi, švikstēdams nolaidās liels rokhus putns un aizskrēja ar vārpu knābī. Mazais dzinās pakal līdz pat jūrai. Putns pagriezās un runāja cilvēka balsi:

„Nedarat man nekā ļauna! Kas jums viena vārpa? Uz rītiem no jūras atrodas zelta un sudraba sala. Gribu jūs aiznest turp. Tad varat ņemt, cik vien gribat un iedzīvoties bagātībā.“

Mazais bij ar mieru un uzkāpa putnam mugurā; tas lika aizvērt acis. Tā viņš dzirdēja tikai gaisu švikstam, itkā viņi lidotu viesulī, un zem sevis čalojam un krācam vilpus. Acumirkli putns nokaidās kādā salā. „Nu esam klāt,“ tas teica.

Mazais atvēra acis un lūkojās visapkārt. Visās malās spīdēja un vizēja zelts ar sudrabu. Viņš paņēma kādu duci mazu, spožu gabaliņu un noglabāja tos azotē.

„Pietiek?“ prasīja rokhus putns.

„Jā, man pietiek,“ tas atbildēja.

„Tas labi,“ putns atteica, „pieticība sargā no zaudējumiem.“

Tad paņēma to atkal uz muguras un pārnesa pāri jūrai. Kad Mazais pārradās mājās, tas ar laiku nopirka labu zemes gabalu un dzīvoja pārticis.

Brālis to apskauda un uzsauca: „Kur tu to naudu zagi?“

Mazais viņam izstāstīja visu patiesību. Lielais pārgāja mājā un aprunājās ar sievu.

„Tirie nieki,“ sieva teica, „savārišu atkal labību un atstāšu nevāritu tikai vienu graudu. To tu iesēsi, un tad redzēsim, kas notiks.“

Sacīts, darīts. Tiešām, uzdīga viens vienīgs stiebrs, un stiebram bij viena vienīga vārpa. Kad pienāca plauņas laiks, atlaidās rokhus putns un aiznesa vārpu savā knābī. Lielais priecājās un skrēja tam pakal. Rokhus putns teica to pašu, ko pagājušo reizi, un aiznesa Lielo uz salu. Tur Lielais ieraudzīja visapkārt sakrautu zeltu un sudrabu. Lielākie gabali bij kā kalni, mazākie kā ķieģeļi un vismazākie kā smilšu graudiņi. Lielajam apžilba acis, un viņš nožēloja, ka nezināja, kā kalnus pacelt. Tad tas noliecās un sāka lasīt gabalus, cik vien spēja.

Rokhus putns teica: „Pietiek, tu nevarēsi panest!“

„Pacieties vēl tikai brītiņu,“ atteica Lielais, „nesteidzies, man vēl jādabū pāris gabalu.“

Laiks gāja.

Rokhus putns vēlreiz mudināja pasteigties: „Tūliņ lēks saule,“ tas teica, „un tā ir tik karsta, ka cilvēkus sadedzina kā mušas.“

„Pacieties vēl maz drusciņ,“ Lielais lūdzās.

Tai pašā acumirkli ar sparū traucās sarkans rats. Rokhus putns ielaidās jūrā, izplēta spārnus un kūla ar tiem ūdeni, lai glābtos no karstuma. Bet saule aprija Lielo.

Skopais zemnieks.

Kīniešu pasaka.

eiz kāds zemnieks aizveda uz tirgu bumbieņus. Tā kā tie bij saldi un smaržīgi, viņš cerēja ieņemt labu naudu. Te pienāca kāds bonza, saplīsušā cepurē un nodriskātās drēbēs, un lūdza vienu bumbieri. Zemnieks viņu noraidīja, bet bonza neatlaidās. Zemnieks palika nikns un sāka lamāties. Bonza sacīja:

„Jums ratos ir bumbieņu simtiem. Es taču lūdzu tikai vienu. Lielus zaudējumus tas jums nenodarīs, kāpēc jūs tūlīt paliekat tik nikns?“

Tirdznieki teica, lai taču viņš iedodot bonzam vismazāko bumbieri, un ļaujot iet, bet zemnieks nebij pierunājams. Kāds amatnieks, kas nevarēja šo troksni paciest, nopirka bumbieri un iedeva bonzam.

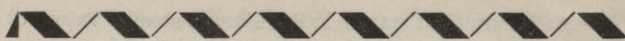
Bonza pateicās: „Mēs esam atteikušies no pasaules un nedrīkstam būt skopi. Man ir skaisti bumbieři, un es jūs visus ielūdzu tos kopīgi notiesāt.“ Kāds iemīnējās: „Ja tev ir bumbieři, ko tu reēd pats savus?“ Viņam atbildēja: „Man vajaga sēklai.“

Viņš ēda bumbieri, ka šņakstēja. Kad tas bij notiesāts, viņš paturēja rokā vienu sēklu, noņēma no pleciem kapli un izraka pāris pirkstu dziļu bedrīti. Viņš ielika tur sēklu un apbrušināja ar zemi. Tad tas palūdza tirdzniekiem ūdeni, lai to aplietu. Pāris ziņkārīgo atnesa no kādas iebraucamās vietas karstu ūdeni, un bonza aplaistīja sēklu. Tūkstošiem acu kā piekaltasraudzījās zemē. Jau redzēja izlienam asnu. Pamazām tas auga, un acumirkli pārvērtās kokā. Plauka lapas un ziedi, ienācās augļi: lieli smaržīgi bumbieři, kas apbēra koka zarus. Bonza iekāpa kokā un deva klātesošiem ēst. Acumirkli bumbiere bij tukša. Viņš paņēma kapli un koku nocirta. Brīdi

bij dzirdama krakšķēšana un brakšķēšana, un koka vairs nebij. Bonza pārlika to pār plecu un aizgāja, kā nācis.

Arī zemnieks bij iejaucies skatītājos, lai redzētu bonzas brīnumus. Viņš stāvēja kaklu izstiepis un savus bumbieņus bij pavisam aizmirsis. Kad bonza aizgāja, viņš tos atkal atcerējās. Bet ratos nebij vairs neviena bumbieņa. Nu viņš saprata, ka tie bumbieņi, ko bonza izdalīja, bijuši viņa paša. Tiešām! — ratiem trūka ilkss. Skaidri bij redzams, ka tā nocirsta. Viņš palika nikns un cik jaudas dzinās bonzam paķaļ. Kad viņš nogriezās gar kādu stūri, pie pilsētas mūra atrada nocirsto ilksi. Nu viņš apķērās, ka bumbieres stumbram bij noderējusi viņa ilkss. Bonza bij pazudis, un tirdzīnieki smējās, pie zemes krīzdami.

Dzeltenās upes gari.

Kīniešu pasaka.

Dzeltenās upes garus sauc par daivangiem (ķēniņu ķēniņiem). Kopš vairākiem gadu simteņiem upes kungi stāsta, ka tās vilņos parādījušies dažādi nezvēri pūķu, vērsu un zirgu veidā. Viennēr tad sekó lieli plūdi. Tādēļ gar upi cel tempļus. Augstākos upes dievus godina par ķēniņiem, zemākos par kaŗavadoņiem. Nepaiet gandrīz neviena diena, kad tiem par godu neziedo un neriko izrādes. Katreiz, kad pēc kāda dambja pārraušanas izdodas caurumu aiztaisīt, ķeizars nēsūta ierēdņus ar upuriem un desmit tibetiešu vīraka stiepiem. Šo vīraku dedzina milzīgā upura katlā tempļa pagalmā, un upes kungi ar diviem palīgiem dodas templī, lai pateiktos dieviem. Kā stāsta, šie upes dievi esot uzticīgi un taisni kalpi saviem agrākiem kungiem, kas miruši aizdambējot upi. Pēc nāves viņu gari pārvēršas upes dievos, bet miesas pieņem ķirzaku, čūsku un varžu izskatu. Varenākais šo dievu vidū ir zelta pūķu ķēniņš. Bieži tas parādās kā neliels zelta čūskutēns ar četrstūrainu galvu, zemu pieri un sarkaniem punktiem virs acīm. Viņš var pēc patikas gan izstiepties, gan sarauties, var pavēlēt ūdenim celties vai krist. Tas parādās un nozūd negaidot. Viņš mājó pie Dzeltenās upes un ķeizarkanāļa grīvām. Bez viņa ir vēl dučiem upes ķēniņu un kaŗavadoņu, kam katram ir sava noteikta vieta. Dzeltenās upes kuģiniekiem ir sīki saraksti, kur attēlota katra upes gara dzīve un darbi.

Vienu no šiem gariem sauc par Krāvēju. Pirms divsimts gadiem Dzeltenā upe izrāva dambī caurumu. Viennēr, kad caurums gandrīz bij jau aizbērts, ūdens to izrāva no jauna. Upes kungs iegāja templī pielūgt dievus. Te nakti tam parādījās sapnis.

Kāda balss teica: „Darbi sekmēsies tikai tad, kad nāks Krāvējs. Tas ir vienkāršu ļaužu zēns, un šogad tad paliek trīspadsmit gadu.“

Atmodies kungs atcerējās sapni un ļoti brīnījās.

Kādu dienu viņš gāja atkal, lai uzraudzītu darbus pie dambjiem. Vakarā viņš nāca uz mājām.

Piepēži tas izdzirda sievas balsi saucam: Krāvēj, nāc!“

Tūlīt viņš ievāca ziņas, un izrādījās, ka tas bij kāda nabaga zēna vārds, ko māte sauca vakariņās. Viņš nopirka to no vecākiem par trīsdesmit lotīm sudraba un otrā dienā paņēma līdz uz upi. Viņu iesvieda upē, un tūkstošiem strādnieku sāka to apbērt smiltīm. Acumirkli dambja caurums aizvērās un straume norīma. Bet vēlāk upes vidū iznira šausmīga roka, kas sniedzās dažu asu gaļumā. Strādnieku pulis izbailēs iekliedzās. Bet upes kungs un viņa palīgi noietās ceļos un to pielūdza. No tā laika zēnu godināja kā upes dievu.

Pirms simts gadiem upe izrāva jaunu caurumu dambi. Kungam par sodu atņēma viņa kārtas nozīmī un pavēlēja dambi atjaunot. Bet caurumu nevarēja ne par ko aiztaisīt. Šis virs bij uzticams un godīgs, kas savu darbu uzraudzīja dienu un nakti. Vienmēr, aizberot pēdējo caurumu, dambis sabruka par jaunu, un ūdens atkal lauzās cauri. Ierēdnis stāvēja kā sastindzis un nepakustējās. Kalpiem vajadzēja to ņemt aiz rokām un vest mājās.

Bij jau vakars, un upes strādnieki izklīduši. Kungs klusi izlīda no mājas un metās upē. Kalpi dzinās tam pakal, bet to vairs neatrada. Otrā dienā dambja iebrukums aizvērās. Vēlāk šis notikums nāca zināms pilī, un ierēdņi nosauca kungu par Dzeltenās upes karavadoni.

Upes gari mīl noskatīties teātra izrādēs. Iepretim katram templim ierīkota skatuve. Ailē atrodas upes ķēniņa garu plāksnīte, tās priekšā uz altāra neliels traucīņš ar tīrām smiltīm.

Ja tur ierodas čūskulēns — tad atnācis upes ķēniņš. Priesteri zvana, sit bungas un lasa priekšā no svētām grāmatām. To paziņo ierēdnim, un tas atsūta aktierus. Pirms izrādes sākuma aktieri dodas templī, nometas uz viena ceļa un lūdz ķēniņu izvēlēties kādu teātra gabalu. Tas izmeklē vienu un pamāj ar galvu. Dažreiz viņš ar asti raksta smiltis zīmes; tad aktieri tūlī sāk vēlamo gabalu.

Viņam nerūp ne cilvēku laime, ne nelaime. Pēc patikas tas negaidīts ierodas un negaidīts arī aiziet.

Reiz kāds zinātnieks gāja ar savu draugu apciemot piederīgos. Viņi gāja garām kādam upes dieva templim, kur pašlaik notika izrāde. Draugs uzaicināja ieiēt noskatīties. Viņi iegāja tempļa pagalmā un ieraudzīja abu priekšējo stabu galā divi zaļas čūskas, kas bij aptinušās stabam un izstiepušas galvas, itkā skatītos izrādē. Tempļa ailē atradās altāris ar smilšu trauciņu. Tur gulēja zelta čūskulēns ar zaļu galvu un sarkaniem punktiem pierē. Viņš bij izstiepis kaklu, un spidošās ačteles uzmanīgi raudzījās izrādē. Draugs palocījās, un zinātnieks darija to pašu.

Tad tas klusi vaicāja draugam: „Kā sauc šos trīs upes dievus?“

„Tas, kas templī,“ viņš atbildēja, „ir zelta pūku ķēniņš. Tie abi stabos ir karavadoņi. Viņi neuzdrošinās kopā ar ķēniņu sēdēt templī.“

Zinātnieks par to brīnījās un pie sevis nodomāja: „Tāds mazs čūskulēns! Kā tādām var būt dievišķs spēks? Vispirms man vajadzētu pārliecināties par viņa spēku, tikai tad varētu to pielūgt.“

Vēl tas nebija izteicis savas slepenās domas, kad ieraudzīja, ka čūskulēns izbāzis pār altāri galvu. Altāra priekšā dega divas milzīgas sveces. Tās bij vairāk kā desmit mārciņu smagumā un neliela koka stumbra resnumā. Čūska iebāza galvu liesmā. Liesma bij sarkana un diezgan plata. Pēkšņi tās gaisma palika zila un pāršķēlās divās mēlēs. Svece bij tik

milzīgi liela un tās gaisma tik karsta, ka tanī varētu izkausēt varu un dzelzi, bet čūscai tā nekaitēja.

Tad čūska ielīda vīraka katlā. Tas bij no dzelzs, tik liels, ka to tikko varēja apņemt abām rokām. Uz vāka bij izkalts pūķu ornāments. Čūska lodāja šurpu un turpu pa vāka caurumiem, gan lielajiem, gan mazajiem. Tāpēc viņai vajadzēja izstiepties dažu duču pēdu garumā. Beigusi, viņa izbāza galvu un skatījās atkal izrādē.

Zinātnieks sabijies palocījās divreiz un lūdza: „Lielais kēniņ, tu pūlējies manis dēļ. Godīnu tevi no sirds.“

Tikko viņš bij šos vārdus izteicis, čūskulēns atradās atkal trauciņā tikpat mazs kā iepriekš.

Nežēligais vīrs.

Kīniešu pasaka.

ančaua senāk bij Dienvidķīnas galvaspilsēta. Tādēļ tur salasījās daudz nabagu. Nabagi parasti izvēlēja sev vadoni, ko valdība apstiprināja amatā. Viņam bij jāgādā, lai ubagi pārāk daudz neapgrūtina pilsētas iedzīvotājus. Viņš saņēma no katra nabaga ienākumu desmito daļu. Sniegainā un lietainā laikā, kad nevarēja ubagot, viņam bij jāgādā, lai nabagi būtu paēduši. Viņam bij jā rūpējas arī par kāzām un bērēm. Un nabagi klausīja tam visās lietās.

Hančauā dzīvoja šāds ubagu karalis, vārdā Gins, kura senči šo amatu bij mantojuši jau septītā paudzē. Dabūto naudu viņi aizdeva uz augļiem. Tā pamazām pieauga viņu nama turība un bagātība.

Piecdesmit gadu vecumā ubagam nomira sieva. Viņam bij viena vienīga meita, vārdā Zeltīte. Viņa bij ļoti skaista, un tēvs to neizsakāmi mīlēja. Jau no bērna kājām Zeltītei bij patikušas grāmatas. Viņa mācēja rakstīt un dzejot, bij veikla sievietēšu rokdarbos, dziesmās un dejās, fleites un citas spēlēs. Vecais ubagu karalis gribēja savai meitai dabūt mācītu vīru. Bet tā kā viņš bij ubagu karalis, dižciltīgās ģimenes izvairījās no viņa, un ar kaut kādiem viņš nu negribēja radoties. Tā nu iznāca, ka Zeltītei bij jau astoņpadsmit gadu un viņa vēl nebij bildināta.

Šai pašā laikā Hančauā pie Miera tilta dzīvoja kāds zinātnieks, vārdā Mozijs. Viņš bij divdesmit gadus vecs, un visur iemīļots sava skaistuma un gudrības dēļ. Vecāki bij miruši, un viņš bij tik nabags, ka tikko vilka dzīvību. Namī bij sen jau vai nu iekūlāti, vai pārdoti, un viņš dzīvoja kādā pussagruvušā templī, kur dažreiz viņam bij jāliekas gulēt ar tukšu vēderu.

Kāds kaimiņš iežēlojās par viņu.

„Ubagu karalim ir meita, vārdā Zeltīte,“ viņš teica reiz

Mozijam, „viņa ir brīnumdaiļa. Ubagu karalis ir bagāts un viņam nav dēla — mantinieka. Ja tu ieprecētos viņa ģimenē, visa viņa manta nāktu tavās rokās. Vai tā nebūtu labāk nekā izglītotam, bet nabagam mirt badā.“

Mozijs bij iestidzis vislielākā nabadzībā, tādēļ šī vēsts viņu tā iepriecināja. Viņš sirsnīgi lūdza kaimiņu būt par precinieku.

Tas nogāja izrukušies ar veco ubagu karali. Ubagu karalis apsprieda šo lietu ar Zeltiti, un tā kā Mozijs bij no labas ģimenes un bez tam vēl gudrs un izglītotš, tad par ligavaini bij ļoti priecīgi. Tie pieņēma bīdinājumu un nosvinēja derības.

Tā Mozijs ieprecējās bagātā ubaga ģimenē. Viņš priecājās par daiļo sievu, un bij vienmēr paēdis un ļoti apģērbies. Mozijs bij apmierināts un dzīvoja ar sievu vienā laimē un priekā. Ubagu karalis un viņa meita, kam sen derdza viņu zemā kārtā, skubināt skubināja Moziju čakli mācīties. Viņi neželēja naudu dārgām grāmatām, cerēdami, ka Mozijs būs reiz slavens un pacels viņu ģimeni augstākā kārtā. Tāpat arī viņi deva tam naudu, lai tas varētu saieties ar augstmaņiem, un apņēmās segt pārbaudījumu izdevumus. Tā ar katru dienu paplašinājās Mozija zināšanas, un slava par viņu izgāja plašā apkārtnē. Drīz vien viņš izturēja visus pārbaudījumus un trīsdesmit divu gadu vecumā ieguva Vu-Ve provinces zemākā ierēdņa tiesības. Viņš atgriezās no ķeizara pieņemšanas jāšus, tērpiem svētku drēbēs.

Mozijs bij dzimis Hančauā. Tādēļ drīz vien visa pilsēta zināja, ka viņš sekmīgi izturējis pārbaudījumus, un ļaudis spīdās gar abām ielas malām noskatīties viņa jājienā uz sievas tēva mājām. Salasījās gan veci un jauni, gan sievas un bērni, lai papriecātos par šo skatu. Te kāds slaists, kas stāvēja muti iēplētis, skaļi iesaucās:

„Redz', kur vecā ubaga znots ticis par ierēdņi!“

Mozijs nosarka no kauna. Viņš iegāja savā istabā kluss un saīdzis. Bet vecais ubagu karalis sajūsmā neievēroja znota sliktu omu. Viņš rikoja lielu svētku mielastu, uzaicinādams vecus kaimiņus un labus draugus. Bet viesi pa lielākaī daļai bij ubagī. Viņš gribēja, lai arī Mozijs piedalās šai mie-

lastā. Tikko izdevās viņu pierunāt iznākt pie viesiem, bet ieraudzījis pie galda neīros un skrandainos ubagus kā izsal-kušu velnu baru — tas saskaitās un aizskrēja. Zeltīte visu saprata un mēģināja viņu uzjautrināt, bet viss bij velti.

Neilgi pēc tam Mozijs ar sievu un kalpiem devās ceļā uz jauno vietu. No Hančauas uz Vu-Ve var nokļūt pa ūdens- ceļu, tādēļ viņi sēdās kuģi, lai dotos uz Jangtsekiangu. Pirmā d'ēnā viņi nonāca kādā pilsētā, kur kuģis izmeta enkuru. Nakts bij skaidra, un mēness meta sudrabainu gaismu ūdens spoguli. Mozijs sēdēja kuģa priekšgalā un skatījās mēnesnīcā. Piepēži viņam ienāca prātā ubagu karalis. Zeltīte gan bij laba un gudra sieva, bet viņas dzemdētie bērni tomēr būs un paliks ubaga meitas bērni, un nekas nespēs nomazgāt šo kauna traipu. Tad viņam iešāvās kaut kas prātā. Viņš sauca Zeltīti papriecāties par skaisto mēnesnīcu. Kalpi un kuģa ļaudis sen jau gulēja, un visapkārt nebij ne dzīvas dvēseles. Nenojauzdama briesmas, Zeltīte bij nostājusies kuģa priekšgalā. Piepēži Mozijs saķēra viņu un iegrūda ūdenī. Tad viņš sāka kliegt, itkā būtu pār- bijies:

„Mana sieva iekrita ūdenī!”

Saskrēja kalpi un gribēja izvilkēt Zeltīti no upes, bet viņš teica:

„Straume būs viņu aizrāvusi jau projām, jums nav ko meklēt.” Un viņš pavēlēja steidzīgi aizbraukt.

Kam varēja ienākt prātā, ka šai pašā laikā bij iecelts amatā arī provinces satiksmes ierēdnis Hū, ka viņš šai pašā vietā izmet enkuru. Arī viņš sēdēja ar savu sievu pie va- lēja kajītes loga un mēnesnīcā haudīja nakts valgmī.

Piepēži viņiem likās, ka krastā raud meitene. Viņi stei- dzīgi sūtīja turp savus ļaudis, kas atveda uz kuģa meiteni. Tā bij Zeltīte.

Iekritusi ūdenī, viņa zem kājām sataustījusi ko cietu un tā nenoslīkusi. Straume aiznesusi viņu krastā. Izrāpusies malā, tā saprata, ka virs bagātībā aizmirsis savu agrāko na- badzību. Kaut arī viņa nebij noslīkusi, tomēr jutās tik vien- tula, ka nevilus tai sāka plūst asaras.

Viņa izstāstīja savas bēdas Hū kungam, bet tas mierināja: „Neraudi! būsi mūsu audzumeita, un tev nekā netrūks.“

Zeltīte pateicībā palocījās. Bet Hū kundze pavēlēja kalponēm dot Zeltītei sausas drēbes un sagatavot gultas vietu. Kalpotājiem cieši piekodināja saukt Zeltīti par jaunkundzi un ciest klusu par visu notikušo.

Tā viņi turpināja ceļojumu. Pēc dažām dienām Hū kungs stājās amatā Vu-Vē, kur viņa zemākais ierēdnis bij Mozijs. Ieraudzījis Moziju, Hū kungs nodomāja: „Cik žēl, ka tik izglītoti cilvēki izturējies tik nežēlīgi.“

Pēc dažiem mēnešiem Hū kungs teica saviem ierēdņiem: „Man ir glīta un laba meita un es meklēju znotu, kas gribētu ieprecēties manā ģimenē. Vai jums būtu kāds padomā?“

Viņi zināja, ka Mozijs ir jauns, nesen zaudējis sievu. Tāpēc tie vienprātīgi ieteica viņu.

Hū kungs atbildēja: „Arī es esmu domājis par šo kungu, bet viņš ir vēl jauns un ātri ticis uz priekšu. Baidos, ka viņam padomā daudz augstāki mērķi.“

„Viņš ir nabags jau no dzimšanas,“ viņi atbildēja, „un ir jūsu apakšnieks. Ja vien jūs gribat, Mozijs būs ar mieru iet iegātņos.“

„Ja visi domājat, ka tas būtu iespējams,“ Hū kungs teica, „tad aizejat, lūdzu, un izdibinat, ko viņš par to domā. Tikai nesakat, kas jūs sūtījis.“

Viņi nogāja pie Mozija un stāstīja: „Hū kungam ir meita, un viņš meklē znotu, kas gribētu ieprecēties viņa ģimenē.“

Mozijs gribēja būt labās attiecībās ar savu priekšniecību, un tāpēc šī vēsts viņu jo sevišķi iepriecināja. Viņš sirsnīgi lūdza viesus uzņemties starpniecību, apsolut bagātīgu atlīdzību, ja šis precības izdosies.

Tā viņi atgriezās un izstāstīja visu Hū kungam.

Tas teica: „Esmu no sirds priecīgs, ka šis kungs mūs nenoraida. Bet mēs ar sievu esam savā meitā tīri vai iemīļējušies, un mums būs grūti no tās šķirties. Mozija kungs ir jauns un dižciltīgs, bet mūsu meitiņa ir ļoti izlutināta. Ja viņš ar to ļābi neapiesies, vai arī vēlāk precības nožēlos, tas mūs ar sievu

iedzīs izmisumā. Tādēļ viss iepriekš jānoskaidro; un tikai tad uzņemsim viņu savā ģimenē, ja tas apsola pildīt noteikumus.“

Hū kunga apakšnieks paziņoja Mozijam noteikumus, un viņš solījās visus pildīt. Kāzu dāvanai viņš pasniedza zeltu, pērles un raību zīdu. Pēc tam apspriedās par izdevīgu kāzu dienu.

Hū kungs uzdeva sievai runāt ar Zeltīti.

Viņa teica: „Tēvam ir tevis žēl, ka esi tik vientuļa. Tādēļ viņš izmeklējis tev jaunu, izglītotu vīru.“

Bet Zeltīte atbildēja: „Esmu no zemas kārtas, tomēr zinu, kas klājas un kas nē. Uz visfem laikiem esmu saistīta ar Moziju. Lai gan viņš bij pret mani cietsirdīgs, tomēr negribu līdz pat nāvei piederēt citam. Nespēju otrreiz doties laulībā un lauzt uzticību.“

Pēc šiem vārdiem viņa sāka gauži raudāt. Redzot viņas uzticību, Hū kundze pastāstīja patiesību.

„Tavs tēvs ir nikns par Mozija nežēlību. Viņš gribētu, lai jūs saietu kopā, bet licis Mozijam pateikt, ka tu esi mūsu miesīgs bērns. Tādēļ arī Mozījs ar prieku piekritis šim precībām. Kāzu vakarā atriebies par nodarītām pārestībām.“

To dzirdot, Zeltīte noslaucīja asaras un pateicās audžu vecākiem. Steidzīgi viņa sāka greznoties kāzu svinībām.

Tās pašas dienas vakarā neskaitāmu pavadoņu pulkā atjāja Mozījs grezni puškotā zirgā, zelta puķēm pie cepures un sarkanu lenti pār krūtīm. Viņam sekoja draugi un paziņas.

Hū kunga māja bij izgreznota raibiem lakatiem un lukturīšiem. Pie viesistabas Mozījs nokāpa no zirga. Hū kungs bij sagatavojis mielastu un veda Moziju ar draugiem pie galda. Kad viņi bij iztukšojuši trīs kausus, kalpone lūdza Moziju blakus telpā. Divas kalpones izveda līgavu sarkanā plīvurī. Kāzu vecākam mājot, viesi piesauca debesis un zemī un godināja audžuvecākus. Tad viņi devās kāzu telpās, kur dega krāsainas sveces, un bij klāts galds svinību mielaštam. Mozījs jutās kā septītās debesis.

Bet tikko viņš gribēja šai istabā ieiet, viņu ielenca septiņas vai astoņas kalpones un sāka to nežēlīgi sist ar bambusa

nūjām. Vispirms tās notrieca zemē cepuri, pēc tam sitieni sāka birt uz līgavaiņa pleciem un muguras. Mozijs sauca palīgā. Te viņš izdzirda maigu balsi:

„Nenositat pavisam šo nežēlīgo līgavaini. Lūdzat viņu pie manis apsveicināties!“

Kalpones atstāja Moziju un ielenca līgavu, kas noņēma kāzu šķidrautu.

Noliecis galvu, līgavainis palocījās un teica:

„Ko esmu nodarijis — — —“ bet pacelot galvu, viņš savā priekšā ieraudzīja savu sievu Zeltīti!

Izbailēs viņš kļiedza: „Spoks! Spoks!“ Bet kalpones izsmēja viņu.

Ienāca Hū kungs ar sievu un teica:

„Mīļo znot! Vari būt pārliecināts, ka tas nav spoks, bet mūsu audzumeita, ko pieņēmām pa ceļam uz šejieni.“

Tad Mozijs krita ceļos, sacīdams: „Esmu nogrēkojies, zēlojot mani!“ un nemitīgi klanījās.

„To es nezīnu,“ Hū kungs atbildēja, „ja vien mūsu meitīņa tevī grib, tad viss būs labi.“

Bet Zeltīte iesplāva Mozijam sejā, teikdama:

„Nelieti! Tu biji nabags un neievērojams, bet mēs uzņēmām tevī savā ģimenē un ļāvām mācīties, lai tu kaut ko sasniegtu un iekarotu slavu. Bet tikko tu tiki par ierēdni un iemantoji cieņu, tava mīla pārvērtās naidā un, aizmirdams savus vīra pienākumus, tu iegrūdi mani upē. Par laimi atradu sev audžuvecākus, kas mani izglāba un pieņēma bērna vietā. Citādi mans kops būtu zivju vēderā. Kā tu to varēji! Un kā lai mans lepnums samierinās ar to, ka jādzīvo atkal kopā ar tevi?“

To teikdama, viņa sāka rūgti raudāt un joprojām pārmeta viņam cietsirdību un nekrietnību.

Apkaunots Mozijs bij nokritis viņas priekšā ceļos un lūdza piedošanu.

Redzot, ka Zeltīte dusmās kaut cik atvieglojusi sirdi, Hū kungs palīdzēja Mozijam piecelties un teica:

„Mīļo znot, ja tu savu vainu nožēlo, tad arī pamazām norims Zeltītes dusmas. Jūs jau esot reiz laulāti, bet šodien jūs

salaulās manā namā par jaunu. Tad nu esat tik mīļi un uzklautosies, ko jums teikšu: „Mozij! tu esi izdarījis smagu noziegumu. Tādēļ nedusmojies uz sievu, ja viņa nav labā omā. Esi ar viņu pacietīgs. Bet tagad pasaukšu savu sievu, lai viņa jūs samierina.“

To teicis, Hū kungs izgāja un sūtīja savu sievu, kam beidzot izdevās abus samierināt, un viņi noslēdza laulību par jaunu.

Viņi milēja un cienīja viens otru divtik nekā agrāk, dzīvodami priekā un laimē. Un nomirstot Hū kungam un kundzei, viņi sēroja pēc tiem kā pēc miesīgiem vecākiem.

Devīgākais cilvēks pasaulē.

Tibetiešu pasaka.

arāja Jamaša valdīšanas laikā dzīvoja kāds vīrs vārdā Atimtajs-Džomarts, kas bij bez mēra devīgs. Visi vienmēr atrada pie viņa sirsnīgāko viesmīlību, un ja kāds ko lūdza, viņš atdeva visu pēdējo, lai tikai lūdzējam palīdzētu.

Valodas par šī Atimtāja devību un labdarību nonāca līdz pat karalim Jamašam, kas iededzies skaudībā teica: „Par manu devību neviens nerunā, lai gan esmu karalis un arī devīgs.“

Viņš nosūtīja pie Atimtāja vairākus vēstnešus, kam vajadzēja lūgt viņa skaisto jājamo zirgu, kas skrēja tik ātri kā vējš. Viņi nonāca pie Atimtāja ziemā, lielā sniegpukenī, un Atimtajs nevarēja nekā sadabūt karaļa vēstnešu pacienāšanai. Tad viņš izgāja pagalmā, nokāva savu skaisto jājamo zirgu, kas viens vienīgs bij stallī, un pacienāja ar to viesus. Otrā rītā viņš jautāja vēstnešiem, kādēļ tie nākuši. Viņi atbildēja, ka karalis Jamašs esot sūtījis viņus ar lūgumu, lai Atimtajs atdod savu stalto jājamo zirgu. Atimtajs sāka raudāt un, nodūris acis, raudzījās zemē. Vēstneši prasīja: „Kādēļ tu esi noskumis?“ Viņš atbildēja: „Esmu noskumis ne tādēļ, ka man būtu žēl atdot karalim zirgu, bet gan tādēļ, ka nevaru vairs izpildīt viņa vēlēšanos. Vakar par karaļa lūgumu vēl nekā nezināju, un tā kā man mājās nebij nekādas gaļas, tad nokāvu savu jājamo zirgu, lai jūs pacienātu.“

Vēstneši atgriezās mājās un paziņoja to karalim. Tas sarūgtināja viņu vēl vairāk, jo tagad viņš redzēja Atimtāja lielo devību un cēlumu. Karaļa skaudība pieauga ar katru dienu, un beidzot viņš pavēlēja uzmeklēt kādu, kas būtu ar mieru nonāvēt Atimtāju un pārnest karalim viņa galvu.

Karaļa Jamaša valsti atradās cilvēks, kas saņēmis lielāku atbildību devās ceļā, lai uzmeklētu un nonāvētu Atimtāju. Ilgi viņš

klausiņāja un nevarēja atrast Atimtaju mājokli. Reiz ļoti noguris viņš lūdza kādam ķirgizam pajumti atļūtai. Mājas tēvs uzņēma viņu ļoti viesmīgi, deva ēst un dzert un uztaisīja labu guļas vietu. Otrā ritā svešinieks izstāstīja viesmīlīgajam nama tēvam, ka viņu sūtījis karalis Jamašs nogalināt Atimtaju un pārņest viņa galvu. Mājas tēvs izgāja ārā, atnesa zobenu, pasniedza viesim un teica, ka viņš pats esot meklējamais. Ja viesis gribot dabūt viņa galvu, lai cērtot vien nost. Pēc šiem vārdiem Atimtajs nolieca galvu un gaidīja naves cirtienu.

Viesis samulsa un

ncgrīdēja vairs nonāvēt, saimnieku, pārlicinājies par viņa ne-parasto devību. Uzpirktais slepkava atgriezās pie karaļa Jamaša nekā neizdarījis un pastāstīja, kas atgadījies. Tad karalis teica, nožēlodams savu skaudību:

„Esmu karalis un pie tam ļoti devīgs, bet savu galvu nekad otram neatdotu. Tādēļ atzīstu Atimtaju par devīgāko cilvēku pasaulē.“

Vīriešu naidniece.

Tibetiešu pasaka.

Reiz dzivoja karalis, kam bij viena vienīga meita. Reiz gulot, viņa sapņoja, ka atrodas kādā milzīgā, krāšņā dārzā, kur ganās briežu pāris: buks ar mātiti. Bet dārzā bij izlikti slazdi, un tēviņš iekrita vienā no tiem. Pamanījusi nelaimi, briežu māte sāka spārdīt slazdus; spēra un spārdīja, līdz tos sasita un buku izglāba.

Karaļmeita gāja dziļāk dārzā un ieraudzīja, ka slazdos iekritusi briežu māte. Viņa visādi mocījās, pūlēdamās atbrīvoties, bet buks stāvēja turpat un nelikās gar nelaimīgo ne zinis. Viņš pat nepaskatījās uz to, bet mierīgi gāja tālāk, itkā viņam nebūtu nekādas daļas un itkā viņš pats nekad nebūtu iekritis līdzīgā nelaimē. Karaļmeitai palika nelaimē pamestās briežu mātes tik žēl, ka viņa sāka raudāt un pamodās. Izstāstījusi sapni tēvam un radiem, viņa lūdza tēvu neatdot viņu nevienam vīrietim par sievu.

Tas nāca zināms kādas tālas valsts skaistam un gudram karaļdēlam. Vēlēdamies šo karaļmeitu iegūt par sievu, viņš devās ceļā ar zeltu, sudrabu, dārgām lietām, naudu un dažādām citām dāvanām. Viņš ceļoja ilgi pa svešām zemēm un jūrām, kamēr nonāca laulību ienaidnieces — karaļmeitas valsti.

Tur viņš apmetās pie kādas nabadzīgas vecenītes. Šī vecīte apkalpoja pili karaļmeitu. Karaļdēls apdāvināja vecenīti ar zeltu, sudrabu, naudu un citām dārgām lietām, gribēdams iegūt izdevību redzēt karaļmeitu. Ilgi viņš runāja un lūdās. Beidzot vecenīte bij ar mieru izpildīt viņa lūgumu. Viņam vajadzēja izlikties slimam, un to nogādāja karaļa dārzā tai laikā, kad tur parasti pastaigājās karaļmeita. Vecenīte paslēpās, un jauneklis sāka žēli vaidēt. Karaļmeita izdzirda un sūtīja savu rotaļu biedreni uzzināt kautko par slimnieku. Biedrene apskatīja jaunekli, atskrēja atpakaļ un pārsteigta stāstīja

karalmeitai, ka slimnieks esot kāds jauneklis — karaļdēlam bij septiņpadsmit gadu — un ka viņš esot skaistākais vīrietis zemes virsū. Tikai debesīs varot būt tikpat skaisti jaunekļi. Karaļmeita palika ziņkārīga un aizgāja apskatīt brīnumskaisto jaunekli. Viņa bij pārsteigta par tā neredzēto daiļumu un ilgi viņā priecīgi noraudzījās. Viņa būtu priecājusies vēl ilgāk, ja tai nebūtu ienācis prātā, ka viņu varētu ieraudzīt un prasīt, ko viņa tur tik ilgi darījusi. Tā viņa žigli aizsteidzās mājās. Viltus slimnieks bij tikmēr paguvis aplūkot daiļo jaunavu.

Bet vienreizēja redzējuma karaļdēlam bij par maz. Viņš lūdza atkal vecenīti palīdzēt tam vēlreiz redzēt karaļmeitu. Arī šoreiz vecenīte bij ar mieru izpildīt viņa vēlēšanos, jo tā zināja, ka visa aizbildināšanās būtu bijusi velta. Viņa ietērpa to krāšņās sieviešu drēbēs un ieveda pie karaļmeitas līdz ar citām jaunavām un sievām, kam ar dejām un dziesmām vajadzēja uzjautrināt noskumušo daiļavu. Visvairāk karaļmeitai patika pārģērbtā karaļdēla dejas un daiļums. Viņa to pagodināja, pasniedzot pati tēju.

Tad karaļdēls atkal kādu laiku bij vientulis. Bet ilgas pēc skaistās karaļmeitas mocīja viņu vēl vairāk, un viņš sāka prātot, kā rast izdevību redzēties ar iemīloto. Viņš taujāja vecenītei, uz kurieni karaļmeita visbiežāk mēdzot iet. Vecenīte iežēlojās par nabaga karaļdēlu un pateica, ka karaļmeita bieži ejot pirti.

Ilgi nedomājis, viņš lika netāl no pils ierīkot jaunu pirti un izgreznot to visādiem gleznojumiem. Visskaistākā sienglezna attēloja jaunu briežu māti, ko tēviņš atbrīvo no slazdiem.

Karaļmeita izdzirda par jauno pirti un sūtīja sulaiņus sagatavot visu, lai varētu mazgāties. Kad tas bij darīts, viņa atnāca pati un apbrīvoja skaistos gleznojumus. Piepēži viņa ieraudzīja to, kur briežu buks atbrīvo slazdos iekritušo māti. Viņa atminējās savu sapni un teica vecenītei, ka šis gleznojums gandrīz attēlojot viņas kādreizējo sapni. Tikai sapni māte atbrīvojis buku un ne otrādi. Vecene sapni iztulkoja par jaunu un paskaidroja, ka sieviešu sapņos viss jāsaprot pretēji.

Tad karaļmeita lika pasaukt pirts īpašnieku. Skaistais karaļdēls jau sen stāvēja aiz durvīm un nepacietīgi gaidīja, kad tiks saukts. Kad viņu iepazīstināja, viņa seja priekā atmirzēja vēl daiļāka. Bet arī karaļmeita nespēja no viņa ne acu novērst un prasīja, no kurienes viņš esot un kā dēls. Viņš pastāstīja, ka esot karaļa dēls un lūdzot to par sievu. Karaļmeitai viņš bij jau iepaticies sava skaistuma, greznības, karaliskās uzstāšanās un saprātīgās valodas dēļ. Viņa pati gāja pie tēva un teica, ka gribot par vīru karaļdēlu un nevienu citu. Karalis deva savu svētību, un drīz pēc tam viņus laulāja. Kāzu mielasts bij pārsteigums visai pasaulei. Pēc tam viņi ar lielu godu aizbrauca atpakaļ karaļdēla valstī.

Labais karalis Hatams.

Tibetiešu pasaka.

eiz dzīvoja kāds nabaga vīrs. Viņš pelnījās ar malkas ciršanu un pārdošanu, un tikko spēja uzturēt sievu ar septiņām meitām. Nekad viņa mute nebij garšojusi gaļu, nekad viņa kājas nebij tērpušās korpēs. Viņa kailo miesu sedza skrandas.

Kādu dienu viņš nejutās vesels un nolikās atpūsties koka ēnā. Nejauši pār laukumu laidās laimes putns Huma un ieraudzīja noskrandušo, slimo vīru. Iežēlojies par to, viņš nolaidās pie gulētāja un izdēja blakus viņa malkas nastai zelta olu. Pamodies, malkas cirtējs ieraudzīja olu, paņēma to un paslēpa. Tad viņš cēla savu nastu un devās pie sīktirgotāja, kam piegādāja malku. Par nieku viņš pārdeva tam arī olu, nezinādams, cik šī brīnumola vērts. Tīrgotājs gan to zināja un prasīja cirtējam pašu putnu, kas olu bij dējis. Viņš par to labprāt samaksāšot vienu rūpiju. Vīrs solījās atnest.

Otru dienu viņš kā parasts devās džangļos pēc malkas. Atriežoties mājup, viņš nosēdās zem tā paša koka, kur bij atradis olu, un izlikās aizmīdzis. Atlaidās Huma putns un ieraudzīja, ka šis vīrs ir vēl tikpat noskrandis un vārgs kā agrāk. Domādams, ka tas olu nav ieraudzījis, viņš nolaidās zemē un izdēja vēl vienu olu, malkas cirtējam tik tuvu, ka viņam vajadzēja to ieraudzīt. Bet šai acumirkli tas sagrāba putnu un nelaida vairs vajā.

„Ai, ko tu gribi man darīt?“ putns kliedza. „Nenonāvē neiesprosto mani, bet laid brīvā! Tu saņemsi par to bagātīgu atlīdzību. Izrauj man spalvu un sadedzini, tūlī atradīsies Koh-i-Kafā¹, kur mani vecāki tev visu atlidzinās. Viņi dos tev pērļu kakla rotu, kas ir tik dārga, ka to nevar nopirkt neviens karalis zemes virsū.“

Nabaga muļķa malkas cirtējs neklausījās putna vārdos, bet kāroja rūpiju, kas tam bij solīts. Ietinis putnu mētelī, viņš steidzās, cik jaudas, pie sīktirgotāja. Bet putns ceļā noslēpa.

¹ Kaukazā.

„Ko lai nu iesāku?“ malkas cirtējs bēdājās. „Par beigtu putnu tirgotājs neko nedos. Aizdedzināšu labāk kādu spalvu: varbūt tas nekas, ka putns beigts.“

Tā arī izdarīja. Tikko spalva bij aizdedzināta, viņš atradās Koh-i-Kafā. Tur viņš uzmeklēja putna vecākus un izstāstīja visu, kas noticis. Ak, kā nu raudāja nabaga vecāki un visi citi putni, ieraugot sava mīlā radnieka liķi!

Vaimanas izdzirda kāds svešs putns, kas nesa knābī briņumzālīti, ar ko uzmodināt mironjus.

„Kam jūs raudat?“ tas prasīja.

„Mūsu radnieks ir beigts, un mēs nekad vairs nedzirdēsim viņa balsi.“

„Neraudat,“ svešais putns mierināja. „Jūsu radnieks atdzīvosies!“

Viņš uzlika mironim uz mutes zāļu stiebriņu, un putns tūdaļ atdzīvojās.

Ieraudzījis malkas cirtēju, Humas putns rūgti pārmeta nolaidību un neuzticību, teikdams:

„Tu būtu ieguvis slavu un laimi, bet tagad pats savas vainas dēļ zaudēji visu. Atgriezies vien pie savas malkas nastas savā ubaga būdā!“

Tai pašā acumirkļī nabaga vīrs atradās džangļos pie malkas nastas, ko bij sasējis pirms ceļojuma uz Koh-i-Kafu. Pārdevis malku, viņš bēdīgs devās uz mājām pie sievas un meitām. Bet Humas putnu viņš nekad vairs neredzēja.

Ar laiku pieauga visas septiņas malkas cirtēja meitas, un tās nu varētu precēties. Bet kā lai nabaga vīrs viņas izprecina! Nopelnītā nauda tikko pietika maizes tiesai. Nevienam arī nebij vajadzības radoties ar tādiem nabagiem. Šai grūtā brīdī kāds draugs deva padomu, doties pie devīgā un augst-sirdīgā karaļa Hatama un lūgt palīdzību.

Tai pašā laikā Hatams bij zaudējis visu savu mantu un pelnījās, grūzdams rīsu. Bet lai gan viņš bij nonācis nabadzībā, tomēr viņa sirds joprojām bij pašaieliedzīga, un viņš palīdzēja visiem, kur vien varēja. Tas vēlreiz pierādījās, satiekoties ar malkas cirtēju. Tas viņam izstāstīja visu savu bēdīgo dzi-

ves stāstu un lūdza aizvest pie slavenā karaļa Hatama. Nabaga Hatams deva padomu pārņakšņot viņa mājā un turpināt ceļu otrā rītā. Malkas cirtējs labprāt palika. Lai varētu viesi ar kautko pacienāt, Hatamam šai vakarā vajadzēja palikt neēdušam. Otrā rītā viņš pastāstīja viesim visu patiesību.

„Draugs,“ viņš teica, „esmu tas, ko tu meklē. Bet redzi, esmu tikpat nabags kā tu un nevaru tev nekādi palīdzēt. Nevaru pat pacienāt tevi ar otro ēdienu. Bet ja gribi kā dāvanu pieņemt manu vienīgo meitu, tad staigā vesels. Vari viņu pārdot un par saņemto naudu izprecināt paša meitas. Ņem viņu, un lai tas Kungs ir ar jums!“

„Ak, karali!“ malkas cirtējs atbildēja aizkustināts. „Tava pašai dziedība ir neizmērojama. Nezinu, kā lai tev pateicos. Lai Dievs tev to atmaksā!“

Malkas cirtējs devās ar princesi projām. Pa ceļam viņi nonāca kādā mežonīgā apvidū, kur medijs kāds jauns princis. Viņš iemīlēja jaunavu no pirmā acu uzmetiena un lūdza malkas cirtēju pieņemt viņu par znotu. Tas tūlīņ bij ar mieru, un nu bij jārīko kāzas. Tagad malkas cirtēja rokās sāka plūst daudz naudas; viņš atstāja smago darbu, uzcēla sev skaistu māju un izprecināja meitas labās un cienījamās ģimenēs.

Princis ar sievu — iedomāto malkas cirtēja meitu — dzīvoja laimīgi. Reiz, sievai redzot, viņš iedeva kādam vecītim dāvanu. Viņa piebilda, ka tas esot iedevs hatamiju, griebdama ar šo vārdu apzīmēt Hatamam līdzīgu devību. Princis prasīja, ko viņa zinot par Hatamu.

„Tas taču ir mans tēvs,“ viņa izsauca un izstāstīja visu, kas noticis.

Tad princis aizsūtīja pēc malkas cirtēja. Tas stāstīja to pašu un bez tam vēl savus piedzīvojumus džangļos un Koh-i-Kafā ar Humas putnu. Princis bij ļoti pārsteigts. Viņš sūtīja nekavējoši vēstnešus lūgt karali Hatamu valdīt viņa valsti, jo viņš pats vēl esot pārāk jauns un nepiedzīvojis.

Kādreizējais malkas cirtējs saņēma katru gadu bagātīgu uzturu naudu, bet viltīgajam tirgotājam zelta ola bij jāatdod karalim.

Vērši par lieciniekiem.

Tibetiešu pasaka.

ādā kalnainā apvidū dzīvoja saimnieks, kam bij viena vienīga meita. Kādreiz arot garām gāja kāds saimniekdēls ar malkas nastu. Vecāki viņam bij miruši. Jauneklis nolika nastu, atvilka elpu un prasīja:

„Vectētiņ! Kādēļ tu ar pats? Droši vien tev ciemā ir citas lietas, par ko rūpēties.“

„Ak, dēliņ, man nav ne dēla, ne brāļu.“

„Dod man arklu, vectētiņ, un tikmēr pats atpūties!“

Viņš ķērās pie arkļa un sāka strādāt. Saimnieks atnesa rīsu putru un aicināja viņu ēst. Pēc ieturētas maltītes jauneklīs teica:

„Vectētiņ, es nepazīstu tavu māju. Ej vien mājās, es aršu tavā vietā, bet vakarā iznāc man pretī!“

Saimnieks aizgāja. Jauneklis ara kādu laiciņu, tad palaida abus vēršus tīrumā ganīties. Vakarā viņš ņēma zāļu nastu, cēlās un devās uz ciemu kalnos. Saimnieks iznāca pretim un ieveda viņu mājā. Jauneklis iedzina vēršus kūti, pameta pakaišus un aizlika priekšā sienu. Saimnieks nodomāja, ka jauneklīs varētu viņam tīri labi noderēt, un nolēma dot tam savu meitu par sievu. Viņš teica:

„Dēls, dari visu, kā pienākas, un es tev došu savu meitu par sievu.“

Jauneklis sāka celt māju. Reiz vēršis ieskrēja risu laukā. Nevarēdams to izdzīt, viņš sāka lamāties, svieda ar sprunguli un nolauza ragu. Tā vērši iesauca par Raglauzi. Tas ieskrēja atkal reiz laukā un neļāvās izdzīties. Izlamājis to, viņš svieda ar sirpi, kas nogrieza vēršim asti. Tāpēc viņu iesauca par Strupasti. Vēlāk abus vārdus apvienoja Struplauzi.

Kad bij pagājis labs laiciņš, jauneklīs teica saimniekam:

„Tētiņ! pildi nu solījumu!“

Tas teica sievai: „Mīlā, sagatavo visu kāzām. Gribu izprecināt meitu.“

Sieva atbildēja: „Bet kungs! Kā tu viņu izprecināsi, kad tā nav nevienam apsolīta?“

Viņš atbildēja: „Izprecināšu viņu šim saimniekdēlam.“

Nu sieva teica: „Vai lai savu meitu atdošu šim plikadīdam, kas plīks kā baltais zirnīs? Izprecināšu viņu tikai tādām, kam drēbes un pārtika.“

Vīrs atbildēja: „Mīlā, šis jauneklīs ir man labs palīgs. Ja viņš aizies, man būs pašam jāapstrādā tīrumi.“

Bet sieva neatlaidās: „Nevaru savu meitu atdot šim plikadīdam.“

Saimnieks prātoja: „Ja pateikšu jauneklīm, ka viņš meitu nedabūs, tas aizies vēl šodien, un man bez viņa būs grūti iztikēt. Tāpēc mēģināšu viņu aizturēt.“

Jauneklīs vēlreiz atgādināja turēt doto solījumu.

Šis atbildēja: „Dēls! Tā kā visi radi būs jācienā ar risu putru, tad ievāc vispirms risu ražu.“

Jauneklīs darija, kā teikts, un atkārtoja lūgumu. Saimnieks atteica: „Dēls! Tā kā vajadzēs arī cukura niedras, tad ievāc vispirms viņu ražu.“

Jauneklīs darija, kā teikts, un vēlreiz atkārtoja lūgumu. Saimnieks teica: „Dēls! Ievāc vispirms kviešu ražu maizei!“

Kad tas bij padarīts, jauneklīs atkal prasīja, lai turot doto solījumu. Saimnieks atteica: „Tā kā agrie risi noēsti, tad ievāc vēl vienu ražu.“

Jauneklīs domāja: „Visi šie darbi reizē nav padarāmi. Viņš mani grib aizturēt. Iešu, kur daudz ļaužu un piespiedīšu viņu dot atbildi. Ja viņš meitu nedos, panākšu, lai to man piespriež karalis.“ Ieradies, kur bij daudz ļaužu, viņš teica: „Vectētiņ! Rīko nu kāzas!“ Saimnieks viņu izlamāja un teica:

„Draugi! Nevaru taču dot savu meitu par sievu puisim, kas strādājis pie manis par algādzi.“

Jauneklīs domāja: „Neesmu saņēmis no viņa ne meitu, ne naudu. Aizejot nodarišu tam kādu zaudējumu.“

Visu dienu aris ar vēršiem, viņš sita tos ar pletni, piesēja saulē pie nokaltuša koka un gribēja jau aiziet. Pēc dabas likumiem tūlīņ pēc pasaules radišanas arī kustoņi varēja runāt, un tā abi vērši teica:

„Cilvēk! Tu vienmēr izturējies pret mums kā tēvs ar māti. Kādēļ tagad, kad esi visu dienu aris, sit mūs ar pletni, piesien saulē pie nokaltuša koka un pats gribi aiziet? Ak, cilvēk, vai esam tev ko ļaunu darijuši?“

„Ne jūs, bet jūsu kuņģis ir darijis man ļaunu.“

„Ko tad?“

„Viņš solīja man meitu par sievu, bet nedod.“

„Kāpēc neej pie karaļa?“

„Man nav liecinieku.“

„Ej vien, mēs par tevi liecināsim.“

„Vai jūs runāsit cilvēku balsi?“

„Nē, bet savu apgalvojumu tu vari apstiprināt šādi: turi mūs septiņas dienas kūtī un nedod ne zāli, ne ūdeni. Septītā dienā palaid valā, kur zāles un ūdens papildnam. Tad ej pie karaļa un saki: Ja rumāju patiesību, tad šie vērši nepieskārsies ne zālei, ne ūdenim.“

Jauneklis devās uz karaļa pili un teica: „Ak, karali! Saimnieks solīja man savu meitu par sievu, bet nu nedod.“

Karalis prasīja: „Vai tev ir liecinieki?“

„Jā, karali.“

„Cilvēki?“

„Nē, — vērši.“

„Vai viņi runā cilvēku valodu?“

„Nē. Bet manu vārdu patiesību es pierādīšu šādi: turēšu vēršus piesietus kūtī septiņas dienas un nedošu tiem ne zāli, ne ūdeni. Septītā dienā aizvedīšu viņus, kur zāles un ūdens papildnam. Apstiprinot manu vārdu patiesību, šie vērši nepieskārsies ne zālei, ne ūdenim, kamēr karalis man noticēs.“

Karalis teica ministriem: „Nokārtojiet šo lietu.“

Ministri pavēlēja vēršus piesiet kūtī. Struplauzis prasīja:

„Vai pasaulei gals pienācis? Kādēļ mūs nelaiž valā?“

Pādējie atbildēja: „Mēs solījāmies iet jauneklim par lie-

ciniekiem. Mūs turēs piesietus septiņas dienas, un mēs nedabūsim ne zāli, ne ūdeni. Septītā dienā mūs aizvedīs, kur zāles un ūdens papildnam, bet mēs sāksim plūkt zāli un dzert ūdeni tikai tad, kad karalis ticēs, ka jauneklis runā patiesību.“

Bet Struplauzis paziņoja: „Kad mani palaidīs vaļā, ēdīšu nevien zāli, bet pat akmeņus.“

Vērši teica: „Jauneklis vienmēr izturējās pret mums kā tēvs ar māti. Nedari tā!“

Struplauzis atbildēja: „Tiesa gan, ka viņš apgājās ar mums kā tēvs un māte; bet tāpēc, ka viņš iesauca mani par Struplauzi, es tā nedarišu, kaut vai tam vēders pārsprāgtu!“

Jauneklis brīžiem apvaicājās vēršiem: „Nu, kā iet?“

Tie atbildēja: „Mums iet labi, bet tev slikti.“

„Kā tā?“

„Struplauzis teica: kad viņu palaidīšot vaļā, tas ēdīšot nevien zāli, bet pat akmeņus.“

„Vai man bēgt?“

„Nē. Tikai uzduļ Struplauzim purnā caurumu. Kad tas gribēs plūkt zāli vai dzert ūdeni, mēs uzķersim viņa purnu uz ragiem un celsim uz augšu. Tad saki: viņi norāda uz sauli, jo grib teikt, ka tā ir piektais liecinieks.“

Jauneklis izdūra vēršim purnu, bet Struplauzis mauroja: „Draugi, skataties, kā viņš mani sakropļo!“

Bet pārējie teica: „Klusu! Viņš grib tevi izgreznot!“

Septītā dienā karalis sasauca ministrus un pavēlēja vest vēršus turp, kur daudz zāles un ūdens. Struplauzis lauzās plūkt pilnu muti, bet citi vērši saķēra viņa purnu ar ragiem un skatījās saulē. Karalis jautāja ministriem:

„Kungi! Kāpēc vērši lūkojas saulē?“

Kāds ministrs atbildēja: „Tāpēc, ka viņi grib pateikt, ka tie nav vienīgie liecinieki, bet ir vēl piektais — saule.“

Karalis bij pārsteigts un teica ministriem: „Kungi! Ja pat lopi apliecina, tad jāgādā, ka saimnieks dod savu meitu šim jauneklī par sievu.“

Tā ar vēršu palīdzību jauneklis uzvarēja saimnieku un dabūja viņa meitu par sievu.

Princese Mirča.

Indiešu pasaka.

ezā dzīvoja lakstīgalu pāris, un vīriņš pogāja caurām dienām. Sieviņa klausījās, klausījās, bet reiz ieminējās:

„Mīlo vīriņ! Tu gan dziedī skaisti, bet man tā iegribējās zaļi pipari!“

Vīriņš aizlaidās meklēt zaļus piparus. Izložnāja dārzu dārzus, bet neatrada nevienu pašu pākstīti. Dažā vietā bij tukši krūmi citur vienīgi mazi balti ziediņi kā zvaigzņītes, vai arī gluži nogatavojušās sarkanas pākstes.

Beidzot lakstīgalas vīriņš atrada ar augstu sētu iežogotu dārzu. Pašā dārza vidū auga krūms ar spīdīgi zaļām lapām, bet zaļās lapās liela zaļa pāksts kā zaļš smaragds.

Lakstīgalas vīriņš steidzīgi aizlaidās pastāstīt priecīgo vēsti sieviņai. Viņa kopā ar vīriņu aizlaidās uz dārzu un sāka knābāt zaļos piparus.

Bet šis dārzs piederēja kādam labam džinam¹, kas ik divpadsmit gadus pārmaiņus gan sargā dārzu, gan gul. Tagad bij viņa guļas laiks, tādēļ tas nezināja, kas notiek dārzā. Lakstīgalas sieviņa tikmēr knābāja zaļos piparus, kamēr bij pieēdusi. Tad izdēja smaragda zaļu olu un aizlaidās kopā ar vīriņu.

Džins atmodās un, apskatot dārzu, piepēži ieraudzīja, ka izknābāti viņa mīlie pipari. Vainīgie bij pazuduši bez pēdām. Viņš meklēja, meklēja, bet neviena neatrada. Te ieraudzīja smaragda zaļo oliņu. Paņēma to, ietina kokvilnā un nolika uz sienas plauktiņā. Ilgi viņš skuma par saviem mīliem zaļiem pipariem, bet nekas vairs nelīdzēja. Te kādu dienu viņš pamanija, ka zaļās oliņas vairs nav, bet uz plaukta tup maza, maza skaista meitenīte zaļās drēbītēs, un ap kaklu tai zaļš smaragds

¹ Džini, labi un ļauni gari

piparu pāksts izskatā. Džins ļoti mīlēja bērnus un laipni prasīja, kā meitenīti saucot. Viņa atbildēja:

„Princese Mirča.“

Tā šai zemē sauca piparus. Un tā princese Mirča palika labā džina dārzā.

Nemanot aizriteja džina divpadsmit nomoda gadi, un drīz viņam būs jāaizmieg uz divpadsmit gadiem. Viņu nomāca rūpes, kas par to laiku notiks ar princesi Mirču.

Bet viņš nespēja nekā prātīga izdomāt.

Gadijās gar dārzu braukt karalim ar vezīru. Viņi pārrādās mūra žogam un dārzā pie piparu krūma atrada princesi Mirču. Viņa tā iepatikās karalim, ka tas gribēja viņu ņemt par sievu. Princese teica:

„Prasi džinam. Bet viņš dažreiz ēd cilvēkus.“

Karalis lūdza viņu tiksīrsnīgi un bij tik skaists un mīļš, ka princesei sirds iežēlojās un viņa teica:

„Paslēpies dārzā. Es pati runāšu ar džinu.“

Pienāca džins: „Kas te par svešu cilvēku smaku?“

Princese mierināja: „Te nav neviena. Ja gribi cilvēka gaļu, ēd mani.“

„Vai tev prāts!“ džins iesaucās, „tad jau labāk akmeņus grauzt.“

Tad princese ierunājās, ko viņa iesākšot, kad tas aizmigsot uz divpadsmit gadiem. Džins samulsa un teica, ka vislabāk būtu, ja viņa apprecētos. Bet kur atrast skaistu vīru tik daļai princesei? Beidzot viņš apsolīja princesei Mirčai izprecināt viņu, ja gadītos kāds skaists karaļdēls. Dodot solījumu, džins vēl nezināja, ka viņa jau savu atradusi. Princese Mirča sasīta plaukstas, un karalis iznāca no paslēptuves. Džins skatījās uz viņiem un nezināja teikt, kurš no tiem skaistāks — princese vai karalis. Lai cik grūti viņam bij šķirties no princeses, viņš tomēr atdeva to karalim par sievu.

Aizveda karalis princesi uz savu valsti. Džinam palika tik skumji, ka neizturēja: pārvērtās balodi un aizlaidās pakaļ princesei. Viņš redz: viņa brauc, laimīgi plāpājot ar vīru. Džins atgriezās mājās. Bet ilgi tur nenocieties, drīz vien pārvērtās vanagā un steidzās panākt savu smaragda princesi: viņa tāpat vēl brauc laimīgi ar vīru. Džins apmierināts pārlaidās mājās. Bet viņam nebij un nebij miera — pārvērtās ērgli un kā bulta aizdrāzās pa princeses pēdām. Redz: viņa smaidot ieiet ar mīloto vīru pilī. Džins nomierinājas, likās gulēt un aizmīga.

Karalis karsti milēja savu skaisto sievu un par viņu vien domāja. Drīz viņiem piedzima skaists princītis. Bet pils sievas apskauda jaunuo karalieni un gaidīja izdevību to nogalināt.

Katru nakti viņas nāca pie karalienes guļamistabas durvīm, lai zinātu, vai karaliene aizmigusī. Viņas čukstēja:

„Visa pasaule dus mierā, bet karaliene Mirča nav vēl aizmigusī.“

Tā bij burvja pāksts, šī smaragda pāksts, kas karājās karalienes kaklā un vienmēr runāja patiesību. Un tādēļ pāksts vienmēr atbildēja:

„Nē, karaliene Mirča ir aizmigusī, tikai ļaudis negul.“

Ļaunās sievas steidzīgi aizgāja, jo zināja — kamēr karalienei kaklā būs smaragda pāksts, tikmēr nekas nevar nodarīt viņai ļauna.

Bet reiz peldoties, karaliene aizmirsa savu burvja pāksti peldētavā. Kad pie durvīm čukstēja ļaunās sievas: „Visa pasaule dus mierā, bet karaliene Mirča nav vēl aizmigusī,“ tad burvja pāksts atsaucās peldētavā: „Nē, karaliene Mirča ir aizmigusī, tikai ļaudis negul.“

Tagad ļaunās sievietes zināja, ka karaliene pālikusi bez sarga — burvja pāksts. Tās klusi ielida uz pirkstgaliem istabā, nosita princi šūpulī un viņa asinīm aptraipīja karalienes seju.

Otrā rītā viņas steidzās pie karaļa, ieveda to karalienes istabā un, rādot uz nogalināto princi un asinīm viņa mātes sejā, teica, ka viņa droši vien esot cilvēku ēdēja un gribējusi apēst bērnu.

Lai cīk stipri karalis mīlēja savu sievu, bet ieraugot no-sisto dēlu, tas noticēja ļaunajām sievietēm un pavēlēja karalieni nogalināt. Tā arī izdarīja.

Bet nogalinātās karalienes miesa pārvērtās augstā baltā marmora sienā, acis — divos dzidros ezeros, zaļais tērps — zaļā meža pļaviņā; brīnišķīgie mati pārvērtās vijīgos augos, kas apviņa sienu; sārtās lūpas uzplauka sarkanās rozēs, bet baltie zobi — baltās narcisēs. Bet viņas dvēsele pārgāja divos putnos — Čakva un Čakvi. Nevarēdami tikt pāri ūdeņiem, tie pastāvīgi sasaucās:

Čakva, vai man nākt? Nē, Čakvi.

Čakvi, vai man nākt? Nē, Čakva.

Un abi putni peldēja katrs savā ezerā un sasaukdamies apraudāja nabaga karalienes bēdīgo likteni.

Karalis skuma pēc nogalinātās sievas. Reiz medīdams, viņš ieraudzīja balto sienu ar vijīgiem stādiem, un rozēs, un narcisēs, un ezerus ar putniem, un zaļo zāli. Karalis atlaidās zālē un izdzirda, kā putni sasaukdamies apraud nelaimīgās karalienes likteni. Un viņš sāka uzmanīgāki klausīties, ko putni stāsta.

Čakvi saka: „Vai tiešām viņa nevar atdzīvoties?“

Čakva atbild: „Mēs glabājam karalienes dvēseli. Ja karalis saņemtu mūsu galvas, saspiestu kopā un reizē nocirstu, tad karaliene atdzīvotos. Bet ja viņš nepratīs to izdarīt, un viens no mums mirs ātrāk, tad mēs būsīm beigti, un arī karaliene neatdzīvosies.“

Karalis izdarīja visu, kā putni bij teikuši, un karaliene Mirča nostājās viņa priekšā dzīva ar dēlu rokās. Bet viss palika kā bijis: siena un augi, dīķi ar putniem, zāle un rozes un narcises.

Karalis sauca karalieni atpakaļ uz pili, solidamies sodīt jaunās sievas. Bet karaliene teica, ka gribot palikt aiz baltās sienas pie dīķiem, rozēm un narcisēm, kur neviens otru neapskauž.

Šai brīdī atmodās džins, izdzirda karalienes balsi un teica:

„Lai notiek, kā vēlies.“

Un viņš uzcēla tiem aiz baltās sienas pasakainu pili, kur viņi dzīvo laimīgi.

Bhānu un viņa sieva.

Ind'ešu pasaka.

ādā pilsētā Trambavāti reiz valdija ķēniņš Tamračuds. Viņa kancleru sauca par Bhānu un Bhānu kundzi par Sarasvāti. Abi viens otru karsti mīlēja. Kreiz, kad kanclers gāja pie ķēniņa vai citās darišanās, sieva to notvēra un prasīja:

„Kad būsi mājās?“

Ja Bhānu noteiktā laikā neatgriezās, viņa sieva pārcieta tādas mīlas mokas, itkā būtu pienākusi viņas pēdējā stundiņa. Tik liela bij šis sievietes mīlestība.

Par to izplatījās vēsts visā pilsētā un nonāca ķēniņa ausis. Kādu dienu, kad ķēniņš sēdēja galminieku vidū un valodas nerimās, ķēniņš teica:

„Rēdzēsim, vai tik šī sieva neiegūst sava vīra sirdi ar liekulību. Gribu viņu pārbaudīt.“

Atnāca kanclers Bhānu, paziņojis sievai, ka atgrieziesies pirmā dienas sardzē¹. Kanclers ieņēma vietu blakus ķēniņam. Viņam vēl tur sēdot, nosita pirmā sardze². Ministrs gribēja piecelties, bet ķēniņš teica:

„Paliec! Mums vēl jāapsprīž dažas valsts lietas.“

Tā viņi devās pili un apsēdās, lai apspriestos. Bet kanclera domas bij citur. Ķēniņš vaicāja:

„Kādēļ esi tik izklaidīgs?“

„Kungs! Mana sieva mājās bez manis nomirs. Eš viņai teicu, ka atgriezīšos pirmā sardzē. Ja es tagad nevarēšu iet, viņa nobeigsies mīlas mokās.“

Ķēniņš atteica: „No tā neviens nemirst.“

¹ Plkst. 6 — 9 ritā.

² Nav zināms, vai tas noticis, zvanot zvanus, vai sitot tamtamu vai kādu citu instrumentu. Vecindu laikā bardi pili stundas paziņoja dziedot.

Tai brīdī sieva bij atsūtījusi no mājām kādu meiteni. Tā vaicāja durvju sargam: „Kur kanclers?“

„Kanclers kopā ar Viņa Majestāti ķēniņu iekšā apspriežas.“

Meitene atgriezās un pārnākusi mājās teica sievai: „Kanclers sēd kopā ar Viņa Majestāti ķēniņu un apspriežas.“

Kundze sūtīja meiteni vēlreiz. Tā viņa sūtīja piecas reizes. Piektā reizē ķēniņš pavēlēja kancleram novilkēt drēbes. Ķēniņš lika tās notraipīt kazas asinīm un pēc tam kalponei aiznest uz kanclera mājām. Šī teica kanclera kalponei, dodama drēbes:

„Ķēniņš lika kancleru nonāvēt. Te viņa drēbes.“

Kalpone paņēma drēbes un iedeva ministra sievai teikdama: „Ķēniņš pavēlējis kancleru nonāvēt.“

Tikko Sarasvātī izdzirda šos vārdus, tā bij uz vietas pagalam. Joks izvērtās bēdās. Dabūjis to zināt, ķēniņš ļoti noskuma. Kanclers teica:

„Gribu sadegt kopā ar sievu.“

Bet ķēniņš atbildēja: „Vīram vajadzētu kaunēties šādu vārdu. Es tevi izprecināšu krietnai meitenei no labas ģimenes. Esmu vainīgs vienīgi tavas pirmās sievas nāvē. Mans kanclers tu paliksi arī turpmāk.“

Kanclers atteica:

„Šai dzīvē visas sievietes, izņemot to vienu, ir man tikai mātes un māsas. Mājas man vairs nav vajadzīgas.“ Tāds bij svinīgais solījums, ko viņš apņēmas pildīt. Ķēniņš vedināja viņu uz citām domām, sacīdams:

„Ja apsolies nedarīt sev galu, tad tevi atlaidīšu.“

Kanclers atbildēja: „Es nenogalināšos, bet došos svešumā.“

To teicis, viņš pameta visu savu mantu un devās tiešā ceļā uz Gangū. Tur viņš uzcēla būdiņu, dzīvoja šķīstī, sēdēja pie Gangas un šauta sevi. Tiktāl bij stāsts par kancleru.

Nu uzklausaties stāstu par viņa sievu:

Nomirusī, Sarasvātī pārgāja kronētās Kanakētus ķēniņienes miesās, kas valdīja turpat, kur kanclers Bhānu Kāzī

šauta sevi Gangas krastos. Kēniņiene pēc zināmiem mēnešiem dzemdēja meiteni, kas dabūja vārdu Šrimāti. Ar laiku tā pieauga un drīz tai palika divpadsmit gadu. Arī kanclers bij nodzīvojis Gangas malā divpadsmit gadus. Kēniņmeita Šrimāti sēdās ar draudzenēm laivā un devās izprieceas braucienā pa Gangu. Reiz tā priecājoties, viņa ieraudzīja Bhānu būdiņu. Šrimāti vaicāja draudzenēm:

„Kas tur ir?“

Draudzenes atbildēja: „Tur sēd kāds askēts un šausta sevi.“

Šrimāti teica: „Ceļaties! Iesim izteikt tam savu cieņu.“

Tā viņas aizgāja. Tikko Šrimāti ieraudzīja askētu, tā zaudēja samaņu. Uzausa atmiņas par viņas agrāko dzīvi, jo tā apzinājās savu kādreizējo bijumu.

„Šis ir kanclers Bhānu, mans vīrs iepriekšējā dzīvē.“

Atguvusi samaņu, tā neteica ne vārda, bet taisnā ceļā steidzās uz mājām un teica mātei:

„Izprecini mani.“

Māte atteica: „Kad atradīšu kādu varenu kēniņdēlu, tad izprecināšu.“

Šrimāti atbildēja: „Ko tu teici? Esmu jau vīru izraudzījies!“

„Kur ir tavs vīrs?“

„Gangas krastā sēd kāds askēts un šausta sevi. Iprecini mani tam!“

Māte sabāra viņu. Pienāca kēniņš, un kēniņiene teica:

„Mūsu meita saka: izprecinat mani!“

Kēniņš atbildēja: „Lieliski! palūkošu kādu kēniņdēlu un izprecināsim viņu.“

Bet Šrimāti teica tēvam: „Mans vīrs sēd Gangas krastā un šausta sevi. Tam dodāt mani par sievu. Katrs cits vīrietis manās acīs ir tikai tēvs vai brālis.“

Kēniņš saskaitās: „Kas tev iepaticies šaj askētā?“

„Viņš bij mans vīrs agrākā dzīvē. Lūdzat viņu šurp, tad izstāstīšu visu.“

Ķēniņš ielūdza askētu savā namā, kas viņam izdevās tikai ar lielu lūgšanos. Šrimāti divatā izstāstīja tēvam visu, ko bij piedzīvojusi iepriekšējā dzīvē. Ķēniņš iztaujāja askētu, un askēts izstāstīja ķēniņam taisni to pašu, ko bij stāstījuši meita. Nu ķēniņam vajadzēja ticēt, un viņš izprecināja Šrimāti askētam. Viņš deva znotam daudz naudas un mantas.

Kādu dienu tas teica ķēniņam:

„Ja pavēlat, iešu apciemot savu agrāko kungu.“

Sievas tēvs teica: „Ejat, bet nākat drīz atpakaļ.“

Salasīja lielu kaņaspēku un iesēdināja Šrimāti nestuvēs, kur bij ierīkota guļas vieta. Bhānudats (saīsinātā vārda Bhānu pilna forma) cēlās un ar kaņa troksni nonāca pie Trambavāti.

Ķēniņš Tamračuds izsūtīja vēstnieku:

„Kā sauc šo ķēniņu?“

Bhānu atbildēja: „Esmu jūsu kanclers Bhānudats, kas apprecējies un atgriežas pie jums.“

Bhānudats ņēma dāvanas, devās pie ķēniņa Tamračuda un nokrita tam pie kājām. Ķēniņš prasīja:

„Jūs reiz teicāt: man citas sievietes ir tikai mātes un māsas!“

Tad kanclers izstāstīja visu, kas noticis. Prieцīgs ķēniņš Tamračuds skaitīja sanskrita pantu:

„Ministrs Bhānu un viņa mīlotā sieva Sarasvāti: viņa nomira ķēniņa ziņkāribas dēļ. Viņš aizgāja uz Gangu un ieguva to par jaunu.“

Tava sieva ir laba.

Indiešu pasaka.

au dažam labam zilonim ir iesisti pierē puni (vārdu rotaļā; podi). Cik pieticīga ir tava sieva! Viņa pat neprasa, lai tu samaksātu podu!

Kādā pilsētā Kžitipratištītā valdija ķēniņš Khēmankars. Tur dzīvoja kāds tirgotājs, tikpat bagāts, cik gudrs. Mājās viņam bij sieva — gatavais velns, kas vienmēr ķildojās ar vīru. Nabaga vīrs bij pilnīgi viņas varā. Reiz to apciemoja draugs no tālienes. Kad tas pats kādreiz ciemojās pie šī drauga, to vienmēr pacienāja ar vislabāko. Viņš tad palika četras, piecas dienas un otrs centās izrādīt savu draudzību. Mēdz sacīt: „Jo negaida, jo klāt!“ Tā arī ieradās šis draugs. Tirgotājs ielūdza viņu viesos, un nosēdināja veikalā, bet pats steidzās uz mājām. Viņam bij stipri bail no sievas. Nedroši tas teica:

„Tikko ieradās mans labākais draugs. Ja tu atļautu, es ielūgtu viņu uz maltīti un atvestu līdz.“

Ļaunā sieva atbildēja: „Kas man daļas? Negaidi, ka es kautko vārīšu!“

Vīram jau saplaka dūša. Te ļaunā sieva teica:

„Labi. Līdz 21 pavēlei paklausīgi izpildīšu, ko liksi, bet vairāk neparko!“

Vīrs atteica: „Pietiks!“

Viņš lūdza viesi namā un pieprasīja guļas vietu. Bez vārda runas sieva atnesa to un uzklāja, pievilkdama vienu strīpu. Vīrs pavēlēja:

„Sakārtojiet sēdekli!“ — Ļaunā sieva pievilka otru strīpu.

„Ielejiet nomazgāties!“ — Trešā strīpa.

„Paliekat viņam zem kājām ķebli!“ Ļaunā pievilka trešo strīpu¹.

¹ Sacerētājs pārskaitījies.

„Sakārtojiet sēdekli!“ — Ceturtā strīpa.

„Pasniedziet ūdeni rokām!“ — Piektā strīpa.

„Padodat spilvenu!“ — Sestā strīpa.

„Uzliekat saldumus!“ — Septītā strīpa.

„Dodat kviešu maizītes!“ — Astotā strīpa.

„Pasniedziet lādūo!¹!“ — Devītā strīpa.

„Pasniedziet murkī!“ — Desmitā strīpa.

„Pasniedziet džalēbī!“ — Vienpadsmitā strīpa.

Tas pats notika ar pienu (12), kupinātu pienu (13), riekstu kodoliem (14), cukurniedrām (15), ķirbja sīrupu (16), cukura sīrupu (17), makaroniem (18), smalko cukuru (19), kausētu sviestu (20), vārtiem risiem (21) un salnā (22)².

Līdz pat 21. pavēlei sieva izpildīja visu. Bet tikko nāca 22. pavēle, viņa sasīta podu ar salnā pret vīra galvu. Vīrs bij nokaunējies, bet viņa viesis teica: „Nebēdājies. (Seko sanskrita pants):

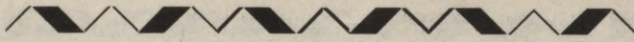
„Jau dažam labam zilonim ir iesisti pierē puni. Cik pieticīga ir tava sieva! Viņa pat neprasa, lai tu samaksātu podu! — Tava sieva ir laba. Mana sieva arī sit podus man uz galvas, bet tūlī pieprasa par tiem maksu.“

Tā ar šo pantu viesis apmierināja draugu.

¹ Šis un nākošie vārdi apzīmē dažādus indiešu gardumus.

² Salnā, risu biezenis ar zivīm, gaļu vai saknēm.

Peles grauž dzelzi.

Indiešu pasaka.

Kādā pilsētā dzīvoja panikuša tirgotāja dēls. Viņš iedeva savam draugam glabāšanā 1000 podus smagus dzelzs svarus, un devās svešumā pelnīt naudu. Bet tā kā tam nebija laimes, viņš nekā nenopelnījis atgriezās atpakaļ. Kad viņš lūdza glabāšanā nodotos dzelzs svarus, mantkārigais draugs teica:

„Peles sagrauzušas.“

Otrs nodomāja: „Tas taču ir kautkas pavisam nedzirdēts! Labi, ka zinu, kas līdz.“

Viņš izlikās, itkā draugam ticētu, un lūdza drauga dēlenu atnest eļļu un citas lietas, ar ko nomazgāties un iesvaidīt miesu. Nomazgājies, tas paslēpa drauga dēlenu un aizgāja pie tēva. Tas prasīja:

„Kur puika?“

Šis atbildēja: „Vanags nolaupīja.“

To dzirdot, tēvu pārņēma bailes par nozudušo bērnu, un tas devās uz tiesu, pazemīgi lūgdams tiesnešus:

„Palīdzat, ak palīdzat man! Šis ļaundaris aizvedis manu dēlu!“

Tiesneši vaicāja apsūdzēto, un tas teica:

„Viņu nolaupīja vanags.“

Tiesneši prasīja: „Ko tas nozīmē? Tas taču nav pasaulē pieredzēts!“

Tirgotājs atbildēja: „Kas tas par brīnumu? Vai tad peles nenoēda manus dzelzs svarus, kas bij 1000 podu smagi?“

Kad tiesneši to izdzirda, viņi lika visu izstāstīt un teica sūdzētājam: „Atdod šim vīram viņa tūkstoš podus smagos dzelzs svarus, tad viņš atvedīs tavu puiku.“

Un abi darīja, kā bij pavēlēts.

Radžputs Dūšīgais¹.

Indiešu pasaka.

ādā pilsētā, vārdā Pundarikini, dzīvoja bailīgs radžputs, saukts Dūšīgais. Šo vārdu tas bij ieguvis par kādu agrākā dzīvē veiktu varoņdarbu, un tā viņa dūša izpaudās vienīgi vārdā. Par to kaunēdamies, viņš nekad neizgāja no mājas.

Sievai — kāda varoņa meitai — vīra glēvulība sagādāja ciešanas. Viņa kaunējās no draudzenēm, un tās sirds dega stiprā naidā. Lai gan radžputs sava glēvuma dēļ nekalpoja ķēniņa karaspēkā, sieva ļaunu vēlēdama teica glaimojošus vārdus:

„Šai ķēniņvalstī visiem pazīstama tava varonība. Tāpēc dodies svešumā un iestājies karaspēkā, lai citu zemju ķēniņi, ko viņi tavš resnais vēders, parādītu tev pienācīgu cieņu.“

Radžputs bij ar mieru. Sagatavojis ieročus, tas devās svešumā ar sievas doto ceļa maizi. Tikko tas bij atstājis pilsētu un steidzīgi soļoja tālāk, to apturēja desmit laupītāji, kuŗu darbi bij pazīstami tuvu un tāli. Radžputs bailēs iebāza mutē visus desmit pirkstus un žēlā balsī teica:

„Nemat manas drēbes, ieročus, ceļa maizi, tik ļaujiet aizbēgt! Kādēļ jūs ķēniņu ķēniņi negribat laist savu kalpu valā? Neviens mani neaizsargā, nekur man nav patvēruma; esmu izmisis un trīcu un drebu aiz bailēm. Apžēlojaties! Nemat visu manu mantu, atstājat tikai dzīvību. Esmu taču savai sievai vienīgais vīrs visā mājā un sētā.“

Laupītājiem patika viņa varonība. Smiedamies viņi atņēma tam visu, arī drēbes, un ļāva aizbēgt. Nabaga vīrs drebēja kā ziloņa auss.

Bet tā kā laupītāji bij izsalkuši, viņi notiesāja vīram atņemto maizi, ko sieva bij saindējusi. Viņiem bij lemts iestāties Jamas² kalpībā.

¹ Radžputs - Kšatrija, karavadonis.

² Jama, veļu valdnieks; pēcvēdu laikā arī naves dievs.

Paēduši laupītāji iekrita dziļā miegā, un Dūšīgais, kas mal-dīdamies skrēja apkārt, nonāca atkal viņu tuvumā. Vējam pakustinot laupītāju bārdas, Dūšīgais nodomāja, ka tie vēl dzīvi, un bailēs metās atkal bēgt.

Viņš sauca: „Ei blēži! vai domājat pievilināt tādu krietnu karavīru kā mani?“

Viņa bailes izklīdināja vārnas.

Nocirtis ar šķēpu vārnų apsēstajiem laupītājiem galvas, viņš piesēja tās sev pie gurniem. Nu viņš izskatījās kā pār-cēlējs, kas grib pārcelt cilvēkus pāri nāves upei. Paņēma arī laupītāju ieročus un drēbes un lepni devās uz Hastinapura, kur toreiz valdīja ķēniņš Šriharša.

Viņš nosvieda galvas, kas bij līdzīgas Rāchus¹ galvai, pie ķēniņa durvīm. Viņš lielīja šo varon darbību, ko esot veikušas viņa rokas. Ķēniņš bij pārlicku aizkustināts, redzot, ka nonā-vēti laupītāji, kam neviens nespēja pretoties, un kas postīja viņa valsti. Viņš to laipni lūdza iestāties viņa dienastā. Bet šis uzstādīja ķēniņam noteikumu, ka nedrīkst tam dot kuŗu katru uzdevumu, kas vien pagādās pie rokas.

„Bet, kad tava miesa kādreiz nokļūs briesmās, ak ķē-niņ!“ viņš teica, „tad vari būt drošs, ka tava sirds būs pārsteigta par manu varonību.“

Ķēniņš bij ar mieru un pavēlēja viņam izmaksāt laku² zelta, ieceļot to par karavīru virspavēlnieku.

Tā kā viņš katru dienu tika godāts un dzīvoja uz ķēniņa rēķina, tad citiem ķēniņa kšatrijiem viņš bij kā dadzis acī.

Viņa darbiem nobriestot³ gadījās, ka šai pilsētā noda-rija lielus zaudējumus plēsīgs lauva. Tas nogalināja pilsētas mūru priekšā cilvēkus un veselus liellopu ganāmpulkus. Tā-

¹ Rāchu, daimons, kam Višna nocirtis galvu, kad tas gribēja dzert dievu nemirstības dzērienu (amritamu). Saule ar mēnesi apsūdēja¹ to Dievam, un nemirstīgā Rāchu galva vēl šodien atriebā dzenas pakal abiem spidekļiem, lai tos aprītu. Tikko viņai tas izdodas, paliek tumšs.

² Lakhs, 100.000 zelta gabalu.

³ Iepriekšējā dzīvē izdarītie darbi „nogatavojas“ nākošā dzīvē, jo no tiem atkarājas kāda radījuma likteņi.

pēc pilsētas vārtus turēja ciet dienu un nakti. Varoņus ar gařām rokām, kas ar šķēpu vai loku bij solījuŗies viņu nonāvēt, lauva jau bij aizvedis Jamas pili.

Reiz ministrs teica dziļi noskumuŗam ķēņiņam: „Lai tas karavīrs nonāvē lauvu, ko atalgo ar lakhu.“ Ķēņiņŗ, sarūgtiņāts par zaudējumiem, iedeva Dūŗigajam bētelvistokli¹ un pavēļēja nogalināt lauvu.

Māte bij dzemdējusi Dūŗigo, lai tas izdarītu ko derīgu pasaulē. Bet viņŗ, visu savā sirdī pārdomādams, teica ķēņiņam, trīcēdams bailēs un nīknumā:

„Kā tev nav kauna, dot tādām vīram kā man pavēli nokaut lopu! Zināms, kalpojot sliktam kungam var arī izdarīt varoņa necienīgu varoņdarbu.“

To teicis, viņŗ devās no pilsētas projām, un vārtsargi tūliņ aizslēdza aiz viņa vārtus.

Kad nu karotājs redzēja, ka no pilsētas izdzīts, tas izmisis domāja: „ŗādā nakti briesmas draud pat no ŗakaljiem. Kam gan es piederu? Kurŗ gan lai eju? Kas lai mani meŗā aizsargātu?“ — Uz katra soļa to sagrāba bailes, un viņam aizrāvās elpa. — „Rāpŗos kādā augŗtā kokā un pavadiŗu tur nakti; lai tad rītu notiek, kas notīkdams!“

Kad Dūŗīgais bij uzrāpies kokā, rūkdams tuvojās lauva, aiz kuŗa asajiem zobiem rēģojās plata rīkle. Saodis cilvēka gaļu, tas palīka pie koka stāvam. Dūŗīgā roka drebēja tik stipri, ka ŗķēps izkrita. Viņa labo darbu dēļ, ko tas bij izdarījis kādā no savām bijuŗām dzīvēm, ŗķēps ar aso galu nāvīgi trāpīja lauvu, kas tai paŗā acumirkli nobeīdzās. Dienai austot, Dūŗīgais trīcēdams pie visām miesām neuzdroŗināŗās nokāpt. Bet vārnas, kas bij ar viņu pa draugam, rādīja, ka lauva beigta. Bailīgi viņŗ paņēma to un uztraukts atgriezās pilsētā. Ļaudīm, kas izplatīja vēsti par viņa varoņdarbu, tas uzsauca:

¹ Bētelvistokli gatavo no arekas rieksta (Areca Catechu), ko sajaucot ar vīrcēm satin betelpipara (Piper betle) lapā un koŗļā pēc ēdiena, lai mutēī būtu patīkama smarŗa. To pasniedz, ja grib kādam uzticēt svarīgu uzdevumu.

„Skrienat žigli pie ķēniņa un sakait viņam un maniem skauģiem tā: Ar lielu žēlastību tagad nu visa pilsēta var atkal reiz būt mierīga! Varemo lauvu nogalinājis Dūšīgais, visu dūšīgo pārle. Viņš, ak ķēniņ, atnācis līdz pat pilsētas vārtiem un gaida, lai viņu pienācīgi godina, ko tu tam esi parādā.

Kad ķēniņš uzzināja no ļaudīm par notikušo, viņš izgāja tam pretim un ieveda to svinīgā gājienā pilsētā, jo zināja, kā nopelni godināmi. Ķēniņš dāvināja šim mutes bajāram kādu provinci. Karotāja Dūšīgā slava izplatījās pa visām zemēm, un viņa agrākā dzīvē izdarīto labo darbu dēļ tas iemantoja neredzētu cienību.

Goda vīrs Bharataka.

Indiešu pasaka.

Cik bieži gan laudis, kas svēti apņēmies pildīt kādu solījumu, apmierinās ar izdomātiem aizbildinājumiem. Tie izpelnās tikai pazemojumus kā tas ubaga mūks, kas nozaga cukurniedras.

Mallānakas ciemā dzīvoja bizmanis vārdā Nissanga. Redzot, ka dzīve jau iet uz beigām, tas solījās palikt godīgs un ņēma svešu mantu tikai tad, kad to dāvāja. Kādu dienu pastaigājoties ārpus pilsētas, tas ieraudzīja aizžogotā plantācijā sulīgas cukurniedras. Nolēmis dažas paņemt, tas lūdza atļauju pašai plantācijai, teikdams:

„Plantācij! paklausies taču! Es vēlētos pāris cukurniedru!”

Viņš aizdeva plantācijai savu balsi un atbildēja:

„Paņemies vien, piecas vai sešas!”

Tā saņēmis pats no sevīm atļauju, viņš ņēma piecas-sešas cukurniedras un aizgāja. Turpmāk viņš tā darija kārtīgi katru dienu. Reiz īpašnieks to pamanīja un nodomāja: „Kāds velns te aizvazā manas cukurniedras? Iešu izlūkot.” Viņš noslēpās un gaidīja. Kad nu atnāca mūks un atkārtoja visu, kā parasts, īpašnieks izlida un to nikni sabāra. Bizmanis atteica:

„Ko tu dusmojies? Es taču vienmēr izlūdzos atļauju un tikai tad ņēmu cukurniedras.”

Īpašnieks prasīja: „Kā tu to dariji?”

Mūks rādīja, kā rīkojies. Plīsdams no dusmām, īpašnieks sasēja bizmani, ka tas nevarēja pakustēties, aizvilka uz aku un uzsauca:

„Aka! paklausies! Vai drikstu to pamērcēt pāris reizes?”

„Pamērcē vien piecas, sešas reizes!”

To teikdams, tas sadeva nabaga puisim, cik varēja, un ļāva aizmukt par vienu mācību bagātākam.

— Tāpēc nedari nekad tā!

Bharataka domā.

Ind'ešu pasaka.

ēķis neredz patiesību, lai cik tas domātu, ka šis bizmanis, kad tas ielika savu galvu starp bulļa ragiem.

Manga sādžā dzīvoja bizmanis, ko sauca Labi Apdomāts. Kādu dienu tas iegāja kādā mājā ubago. Te viņš ieraudzīja nobarotu bulli ar likiem ragiem. No šī brīža viņam diendienā nelika miera doma:

„Vai mana galva iietu starp bulļa ragiem, vai nē?“

Tā tas gāja seši mēneši. Beidzot viņš nolēma:

„Šodien gribu iebāzt galvu ragu starpā. Es taču to esmu apdomājis veselus sešus mēnešus. Kad ko uzsāk pēc tik pamatīgām pārdomām, tad gan tam lieliski jāizdodas!“

Tā domādams, viņš iebāza galvu ragu starpā. Bullis sabijās, pārrāva saiti un satracināts skraidīja apkārt. Bizmanis karājās tam pār galvu un rēca. Saskrēja bariem ļaudis, un beidzot ar lielām mokām to atbrīvoja. Viņi bārās:

„Plānprātiņ! Kā var tik neapdomīgi rīkoties?“

„Paši esat plānprātiņi,“ atteica Bharataka, „un paši rīkojaties neapdomīgi. Bet es savu darbu pārdomāju veselus sešus mēnešus!“

Koka jaunava.

Turku pasaka.

eiz četri vīri devās tālā ceļojumā: galdnieks, zeltkalis, drēbnieks un mūks.

Kādu nakti viņiem nācās pārgulēt mežā, kur tos apdraudēja laupītāji un plēsīgi zvēri. Tāpēc viņi nolēma, ka visiem pēc kārtas jāpaliek nomodā, lai pārējie varētu mierīgi gulēt.

Pirmais palika nomodā galdnieks. Bet dzirdot citus krācam dziļā miegā, arī viņam sāka līpt acis ciet. Lai aizdzītu miegu, viņš izņēma no saiņa savus amata rīkus, nocirta jaunu koku, nošķibīja zarus un no tievā stumbra izgriezta jaunas meitenes tēlu.

Pēc galdnieka nāca zeltkaļa kārtā. Kad pēc kāda laiciņa arī viņš palika miegains un apskatījās, ko varētu darīt, tas ieraudzīja galdnieka izgriezto koka jaunavu. Viņš apbriņoja biedra veiklību un, lai aizdzītu miegu, pagatavoja tēlam glītus auskarus, rokas sprādzes un ķēdes.

Drēbnieks, kas palika trešais nomodā, apstulba aiz brīnumiem un tūlīņ ietērpā tēlu no galvas līdz kājām plīvurī un zīda korpēs. Tuvāk neieskatoties neviens neteiktu, ka redz savā priekšā tikai koka tēlu. Beidzot drēbnieka laiks bij pagājis, un viņš modināja mūku.

Atvēris acis, mūks tūlīņ ieraudzīja tēlu. Viņam šķita, itkā varenais mežs atmirdzētu saulē un, aizturējis elpu, viņš tikko spēja pieiet tuvāk.

Ieraudzījis sievas stalto augumu un cēlo seju, mūks no metās ceļos un piespieda seju koka tēla gurniem. Viņš glāstīja tos tik liegi, itkā viņa rokas skārtu vismaigāko miesu, bet lūpas atdarījās lūgšanai:

„Visuvarenais Dievs! Neapkauno mani veiklo biedru priekšā. Esi žēlīgs! Liec notikt brīnumam un iedves šim ko-

kam dzīvību! Dod sejai sārtumu, rokām siltumu; liec kājām kustēties un sūti dvēseli koka miesā, lai tā priecātos par dzīves krāšņumu! Atraisi šo mēli nenogurstošai pateicībai!”

Tā kā viņš bij jauneklis ar šķistu sirdi, Dievs parādīja viņam nedzirdētu žēlastību. Tēls atdzīvojās: drēbes čaukstēja, seja un rokas sārtojās, mati auga. Tēls spēra pirmos nedrošos soļus. Raisījās valoda, sākumā šļupstot, tad visjaukākos vārdos.

Atspīdot meža biezoknī saulei, trīs gulētāji pamodās. Tūlī visu skati vērsās uz brīnišķīgo tēlu. Un tikko to ieraudzīja, visi iedegās neprātīgā kaislē un greizsirdībā — kam pieder šī sieva?!

„Es viņu radīju,“ galdnieks teica, „tāpēc velti strīdēties.“

„Es pirmais izgreznoju nedzīvo koku un atdevu tam visu zeltu un mantu,“ zeltkalis teica, „viņa ir mana!”

„Kas gan ir tavas rotas, salīdzinot ar manējām?“ teica drēbnieks. „Vienīgi drēbes ceļ sievas skaistumu, un mana nanda un manta atdota par tām. Viņa pieder man!”

Bet mūks kļiedza: „Neprātīgie! Ko viss līdzētu, ja es tai nebūtu devis dzīvību? Viņa būtu tikai malkas gabals! Es esmu viņas radītājs, un manas tiesības ir neapstrīdamas.“

Garām gāja dievbijīgs un novārdzis dervīšs, grēku nožēlotāja drēbēs. Viņi iecēla to sev par tiesnesi. Bet ieraudzījis daiļo meiteni, dervīšs kaislīgi iesaucās:

„Muļķi! ko jūs te muldiat par koku un drēbēm? Tā ir mana sieva, un viss, kas tai mugurā, ir mans. Mēs saķildojāmies un tāpēc viņa aizbēga no manis. Sekoju viņai un te nu to atrodu. Bet jūs nepaliekat par laužu apsmieklu!”

Strīdēdamies visi pieci nonāca ar meiteni pilsētā. Tūlī tie devās pie policijas priekšnieka. Bet tas, tūkstošreiz kaislīgāk iemilējies nekā šie pieci, kļiedza:

„Krāpnieki! Tā ir mana brāļa sieva! Laupītāji viņu nonāvēja un sievu aizveda. Lai slavēts Dievs! Viņa atradusies! Te nu jūs atradu, laupītāji!”

Viņš noveda visus pie tiesneša. Ieskatījies meitenes sejā, tiesnesis tikko spēja izdvest:

„Jūs visi maldaties! Šī meitene ir uzaugusi manā mājā un ir mana verdzene. Ļauni cilvēki pierumājuši to bēgt. Tas Kungs lai teikts un slavēts! Te nu viņa ir atgriezusies, ko tik sirsnīgi vēlējos.“

Bet šie seši neatteicās no meitenes un, neskatoties uz bailēm no tiesneša, saniknoti draudēja to piekaut.

„Kaut arī esam bezspēcīgi atņemt tev laupījumu,“ mūks kļiedza, „bet ko tu atbildēsi Dievam, augstākam tiesnesim?“

Strīds pārgāja kautiņā. Katrs ķēra savus ieročus vai arī atņēma tos zinķārīgiem, kas bij salasījušies. Tad daži prātīgi vīri teica:

„Tā jūs nekad nepierādīsāt savas tiesības. Ja ir runa par Dievu, tad arī Dievs pats izšķirs. Iesim zem klajas debess un piesauksim Viņu. Mēs visi apliecināsim patiesību, dziedot līdz. Āmen. Vienīgi tā varam cerēt, ka noslēpums atrisināsies.“

Visi devās uz klaju lauku. Mūks raudādams pacēla rokas pret debesīm un sauca:

„Debesu Kungs, uzklausi mūs. Izlem, kam taisnība — mēs, cilvēki, to nespējam. Āmen.“

Visa tauta kori pievienojās, dziedot Āmen.

Nogurusi no visa pārdzīvotā, meitene bij atspiedusies pret kādu koku. Te pēkšņi koks atvērās, ieskāva meiteni zaros, uzņēma to sevī un atkal aizvērās.

Visu acu priekšā koks pārvērtās atkal kokā. Tā pasaulē viss atgriežas savā pirmsākumā.

Dervišs un sasistais pods.

Turku pasaka.

āds dievbijīgs dervišs dzīvoja kaimiņos tirgotājam, kas prasīja padomu visās pasaulīgās lietās. Tirgotājs pārdeva eļļu un medu, un labi pelnīja. Dievbijīgais dervišs kalpoja vienīgi Dievam, tāpēc tirgotājs viņam visur uzticējās un katru dienu viņa uzturam sūtīja eļļu ar medu.

Dervišs ēda ļoti maz un atlikumu krāja. Pamazām viņš bij sakrājis pilnu podu, un gribēja to labi dārgi pārdot. Kādu dienu, apskatot podu un ilgi pārdomājot, viņš nolēma, ka podā saiet desmit mēru, un teica:

„Vislabāk, pārdošu to par desmit dirhemām un par šo naudu nopirkšu desmit aitas. Pēc sešiem mēnešiem katrai aitai būs divi jēri. Gada laikā to būs četrdesmit vai piecdesmit, un desmit gadu laikā pieaugs veseli ganāmpulki. Dažus jērus varēs pārdot, un tā palikšu bagāts. Tad ņemšu dižciltīgu un daiļu sievu. Tā deviņos mēnešos dzemdēs man dēlu kā eņģeli. Pēc kāda laika sākšu to mācīt visās gudrībās un mākslās. Ja pieaugot tas nedarīs man pa prātam, tad nopēršu viņu ar šo pašu nūju, kas man rokā!”

Nogrimis sapņos, dervišs iedomājās, ka nepaklausīgais dēls stāv viņa priekšā, atvēzējās un iegāza ar nūju podam. Bet pods bij uzlikts uz plaukta, zem kuŗa sēdēja pats dervišs. No trieciēna tas saplīsa, un eļļa ar medu satecēja derviša matos un bārdā.

Zeme prasa savu tiesu.

Kaukaziēšu pasaka.

eiz dzīvoja atraitne ar dēlu. Puika izauga un redzēja, ka katram ir tēvs.

„Māt,“ viņš prasīja kādu dienu, „kāpēc visiem bērniem ir tēvs, bet man nav?“

„Tavs tēvs nomira,“ māte atbildēja.

„Vai viņš nekad neatgriezies?“

„Nē, bērns, tavs tēvs vairs nenāks pie mums, bet mēs pie viņa. No nāves neizbēgs neviens; arī mēs reiz nomirsim un mūs aplās zeme.“

„Neesmu lūdzis Dievam dzīvību,“ puika atbildēja, „ja viņš man reiz to devis, kādēļ grib atkal atņemt? Iešu meklēt zemi, kur nav jāmirst.“

Māte gribēja viņu atrunāt, bet velti. Puika devās ceļā. Viņš izstaigāja visu pasauli, taujājot:

„Vai te arī ir jāmirst?“

Un visur viņam atbildēja, ka jāmirst. Puika bij pieaudzis divdesmit gadus vecā jauneklī, bet vēl nebij atradis vietu, kur cilvēkiem nebūtu jāmirst.

Kādu dienu, klejot pa laukiem, viņš piepēži ieraudzīja briedi, kuŗa žuburainie zari tālu sniedzās mākoņos. Jauneklim ļoti iepatikās dižie ragi, un viņš teica:

„Saki man, zvērēdams pie pasaules radītāja, vai pasaulē ir tāda vieta, ko nāve nesniedz?“

„Esmu Dieva vēstnieks un pildu Viņa gribu,“ briedis atbildēja, „dzīvošu, kamēr mani ragi aizsniegs debesis, bet tad man jāmirst. Ja gribi, paliec še līdz manai nāvei, tev netrūks nenieka.“

„Nē,“ jauneklis teica, „vai nu dzīvot mūžīgi, vai nemaz! Citādi es būtu varējis palikt mājās, un man nevajadzētu klejot pa pasauli.“

To teicis,
viņš atstāja
briedi un devās tālāk.

Viņš izstaigāja stes
un klajumus, birzes un me-
žus, un beidzot nonāca pie
bezdzībeņa, kas rēgojās pre-
tīm kā pekle. Kādā augstā
klintī bezdzībeņa malā tupēja
krauklis. Jauneklis to uzru-
nāja:

„Kraukli, vai tu zini zē-
mi, kur nav jāmirst?“

„Esmu Dieva vēstnieks,“
krauklis atbildēja, „un dzi-
vošu, kamēr saviem mēsliem
piepildīšu šo bezdzībeni. Ja
vēlies, paliec še — tev ne-
trūks nenieka.“

Bet jauneklis negribēja
par to ne dzirdēt un turpināja
ceļu. Neviena nesaticis, viņš nonāca līdz
pat jūrai. Tad tālumā ieraudzīja kaut ko mirgojam;
pieejot tuvāk izrādījās, ka mirdz stikla pils. Bet
tai nebij durvju. Ielūkojies tuvāk, viņš ieraudzīja stiklā nelielu
skrambu, piespieda to, un pils atvērās. Pilī gulēja skaista
jaunava — tik skaista, ka pat saule apskauda viņas daiļumu
un nobāla, jaunavai pārkāpjot pils sliksni. Jauneklim skaistule
iepatikās, viņš piegāja klāt un vaicāja to pašu, ko briedim
ar kraukli.

„Tādas zemes nav,“ viņa teica, „bet kāpēc tu viņu meklē?
Paliec pie manis!“

„Ne tevis dēļ devos pasaulē,“ jauneklis atbildēja, „bet gan, la! atrastu zemi, kur nav jāmirst.“

„Velti meklē: zeme vienmēr prasa savu tiesu. Nemirstību tu nekad neatradīsi. Ja vari, uzmini, cik veca esmu.“

Jaunekli tā apbūra skaistules meitenīgās krūtis un sejas maigais sārtums, ka tas aizmirsā dzīvību un nāvi.

„Tu nevari būt vecāka par piecpadsmit gadiem,“ viņš atbildēja.

„Tu maldies,“ viņa teica, „esmu radīta pirmā pasaules dienā, un šodien esmu vēl tāda pat, kāda biju toreiz. Mani sauc par Daili. Palikšu mūžīgi tāda, kā tagad. Tu varētu palikt pie manis uz visiem laikiem, bet neesi piemirstības vērts — mūžīga dzīvība apņiks tev.“

Jauneklis svēti solījās klausīt viņai un palikt pie tās mūžīgi.

Gadi aiztecēja kā acumirkļi. Viss pasaulē pārvērtās, tikai jauneklis nekā nezināja par to: Daile palika tāda, kā bijusi. Bij pagājis vesels gadu tūkstošs, kad jaunekli pamodās ilgas pēc dzimtenes. Viņš gribēja redzēt māti, draugus un paziņas.

„Došos meklēt savus tuviniekus,“ viņš teica Dailei.

„Kādēļ gribi iet? Tu neatradīsi pat viņu kaulus.“

„Nemelo!“ viņš pārtrauca, „es taču nesen kā pie tevis atnācu. Kā tad tie varētu būt jau miruši?“

„Es jau teicu, ka tu neesi mūžīgas dzīvošanas cienīgs,“ Daile atbildēja. „Ej vien, bet paņem līdz šos trīs ābolus. Kad būsi mājās, apēdi tos.“

Jauneklis atstāja Daili un devās atpakaļ uz dzimteni. Pa ceļam viņš nonāca sen pazīstamās vietās. Krauklis tupēja vēl turpat, bet bij beigts un aiza pilna mēsli.

Jauneklim saņaudzās sirds, viņš gribēja griezties atpakaļ, bet kaut kas viņu mudināja turpināt uzsākt ceļu. Pāri klintim un klajumiem viņš nonāca pie brieža, kas stāvēja vēl turpat, bet bij jau pagalam. Uz viņa ragiem balstījās debesis.

Nu tikai jauneklis sāka ticēt, ka pagājuši daudzi gadu simteņi, kopš viņš te pirmoreiz gāja garām. Viņš devās tālāk. Nonācis dzimtā ciemā jauneklis neatrada neviena pazīstama. Sāka tuijāt pēc savas mātes, bet neviens nekā nezināja. Ti-

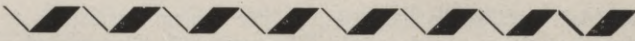
kai daži veci ļaudis atcerējās, ka pēc seniem nostāstiem te dzīvojuši sieva ar tādu vārdu. Tas esot bijis tūkstots gadus atpakaļ, un viņas dēls droši vien neesot vairs starp dzīviem.

Neviens negribēja ticēt, ka jauneklis ir šis sievas dēls. Visi domāja, ka svešnieks Dieva sūtīts. Ap viņu sapulcējās ciema ļaudis un visur to pavadīja. Beidzot viņš uzgāja vecās mājas krāsmatas, aizaugušas sūnām un nātrām. Viņš skaidri atcerējās māti, savu bērnību, un viņam palika skumji. Te viņš atminējās iedotos ābolus. Apēda vienu — izauga balta bārda līdz krūtīm; ēda otru — kājas sāka lodzīties, spēki zuda un viņš jutās pavisam nevarīgs.

Nokaunējies par savu nespēku, viņš lūdza kādu zēnu izvilkt no kabatas trešo ābolu. Tikko viņš bij to apēdis, tas nomira.

Ciema ļaudis apbedīja viņu.

Pelnušķis.

Kaukaziešu pasaka.

ciz dzīvoja jauns laulāts pāris. Vīrs bij neticami slinks un nolaidīgs. Viņam nepatika strādāt, un tas nedarija itin nekā. Visu dienu viņš notupēja pie pavarda, rušīnot ar spieķi pelnus. Tā viņu iesauca par Pelnušķi.

„Vīrs,“ kādu dienu teica sieva, „celies un izkusties mazliet! ej strādāt un pārnes ko mājās, citādi iešu prom.“

Tas nelīdzēja; vīrs palika sēdot pie pavarda un nekustēja ne soli.

Pirmās Lieldienās viņš aizgāja uz baznīcu. Pārnācis mājās, atrada durvis aizslēgtas, jo sieva nelaida to vairs iekšā. Viņš izlūdās ādas maisu ar pelniem, īlenu, svaiga siera gabalu un aizvilkās projām.

Cik tālu viņš nonāca, nezinām. Beidzot tas atradās pie kādas lielas upes un otrā krastā ieraudzīja divu kāri dzeřam ūdeni.

Pelnušķis neganti izbījās, bet ko lai viņš darītu? Atlikās: vai nu atgrīezties uz mājām pie sievas, vai atļaut dīvam apēst sevi brokastīs. Izdomājās krusam šķērsam un beidzot, redz, ko izdomāja: izdūra pelnu maisā caurumu un, vicinot maisu pa gaisu, sacēla veselus puteķļu mākoņus.

Dīvs brīnījās un pat nobijās. Viņš ņēma akmeni un lika Pelnušķim izspiest no tā ūdeni. Tas akmeni apmainīja pret svaigo siera gabalu, saspieda to slapju un uzsauca dīvam:

„Ej, panāc šurp! ļauj uzkāpt plecos. Pārnes mani pār upi — negribas kājas slapināt.“

Dīvs paklausīgi paņēma viņu plecos un teica:

„Cik tu esi viegls!“

„Tas tikai tāpēc, ka ar vienu roku turos pie debesu malas,“ Pelnušķis teica, „ja neturētos, tu mani nepanestu.“

„Laid vien vaļā roku,“ dīvs sauca.

Pelnušķis iedūra ilenu dīvam kaklā. Dīvs sāka sāpēs kaupt un lūdza to labāk turēties pie debess malas. Nonākot otrā krastā, dīvs teica:

„Kāp nu zemē, ieturēsim maltiti.“

Pelnušķis izbijās, bet nekas nelīdzēja: viņam bij jākāpī vien zemē. Ieraugot dīva namu, viņam tas ļoti iepatikās. Krāsni cepa milzīgs maizes klaips. Dīvs sacīja, ka iešot pagādāt pusdienas, un uzdeva Pelnušķim pieskatīt klaipu, ka tas neapdeg.

Redzēdams, ka viena puse klaipam jau brūna, Pelnušķis gribēja to apgriezt. Bet tas neizdevās, un klaips uzvēlās viņam virsū. Pelnušķis visādi izmēģinājās tikt vaļā, bet klaips bij par smagu. Beidzot pārradās dīvi un, ieraugot Pelnušķi zem klaipa, brīnījās, ko viņš tur darot.

„Man uznāca briesmīgas vēdera graizes,“ Pelnušķis atbildēja, „un es uzliku karsto klaipu, lai remdētu sāpes. Nu jau ir labāki, varat ņemt nost.“

Pusdienojot dīviem iegribējās vīna. Viens no viņiem paņēma milzīgu krūzi un iedeva Pelnušķim, teikdams:

„Ja gribi būt ar mums draugos, izej pagalmā un atnes no mucas vīnu.“

Pelnušķis nobijās ne pa jokam, ieraugot milzīgo krūzi; tomēr izgāja pagalmā. Dīvi gaidīja un nevarēja sagaidīt. Tiem sāka likties, ka gaidīts jau pārāk ilgi, un tāpēc izgāja ārā apskatīties, kas noticis. Pelnušķis stāvēja ar lāpstu rokā un gatavojās vīna mucu izrakt.

„Ko tu tur dari?“ dīvi prasīja.

„Daudz prātīgāk taču paņemt visu vīna mucu uzreiz,“ Pelnušķis atbildēja, „kāpēc gan pastāvīgi skraidīt ar mazo krūzeli?“

Dīviem sametās baīl.

„Ja mēs pa deviņiem tikko spējam panest mucu tukšā, bet viņš viens pats grib to ienest pilnu, tad tā lieta nav skaidra,“ tie nodomāja, piepildīja krūzes paši un nosēdās ēst pusdienas. Kādam dīvam ieklepojoties, Pelnušķis uzsprāga līdz grie-

stiem. Visi pārsteigti paskatījās augšup un ieraudzīja Pelnrušķi metot kauliņus.

„Ko tu dari augšā,“ viņi prasīja.

„Kā jūs iedrošinaties manā klātbūtnē klepot? Izvilksu no griestiem šo sprunguli un pakutināšu jums sānus.“

Dīvi sabijās vēl vairāk.

„Mēs deviņi tikko jaudājam pavilkt šo balķi, bet viņš to sauc par sprunguli,“ tie teica viens otram.

Bailēs viņi pameta mājas un izklīda pa visiem vējiem.

Viens dīvs bēgot satika lapsu. Tā prasīja:

„Kurp tu skrej kā sadedzis? Kas tad isti noticis?“

„Kā, uz kuriem skreju?“ dīvs atbildēja. „Mūs tikko neprija kāds cilvēks.“

Bet lapsa skaļi smējās par visu dzirdēto.

„Tas taču ir Pelnrušķis, šis nabaga plukata!“ lapsa teica. „Sieva to padzina slinkumā dēļ. Es viņus abus labi pazīstu: esmu aiznesusi visas viņu vistas. Un šis zaķapastala varēja jūs izbiedēt?“

„Es tev neticu!“

„Nāc vien, gan pats redzēsi. Še, piesien mani virvē.“

Lapsa apsēja vienu virves galu sev un otru dīvam. Tā viņi abi atgriezās dīva mājoklī. Ieraugot tos nākam, Pelnrušķis sākumā sabijās, bet tad sadūšojies uzkliedza:

„Bailīgā! Tev vajadzēja saķert visus divpadsmit dīvus dzīvus, bet tu ved man tikai vienu? Pagaid' tik...“

Dīvs tā pārbijās, ka pārrāva virvi, ar ko lapsa bij to piesējusi, un aizbēga pār deviņiem kalniem.

Bet Pelnrušķis paņēma visu dīvu mantu, uzkrāva kamieli un devās pie sievas. Tā bij ar vīru apmierināta, un no šī brīža tie dzīvoja priekā un laimē.

Kā kerkendieši gāja malku cirst.

Kaukaziēšu pasaka.

reiz kerkendieši¹ garīdznieka pavadībā gāja mežā malku cirst. Ceļā viņi sastrīdējās, kuŗa cirvis asāks. Garīdznieks domāja, ka viņa, jo viņš taču esot draudzes gans; cits prātoja, ka viņa, jo viņš esot zemnieks; trešam bij cits pierādījums. Vārdu sakot, katrs lielīja savu cirvi, un neviens nedomāja piekāpties.

Te viņi ceļā satika tatāru jātnieku ar kumeliņu. Kerkendieši lūdza tatāru izšķirt strīdu. Tatārs paņēma visus cirvjus un, izmēģinājis asmeņus, iebāza sedlu somā. Tad uzcirta ķēvei un aizauklešoja. Kerkendieši saskaitās par tatāra viltību un dzinās tam pakal. Dzinās, dzinās, bet nepanāca. Toties viņi nokēra kumeliņu.

„Jā,“ viens teica, „tā neies: līdz ko palaidīsim kumeli vaļā, tas skries pakal mātei. Mums kautkas jāizgudro.“

Salika kopā visus prātus, un beidzot viens gudrinieks teica, ka lopiņam uzliekama smaga nasta, lai tas nevarētu aizbēgt. Bet ko likt? Vienīgais, kas viņiem bij — drēbes. Tāpēc tie izģērbās un visu uzkrāva kumelam. Vienīgi garīdzniekam palika kājās bikses.

Tikko viņi palaida kumeli vaļā, tas mundri aizrikošoja. Šoreiz kerkendieši to vairs nesakēra.

Nu tie sēdēja bez cirvjiem un drēbēm. Garīdzniekam tomēr bij labāki: vismaz bikses kājās. Tūdaļ to ievēroja citi un bruka virsū. Vienīgi viņš esot vainīgs, jo esot žēlojis savas bikses.

„Viltnieks!“

Un viņi pēra to, cik jaudāja. Bet šoreiz viņam negāja ne-

¹ Kerkenda — armeņu ciems.

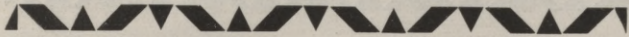
maz tik ļauni, jo nevienam nebij spieķa, un pie tam garīdznieks bij ne mazumu jau izbaudījis no draudzes locekļiem.

Tad viņi nogrima atkal pārdomās. Atgrieztiēs mājās bez cirvjiem, drēbēm un malkas? Nē, tā nevarēja. Vismaz malku vajadzēja dabūt!

Varēja iztikt arī bez cirvjiem. Pakalnē auga jauns koks. Nolēma izraut to rokām. Garīdznieks satvēra koku, cits viņu, trešais otru un tā tālāk. Vilka, vilka, cik jaudas. Te garīdznieka pakausī iekoda ods, viņš palaida roku vaļā, lai to nosistu, bet visi — plaukš — aizā!

Vai tie izrāpušies ārā, vai palikuši tur guļot, neviens nezina vēl šo baltu dienu.

Muļķa auchieši¹.

Kaukaziēšu pasaka.

eiz trīs auchieši klejodami atrada alu. Tie domāja, ka tur droši vien dzīvo lapsa, un viens no tiem ielīda iekšā. Bet alā bij lācis, kas ar vienu ķepas sitienu norāva iebrucējam galvu.

Kad vīrs vairs nekustējās, divi pārējie izvilka to ārā un redzēja, ka tam nav galvas. Bet neviens no viņiem nevarēja atminēties, vai tik tas vienmēr nebijis bez galvas.

Tad viens no auchiešiem aizskrēja uz ciemu prasīt ne-laika sievai, vāi viņas vīram agrāk bijusi galva, vai ne.

„Tiešām nevaru atcerēties,” tā atbildēja, „bet to gan zinu noteikti, ka viņš katru gadu šuva jaunu cepuri.”

1) Auchā — novads Kaukazā.

Par mullu¹ Nasredīnu.

Kaukaziēšu pasaka.

āds jokupēteris, kas kādu dienu nesa lakatiņā piecpadsmīt olas, satika mullu Nasredīnu un nolēma to izjokot.

„Mulla,“ viņš teica, „ja tu uzminēsi, kas man lakatiņā, došu tev pusi no olām par velti. Ja uzminēsi, cik to ir, saņemsi visas piecpadsmīt.“

Mulla ilgi domāja un beidzot teica: „Mans miļais, tu esi muļķis! Neesmu Dievs, ne viņa rads. Izņemot Dievu, neviens nevar zināt, kas ir tavā lakatiņā. Ja tu pateiktu kāda minamā lieta apmēram izskatās, tad varbūt uzminētu.“

„Apkārt balts, vidū dzeltens, viss kopā iegarens.“

„Uzminēju! Baltās bietes, pildītas ar dzelteno ingveru!“

Kādā sapulcē, kur piedalījās arī mulla Nasredīns, sprieda par jaunību un vecumu. Katrs dalībnieks zināja ko pastāstīt par miesas nespēku vecumā. Beidzot visi gribēja zināt arī mullas domas. Tas paskaidroja:

„Mūsu mājās ir kāds milzīgs akmens, ko jauns būdams nevarēju pacelt. Tagad arī es to nevaru. Tā tad vecumā cilvēks nav nespēcīgāks kā jaunībā.“

Kādu dienu mulla Nasredīns iegāja ar grozu svešā dārzā zagti. Necik ilgi, ienāca dārznieks ar nūju rokā, atrada mullu un uzkliedza:

„Kas tu tāds esi un ko meklē manā dārzā?“

Nasredīns bij tā pārsteigts, ka nezināja, ko atbildēt. Beidzot viņš attapās:

„Gāju savā nodabā. Te pēkšņi sacēlās stiprs vējš, kas mani, nabadziņu, iesvieda šai dārzā.“

„Labi,“ dārznieks teica, „bet kāpēc tu esi izrāvis saknes?“

„Nedusmojies, mīlo dārzniek, padomā pats: kā lai es būtu

¹ Mulla — muhamedāņu zemākais garīdznieks.

noturējies tādā vētrā, ja nebūtu kur pieturējies? Tā negribot izrāvās dažas saknes.“

„Labi, lai arī tā būtu; bet kā tās nokļuva tavā grozā?“

„Par to pats vēl nebiju skaidrībā, kad tu nāci. Tu iztraucēji mani no domām, un tā arī nepaspēju izdibināt īstos iemeslus.“

*

Kādreiz mulla Nasredīns atgriezās mājās no ceļojuma stipri apbruņojies: vienā rokā tas turēja zobenu, otrā — pistoli. Piepēži kāds pretimnācējs apturēja viņu un aplaupīja, neatstājot ne bikses kājās.

Kad mulla atgriezās mājās un izstāstīja, kas tam atgadījies, viņam prasīja, kādēļ tas neesot aizstāvējies.

„Kā tad es varēju? Man jau bij abas rokas aizņemtas! Ja tās būtu brīvas, tad uzbrucēju možņaugu.“

*

Kādu vakaru mulla Nasredīns bij ļoti izsalcis, bet neatrada mājā nekā cita, kā gabalu sausas maizes.

„Siev,“ viņš teica, „dod man gabaliņu siera. Tas ir ļoti labs un barojošs ēdiens, kas dod spēku un veselību.“

„Žēl! mājās nav ne kripatiņas,“ sieva atbildēja.

„Tas labi! no siera tā kā tā nav nekāda labuma: tas samaitā tikai vēderu, bojā zobus un ne pēc kā negaršo.“

„Kam tad lai īsteni ticu,“ sieva prasīja, „taviem pirmiem vai pēdējiem vārdiem?“

„Nekliedz! Tas ir pavisam vienkārši. Ja tev ir siers, tici, ko teicu vispirms; ja nav — tici, ko teicu vēlāk.“

*

Mulla Nasredīns sēdēja mājās un lasīja. Pie viņa logiem rotājās bērni un sacēla negantu troksni. Nasredīns izbāza laukā galvu un sauca:

„Bērniņi, ejat uz tirgu; tur izdala par brīvu āboļus.“

Bērni nelika divreiz teikt un aizskrēja, ko nagi nes. Redzot viņus tā skrejam, mulla nodomāja:

„Skat' tūk, varbūt ir tiesa!“

Un skriešus devās bērniem pakal.

Trīs vedeklas.

Grieķu pasaka.

āдай atraitnei bij dēls. Viņa uzturēja un apgērba to, pati strādādama, ka neviens nemanīja viņu nabadzību. Jā, viņa atļāva pat dēlam apmeklēt augstāko skolu.

Tāpēc arī dēls bij pieķēries mātei dziļā mīlestībā un jutās laimīgs tikai tad, kad varēja atgriezties no veikala ceļojumiem mājās un brīdi atpūsties pie vecītes. Un ko gan visu viņš tai nesūtīja no ceļa: apgērbus, drēbes, pat rotas — kā jaunavai!

Bet ielas vecenes nedeva jauneklim miera:

„Kāpēc tu neprecies? Apskaties tikai šito te, vai to tur! Visas skaistas un jaunas, dabūsi līdz vēl naudu!“

„Ak, ko!“ tirgotājs atteica, „man ir māte, kam man vajadzīga sieva? Kad būšu aizceļojis, kas zin, vai kāda no tām neliek mātei ciest badu, vai varbūt pat to sit?“

Vecenes tomēr pierunāja jaunekli vest mājās skaistu, jaunu sievu. Pirms aizceļošanas viņš teica sievai:

„Rūpējies par māti, kā pienākas. Negribu atgriežoties dzirdēt, ka tu būtu viņai teikusi kaut vienu jaunu vārdu.“

Kad vīrs bij projām, jaunā sieva sāka pukoties, ka vecīte tikai ēdot un dzerot un nekā nestrādājot. Ko viņa darija? Viņa sadabūja no visiem kaimiņiem olas, pielika pilnu grozu ar salmiem, ielika olas, pavēlējama vecītei sēsties vīrsū un perēt. Pēc kāda laika jaunā sieva atnesa maizi, lamādāmās par katru saplēstu olu.

Pārbrauca dēls. Tikko atvēris durvis, tas jau apprasījās par māti.

„Vai es zinu,“ sieva atteica, „kā tas notika. Viņa nomira.“

Dēls bij ļoti apbēdināts. Kādu dienu viņš izgāja pagalmā

pēc salmiem, ko dot mūlim. Piepēži viņš ieraudzīja kādu grozu, un ciešāki ieskatoties tumsā — ko viņš redzēja? Savu māti sēdam grozā un perējam olas. Viņš palīdzēja mātei piecelties, notīrīja no drēbēm salmus un saplēstās olas, un ievēda istabā. Bet tirgotājs sievu aizdzina pie bīskapa.

„Viņa rikojās tā un tā,“ viņš teica, „gribu šķirties!“

Bīskaps viņus izšķīra.

Atkal nāca ciema sievas un teica:

„Ar pirmo tev neizdevās, bet šē cita, apskati to. Tā ir vēl skaistāka, jaunāka un viņai ir vēl vairāk naudas.“

Tirgotājs lāvās atkal pierunāties un apprecējās otrreiz. Kad viņam vajadzēja doties ceļojumā, tas piekodināja sievai, vēl stingrāk kā pirmo reizi, rūpēties par māti.

„Labi,“ sieva atbildēja, „kas lai viņai notiktu?“

Bet tikko tirgotājs bij prom, viņa nodzina vecīti no krēsla un kļiedza:

„Ko? Tu tikai sēdēsi un ēdīsi? Uzšuvu tev ādas somiņu: celies un ej uz skolu mācīties!“

Tirgotājs atgriezās pēc divām nedēļām.

„Kur māte?“ viņš prasīja, vēl stāvēdams durvīs.

„Ko? Vai tu, nelaimīgais, nezini, ka viņa nokrita pa trepēm un nositās?“

Dēls iegāja istabā un ilgi raudāja. Neilgi pēc tam kādu dienu viņš sēdēja kafējnīcas priekšā, kad garām gāja skolnieki. Viņš saskatīja starp tiem kādu jocīgu vecēni ar somu uz muguras līdzīgi citiem. Viņš piegāja tuvāk un ieraudzīja — ko? — savu māti.

Dēls steidzīgi noņēma mātei somu, pārveda mājās un nosēdināja pie krāsns. Bet sievu aizdzina pie bīskapa. Bīskaps viņus izšķīra.

Nepagāja necik ilgi, un vecenes pierunāja tirgotājam trešo sievu. Viņa bij vēl skaistāka, jaunāka un tai bij vēl vairāk naudas.

Ilgi tirgotājs negribēja doties ceļojumā. Bet reiz tomēr tas bij jādara, un tikko viņš bij atstājis pilsētu, sieva izdzina māti ar rungu no mājām, kļiedama:

„Ko tu vienmēr sēdi mājās? Ārā! Ej pie čigāniem: mācies spēlēt, mācies dziedāt. Pelni naudu!“

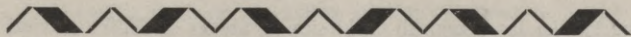
Vecīti aizgāja ar mazu sainīti un gitaru, un čigāni viņu laipni uzņēma. Viņa klejoja kopā ar čigānu vīriem, sievietēm, bērniem, viņu kulbām un mūļiem.

Kādā pilsētā svešumā dēls gāja pāri laukumam. Piepēži viņš laužu pūli ierauga veceni spēlējam un dejojam. Viņa jautri dzied un, izdziedājusi pantiņu, cilā vecās kājas dejā. Un ļaudis smejas! Viņi smejas spiegdami, pie zemes locīdamies un dod vecenei naudu. Nekad nav redzēts tik jautrs skats!

Dēls smejas līdz ar citiem, smejas līdz asarām un dod vecenei naudu. Aiziedams, vēlreiz apstājas un atskatās, kā vecene sacēlusi brunčus griežas dejā.

Dēls nepazīna savu māti.

Skaistākā sieviete pasaulē.

Albāņu pasaka.

Reiz nomira kāds bagātnieks. Pirms nāves viņš nozvērināja dēlu, ka tas nekad neies uz pilsētu, kur dzīvo skaistākā sieviete pasaulē.

Līdz šim jauneklis jutās apmierināts un laimīgs, bet tikko tēvs bij apbedīts, viņš sajuta kaislīgas ilgas pēc aizliegtās pilsētas. Izlūdzies no mātes daļu mantojuma, viņš aizjāja skaistā sirmī, paņēmis līdz kalpu.

Jauneklis apmetās kādā viesnicā. Neizpauzdams nevienam savu noslēpumu, viņš apskatīja visus pilsētas namus, vai kaut kur pa logu neskatīsies skaistākā sieviete pasaulē.

Reiz kādā nomaļā un klusā ielā viņš ievēroja namu, kuŗa logi vienmēr bij aizslēgēti. Katru rītu no turienes iznāca vecene ar grozu uz rokas un gāja iepirkties.

Jauneklis to novēroja vairākas dienas. Beidzot viņš uzrunāja veceni, prasīdams, kur šai pilsētā dzīvojot skaistākā sieviete pasaulē. Viņš uzzināja, ka skaistule dzīvo namā, kam logi vienmēr aizslēgēti. Šī vecene bij viņas kalpone.

Sirds viņam krūtīs sastinga, un tas tikko vēl spēja paprasīt, vai kādreiz varēšot skaistuli redzēt. Viņš nerunāšot ar to ne vārda, bet gribot vienīgi viņu redzēt — kaut uz īsu mirkli. Jauneklis iedeva vecenei naudu un lēni aizvērdams somu parādīja, cik tur vēl naudas.

Vecene mazliet atkusa un iegāja namā izlūgties atļauju. Pēc laba laika viņa atgriezās, par lielu prieku jauneklim, ar labvēlīgu atbildi. Vispirms gan jāatdodot visa nauda. Vecene veda viņu augšā pa marmora trepēm, kas bij tik greznas kā pili. Viņi izgāja caur vairākām istabām un apstājās pie sarkana zida aizkara. Vecene lika jauneklim pagaidīt.

Viņš gaidīja. Pēc laba laika aizkars ievīļņojās. Jauneklis

cerēja, ka tas acumirkli pašķirsies un atsegs skaistāko sievieti pasaulē. Bet parādījās tikai viens vienīgs balts pirksts ar smaili veidotu rožainu nagu. Nagam bij mazs balts ziedīņš.

Jauneklis nepaspēja vēl izskaitīt līdz trīs, kad pirksts jau bij nozudis. Vecene izveda jaunekli atpakaļ uz ielas. Viņš palika tur stāvot kā sapnī, un gaŗāmgājēju soļus dzirdēja dunam kā no tālienes. Atjēdzies, tas devās uz viesnīcu. Naudas viņam vairs nebij, un zirgs bij jāatdod saimniekam.

Jauneklis atgriezās pie mātes noputējis, cauriem apaviem, izstāstīja visu notikušo un likās gulēt. Viņš nogulēja nekustīgi kā mironis līdz lielai gaismai.

Atverot acis, viņš lūdza atkal mātei naudu, bet desmitreiz vairāk kā pirmo reizi.

Māte raudādama ar grūtībām sagādāja zelta naudu, ko tikko spēja nest divi spēcīgi zirgi. Dēlam jāja līdz arī divi kalpi.

Nonācis pie skaistākās sievietes mājas, jauneklis gaidīja trīs dienas. Vecene vairs negāja iepirkties kā agrāk — rīta agrumā. Viņa parādījās tikai ceturrtās dienas vakarā. Jauneklis gāja tai klāt un lūdza atļauju vēlreiz redzēt skaistāko sievieti pasaulē — tikai divas sekundes. Viņš teica, ka esot paņēmis līdz divus zirgus, apkrautus ar zeltu.

Vecene vispirms gāja iepirkties. Jauneklim neatlaidīgi lūdzot, viņa beidzot bij ar mieru prasīt atļauju.

Ilgi jauneklis sēdēja durvju priekšā uz akmens trepēm un gaidīja. Beidzot iznāca vecene saīgusi, bet ar labvēlīgu atbildi.

Un jauneklis gāja pēc kalpiem un zirgiem. Kalpi noņēma smagos maīsus un ienesa skaistules mājā. Vecene veda atkal jaunekli augšā pa trepēm cauri neskaitāmām istabām līdz aizkaram. Jauneklis uztraukumā spēja tikko kājās turēties. Cik ilgi bij jāgaida! Beidzot aizkars mazliet pavērās un parādījās neizsakāmi daiļa roka līdz elkonim, ko nerotāja neviens grezdens. Otra tik skaista roka nebij visā plašā pasaulē.

Tikko jauneklis roku ieraudzīja, tā jau atkal nozuda. Viņš dzirdēja vēl itkā nopūtu, itkā zidu čaukstam. Vecene aizkāra viņa piedurkni un izveda to atkal uz ielas.

Jauneklis atgriezās pie mātes drudzaini svešām acīm. Likās, ka viņš to nemaz vairs nepazītu. Viņš klusu sēdēja tēva atpūtas krēslā un dzēra vinu glāzi pēc glāzes.

Māte nomazgāja dēlam kājas, novilkta skrandas un apvilka citas drēbes. Viņa uztaisīja tam tik mikstu gultu kā slimniekam. Bet pirms gulētiešanas dēls uzdeva pārvērst zeltā visu, kas viņiem

piederēja: namu, istabu iekārtu, drēbes, viņa kalnus, pļavas un lopus.

Viņš gulēja nakti, visu nākošo dienu un vēl vienu nakti. Otrā dienā agri viņš devās ceļā kā augstmanis — ar trīs kalpiem un trīs zirgiem, kas tikko spēja nest uzkrāto zeltu.

Jauneklis sūtīja visus trīs kalpus pēc kārtas klauvēt pie skai-stākās sievietes durvīm un lūgt atļauju viņu apciemot. Bet kalpi atgriezās, nekā nepanākuši.

Tad gāja jauneklis pats, nosēdās uz akmens trepēm un gaidīja veselu nedēļu — kā dienu, tā nakti. Velti viņš raudzījās augšup logos. Velti pūlējās saklausīt namā kādu skaņu. Viņš dzirdēja tikai savas sirds pukstus.

Beidzot durvis tomēr atvērās. Vecene pašlaik slaucīja uz ielas grūžus, uzslaucīdama tos jauneklim un ar slotas kātu trāpīdama viņam pa galvu. Jauneklis prasīja, vai tas varēsot redzēt skaistāko sievieti pasaulē — tikai trīs sekundes — un pateica, cik tam līdz zirgu ar zeltu.

Vecene iznāca atpakaļ noskaitusies, bet ar labvēlīgu atbildi. Jauneklis pavēlēja noņemt zeltu, atlaida kalpus, atdāvinādams tiem zirgus un lika vecenei sevi aizvest pie aizkara.

Ilgi jauneklis gaidīja, un viņu pārņēma tāds nespēks, ka vajadzēja atbalstīties pie krēsla. Beidzot! Beidzot parādījās roka. Vai tā nebij vēl daiļāka kā pēdējo reizi? Šoreiz tā parādījās līdz plecam. Locītava neparasti tieva, visa roka līdz plecam kaila, balti apala un tomēr tik neizsakāmi slaidi veidota.

Jauneklis cerēja, ka šoreiz aizkars atvērsies pavisam un laus viņam redzēt visu. Asinīm pieplūdušām acīm viņš vaidēja kā lielās sāpēs. Lai gan tas bij pret norunu, viņš pacēla roku, lai skaistulei pieskārtos, vai pat — lai atrautu aizkaru. Bet skaistules roka bij jau pazudusi. Aiz aizkariem dzirdēja vienīgi balsi, kas šķita kā no citas pasaules, un čaukstam gultas segas.

Jauneklis atjēdzās tikai uz ielas. Lai tiktu mājās, viņam vajadzēja pārdot gredzenus, pulksteni un drēbes.

Viņa māte sēdēja uz ielas un ubagoja. Jauneklis nometās viņai līdzās. Viena roka mazgāja asinis no dēla kājām, otra izstiepās ubagojot.

Laudis brīnījās par jaunekļa plaši ieplēstām acīm. Badā izvārdzis arī viņš izstiepa roku, bet sniedzās uz pretējo pusi, kur laudis nestaigāja. Māte saprata, ka dēls palicis aklis.

Bet jaunekļa seja staroja — itkā viņš aiz pļāvām un kalniem tālu tālu redzētu ko, kas skaistāks par visu pasaulē.

Nabaga vīrs un skaistais dārzs.

Serbu pasaka.

eiz vakarā kādā ciemā iebrauca ubags divričos, kuros bij iejūgts vecs zirģelis.

Ceļavīrs lūdza naktsmājas, bet visur viņu atraidīja. Tās visas bij bagāto mājas. Viņu kūtis bij tik pilnas ar nobarotiem lopiem, ka nabagā zirgam vairs nebij vietas.

Ceļniekam tā domīgi stāvot aukstos vējos un pirmā sniegā, no firuma uz mājām atgriezās kāds nabaga vīrs un prasīja, kāpēc viņš tur stāvot un salstot.

„Te neviens nedod pajumti ne man, ne manam zirgam,“ nabags teica, „visas kūtis ir pārpildītas.“

„Nu, tad nāc man līdz,“ aicināja nabaga vīrs, „man nav daudz lopu. Mana kūts nav liela, bet gan jau iztiksim, kā Dievs devis.“

Viņš iedeva zirgu stalli pie ēzeļa un iesvieda abiem vienā silē ēdamo. Bet nabagu viņš pacienāja, kas pašam bij. Ielēja tam pat pāri palīkušo vīnu, ko bij rūpīgi glabājis skapī. Tad uztaisīja ceļniekam pie krāsns salmu guļas vietu un iedeva siltu segu, ar ko parasti sniegā sedza savu ēzeļi.

Otrā rītā ubags atvadījās. Cieši turēdams nabaga vīra roku savējā, itkā nekad vairs negribētu to palaist, viņš teica:

„Brāli! Nu tev kādreiz jāatnāk pie manis un jāpaciemojas manā mājā.“

„Jā, bet kā lai to atrodu?“ prasīja nabaga vīrs.

„Tā viegli atrodama. Ej tikai pa manu ratu sliedi.“

„Labi! Bet man ir daudz darba un neviena palīga. Tomēr kādreiz, kad būs vaļas, aiziešu.“

Ubags aizbrauca, un nabaga vīrs gāja ar slotu izslaucīt stalli. Piepēži viņš ieraudzīja mēslos kaut ko spīdam. Viņš noliecās un pacēla četrus sudraba pakavus. Nabaga vīrs palika domīgs:

„Kungs Dievs! kas tas par nabagu, kas savu veco zirgu apkaļ ar sudraba pakaviem. Tie jāaiznes atpakaļ.“

Izejot pagalmā, kur nojumē bij stāvējuši ubaga rati, viņš zemē atrada divas zelta skrūves.

„Mīlais Dievs! kas tas par nabagu? Tas, droši vien, bij kāds pārgērbies augstmanis; varbūt pat pats karalis!“

Viņš pielika skrūves pie pakaviem un noglabāja skapī visdziļākā kaktā.

Ejot uz tīrumu strādāt, nabaga vīrs zālē ieraudzīja ubaga ratu sliedi. Tā mirdzēja tik savādi, ka viņš noliecās to aptaustīt un pamanīja, ka tā ir sudraba. Viņš pagāja gabaliņu tālāk, un cik tālu vien varēja saredzēt, sliede bij sudraba.

„Žēlīgais Dievs! cik brīnišķīgs nabags!“

Viņš bij tā nogrimis domās, ka tikko nenoklida no sava tīruma ceļa.

Bet nekad nabaga vīram nebij vaļas apciemot ceļnieku. Viņam bij jā rūpējas par mazajiem bērniem, jo saslima sieva. Bij jāmaksā nodokļi un noma. Pienāca grūti laiki Ugunsgrēks aprija stalli. Lopi nosprāga. Ēzeliš palika nespēcīgs un vajadzēja sagādāt naudu, ar ko nopirkt jaunu.

Dažreiz viņš apskatījās, vai pakavi ar skrūvēn vēl atrodas savā vietā skapī. Bet ar laiku viņš tos pilnīgi aizmirsā.

Pagāja daudz gadu, ubaga vīrs bij jau nosirmojis, bērni izauguši, sieva nomirusi, bet pats bij vēl vienmēr tikpat nabags. Reiz sēdēdams durvju priekšā, viņš atcerējās savu dzīvi: kā bij visu mūžu strādājis un vēl citus notikumus. Tā viņš atcerējās arī ubagu. Viņš piecēlās un aizgāja uz tīrumu apskatīt ratu sliedi. Tā bij vēl zem zāles saredzama un mirdzēja tikpat spoži kā pirmā dienā.

Vecītis nosprieda iet pa sliedi un uzmeklēt nabagu. Viņš paņēma no skapja pakavus un skrūves, iejūdzā ratos ēzeli un devās ceļā.

Vecītis brauca un brauca, bet sliede neizzuda. Tā mirdzēja nakti vēl spožāk kā dienu; un tā viņš turpināja ceļu arī nakti. Pāri kalniem un ielejām, gaŗām neskaitāmiem cilvēku

mājokļiem un baznīcām; garām ļauniem ļaudīm, kas viņu apsmēja, garām — labiem, kas dzirdēja viņa ēzeli.

Reiz vecītis tālumā ieraudzīja upi un pār to tiltu, neredzēti viegļu un lokanu. Drīz pēc tam viņš ieraudzīja otru tiltu — dzelzs, augsti izliektu pret debesīm. Tādu tiltu viņš nekad vēl nebij redzējis un brīnīdamies pārbrauca tam pāri.

Aiz neskaitāmiem mežiem, ielejām un dārziem, kuŗos augļi metās jau sārta, bet dzimtenē pavasaris bij tikko sācies — viņš ieraudzīja trešo tiltu. Tas mirgoja un vizēja, ka grūti bij skatīties. Piebraucis tuvāk, vecītis redzēja, ka tilts ir sudraba un tik skaists kā sapnī. Bet tas vēl nebij nekas: drīz parādījās vēl cits tilts no tīra zelta. Tas mirdzēja kā saule. Vecītim sāka asarot acis, lai gan bij tām pārvilcis cepuri.

„Cik viss tas ir brīnīšķīgi!“ viņš domāja.

Ap sirdi bij tik viegli, itkā lidotu; bet patiesībā ēzelītis tikko kustējās uz priekšu, vilkdams čikstošos ratus.

Beidzot vecītis nonāca pie tik bezgalīgi garas sienas, kādu nekad nevarētu iedomāties; tā bij no balta, sarkana, zila un zaļa marmora. Lielie vārti bij izrotāti no vienas vietas ar dārgakmeņiem. Tie zalgoja, kā liesmu apstaroti. Tādu krāšņumu nabaga vīrs nebij uzdrošinājies pat sapnī redzēt. Pat ēzelis aizgriezta projām galvu, nespēdams raudzīties šai mirdzumā.

Sudraba ratu shiede veda tieši uz vārtiem. Nabaga vecīša pārsteigums bij liels, bet nevarēja šaubīties, ka mērķis sasniegts. Viņš izkāpa no ratiem, izjūdza ēzeli, lai paganās, izņēma no somas pakavus ar skrūvēm un tuvojās vārtiem. Vārti bij ciet. Vecītis saņēmas, nospieda zelta rokturi un atvēra tos.

Simts acu būtu par maz, lai apskatītu dārzu, kam likās nebij gala. Viss saplūda kopā: augļu koki — gan ziedoši, gan augļu pārpilni, birzītes, pļavas, pakalni un zālē balti putojoši strautiņi. Kokos dziedāja putni raību raibās krāsās, kādas vecītis vēl nekad nebij redzējis. Klausoties putnu dziesmās, aizmirsās slāpes un izsalkums.

Nabaga vecītis palika stāvam un nezināja, vai sapņo, vai ir

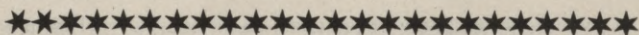
Vecītis apsēdās pie vecās akas, kas viena pati vēl bij palikusi, padzērās no saujas ūdeni un aizvēra acis.

Otrā rītā viņš gribēja doties atpakaļ pie nabaga un prasīt, kas ar viņu noticis.

Vai viņš sapņo, vai ir nomodā? Ļaudis aizspiež tam acis kā mirušam. Bet piepēži viņš atkal atrodas skaistajā dārzā. Redz' tikai! Tur jau atkal nāk nabags un ņem viņu aiz rokas.

Vecītis palika pie viņa paradīzē uz visiem laikiem.

Divi zagļi.

Čigānu pasaka.

ei dzīvoja divi zagļi: viens laucinieks, otrs pilsētnieks. Abi satikušies, tie uzprasīja, no kurienes katrs nācis. Laucinieks teica pilsētniekam: „Ja esi veikls zaglis, izzodz vārnai olas. Tikai tad ticēšu, ka tu tiešām esi zaglis.“

Pilsētnieks atbildēja: „Ievēro labi, kā es zogu.“

Viņš klusi ierāpās kokā, pabāza roku zem vārnas un izzaga olas, tai nekā nemanot. Bet tikmēr lauku zaglis klusi novilkā tam bikses. Nokāpis zemē un redzēdams, ka ir kails, pilsētnieks teica:

„Brāli! tiešām nemanīju, ka tu man zagi bikses. Sabrālosimies! Būsim draugi.“

Viņi noslēdza brālību un apspriedās, kas darāms. Aizgāja uz tirgu un paņēma sievu.

Pilsētnieks teica:

„Brāli! Grēks, ka mums pa diviem brāļiem viena sieva: labāk, lai tā pieder tev vienam.“

Laucinieks atbildēja: „Labi, lai notiek! Uz kuriem lai ejam sagādāt naudu?“

Viņi devās uz ķeizara pili un apvaicājās, kur atrodas mantas kambari. Tad pilsētnieks teica:

„Iesim, brāli, uzlauzīsim no augšas mantas kambari un viens pēc otra nolaidīsimies lejā.“

Uzrāpušies augšā, tie izlauza caurumu, pa kuru laucinieks ielaidās iekšā un paņēma divi simts naudas makus. Tad viņi devās mājās. Agrā rītā piecēlies, ķeizars apskatīja savu naudu un atrada, ka trūkst divsimts maku. Viņš devās uz cietumu, kur sēdēja kāds piedzīvojis zaglis; pasauca to un teica:

„Vecais blēdi! Pasaki, kas bijis manā pilī un nozadzis divsimts makus ar naudu. Nezinu, pa kuriem zaglis ielauzies, jo mantas kambarī nav neviena cauruma.“

Vecais zaglis atbildēja: „Tomēr ir caurums, tu tikai to neredzi. Ej uz mājām, iekur uguni un no ārpuses skaties uz jumtu: kur kūpēs dūmi, pa turieni zagļi ielauzīsies. Taisni zem cauruma noliec mucu ar piķi, jo zagļi atgriezīsies.“

Keizars iekūra uguni, pamanīja caurumu un redzēja, ka dūmi paceļas no mantas kambara iekšienes. Tad paņēma piķa mucu un nolika zem cauruma.

Nākošā naktī zagļi atkal atnāca pie cauruma. Bet tikko lauku zaglis ielaidās mantas kambarī, tas iekrita piķa mucā. Viņš teica amata brālim:

„Brāli! No šejienes gan vairs neizsprukšu. Bet lai velti nepakalpotu keizaram, nocērt man galvu, lai esmu beigts.“

Viņa pavadonis nolaidās kambarī, nocirta brālim galvu un apraka to mežā. Agrā rītā, tikko piecēlies, keizars devās uz pili, kur bij iekritis zaglis. Viņš ieraudzīja to mucā, bet bez galvas. Ko nu darīt? Gāja atkal pie vecā cietumnieka un teica:

„Veco blēdi! zagļi gan nokēru, bet bez galvas.“

„Redzi, keizar, tas ir un tomēr nav zaglis. Lūk, kas tev tagad jādara: pakar mironi pie āra durvīm. Tas, kas nozaga galvu, nozags arī viņu pašu. Bet noliec sardzē uzticamus karavīrus.“

Keizars tā arī izdarīja. Pakāra mironi un izlika sardzi.

Pilsētas zaglis nopirka balto ķēvi, mazus rateļus un divdesmit spaiņu lielu vīna mucu. Ielicis to ratos, tas brauca taisnā ceļā turp, kur bij pakārts viņa biedrs. Notika, ka taisni tur salūza viņa rati, un muca izvēlās ārā. Zaglis plēsa vaimanādams matas, ka tagad nu viņš palikšot nabags, un kungs to sitīšot. Karavīri, kas sargāja mironi, teica:

„Palīdzēsīm šim vīram ievelt mucu ratos. Viņš tiešām izskatās nožēlojams.“

Un viņi piesolījās paligos.

„Klau, vecais! mēs iecelsim mucu ratos, bet dod mums mazliet nodzerties.“

„Došu, došu!“

Viņi iecēla mucu. Zaglis teica:

„Nemat un dzerat, jo man cita nekā nav, ar ko jūs pacienāt.“

Karavīri dzēra, kamēr vairs nejaudāja.

Ceļa vīrs izlikās, itkā nekā nezinātu, un prasīja:

„Kas tad tas tāds?“

„Zaglis.“

„Ak vai! tad es nevaru te palikt pa nakti — zaglis var nozagt manu ķēvi.“

Sargi teica: „Tu esi gluži stulbs, veci! Kā tad viņš var nozagt tavu ķēvi?“

„Gadās taču. Vai tad viņš nav zaglis?“

„Nerunā niekus, viņš tavu ķēvi nezags. Un ja nozags, mēs samaksāsim.“

„Ja viņš ir zaglis, gan jau nozags.“

„Redzi, vecais: viņš taču ir beigts. Mēs apsolam tev ar rakstu, ka dosim trīssimts lei¹, ja viņš nozog tavu ķēvi.“

Vecis teica: „Labi.“ Un palika.

Viņš iekūra uguni un izlikās aizmidzis. Kareivji kērās pie viņa un iztukšoja mucu. Piedzēruši, tie aiznīga kā nosisti.

To redzēdams, zaglis piecēlās, nozaga pakārto, uzcēla zirgā un aizveda uz mežu aprakt. Tur viņš atstāja arī ķēvi. Pēc tam atgriezās atkal pie ugunskura un izlikās aizmidzis.

Atmodušies kareivji brīnījās, ka nav vairs ne pakārtā, ne veča ķēves. Viņi teica:

„Vecim tomēr bij taisnība, ka zaglis nozags viņa ķēvi. Nu tikai esam sprukās!“

Pirms vēl ceļavīrs paguva atmosties, tie sameta četri simti lei un aizdzina to, pavēlēdami nekā nestāstīt par notikušo.

Piecēlies un redzēdams, ka zaglis vairs nekarājas virvē, ķeizars devās pie cietumnieka un teica:

„Nu tie nozaguši pat pakārto. Ko lai iesāku?“

„Vai es tev, ķeizar, neteicu, ka tas ir un tomēr nav zaglis? Bet paklausies, kas tev darāms: aizliedz pilsētā kaut lopus un

¹ Lei — rumāņu naudas vienība.

izdalīt gaļu; sagriez visu tirgus gaļu gabalos un pārdod par dukātu divas mārciņas. Vairāk neviens nedrīkst pirkt, lai arī cik tam būtu naudas. Zaglis ilgāk par trīs dienām nebadosies.“

Keizars tā izdarija. Tai dienā neviens nepirka gaļu. Bet otrā dienā zaglis vairs neizturēja: iejūdza zirgu un brauca meklēt gaļu. Viņš salauza atkal ar nodomu ratus, vaimanādams, ka neesot cirvja izlabošanai.

Kāds miesnieks teica:

„Paņem manu cirvi.“

Cirvis bij nolikts blakus gaļai. Ņemdams cirvi, zaglis paņēma arī lielu cišku gaļas un pabāza to zem svārkciem. Tad nosvieda cirvi un priecīgs brauca uz mājām.

Otrā dienā keizars prasīja miesniekam:

„Vai tu kādam pārdevi gaļu?“

„Nē, nevienam.“

Keizars pavēlēja nosvērt gaļu un atrada, ka trūkst četrdesmit mārciņas. Viņš aizgāja atkal pie cietumnieka un teica:

„Redzi, nozagtas četrdesmit mārciņas gaļas, un neviens nav redzējis zagli.“

„Vai es tev, keizar, neteicu, ka tas nav nekāds īsts zaglis, ko var noķert?“

„Palīdzī tomēr, vecais, izklūt man no sprukām. Ko lai daru?“

„Sastādi savu mantas sarakstu un uzdod labi daudz naudas, kaut arī tev tik daudz nebūtu. Paziņo, ka tas, kas atradīs zagli, nāks par keizaru tavā vietā.“

Keizars sastādīja sarakstu un piestiprināja pie durvīm. Pieņāca zaglis un izlasījis pārdomāja, kas būtu darāms. Viņš saņēma dūšu un iegāja pie keizara.

„Keizar, es pats esmu tas zaglis.“

„Vai tu tiešām tas esi?“

„Jā, tas es esmu.“

Keizars teica: „Ja tu tas esi, tad nozodz zemniekam, kas tur brauc, vērsi no iejūga tā, ka viņš to nemana. Tad es ticēšu, ka tu tas esi.“

Zaglis atbildēja: „Jā, ķeizar, es to nozagšu. Neizlaid mani no acīm.“

Viņš gāja zemniekam garām un sāka kliegt, visādi ālēdamies:

„Sanāk uz kumēdiņiem!“

Zemnieks teica: „Tik bieži esmu bijis tirgū un dzirdējis piedāvājam visādas blēņas un muļķības, bet nekad neesmu gājis. Pag, paškatīšos šoreiz, kādi ir tie kumēdiņi.“

Viņš atstāja pajūgu un devās caur krūmiem uz tirgus laukumu. Zaglis, nogriezis vienam vērsim asti, iebāza otram mutē, bet bezastaino aizveda ķeizaram. Ķeizars smējās tik sirsnīgi, ka gandrīz nomira.

Atgriezies pie ratiem, zemnieks sāka vaimanāt. Ķeizars pasauca viņu, prasīdams:

„Kāpēc tu raudi?“

„Ak, ķeizar, kamēr gāju skatīties kumēdiņus, tikmēr viens vērsis apēdis otru.“

Ķeizars smējās vēl gardāk un pavēlēja dot zemniekam divus savus vērsus un piedevām vēl nozagto.

„Vai pazīsti šo vērsi?“

„Ja gan, pazīstu, ķeizar.“

„Tad ņem un ej mājās.“

Bet zaglim viņš teica: „Ja man jādod tev sava meita un, ja gribi būt par ķeizaru manā vietā, tad izzodz garīdznieku no baznīcas.“

Zaglis nopirka tirgū trissimts vēžus un trissimts sveces un iegāja baznīcā. Apsēdās augšā luktā. Garīdzniekam dziedot, viņš laida zemē vienu pakal otram vēžus ar sveci knaiblē. Pamanījis tos, garīdznieks uzrunāja draudzi:

„Redzat, nu esmu pie mīļā Dieviņa, un Viņš sūta svētos tieši pie manis.“

Nolaidis zemē visus vēžus ar sveci knaiblē, zaglis skaļi iesaucās:

„Visuvarenais Dievs sauc tevi ar visām grāmatām pie sevis, jo tu esi runājis patiesību.“

Priesteris teica: „Kā lai tieku pie tevis?“

„Lien šai maisā!“

Čigāns nolaida zemē maisu, kurā mācītājs arī ielida. Zaglis uzvilka to augšā, tad kāpa pa trepēm zemē, vilkdams garidznieku maisā un laudams viņa galvai sisties pret kāpšļiem. Zaglis teica:

„Saturaties, mācītāja kungs, jūs esat pie debesu vārtiem.“

Paņēmis maisu uz muguras, viņš nonesa to ķeizaram un nosvieda pie kājām. Ķeizars gardi smējās, deva zaglim meitu par sievu un iecēla savā vietā par ķeizaru.

Kā radās vijole.

Cigānu pasaka.

eiz dzīvoja nabaga vīrs ar sievu. Ilgu laiku viņiem nebij bērnu. Notika, ka sieva gāja uz mežu un satika kādu veceni, kas viņai teica:

„Ej mājās, pāršķel ķirbi, ielej pienu un izdzer. Tad dzemdēsi dēlu, kas kļūs laimīgs un bagāts.“

Vecene nozuda, bet sieva gāja mājās un darija, kā likts.

Pēc deviņiem mēnešiem tā dzemdēja skaistu puisēnu. Bet sieva nebij ilgi laimīga: drīz tā saslima un nomira. Kad zēnam bij divdesmit gadu, nomira arī vīrs. Nu jauneklis domāja:

„Ko lai te iēsāku? Došos plašā pasaulē un meklēšu laimi.“

Viņš staigāja no ciema ciemā, no pilsētas pilsētā, bet meklēto nekur neatrada. Reiz tas nonāca lielā pilsētā. Tur dzīvoja bagāts karalis, kam bij neizsakāmi dāila meita. Tēvs nolēma to tikai tam dot par sievu, kas izdarīs kautko tādu, ko neviens vēl pasaulē nav redzējis. Daudzi jau bij savu laimi izmēģinājuši, bet karalis lika tos pakārt, jo tie nespēja pildīt noteikumu.

To izdzirdis, jauneklis devās pie karaļa, sacīdams:

„Gribu tavu meitu par sievu. Saki, kas man darāms?“

Karalis apskaities teica: „Tu prasi vēl, kas tev darāms?“

Tad zīni: tikai tas iegūs manu meitu, kas izdarīs kautko tādu, kas vēl pasaulē nav pieredzēts. Par šo muļķīgo jautājumu tev jāmirst cietumā!“

Karaļa kalpi ieslodzīja jaunekli tumšā pagrabā.

Tikko tie aizslēdza durvis, palika gaišs: parādījās labā dieve Matuja. Viņa teica:

„Neskumsti, gan dabūsi karaļmeitu. Še neliela kārbīņa un lociņš. Izrauj man matus un uzvelc tos lādītei un lociņam!“

Jauneklis darija, kā mācīts. Tad viņa teica:

„Velc lociņu pa kārbiņas matiem!“

Jauneklis darija, kā Matuja māciņa. Tad viņa sacīja:

„Šī kārbiņa būs vijole. Tā cilvēkus priecēs vai skumdinās, kā tik tu katrreiz gribēsi.“

Viņa ņēma kārbiņu un turēdama pie lūpām gan smējās, gan raudāja, laudama asarām birt stīgās.

Beidzot tā teica: „Velc ar lociņu pa kārbiņas matiem.“

Jauneklis darija tā. Pēkšņi sāka plūst dziesmas, noskaņodamas sirdi drīz skumju, drīz liksmu. Matujai pazūdot, jauneklis iesauca cietuma sargus, lika sevi vest pie karaļa un teica:

„Klausies un skaties, ko esmu izdarījis.“

Viņš sāka spēlēt, un karalis aiz priekiem nezināja, ko darīt. Deva jauneklim savu daiļo meitu par sievu, un viņi dzīvoja laimē un mierā.

Tā radās vijole.

Laiques zieds.

Ķigānu pasaka.

āda veca māmiņa dzīvoja ar vienīgo dēlu lielā nabadzībā. Jūzdama nāves tuvumu, māte rūgti raudāja un teica:

„Mīlais dēls! Dodies pasaulē laimi meklēt. Es drīzi nomiršu, un ciemā nebūs neviena, kas tev teiktu labu vārdu, jo tu esi nabaga laužu bērns! Kad būsi mani apglabājis, atnāc ap pusnakti pie kapa un noplūc puķi. Glabā to kā savu acuraugu, jo tā tev rādīs ceļu uz laimi.“

Māmiņa drīz nomira, un dēls to apglabāja. Pusnakti viņš aizgāja uz kapsētu un ieraudzīja virs svaigā mātes kapa neizsakāmi daiļu zilu ziedu. Noplūca to un rūpīgi ielika kabatā.

Otrā dienā jauneklis devās pasaulē un satika klibu vilku, kas lūdzās: „Mīlais, izņem man lodi no kājas!“

Jauneklis to izdarīja, un vilks teica:

„Pagaidām nevaru tavu labsirdību atlīdzināt, bet izplūc man vienu spalvu. Ja tev kādreiz vajaga palīga, tad uzpūt tai dvašu!“

Jauneklis izplūca spalvu, iebāza kabatā pie zilās puķes un devās tālāk. Gāja, gāja, bet laimi nekur neatrada. Beidzot atminējās mirstošās mātes vārdus un izņēma no kabatas zilo puķi. Nolika to zemē, un lūk! puķe pacēlās gaisā, teikdama:

„Nāc, seko man! Izņemot tevi, neviens mani neredz. Tāpēc nebaidies, novedīšu tevi pie laimes!“

Puķe lidinājās jauneklim pa priekšu, un viņš tai sekoja. Pret vakaru viņš nonāca mežā un ieraudzīja lapsu. Tā teica:

„Mīlo ceļinieki! Man ausī ielidusi lapsene un dzel. Izvelc to!“

Jauneklis paklausīja, un lapsa teica: „Gribu pateikties par tavu labsirdību un pastāstišu kautko. Tu meklē laimi; bet

pirms to atradisi, tev nāksies kalpot jaunai raganaī Urmei. Trīs dienas tu ganīsi viņas govī ar zelta rāgiem. Bet uzmanies labi, ka tā nepārskrien mājās bez tevis, tad Urme bārsies. Ja tev izdosies govī noganīt, par algu prasi cepuri, kas karājas aiz krāsns. Kas to uzliek — kļūst neredzams.“

Lapsa nozuda, bet jauneklis satvēra zīlo puķi, iebāza kabatā un likās uz ausi.

Otrā dienā viņš izņēma atkal puķi un sekoja tai. Drīz tas nonāca pie liela dzelzs nama, un puķe teica:

„Iebāz mani kabatā un izņem, kad saukšu!“

Tikko jauneklis to izdarīja, atvērās dzelzs durvis, un uz sliedņņa parādījās riebīga vecene.

„Ko tu te meklē?“ viņa prasīja.

„Meklēju darbu!“ jauneklis teica.

„Labī,“ atteica ragana, „pieņemšu tevi darbā. Izden ganībās govī ar zelta rāgiem. Bet bez tevis tā nedrīkst pārskriet un arī ne agrāk kā vakarā. Citādi tevi nogalināšu. Ja tu govī trīs reizes pārdzīsi mājās, tad vari izmeklēties no marnām lietām, kas tev labāk patīk.“

Jauneklis bij ar mieru un dzīna zeltradzi uz ganībām, Tikko viņi bij nonākuši pļavā, govš taisījās skriet mājās. Jauneklis izņēma vilka spalvu un uzpūta dvašu. Tūlīņ ieradās liels vilks ar tūkstošiem citu, ielenkdamī govī un nelaizdamī ne no vietas. Vakārā jauneklis pārdzīna govī un likās gulēt.

Otrā dienā notika tāpat. Kad trešā dienā jauneklis pārnāca pie Urmes ar govī, ragana lika tam kautko izvēlēties. Viņš izraudzījās cepuri un noņēma to no naglas.

Urme iekleģdamās gribēja to izraut no rokām, bet jauneklis mudīgi uzlika cepuri galvā, un ragana nevarēja to vairs notvert. Izkļuvis laukā, tas iebāza cepuri kabatā un izdzirda puķi saucam:

„Ņem mani ārā!“ Izņēma to un sekoja līdojošai puķei.

Jauneklis kleģoja pa pasaulī caurām dienām, un bij jau atmetis katru cerību. Beidzot tas nonāca kalnos. Noguris viņš apsēdās un izdzirda puķi saucam:

„Bāz mani kabatā!“

Tā izdarījis, viņš nolikās koka ēnā. Sen jau bij pienācis vakars, bet jauneklis vēl joprojām gulēja. Mēnesnīcā vizēja pelēkās kalnu klintis. Nedzirdēja ne skaņu. Kalnājs bij iegrimis dziļā miegā.

Pēkšņi atskanēja kliedziens. Jauneklis pamodās. Izbijies raudzīdamies visapkārt, tas pamanīja lielu rupuci, kas raustīja aiz kājas mazu rūķīti. Jauneklis pietrūkās kājās un svieda ar akmeni rupucim. Tas palaida rūķīti vaļā, kas žigli pieskrēja pie jaunekļa, lūgdams to pacelt rokās.

Jauneklis tā darija, un rūķītis teica: „Tu mani izglābi: rupucis ir ļauna ragana. Nu tā sasauks kopā simtiem rupuču, lai mūs nogalinātu.“

Jauneklis žigli izņēma cepuri un uzlika galvā. Tikko viņš paspēja to izdarīt, kad tuvojās tūkstošiem rupuču, meklēdami vainīgo. Taču to nevarēja nekur ieraudzīt. Jauneklis ar rūķīti gāja tālāk. No rīta tie nonāca pie kādas alas. Rūķītis teica:

„Liec mani zemē un seko man. Došu tev laimi un bagātību.“

Viņš ievada jaunekli alā, piesita trīs reizes pie klints un sauca:

„Atverat durvis,
Draugu ved burvis
Brāļi, pie jums —
Atverat mums!“

Atdarījās kādas durvis, un rūķītis teica: „Noslēp savu cepuri, lai brāļi var tevi redzēt.“

Jauneklis iebāza cepuri kabatā, un viņi iegāja skaistā koka istabā. No turienes dzelzs istabā, kur atradās daudz sudraba pudeļu. Tad viņi atvēra kādas durvis un iegāja zelta istabā. Tur ap rūķišu karali, kam bij sirma, sudrabota bārda, bij salasījies viņa galms. Mazais vīriņš veda jaunekli pie karaļa, teikdams:

„Cēlais karali! Šis jauneklis izglāba mani no nāves. Kalnu Urme bij pārvērtusies rupuci un tikko mani nenogalināja.“

Karalis paskatījās uz svešnieku un teica: „Tu esi izglābīsi dzīvību manam uzticamam kalpam. Par to došu tev dāvanu, kas tev atnesīs laimi.“

Viņš izrāva no bārdas sudraba matu, iedeva to jauneklim un teica: „Ja esi nelaimē, nenovēršamā nelaimē, tad uzpūt šim matam dvašu, un es ieradīšos ar laudim tev palīgā.“

Karalis veda jaunekli sudraba istabā, deva tam sudraba pudelīti un teica:

„Līdz ko tu ar šo neizsikstošo ūdeni apslapināsi akmeni, tas tūlīt pārvērtīsies tīrā zeltā.“

Tad viņš veda jaunekli atpakaļ dzelzs istabā, deva bisi un teica:

„Ar to tu trāpīsi katrā mērķī. Bet tagad dzīvo vesels, jo neviens zemes dēls nedrīkst ilgāk pie mums kavēties.“

Rūķītis izveda viņu ārā, teikdams: „Driz tu nonāksi pie stikla kalna, kur pūķis sargā trīs visdaiļākās jaunavas pasaulē. Ja tu tur nokļūtu nelaimē, pasauc mūs palīgā.“

Viņš noskūpstīja jaunekli trīs reizes un iegāja atpakaļ alā. Te puķe sauca: „Ņem mani ārā!“ Jauneklis tā darīja un sekoja lidojošam ziedam. Pret vakaru viņš nonāca pie kāda ezera un apgulās krastā. Pēkšņi tas ieraudzīja ezerā trīs zelta zosis. Jauneklis paķēra bisi un mērķēja mazākai. Divas izbijušās aizlaidās, bet mazākā pārvērtās daiļā jaunavā, kas teica:

„Paldies! Tu atdevi man cilvēka seju, ko stikla kalna pūķis bij atņēmis man un divām māsām. Labrāt būšu tava sieva, ja arī manas māsas pārvērtīs cilvēkos.“

Otrā dienā viņi nonāca pie stikla kalna, kur dzīvoja pūķis ar abām māsām. Jauneklis iebāza puķi kabatā, izņēma sudraba matu un uzpūta tam dvašu. Parādījās tūkstoš rūķīši, un viņu karalis teica:

„Zinu, ko tu gribi! Tu vēlies iekļūt stikla kalnā, bet nevari. Mēs palīdzēsīm.“

Rūķīši sāka kalt, lauzt, urbt, un neilgā laikā stikla kalnā bij izdobts liels caurums. Darbu beiguši, viņi nozuda tikpat ātri, kā nākuši. Bet kalns brakšķēja un dunēja. Izlaidās divas zelta zosis.

Jauneklis paķēra bisi, nomērķēja, un zosis nokrita zemē par divām daiļām jaunavām. Tai brīdī parādījās pūķis un metās jauneklim virsū. Tas nomērķēja, un pūķis izkūpēja pišļos un dūmos, ko vēlš gaudodams aiznesa projām.

Kad viss bij galā, pacēlās gaisā zilā puķe un teica:

„Dzīvo vesels, mans bērns! Esmu tavas nelaiķa mātes dvēsele. Atgriezīšos debesīs, no kurienes nācu!“

Zilā puķe nozuda, bet jauneklis apprecēja jaunāko māsu. Arī abas pārējās drīz ņēma vīrus, un viņi visi dzīvoja kopā laimē, bagātībā un satīcībā.

Princese varde.

Krievu pasaka.

iz trejdeviņām zemēm, aiz trejdeviņām valstīm dzīvoja karalis ar karalieni. Viņiem bij trīs dēli, tik jauni un stalti, ka ne pasakā pasacīt, ne grāmatā aprakstīt. Jaunāko sauca par princi Jāni. Reiz karalis viņiem teica:

„Mani bērni! Ņemat bultas, uzvelkat stopus un šaujiet uz visām pusēm: kur bulta kritis, tur jājat precībās.“

Šāva vecākais brālis — bulta nokrita bajāra sētā pie meitas loga. Šāva vidējais — bulta krita namnieka pagalmā pie daiļavas lieveņa. Šāva jaunākais — bulta iestīga dūņainā purvā, kur to saķēra varde augstlēcīte.

Princis teica: „Kā lai ņemu vardi par sievu?“

„Kā neņemsi,“ karalis atbildēja, „ja pats liktens viņu sūta?“

Dēļ apprecējās: vecākais ar bajārieti, vidējais ar namnieci, princis Jānis ar vardi augstlēcīti. Karalis pasauca dēlus un pavēlēja:

„Lai jūsu sievas izcep man ritu brokastīm mīkstu rausi.“

Princis Jānis noskumis atgriezās pie sievas.

„Kam princi tā bēdājies?“ taujāja varde, „vai tēvs bij skarbs un bargs?“

„Kā lai nebēdājos: karalis lika izcept brokastīm mīkstu rausi.“

„Neskumsti princi! Liecies gulēt: rīts gudrāks par vakaru.“

Apguldījusi princi, viņa nometa vardes ādu un pārvērtās daiļā princesē. Izgāja uz lieveni un sauca skaļā balsi: „Nākat, steidzat aukles, cepat mīkstu, baltu rausi, kādu ēdu tēva sētā.“

Pamodies otrā rītā, princis ieraudzīja, ka augstlēcītei rausis jau galdā, izrakstīts ar karaļa pils un pilsētas rakstiem. Ka-

ralis tencināja princim par labo kukuli un pavēlēja trim dēliem:

„Lai jūsu sievas šonakt katra auž pa segai manai baltai gridai.“

Princis Jānis kā tumšs mākonis atgriezās pie sievas.

„Kam atkal tik bēdīgs, princi? Vai tēvs nebij omā?“

„Kā lai neskumstu: karalis lika noaust šonakt zīda segu.“

„Nebēdājies princi! Liecies gulēt: rīts gudrāks par vakaru.“

Apguldījusi princi, viņa nometa vardes ādu un pārvērtās daiļā princesē. Izgāja uz lieveni un sauca skaļā balsī: „Nākat, steidzat vētras putni, nesat manu zīda segu, kādu sedzu tēva sētā!“

Pamodies otrā rītā, princis ieraudzīja, ka augstlēcitei sega jau uz pleca un tik skaista kā pasakā, izrakstīta zelta un sudraba rakstiem. Karalis tencināja princim par skaisto segu un pavēlēja trim dēliem, lai viņi tūlīņ atved savas sievas.

Princis Jānis noskumis atgriezās pie sievas.

„Kam, princi, tik saīdzis?“ prašņāja varde, „vai jauna nediena?“

„Kā lai neesmu īgns: karalis lika man ierasties kopā ar tevi rādīties. Kā lai rādos ar tevi ļaudīs?“

„Pasper bēdām ar kāju! Ej tik droši pie karaļa, gan tevi panākšu. Līdz ko dzirdi dārdam un grabam, saki: lūk, mana vardīte brauc!“

Ieradās vecākie brāļi rādīt savas izģērbtās un izrakstītās sievas un zobojās par princi Jāni:

„Kur, bāliņ, savu sievu liki? Kaut lakatiņā būtu ievīkstījis savu pasaules daiļavu līdz ar visām purva dūņām!“

Pēkšņi nodreb pils pie pamatiem, viesi mūk kur kurais, tikai princis Jānis palokās un saka:

„Kam jums baiss? Nav jau jods, bet mana vardīte brauc sērstu bāliņos!“

Pils priekšā piebrauca zelta kariete sešiem zirgiem, un izkāpa prinča daiļava tik skaista, ka ne pasakā pasacīt. Princis

Jānis paņēma viņu pie rokas un nosēdināja pie baltiem liepas galdiem, izrakstītiem galdautiem.

Viesi ēda, dzēra, liksmoja. Princese dzerdama, kausa mieles aizlēja aiz kreisās piedurknes; princese ēzdama, gulbja kauliņus noslēpa labā piedurknē. Pārējās brāļu sievas to slepus novēroja un darija to pašu. Princesei vardei dejojot ar princi Jāni, no kreisās rokas pacēlās ezers, no labās balti gulbji sacēlās spārnos un viesiem brinoties nolaidās ezerā.

Arī vecāko brāļu vedeklas darija tāpat: māja ar kreiso piedurkni, aptašķīja ciemiņus ar dubliem; māja ar labo piedurkni — kauliņš karalim taisni acīs! Karalis saskaitās un aizdzina viņas pie joda.

Bet princis Jānis nemanīts pārskrēja mājā, atrada vardītes ādu un to sadedzināja lielā gunī. Pārbrauca princese, ieraudzīja: nava vairs ādiņas, palika bēdīga un raudāja karstām asarām:

„Kam tu tā dariji, manu miļo princi? Būtu vēl drusku gaidījis, mūžam būtu tava — tagad ardievu! Meklē manj aiz trejdeviņām zemēm, trejdeviņām valstīm, meklēdams novalkā trīs pāri dzelzs zābaku; meklēdams nograuz trīs dzelzs dievmaites!“

To teikusi, pacēlās kā balta gulbju māte un uzlidoja gaisā.

Gauži, gauži raudāja princis, pielūdza Dievu, krustu mezdams, apāva dzelzs zābakus un devās tālā neceļā. Gāja, gāja, te, kur gadās, kur ne — vecs vecis pašā priekšā:

„Labdien, labdien, ceļavīrs! Kurp ceļš tev ved?“

Princis viņam izstāsta savu nedzienu.

„Ak tu manu princi! Kam nosvilināji vardītei ādu? Kam novilki to, ko nebiji uzģērbis! Tava vardīte jau bērna kajā bij gudrāka par savu tēvu, tēvs dusmās viņu nolādēja trīs gadus vārdes gaitās. Še tev kamols, kurp tas tek, teci līdz.“ Princis tencināja vecitīm un devās kamolam pa pēdām.

Ne saukts ne aicināts, ne dots ne ņemts, kamols apstājās pie namiņa: namiņš uz gaiļa kājām grozās pa visiem vējiem. Princis to uzrunā:

„Namelī, namelī! Griezies atpakaļ, kā māte tevi nolika:
viens gals saulē, otrs ēnā.“

Namiņš pacēla gaiļa kājiņas
un nostājās ar krūti prinča priekšā,
Princis iegāja namiņā, kur no
kakta līdz kaktam, no sienas līdz
sienai gulēja kaulaina sieva, de-
guns ieaudzis griestos, zobi grie-
žas kā dzirnaviņas.
Atrūca dusmīgā riklē:

„Ka' tevi nelabais! Līdz šim krievu smakas ne jutin ne-
juta, nu tā acis rēgojas, nāsīs ielaužas! Tūliņ šķaudišu, princi
dēkuli!“

„Ak, tu vecā nurdulite! būtu mani ceļavīru pamielojusi,
pirti nopērsi, tad par nākumu pratinājusi.“

Nurdule viņu paēdināja, padzirdināja, pirti nopēra; princis
teica, izstāstīja, ka meklē savu vardīti.

„Pārlietu ilgu tu kavējies! Pirmos gadus gan vēl tevi pie-
mīnēja, gan atcerējās, bet tad norima. Steidzies pie manas otras
māsas, tai vairāk kas sakāms.“

Princis atkal devās ceļā, kamols ritēja pa priekšu; gāja.
gāja — atkal namiņš gaiļa kājām.

„Namelī, namelī! Griezies atpakaļ, kā māte tevi nolika:
viens gals saulē, otrs ēnā.“

Namiņš pacēla gaiļa kājiņas un nostājās ar krūti prinča
priekšā. Princis iegāja iekšā, kur gulēja kaulaina sieva. Ierau-
dzīja ciemiņu un iesaucās:

„Ka' tevi nelabais! Līdz šim krievu smakas ne jutin ne-
juta, nu tā acis rēgojas, nāsīs ielaužas! Kas tevi dzima, vai
pats nāci?“

Princis atteica, ka nācis jau nācis, bet vairāk gan dzīts:

„Meklēju savu vardīti princesīti!“

„Žēl paliek tevīs, princi dēkuli! Sen, sen neesi bijis: prin-
ceseī sen neesi vairs prātā, jau apskatās pēc cita precinieka.
Dodies steigšus pie manas vecākās māsas, tik neaizmirsti
vienu: līdz spersi kāju namā, princese savērsies vārpstā, bet
mana māsa šķeterēs zelta pavedienu apkārt vien, apkārt vien.
Turi acis vaļā, vērā liec! Nozodz vārpstu, pārlauz pušu, vienu
galu met pār plecu, otru taisni projām — princese būs pašā
priekšā.“

Princis atkal devās ceļā. Gāja, gāja, kamēr trīs pāri zā-
baku n. dila, kamēr trīs dievmaizītes nograuztas — beidzot ne
lūgts, ne saukts, ne dots, ne ņemts atkal namiņš gaiļa kājām.

„Namelī, namelī! Griezies atpakaļ, kā māte tevi nolika:
viens gals saulē, otrs ēnā.“

Namiņš pacēla gaiļa kājiņas, princis iegāja iekšā, un kaula

sieva sēž un vērpi no zelta kodaļas. Savērpa vārpstu, ielika pūrā un aizslēdza cieši. Princis pamaniņās, nozaga atslēgu, atvēra pūru, izņēma vārpstu, pārlauza pušu: vienu galu pārsvieda pār plecu, otru taisni priekšā. Tai pašā mirklī, kur gādījās, kur nē, vardīte augstlēcīte princeses staltumā:

„Ak, manu princi! Tik tikko citu vīru nedabūju, tevi gaidīdama!“

Viņi saķērās rokās, uzsēdās uz segas un aizlaidās taisni uz mājām. Trešās dienas vakarā, ceturtais dienas ritā sega nolaidās taisni pils priekšā. Priecīgs un laimīgs karalis saņēma dēlu ar vedeklu, rikoja lielas dzīres un pēc savas nāves iecēla princi savā vietā.

Dvēseļu ilgas pēc dzimtenes.

Sveiciešu pasaka.

o Aksenšteina piepēži pār ezeru sāk velties mākoņi un aizsedz mēnesi. Zēlisbergā nosit divpadsmit: pusnakts.

Tikko apklust zvana skaņas, mākoņos atskan vaidi, žēlabas un raudas.

Pār Rīti veļas mākoņi. Egļi pa egļei viņi kāpj aizvien zemāk... Paspīd mēness. Ko redzam? Mākoņu tēlus kā plandošus šķidrautus, bet tad sākam izšķirt kājas, rokas, sejas. Ai, kādas sejas, cik skumjas un ilgu pilnas! Tukšie dobumi mēnesī kvēlo kā acis. Viss mutuļo ap krastu. Tūkstoši. Veselas tautas. Ar karogiem. Daži galvaskausi pāršķelti. Te kādam velim nav rokas, tur otram — kājas. Dažiem krūtīs atvērusies sārta rēta. Viņiem plīvo līdz suņa ēna. Un itkā šie veļi būtu līķi, no kalniem salaižas miegā izbiedētās vārnas un sāk ķērkt.

„Kas tie par veļiem? Tie svešnieku algoņņi, dzīvi būdami atstājuši dzimteni, Šveici. Viņi atdusas svešos kaujas laukos Francijā, Itālijā, tuksnesī. Sveša zeme viņus neuzņem. Sacēlies vējš sadzen kopā gadusimtenos izbalējušos kaulus. Vējš dzenā tos, kas atstājuši savu dzimteni, pāri zemei — gadu no gada, gadusimteni pēc gadusimteņa.

Beidzot veļi vēju uzvarējuši. Viņi tam izbēguši un ilgās pēc dzimtenes atklidūši pie ezera, iekērušies eglēs un raud. Bet tūlīņ jau arī viņiem seko vējš no Aksenšteina un sacel tos gaisā un dzen projām pāri zemei, pāri svešai zemei, projām, projām.

Mūsu mīļās Dievmātes dejotājs.

Franču pasaka.

eiz dzīvoja kāds virves dejotājs. Kūleņodams un dejodams tas klaiņāja pa visu pasauli līdz tam apnīka mūžīgā klaidonībā un pasaulīgie prieki.

Atdāvinājis visu savu mantu, viņš iestājās Klervō klosterī. Jaunais klasteŗa brālis bij gan skaists un stalts augumā, bet klasteŗa paraŗas un tikumi tam bij sveŗi. Viņŗ prata tikai deŗot, lēķāt un mest kūleņus; neķad nevienam nebij ienācis prātā iemāķit viņam tēvreiŗi, Ave Maria vai credo.

Godbijŗigi viņŗ vēŗoja klasteŗa paraŗas un nosķatijās, ķā brāļi vienmēŗ pazemŗigi ķlusē. Nu arī viņŗ staiģāja ķā mēms, līdz brāļi sāķa to zobot un piespieda runāt. Kats ķalpoķa tam Kungam, ķā māķēķdams: priesteri altāŗi izpildŗiķa savus svētos pienāķumus, diakoni lasŗiķa evaņģelŗiķu, klasteŗa audzēķņi dziedāja Dāvida dziesmas, un pat visķaunāķais no viņiem prata tēvreiŗi bez stomiŗšanās. Apķaunots viņŗ domāja: ak! tikai es vienŗģais neprotu neķā!

Bieŗi viņŗ paslepus ķlausŗiķas mūķu vaidos un sāķķu saucienos. Ilģi pārdomāķis, viņŗ saprata, ķādēķ brāļi raud: viņi iziūdķas Dieva ķēlastību par saviem grēķiem.

„Ak!“ viņŗ nopūtās. „ķo lai te daru? Neķaru taķķu slaiŗtŗies dķķā, muti iēķlēŗtis! Neesmu cienģs saņemt pat maŗi, ķo man te dod. Tikķo viņi manŗs, ķa es itin neķam nederu, tē man iēdzis ar ķaunu un negodu!“

ķaunēķdames dienas ķaismas, viņŗ sirdsēstos iēķida apakŗzemes bazņiķiņā, ķur sveķķu ķaismā mŗģoķa Dievmātes tēls. Nemiera mōķās tas paslēķās ķādā ķaktā. Pēķķņi doķķi un tumŗi nodunēja doma ķvans, aicināķdams brāļus mesā. Viņŗ pacēķa ķalķu un pietrūkās ķāķās.

„ķai lai te ķuļķu ķā dienas ķaģlis, ķamēŗ ķiti sacenŗas Dievmātes slavināŗšanā? ķo es ķavēķos? ķats ķalķo, ķā pradzams. Parādiŗķu arī es savu māķslu!“

Švābe. Pasaku pasaule.

Žigli viņš nometa gaŗo mūka mēteļi, apjoza ap gurniem plānus svārciņus, pazemīgi nostājās Dievmātes priekšā un teica:

„Tev, visu valdnieču valdniece, nododu savu miesu un dvēseli. Nāku pie Tevis uzticībā; ak, pieņem mani žēligi! Tev par godu izraudzīšos visskaistākās dejas, kādas vien protu, lēkādams kā kazlēns ganībās ap māti. Neatstum, ko Tev dod mīlas pārpilna sirds! Redzi, visu, kas man ir, to sniedzu Tev!“

Augšā atskanot himnai, deļotājs sāk. Cilādams kājas šurpu un turpu, viņš te noliecas gluži pie zemes, te slejas uz rckām stāvu gaisā, apmezdamš kūleni. Viņš deļo kaislā aizrautībā un pēc katras deļas noliecas Viņas tēļa priekšā.

„Visa mana māksla ir Tev, lai tavas acis priecātos un lielksmōtu visu pasauli.“

Un pelicis roku pie pieres, viņš sikiem soliem deļo lokā, raudādams un lūgdams:

„Ak sieva! Godīnu Tevi un slavēju ar miesu un dvēseli, ar rokām un kājām. Tur augšā dzied Tev slavas himnas: ak, atļauji būt man par Tavu uzticamo deļotāju! Dod man kādu kaktiņu savā debesu pilī, jo pierderu vienīgi Tev!“

Viņš deļo un deļo, kamēr vien augšā dzirdamas dziesmas, līdz elpa aizraujas un locekļi atsakās klausīt. Noreibis, tas nokrīt nesamanā pie debesu valdnieces kājām. Un laipni smaidot Gaišā noliecas pār viņu, vēdina mutautu un ar savu labo, žēlīgo roku veldzē viņa kvēlošo pieri.

Visu to bij noskatījies kāds mūks un slepus atvedis abatu. Otru dienu viņš pavēļēja atsaukt klosterā brāļi pie sevis. Nabaga deļotājs bij nobijies līdz nāvei, jo domāja, ka nu viņu padzīs. Izbailēs viņš nokrita abata priekšā ceļos un sauca:

„Kungs! Zinu, ka neesmu cienīgs te ilgāk palikt. Darīšu, ko pavēlēsīt: došos tukšnesī!“

Bet abats godbijīgi noliecās pār viņu, noskūpstīja un uzticēja tam lūgti Dievu par viņiem visiēm, lai tie kādreiz iemanto Viņas žēlastību. Nabaga deļotājs no priekiem saslīma. Un nāves stundā eņģeļu pulki nonesa mūsu miļās Dievmātes deļotāju visaugstākā zvaigzņū teltī.

Daila un nezvērs.

Fraņču pasaka.

R eiz dzivoja bagāts tirgotājs, kam bij trīs meitas. Nebūdams mulķis, tas meitu audzināšanai netau-pīja naudu un pieņēma labu skolotāju. Tirgotāja meitas bij daiļas, sevišķi jaunākā, ko mazu sauca tikai par Dailu. Šis vārds viņai palika arī lielai, kas māsām bij kā dadzis aci.

Abas vecākās māsas, lepodamās ar savu bagātību, negribēja ne redzēt citu tirgotāju meitas: neviena nebij viņu cienīga. Katru vakaru viņas gāja uz ballēm, teātri vai pastai-gāties un izsmēja jaunāko māsu, kas brīvā laikā lasīja derī-gas grāmatas.

Jaunavām bagātniecēm arī netrūka tirgotāju precinieku. Taču vecākās māsas cerēja apprecēt hercoģu vai vismaz grāfu. Daila bildinātājiem laipni pateicās, bet jauna būdama labprāt gribēja vēl padzīvot pie tēva.

Gadījās, ka tirgotājs pazaudēja visu savu mantu. Vēl pa-lika tikai mazas lauku mājas tālu no pilsētas. Smagu sirdi, viņš paziņoja bērniem, ka turpmāk tiem būs jādzīvo tur un dienišķa maize jāpelna lauku darbos. Vecākās māsas negribēja par to ne dzirdēt, jo pilsētā viņām esot daudz pielū-dzēju, kas viņas precēšot arī nabagas.

Bet lepnās jaunavas maldijās: pielūdžēji neskatījās tām vairs ne vīrsū. Viņas bij tik augstprātīgas, ka par tām ru-nāja:

„Tās nav pelnījušas līdzcietību, kam bij tik augstprātīgas! Lai nu sapņo vien, aitas ganot, par dižciltību! Labās, mīļās meitenes Dailas gan mums žēl.“

Nabaga Daila sākumā skuma par zaudēto bagātību, bet tad teica:

„Asaras neko nelīdzēs. Jāmēģina atrast laime arī naba-dzībā.“

Nonācis lauku mājās, tirgotājs ar meitām sāka strādāt tīrumā. Daila cēlās rītos jau četros, uzposa kambarus un pagādāja brokastis. Sākumā nebij viegli, jo darbs nebij ierasts, bet pēc diviem mēnešiem viņa bij kļuvusi spēcīgāka, un nogurdinošais darbs nāca par labu veselībai. Pēc darba viņa lasīja, spēlēja klavieres, vai vērpdama dziedāja.

Dailas māsas nezināja aiz gara laika, ko iesākt, jo skuma pēc grezniem tērpiem un sabiedrības. Viņas titijās:

„Mūsu jaunākai mātai gan ir zema daba. Viņa jūtas apmierināta pat šai kaunā un postā!“

Bet labsirdīgais tirgotājs priecājās par meitenes krietnumu un pacietību. Sevišķi grūti viņai klājās, kad māsas, uzlikdamas tai visus mājas darbus, nonievāja katrā izdevīgā brīdī.

Tā viņi dzīvoja vientuļi jau veselu gadu. Kādu dienu tirgotājs saņēma paziņojumu, ka viņa kuģis ar krāvu laimīgi pienācis. Šī ziņa par jaunu satrauca abu vecāko māsu prātus, jo cerēja, ka garlaicīgai lauku dzīvei nu būs reiz beigas. Ieraugot tēvu taisoties ceļā, viņas lūdza pārvest jaunus apģērbus, rotas un visādus niekus. Daila nelūdza nekā, jo domāja ka ieņemtā nauda nepietiks māsām.

„Vai tu sev nekā nelūgsi?“ tēvs vaiņāja.

„Tā kā jūs bijāt tik labs un mani atminējāt,“ atbildēja Daila, „tad, lūdzu, pārvedat man kādu rozi, jo še nav nevienas.“

Tēvs aizbrauca. Bet pilsētā kravas dēļ bij jāiet uz tiesu, un pēc dažādām neveiksmēm viņš atgriezās mājās tikpat nabags, kā bijis.

Tirgotājs priecājās, ka drīz ieraudzīs bērņus, bet tuvu pie mājām apmaldījās. Sniegs snīga nemītiņi, viesulis vairāk reizes to norāva no zirga. Metoties tumsai, tirgotājs domāja, ka nomirs badā vai nosals, vai to saplōsīs vilki, kas gaudoja visapkārt.

Garas alejas galā, tālu tālu spīdēja gaiša gūns. Viņš steidzās turp un ieraudzīja gaiši apgaismotu pīli. Pateikdamies par glābiņu Dievam, viņš steidzīgi devās turp. Bet cik liels bij viņa pārsteigums, ka tas pagalmos neatrada nevienas

dzīvas dvēseles! Zirgs devās uz atvērto stalli un atrada priekšā sienu un auzas. Nabaga lopiņš sāka kāri ēst.

Piesējis zirgu, tirgotājs devās uz dzīvojamo ēku, bet arī tur viss bij tukšs un kluss. Kamīnā sprēgāja uguns, un vienai personai klāts galds aicināja ēst. Izmircis sniegā un lietū, viņš nosēdās pie kamīna sasildīties. Pulkstens nosita jau vienpadsmit, bet no sulaiņa vai namatēva nebij ne vēsts. Nevarēdams ilgāk nociesties, tirgotājs satvēra cāli un drebēdams norīja to divos kumosos, tad iedzēra pāris malkus vīna, sadūšojās un izgāja cauri vairākiem grezniem kambariem. Pēdīgi viņš atrada arī guļamo kambari. Pusnakts bij jau pāri: Noguris, viņš noslēdza durvis un likās pie miera.

Kad tirgotājs otru rītu piecēlās, bij jau desmit. Pārsteigts, tas ieraudzīja savu saplēsto drēbju vietā krāšņas, jaunas.

„Ši pils laikam pieder kādai labai burvei,“ viņš nodomāja.

Te tas paskatījās pa logu un vakarējā sniega vietā ieraudzīja ziedus. Iegājis lielajā ēdamzālē, viņš ieraudzīja mazu galdiņu ar kūpošu šokolādi.

„Tencīnu, burves kundze,“ viņš skaļi teica, „ka bijāt tik laipna parūpēties par brokastīm.“

Izdzēris šokolādi, viņš gāja pēc zirga. Iedams gaŗām kādai rožu dobei, viņš atcerējās Dailas lūgumu un nolauza rožu zaru ar vairākiem ziediem. Tai pašā acumirkļī atskanēja dobja rūkoņa, un parādījās tik briesmīgs nezvērs, ka tirgotājs tikko nesajima.

„Nepateicīgais,“ nezvērs teica dārdošā balsī, „izglābu jūs no nāves, dodams patvērumu savā pilī, bet pateicības vietā jūs zogat rozes, ko mīlu vairāk par visu pasaulē. Šo noziegumu izpirksat ar nāvi. Dodu ceturtdaļ stundas laika, noslēgt rēķinus ar Dievu.“

„Žēlojat, kungs! Negribēju jūs apvainot, noplūkdams rozi manai meitai.“

„Labi, es piedodu, bet ar vienu noteikumu. Kādai no jūsu meitām labprātīgi jāmirst jūsu vietā. Nedomājat pretoties! Ja neviena no jūsu meitām negrib mirt par tēvu, zvērat, ka atgriezīsaties triju mēnešu laikā.“

Tirgotājam nebij ne prātā upurēt šim nejaukam nezvēram kādu no saviem bērniem. Viņš tikai vēlējās vēlreiz viņus apkampt un zvērēja, ka atgriezīsies. Nezvērs atļāva tam doties mājup, kad vien gribot.

„Bet,“ viņš piebilda, „negribu jūs palaist tukšām rokām. Guļamkambari atradīsiet lielu šķirstu. Saliekat tur, ko vēlaties, un nosūtāt uz mājām.“

To teicis, nezvērs aizgāja, un labais tirgotājs pie sevis noteica:

„Ja man jāmirst, tad atstāšu vismaz kautko nabaga bērniem.“

Viņš salika šķirstā zelta gabalus un aizslēdza. Tad izveda no stalla zirgu un atstāja pili tikpat bēdīgs, cik priecīgs tur iegāja. Zirgs pats zināja ceļu, un drīz vien tirgotājs nonāca mājās.

Bērni priecīgi apstāja tēvu, bet viņš par to glāstiem nemaz nepriecājās. Viņš deva Dailai rozēs, teikdams:

„Ņem, Daila, rozēs. Tavam nabaga tēvam tās dārgi maksājušas.“ Viņš izstāstīja nelaimīgo piedzīvojumu. Abas vecākās māsas sāka skaļi vaļņot un lamāja Dailu, kas neraudāja.

„Vai nu redzat, cik tā uzpūtīga? Iegrūzdamā tēvu nāvē, viņa pat neraud par to!“

„Kāpēc lai apraudu tēvu?“ Daila vaicāja. „Viņam nav jāmirst, jo nezvērs ir ar mieru ņemt viņa vietā kādu no meitām. Lai ņem mani, būšu laimīga, ka ar to varu pierādīt tēvam savu mīlu.“

Pat tēvs nevarēja Dailu atrunāt no šī upurā, teikdams, ka viņš vecāks un tuvāk nāvei.

Tēvs ar Dailu devās uz meža pili. Abām jaunām māsām bij jāmizo sīpols, lai atvadoties varētu nobirdināt pa asarai. Zirgs nogriezās pa ceļu, kas ved uz pili, un drīz viņi to ieraudzīja, tikpat gaišu kā pirmo reizi. Zirgu novietoja stalli, bet tēvam ar meitu zālē bij klāts galds divām personām. Tirgotājam ēdiens nebij ne prātā, bet Daila centās būt mierīga un mudināja tēvu ēst.

Paēduši viņi izdzirda dobru rukoņu, un tirgotājs raudādams atvadījās no meitas. Arī Daila nodrebēja šausmās, ieraugot nezvēru. Viņa saņēmas, cik spēja, un, nezvēram prasot, vai tā nākusi labprātīgi, drebēdama atbildēja:

„Jā.“

„Jums laba sirds,“ nezvērs atteica, „esmu jums ļoti pateicīgs. Jūs, tirgotāj, rītu dosaties prom. Nedomājat atgriezties kādreiz šurpu! Lai Dievs tev ir žēlīgs, Daila!“

„Lai Dievs arī tev ir žēlīgs!“ atbildēja Daila, un nezvērs aizgāja.

„Mana nabaga meitiņ!“ tirgotājs teica, apskaudams Dailu, „tieši neesmu ne dzīvs ne miris no bailēm! Atļauj man palikt šeit!“

„Nē, tēt!“ Daila noteikti atbildēja. „Rīt agri jūs aizceļosiet un atstāsāt mani Dieva ziņā. Gan Viņš par mani iežēlosies.“

Tēvam aizjājot, Daila apsēdās lielajā zālē un sāka raudāt. Beidzot tā saņēma dūšu, padevās Dieva žēlastībai un nolēma vairs neskumt dzīves atlikušā brīdī. Viņa sagaidīja, ka vakarā nezvērs to aprīs.

Viņa nolēma aplūkot skaisto zāli, par kuŗas krāšņumu tai bij nenopriecāties. Pārsteigta viņa ieraudzīja kādas durvis ar uzrakstu: Dailas kambaŗi. Strauji atvērdama tās, viņa apžilba no neredzētā greznuma. Sevišķi viņa liksmojās par grāmatu skapi, klavierēm un notīm.

„Ja nezvērs mani šovakar aprītu, tad par mani tā nerūpētos,“ Daila nodomāja. „Ak!“ viņa nopūtās. „Kaut jel vēlreiz redzētu savu tēvu un zinātu, ko viņš tagad dara!“

Tikko šos vārdus izteikusi, viņa kādā spogulī ieraudzīja pārnākam mājās tēvu, ļoti noskumušu. Māsas iznāca pretim, un lai kā centās izrādīties bēdīgas, nespēja noslēpt prieku par Dailas zaudējumu. Mirkli vēlāk viss izgaisa. Daila nodomāja, ka nezvērs laikam ir ļoti labs, un viņai nemaz nav no tā jābaidās.

Pusdienā Daila atrada klātu galdu un dzirdēja apslēptu

mūziku. Vakarā, sēzdamās pie galda, viņa izdzirda troksni, kas vēstīja nezvēra tuvošanos, un bailēs nodrebēja.

„Daila,“ nezvērs lūdzās, „vai atļausit jūs aplūkot ēdam?“

„Jūs esat še kungs,“ Daila atteica drebēdama.

„Nē. Tagad še jūs esat pavēlniece,“ teica nezvērs. „Ja esmu jums nepatīkams, aiziešu... Sakat, vai esmu ļoti neglīts?“

„Tas tiesa,“ Daila atteica, „jo nemīlu melot. Bet domāju, ka jums vajag būt ļoti labam.“

Dailai ēdiens garšoja labi. Nu viņa bij jau bailes piemirsusi. Piepēži tā tikko nepamira izbailēs, jo nezvērs vaicāja:

„Daila, vai gribat būt mana sieva?“

Britiņu viņa sastinga, jo bijās atteikdama nezvēru sanīkot.

Tad teica: „Nē, nevaru.“

Nabaga nezvērs gribēja smagi nopūsties, bet nopūta izskanēja kā drausmīga špākoņa, kas atbalsojās visā pili. Daila atkal apmierinājās, kad nezvērs noskumis teica:

„Lai Dievs tev ir žēlīgs, Daila!“ un atstāja istabu. Viņš atgriezās vairāk reizes, lai uz to paskatītos.

Dailai kļuva viņa žēl.

„Kādēļ gan viņš ir tik neglīts? Sirds tam tak laba!“

Daila nodzīvoja pili trīs mēnešus. Katru vakaru nezvērs vakariņu laikā ar viņu satikās un sarunājās. Ar katru dienu nezvērs Dailas acīs kļuva labāks. Pieradusi to redzēt, tā sāka viņam uzticēties un vairs i nedomāja bailoties, gaidot apciemšanas stundu. Viņa bieži raudzījās pulksteni, lai pārliecinātos, vai drīz būs deviņi. Tikai viena lieta Dailu nomāca: katru vakaru šķiroties viņš vaicāja, vai vēloties kļūt tā sieva, un jutās noskumis, kad viņa atteica. Reiz Daila teica:

„Man tevis ļoti žēl! Labprāt tevi precētu, ja varētu. Bet esmu par patiesu, lai ļautu tev cerēt.“

Daila bij redzējusi spoguļi, ka tēvs aiz bēdām saslimis un ilgojas to redzēt.

„Es labprāt paliktu pie tevis uz visiem laikiem,“ viņa teica

nezvēram, „bet tik ļoti ilgojos redzēt tēvu, ka nomirtu sāpēs, ja tu man šo prieku liegtu.“

„Labāk pats mirstu nekā apbēdinu jūs,“ nezvērs teica. „Nosūtišu jūs pie tēva. Paliekat tur. Jūsu nabaga nezvērs mirs ilgās.“

„Nekad!“ Daila raudādama teica. „Kā lai ļauju tev mirt, kad biji tik labs? Apsolu atgriezties astoņu dienu laikā. Māšas ir apprecējušās, un tēvs palicis viens. Atļauj man nedēļu pie viņa padzīvot!“

„Rīt agri būsit pie viņa, bet neaizmirstat savu solījumu! Ja gribat atgriezties, noliekat uz galda gredzenu. Lai Dievs tev ir žēlīgs, Daila!“

Nezvērs kā parasti nopūtās, un Daila apgūlās bēdīga, ka viņas mīlais nezvērs noskumis. Otrā rītā Daila atmodās tēva mājā. Viņa pazvanīja kalponei, kas tūlīņ ienāca un aiz pārsteiguma skaļi iekliedzās. Blakus istabā atrada šķirstu ar zeltā austiem tērpiem, ko bij atsūtījis nezvērs.

Uzzinājušās, ka Daila mājās, māšas ieradās ar vīriem ciemā. Abas bij laulībā nelaimīgas. Iedegušās par jaunu skaudībā, viņas cilāja Dailas tērpus un pukojās, ka viņai klājas labi.

„Māsiņ,“ vecākā teica otrai, „man kautkas iešāvās prātā. Pamēģināsim Dailu aizmēt ilgāk par astoņām dienām. Muļķa zvērs saniknosies un saplosīs to!“

„Tev taisnība,“ otra atteica, „bet nu mums būs viņai jāpaglaimo.“

Viņas ar Dailu bij tik mīlas, ka jaunākā māsa aiz laimes vaj apraudājās. Pēc astoņām dienām māšas plēsa sev matus un izrādīja tik lielas bēdas par Dailas aiziešanu, ka tā apsoliņās palikt vēl astoņas dienas.

Viņa iedomājās, cik bēdīgs nu ir nabaga nezvērs, ko viņa no sirds mīlēja un ilgojās redzēt. Desmitā naktī viņa sapņoja, ka staigā pa pils dārzu un ierauga nezvēru pusdzīvu gulam zālē. Pietrūkusies no miega, viņa raudāja gauži jo gauži.

„Cik gan esmu ļauna, viņu pamezdama, kas vienmēr bij tik labs. Prom! Negribu, ka tas mirst manis dēļ!“

Viņa piecēlās, nolika uz galda gredzenu un gāja gulēt. Pamodusies ieraudzīja, ka atrodas nezvēra pili. Uzvilksusi krāšņākās drēbes, lai viņam patiktu, tā gaidīja devīto stundu un ilgojās līdz nāvei.

Pulkstens nosita deviņi, bet nezvērs nerādījās. Izmisusi Daila skraidīja pa pili un to sauca. Velti izmeklējusies, viņa pēkšņi atminējās sapni. Izskrēja dārzā un atrada nabaga nezvēru saļimušu zemē. Domādama, ka viņš miris, Daila nokrita ceļos, nebīdamās no tā nejaukuma un sataustīja, ka sirds vēl pukst. Tad iesmēla ūdeni un aplacīja viņa pieri. Nezvērs atvēra acis un teica:

„Jūs aizmirsāt savu solījumu. Nevarēdams paciest zaudējumu, nolēmu mirt bada nāvē. Nu varu mierīgi nomirt, jo esmu jūs vēlreiz redzējis.“

„Nē,“ Daila teica. „Tu dzīvosi un būsi mans vīrs. Sniedz tu tev savu roku un zvēru, ka piederēšu vienīgi tev!“

Tikko šie vārdi bij izteikti, pils iemirdzējās gaismā, un atskanēja mūzika kā augstos svētkos. Dailu šis krāšņums nevaldzināja. Viņa drebēja bailēs par mīlotā likteni. Bet tavu brīnumu!

Nezvērs bij nozudis, un pie savām kājām viņa ieraudzīja princi, tik daļu kā pašu mīlas dievu. Princis pateicās Dailai, ka tā viņu atpestījusi no jaunas burves varas.

„Nekrietna burve nolādēja mani palikt par nezvēru, kamēr daļa jaunava mani neņems par vīru. Jūs bijāt vienīgā visā pasaulē, kas mīlējāt manu labo sirdi. Izpildu tikai pienākumu, ja pateicībā piedāvāju savu valdnieka kroni.“

Jaunais pāris devās uz prinča valsti, un pavalstnieki līksmojās par viņa atgriešanos. Salaulājušies viņi nodzīvoja ilgu mūžu. Daila kļuva laimīga, jo bij bijusi krietna.

Vienroce.

Franču pasaka.

ei dzīvoja gudrs un taisns karalis, visas Ungārijas valdnieks. Viņa sieva bij armēņu karaļa meita, skaista un neizsakāmi laba. Tālu vajadzēja meklēt, lai atrastu viņai līdzīgu. Desmit gadus ilgā laulībā karaliene bij devusi dzīvību tikai vienai meitai, ko sauca par Liksmu — jo viņas piedzimšana ieliksmoja visu zemi. Nesaudzot pat pasaules valdniekus, nāve noveda slimības gultā arī jauno karalieni. Viņa teica vīram:

„Kungs, es jūs lūdzu, neņemiet pēc manas nāves citu sievu. Bet ja zemes augstmaņi negrib, ka Ungārijas troni manto mūsu meita, un ja jums tāpēc jādodas otrā laulībā, tad lūdzu ņemat par sievu tikai man līdzīgu.“

Karalis zvērēja, un karaliene šķīrās no dzīves.

Neilgi pēc tam sapulcējās augstmaņi, un viņu vecākais teica:

„Karaļvalsts aizies bojā sievietes rokās. Dosimies pie karaļa un lūgšim viņu ņemt jaunu sievu.“

Kā teikts, tā darīts. Bet karalis atbildēja, ka esot solījis mirušai karalienei ņemt par sievu tikai tādu, kas būtu tikpat skaista un labsirdīga kā viņa. Dabūjuši to zināt, augstmaņi izraudzīja divpadsmit vēstnešus, kas uzmeklētu jaunavu, līdzīgu nelaiķa karalienei. Vēstneši apskatīja dažāda karaļa un augstmaņa meitu, piedzīvoja dažu labu reizi nepatīkšanas, bet meklēto neatrada.

Vēstneši atgriezās Ziemas svētku vakarā un paziņoja karaļim, ka visā plašā pasaulē neesot atrodama sieviete, līdzīga mirušai karalienei. Tad notika, ka kāds no augstmaņiem ieraudzīja, ka karaļmeita ir gluži līdzīga mātei, tikai daudz jaunāka. Pēc mielasta viņš paziņoja augstmaņiem:

„Nekad mēs neatradīsim sievieti, kādu karalis mekiē. Viņam jāprec sava meita!“

Augstmaņi piekrita, bet karalis noraidīja šādu prasību. Zemes padome neatlaidās, un to atbalstīja arī prēlāti ar bīskapiem. Beidzot karalis padevās, lūgdams gaidīt galīgo atbildi līdz Sveču dienai.

Reiz tēvs ienāca Liksmas istabā nepieteikts. Saņēmis meitas roku, viņš tai nosēdās blakus. Raudzīdamies meitā, viņš domāja, ka Liksma ir skaistākā sieviete, ko daba radījusi. Aizcītot karaļa sirdi bij iekritusi grēcīgas milas dzirksts.

Reiz karalis ataicināja pie sevis meitu un teca:

„Mīlais bērns, nedusmo, ja tev ko teikšu.“

„Tēvs,“ viņa atbildēja, „jūsu griba man nekad nav nepatīkama.“

„Mīlais bērns!“ karalis atteica, „zvērēju tavai mātei nāves gultā, ka nekad neprecēšu sievieti, kas nebūtu viņai līdzīga. Bet visā plašā pasaulē tu vienīgā līdzinies nelaiķei. Redzi, augstmaņi negrib, ka Ungarija paliek bez vīriešu kārtas mantinieka, un garīdznieki atlāva man precēt tevi: tu būsi Ungārijas karaliene!“

„Tēvs, bīsties grēka! Labāk mirstu nekā zaudēju dvēseles nemirstību.“

„Nerunā muļķības!“ tēvs sadusmots izsaucās, „ja nepadosies manai gribai ar labu, piespiedišu tevi ar varu!“

Viņš izgāja neatvadījies, un Liksma atgriezās savā istabā, noskumusi līdz nāvei.

Pienāca Sveču diena, un baroni, brunnieki un garīdznieki sapulcējās pili. Karalis paziņoja, ka padošoties viņu gribai un ņemot jaunu sievu. Visi bij par to ļoti priecīgi.

Liksma uzzināja, ka pie viņas ieradīšies augstmaņi, lai vestu to pie karaļa. Drebēdama aiz bailēm, viņa izzagās no savas istabas un steidzās no vienas zāles otrā, kamēr nonāca virtuvē, kas atradās upes pusē. Pavāri bij izgājuši noskatīties galma svinībās, un Liksma bij gluži viena. Ieraudzījusi uz galda lielu asu dunci, viņa satvēra to un piesauca Dievmāti.

Karaļa meita dzirdēja, ka augstmaņi ieiet viņas istabā. Viņa satvēra ciešāk durvju spalvu un ar spēcīgu cirtieni nocirta kreiso roku, iespiezdama to upē. Liksma sāpēs saļima. Nākusī pie samajas, viņa satina sakropļoto roku lakatā un nāves bālumā iegāja savā istabā, kur to gaidīja četri grāfi.

„Nākam ar labu vēsti, princese,“ viņi uzrunāja Liksmu, „priecājaties, jums lemts būt Ungārijas karalienei. Karalis gaida jūs un pavēl tūlīt ierasties.“

Klusa un bāla princese sekoja četriem grāfiem. Apkampdams karalis saņēma Liksmas roku un pamanīja asinis.

„Bēns, kas tev noticis?“

„Kungs,“ Liksma atbildēja, „zīnu, ko jūs no manis gribat. Bet es nebūšu karaliene! Redzat — man nav kreisās rokas, un pēc mūsu likumiem karalis nedrīkst ņemt sievu, kam trūkst kāds loceklis.“

Ieraudzījuši sakropļoto roku, karaļa un augstmaņu priekšī pārvērtās bēdas. Karalis saprata, ka Liksma to darījusi tīšām, spītēdama viņa gribai. Tādēļ lielās dūsmās viņš pavēlēja senešalam pēc trīs dienām sadedzināt princesi uz sārta. Augstmaņi satrūkās, bet neuzdrošinājās izrādīt savas bēdas.

Tā galma svinības beidzās bēdīgi, un karalis pārgāja dzīvot uz kādu attālāku pili.

Senešals palika pili, lai sadedzinātu Liksmu, kas bij iemesta cietumā. Vēsts par princeses sadedzināšanu izplatījās visā zemē. Sevišķi noskumuši un saniknoti bij nabaģi, ko princese bieži bij apdāvinājusi ar drēbēm un pārtiku.

Senešals nolēma Liksmu glābt. Viņš pavēlēja piekraut laivu ar galu un vīnu; tad apsedloja trīs kumeļus. Vienā uzsedzināja princesi, bet pārējos jāja senešals ar cietuma uzraugu. Tā viņi atstāja pilsētu nakts tumsā un iāja, kamēr nonāca līdz jūrai. Senešals teica princesei:

„Jūs zināt, pavēlniec, ka karalis lika man, zvērot pie dzīvības, mest jūs uz sārta. Bet es nespēju noskatīties, ka jūs mirstat tik lielās mokās. Iesēdināšu jūs laivā bez buķām un masta, nododams Dieva ziņā. Lai viņš jūs vada un sargā!“

„Pateicos,“ princese atbildēja, „ka izglābāt mani no sārta. Ja Dievs būs lēmis mirt, tad labāk noslikt nekā sadegt. Lai Dievs piedod tēvam un dod viņam vairāk prieka kā man.“

Senešals iesēdināja raudošo princesi laivā, nododams viņu Dieva un Svētās jaunavas aizsardzībā. Laivu iestūma jūrā.

Devītā dienā princese ar Dieva palīgu piestāja Skotijas krastā. Šīs zemes iedzīvotāji bij salasījušies jūras krastā sviņēt pirmo gavēņa svētdienu. Viņu vidū bija arī tiesas kungs. Viņš pirmais ieraudzīja jūrā laiviņu, kas bez buķām un masta tuvojās krastam. Laivai piestājot malā, viss pūlis devās to apbrīnot, bet tiesas kungs apsveica svešnieci:

„Lai Dievs dod jums laimi un mieru!“

„Lai jūs uzklausa tas, ko piesaucat!“ princese atbildēja.

„Pastāstat mums, kur ir jūsu dzimtene, un kas jūs esat!“

„Kungs! krastā izmesta nelaimīga jaunava. Ja gribat, glābjat mani — vairāk nedrīkstu jums teikt.“

„Ja kāds jūs vajā, atradīsiet pie mums patvērumu. Novēdišu jūs pie sava kunga, šīs zemes karaļa, kas ir jauns un stalts. Pie viņa mātes jums klāsies labi un netrūks nenieka.“

Tiesas kungs aizveda princesi uz savām mājām, bet otrā dienā uz karaļa vasaras mītni. Karalis pašlaik apspriedās ar trīsdesmit diviem augstmaņiem, kad tiesas kungs ievēda princesi.

„Kungs!“ viņš teica, „atvedu jums skaistu laupījumu. Zēlojat, ko jūra nav ņēmusi pretim.“

Karalis laipni iztaujāja svešnieci par viņas dzimteni un jauno likteni. Bet princese teicās drīzāk mirt nekā klāstīt savu nelaimi. Ieraudzījis asaras jaunavas acīs, karalis aplusa un aizveda viņu pie savas mātes.

Tā princese palika pili, un drīz vien visi viņu iemīloja labās sirds un skaistuma dēļ. Bet tā kā neviens nezināja viņas vārda, tad to iesauca par Vienroci. Jo ilgāk viņa dzīvoja pili, jo vairāk atplauka viņas agrākais skaistums, un jo skaistāka viņa kļuva, jo vairāk valdzināja jauno karali. Beidzot mīlas saites bij tik stipras, ka nekas nespēja tās saraut. Mila bij uz-

plaukusi arī jaunavas sirdī, bet neviens no viņiem nezināja par otra jūtām.

Tā negulētās naktis pagāja gads. Bet karaļa māte bij ļaunākā un viltīgākā sievietē pasaulē. Viņai skauda, ka jauniešu sirdīs uzliesmojusi mīla; tāpēc piekodināja Vienrocei:

„Man šķiet, ka mans dēls mīl tevi no sirds. Ja tava dzīvība tev mīla — aizliedzu sarunāties ar karali. Likšu tevi nogalināt, ja vēlreiz ar viņu satiksies!“

Trešā dienā, karalim ienākot Vienroces istabā, viņa bailēs trīcēja un raudāja. Karalis redzēja viņas bēdas un sāka to iztaujāt. Beidzot Vienroce izstāstīja par ļaunās vecenes aizliegumu.

„Mīļā,“ karalis mierināja, „jums nav, no kā bīties. Gribu jūs sargāt un uzticēt jums savu noslēpumu. Jūs esat mana sirds un dzīvība, laime un prieks. Esmu jūsu uz visiem laikiem.“

Jaunava, slēpdama prieku, kautri un pazemīgi atbildēja, ka neesot cienīga viņa mīlas, bet neuzdrošināties atteikties no šāda goda. Tad karalis noskūpstīja viņu uz lūpām vismaz reizes divdesmit, ievēda pili un pavēlēja saukt garīdznieku. Tas salika abiem rokas kopā un viņus salaulāja. Dabūjusī to zināt, māte teica:

„Esi nolādēts, ka viņu apprecēji! Nolādēts, kas tevi vēl godina par karali! Tu rikojies negodīgi, precēdams svešu kļaidoni ar vienu roku!“

Pēc četrpadsmit dienām svinēja Vasaras svētkus, un karalis gribēja šai dienā kronēt savu jauno sievu. Viņš salūdza svinībās visus savus vasaļus no Skotijas, Kornevilas un Irijas. Vēsts par karaļa laulībām izplatījās visā zemē vēja ātrumā. Lakstīgalām pogojot un plāvām ziedot, bruņinieki, grāfi un baroni pulcējās ar dāmiņām teltīs.

Kāzas svinēja trīs dienas. Bet karaļa māte otrā dienā aizsirdsēstiem aizbrauca uz savu lauku muižu, degdama skaudībā un naidā pret jauno karalieni.

No šī laika bij pagājuši kādi pieci mēneši, kad karalis reiz teica sievai:

„Atļaujiet man, mīļā, aizceļot. To prasa mans gods: Francijā rīko lielu turnīru, kur jāpiedalās arī man.“

„Šis ceļojums mani biedē,“ karaliene atbildēja, „jo esmu šai zemē svešniece, un jūsu māte mani ienīst.“

„Došu uzticamus kalpus, un jums nebūs jābaidās ne no manas mātes, ne no kā cita.“

Karaļa uzticamākais padomnieks bij senešals. Karalis atsauc to ar diviem bruņniekiem uz pili un teica:

„Mani kungī! Aizceļoju uz neilgu laiku turnīrā izcīnīt slavu un godu. Jūs paliksiet pie karalienes, atbildot par viņu ar savu dzīvību. Sevišķi viņa sargājama no manas mātes, lai tā nedarītu viņai ko ļaunu.“

Tad karalis atvadījās no sievas un ar daudz pavadoņiem devās ceļā.

Karaliene pavadīja vīru līdz pat jūrai un atgriezās sargu pavadībā. Pasaulē vairs nebija nekā, kas varētu viņu iepriecināt, kopš viņa vairs nevarēja raudzīties savā vīrā. Tomēr karaliene valdījās, cik varējama, bērna dēļ, ko nesa zem sirds. Beidzot karalienei piedzima skaistākais zēns, kādu vien daba jebkad bij radījusi. Visā zemē izplatījās vēsts, ka karalienei piedzimis dēls, un senešals atsauc abus savus biedrus.

„Mani kungī!“ viņš teica, „nekavējoties jāsūta uz Franciju karalim vēstnesis ar priecīgo vēsti.“

Viņš ņēma pergamentu, jo prata franču valodu, un rakstīja šādi:

„Skotijas karalim un kungam, kam Dievs lai dod prieku un godu, sūta labdienas un apliecina savu padevību senešals, ko viņš atstājis sargāt savu zemi un sievu. Daru jums zināmu, ka mūsu pavēlniece dzemdējusi puisēnu, par ko nekas pasaulē nav skaistāks, un jūsu kundze ir pie labas veselības. Bērniņu nosauca par Jāni. Darām jums to zināmu. Atgriezieties drīz, ja to vēlaties, jo mana pavēlniece pēc jums ilgojas un nīkst žēlabās.“

Senešals aizzīmogoja grāmatu un nodeva vēstnesim. Tas devās ceļā un otrā dienā nonāca karaļa mātes muižā. Vēstnesis iegriezās pie viņas pasērst, jo nekā nezinaja par naido-

šanos ar jauno karalieni. Vecene apsvēica vēstnesi vaicādama, kurp viņš došoties. Uzzinājusi vēstneša ceļojuma mērķi, karaļa māte pavēlēja piedzirdīt viņu ar stipru vīnu.

Launā vecene smēja vien, bet dzērājam gulot pārmeklēja viņa kabatas un atrada karaļa grāmatu. Viņa atsauca rakstvedi un pavēlēja izlasīt grāmatu priekšā. Saturs nebija viņai pa prātam un tā pavēlēja uzrakstīt citu grāmatu, kur bij teikts, ka senešals sūta savam kungam labdienas, un dūmās un sāpēs dara zināmu nepatīkamu vēsti:

„Kungs! jūsu sieva dzemdējusi. Bet visā pasaulē nav redzēts riebigāks radījums par to, ko viņa nesusi zem savas sirds. Viņam ir četras kājas, viss apaudzis matiem, un acis blenž dziļi lielajā galvā. Tikko piedzimis, tas kā čūska izslidēja no saņēmēju rokām, un viņas gandrīz neuzdrošinājās to saķert. Visi jūsu pavalstnieki sabijušies un sanīknoti. Paziņojat mums, ko lai iesākam ar šādu troņa martinieku.“

Tad vecene aizzīmogoja grāmatu un atlika atpakaļ, kur bij atradusi. Izgulējies, vēstnesis devās ceļā, un vecene pavēlēja viņam atgriežoties vēlreiz pienākt.

Nonācis Francijā, vēstnieks uzmeklēja savu kungu un nodeva grāmatu. Karalis uzlauza zīmogu un, izlasījis grāmatu, tikko nesajima. Viņš steidzās uz savu istabu, lai kalpi nemanītu viņa uztraukumu, un pārlasīja grāmatu vienmēr no jauna. Viņš plēsa matus, saplosīja drēbes un izmisumā raudāja. Mazliet apmierinājies un apspriedies ar pavadoniem, viņš ņēma pergamentu, tinti un rakstīja:

„Skotijas karalis pavēl trim vīriem, kuri aizsardzībā viņš nodeva savu mīļo kundzi, kopt viņu rūpīgi nedēļnieces gultā. Ja viņu dzīvība tiem mīļa, lai tie kopj kā savu miesu viņa mīļo kundzi un to, ko viņa dzemdējusi. Karalis atgriezies uz Lieldienām un darīs zināmu savu gribu.“

Karalis aizzīmogoja grāmatu un nodeva vēstnesim, kas tūlīt devās atpakaļ.

Launā vecene priecājās, ieraudzījusi nākam vēstnesi. Viņa laipni atņēma sveicienu un apjautājās par karaļa veselību. Tad pavēlēja pasniegt stipru vīnu, un vēstnesis dzēra, ka-

mēr aizmīga. Nakts tumsā vecene ielida vēstneša kambari, paņēma grāmatu un pavēlēja rakstvedim izlasīt priekšā.

Izdzirdusi, ka karalis cer atgriezties uz Lieldienām, un ka līdz tam Vienroce ar bērnu labi kopjama un godājama, vecene saskaitās un pavēlēja rakstīt citu grāmatu.

Rakstvedim vajadzēja atbildēt, ka karalis pavēl senešalam karalieni tūlīt pēc radībām mest uz sārta un līdz ar viņu to radījumu, ko tā dzemdējusi. Jaunā vēsts par Vienroci bijusi maz iepriecinoša. Tagad karalis zinot, kāpēc viņai esot tikai viena roka — ne velti viņa esot sakropļota.

„Sadezinat viņu nekavējoties, ja jums dzīvība mīļa!“ tā nobeidzās grāmata.

Pabeidzis, rakstvedis uzlipināja vasku, nesabojājot zīmogu, un ielika to aizmigušā vēstneša kabatā.

Vēstnesis atgriezās pie karalienes pēc trīs mēnešiem un nodeva grāmatu senešalam. Trīs uzticības vīri pazina karaļa zīmogu, bet izlasījuši grāmatu jutās vilušies un bēdās raudāja un vaimanāja. Tad visi trīs vīri apspriedās:

„Karaļa pavēle jāklausa, kaut arī mūsu sirdis lūztu skumjās un žēlabās.“

Ziņa, ka karalis pavēlējis sadedzināt savu sievu un bērnu, ātri izplatījās tautā, un visi bij tā saniknoti, ka karali nolādēja. Bet karalienei slēpa pavēli, kamēr tā nebij atstājusi nedēļnieces gultu, kas ieilga veselu mēnesi.

„Senešal, mana sirds ir noskumusi par mana mīļā kunga ilgo prombūtni. Vai vēstnesis vēl nav atgriezies? Mana sirds paredz ļaunu. Nekad vairs neredzēsāt mani ļautru, kamēr nebūs atgriezies mans kungs. Ak, sakat, ja zināt kaut ko par viņu!“

Senešals atbildēja asarām acis: „Mīļā kundze! karalis jūs ienīst, kaut arī nesaprotu kādēļ. Ilgi jums to slēpām, bet reiz jums tas jāzina. Mūsu kungs ziņo: ja mums esot dzīvība mīļa, tad lai sadedzinot jūs ar bērnu uz sārta. Tā kā viņš atgriežas uz Lieldienām un negrib vairs atrast jūs dzīvu, tad pavēle jāizpilda trīs dienu laikā.“

Karaliene satrūkās, un sirds viņai sažņaudzās sāpēs.

„Augstais Dievs, ko gan esmu nodarījis,” viņa vaimanāja, „ka man jāmirst tik briesmīgā nāvē! Ko nodarījis mans bērns, ka tam jāmirst?”

Nokritusi senešala priekšā ceļos, viņa lūdza saudzēt bērnu, kaut arī viņu pašu nonāvētu. Senešals solīja apspriesties ar padomdevējiem. Tie nosprieda: laut Vienrocei aizbraukt, kā bij atbraukusi — laivā bez burām un masta — nododēt viņu Dieva ziņā. Bez tam viņi nolēma likt izgriezt karalienes un viņas dēliņa koka tēlus un sadedzināt tos visiem redzot, lai tā izbēgtu karaļa sodam.

Pēc šīs sagatavošanās viņi sēdās zirgos un nu izvadīja karalieni ar bērnu trimdā. Trešā dienā viņi nonāca pie jūras, kur tos sagaidīja pasūtītā laiva.

„Kungs!” karaliene teica, „pateicos jums, ka izglābāt mani no sārta. Pasveicināt, lūdzu, karali, manu pavēlnieku, un sakt viņam, ka milu viņu vienmēr vēl, vairāk par visu pasaulē. Lai Dievs viņam piedod un piešķir laimi un slavu. Cilvēka mīlestība ir savtīga, parādi, Dievs, man savu žēlastību, kas ir mūžīga un bez maida.”

Senešals iesēdināja raudošo karalieni laivā, nododams viņu Dieva un Svētās jaunavas ziņā, un iestūma laivu jūrā.

Devītā dienā laiva piestāja Tibras krastā. Vienroci ar bērnu uzņēma kāds senātors.

Atgriezies dzimtenē, karalis uzzināja, ka piekrāpts un pavēlēja savu māti dzīvu iemūrēt. Tad viņš devās pasaulē meklēt savu sievu. Pēc septiņiem gadiem viņš nonāca Romā, un ar laulājamā gredzena palīdzību abi laulātie draugi atrada viens otru.

Romā bij ieradies arī Liksmas tēvs, kas sirdsapziņas močits gribēja no pāvesta izlūgties grēku piedošanu. Beidzot karalienē par brīnumu atrada kādā avotā savu nocirsto roku, kas pēc svētā tēva lūgšanām pieauga.

Nolādētās lakstīgalas.

Vācu pasaka.

ādu nakti pār Nimrodas klostera mūri pārrāpās mūks un vairs neatgriezās. Nākošā nedēļā pazuda otrs, nakti pēc tam trešais.

Pie klostera vārtiem, baltā zirgā piejāja, noskaities, svētais Bernards. Tūliņ aplūkoja visu klosteri: atvēra durvis, apskatīja ar uguni katru lādi un atrada, ka mišu grāmatas malas apdzejotas mīlas pantiem. Baltās mūku kambaņu sienas bij aprakstītas sieviešu tēliem. Jaunie mūki nelūdza vis kapelē Dievu, bet klīda pa mežu skumjām acīs. Kad svētais Bernards, saukdams mūkus pie atbildības, cieši tos uzlūkoja, tie raudādami aizbēga.

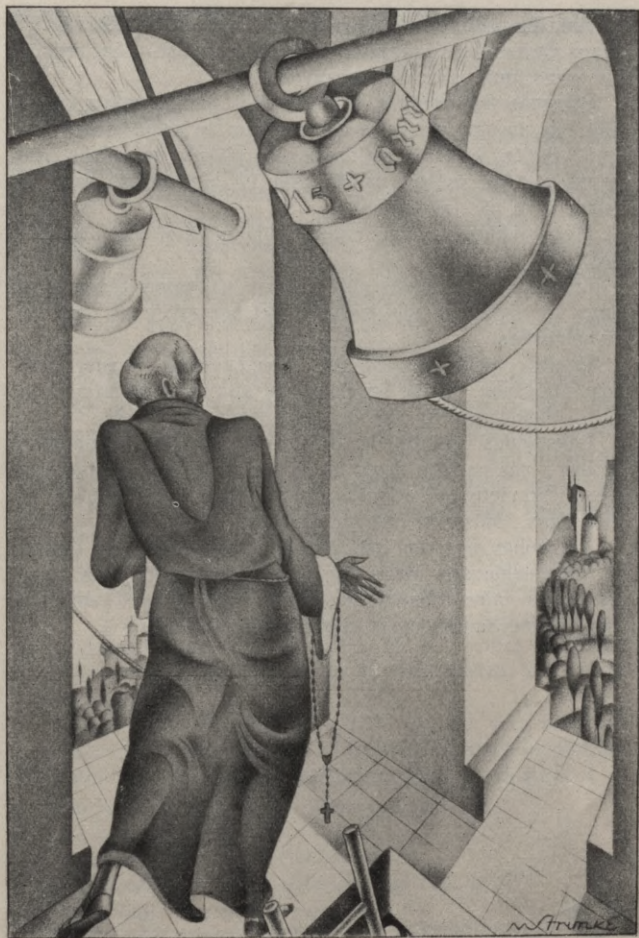
Ari kāds vecs mūks bij slepus nogriezis ceļa nūju un uzšūvis pasaulīgas drāmas, lai izdevīgā brīdī aizbēgtu. Abats neatrada vārdus, lai attaisnotos, un svētais Bernards pazina viņa skatā to pašu mēmo noslēpumu, ko bij novērojis citu mūku acīs. Viņus visus bij skārusi un apbūrusi kāda vēsma no kaislās pasaules.

Vakara lūgšanā neieradās neviens mūks; pat abats bij aizbēdzis. Tikai zvani dobjī dunēja. Bet uzkāpis augšā, priekā par zvanītāja lielo uzticību, svētais Bernards redzēja, ka zvani skan paši no sevis, neviena nešūpoti.

Svētais Bernards iegāja kapelē viens pats, nokrita ar seju uz akmens kula un piesauca Dievu.

Mežā sāka pogot lakstīgala. Svētam Bernardam sajuka lūgšana, bet viņš centās neklausties dziesmā. Drīz pirmajai pogotājai pievienojās simtiem citu. Skanēja mežs, klosteris, baznīca. Mūri grīlojās, krusts pār altāri iedrebējās.

Kad svētais Bernards atjēdzās no pārsteiguma, bij jau mēlņa nakts. Aizmīrsis lūgšanu, iekēries ar abām rokām loga stienos, viņš arvien vēl klausījās lakstīgalās. Deniņos dunēja asinis, viņu pārņēma nemiers un bezgala vientulība.

Nokritis pie altāra, viņš piesauca Dievmāti. Apskāvis tēla maigos gurnus, viņš raudzījās Svētās Mātes sejā — bet redzēja tikai viņas muti, jaunavīgo, sārtu muti.

Šausmās viņš atrāvās no Dievmātes, aizstreipuloja kā noreibis līdz durvīm, pieskrēja mūra žogam un apstājās zem kokiem. Baiļēs, ka sirds svētlaimes pārplūsmā neapklust, viņš atguvis pēdējos spēkus, pacēla roku un aizsmakušā balsī izkiedza lāstu pār lakstīgalām.

Mežs apklusā. Tikai tālumā vēl īsu brīdi aicināja kāda lakstīgala.

Izraidītie putni laidās pāri kalniem uz Reinu. Padzīti no zemes un cilvēkiem, viņi klīda apkārt bez miera un nezināja, kur nomesties.

Beidzot lakstīgalas izdzirda Nonnenvertas klosteri mūķieņu rītlūgšanu. Likās, ka dziesmās sala nirtu pa straudi kā kuģis. Skaņu uzburta, pie debesīm atmirdzēja saule.

Lakstīgalas nolaidās uz salas un pievienojās dziedātājam. Neviens viņas nedzina prom, bet liksni apsveica pa atvērtiem logiem. Sievietes bij stiprākas par vīriešiem un radušas aplāpēt ilgas. Māsas ar māsām sapratās.

Vēl šodien šie putni dzirdami lakstīgalu birzītē aiz Honnefas. Bet neklausies viņās par ilgu! Var gadīties, ka nekas virs zemes vairs neapmierinās tavas ilgas — acis raudzīsies tālēs, augums sadūgs, un tu ilgosies pēc nāves.

Puika kokā.

Vācu pasaka.

Ādam puikam ikdienas bij jāgana mežā cūkas. Tā astoņpadsmit gadu vecumā viņš pasaulē nekā cita nebij redzējis, kā mežu un savas cūkas.

Kādu dienu puika iemaldījās mežā tādā vietā, kur vēl nekad nebij bijis un ieraudzīja augstu koku, kam galotne pazuda mākoņos.

„Na nu,“ zēns nodomāja, „kas tad šim noticis? Ja uzrāptos galotnē, droši vien pārredzētu visu pasauli.“

Gribēdams to izmēģināt, viņš laida cūkas ganities, kur vien tām tīk. Puika rāpās un rāpās arvien augstāk. Pienāca pusdienas laiks. Kautkur tālumā iedunējās zvans, bet viņš vēl līdz zariem nebij ticis. Beidzot, kad metās jau krēsla, puika sasniedza kādu nokaltušu zaru rokas garumā, uz kura varēja atbalstīties. Lai nenokristu, viņš piesējās ar bikšu jostu pie zara un iemīga.

Otrā dienā agri jo agri puika rāpās atkal augstāk. Pret pusdienu viņš sasniedza pirmos zarus. Saule rādīja, ka pusdiēna — zvanu skaņas no apakšas nebij vairs dzirdamas. Izsalcis un noguris tas rāpās augstāk. Nu jau rāpties pa zariem bij daudz vieglāk. Galotni tomēr vēl nesasniedza; pat debess nebij redzama.

Vakarā puika nonāca kādā pilsētā, kas: ak tavu brīnumu! bij uzcelta zaros. Tur bij ielas un laukumi, braucēji un jātnieki. Iedzīvotāji par svešo puiku brīnījās un steidzās to aplūkot.

„No kurienes nākdams?“ kāds vaicāja.

„No zemes virsus,“ puika atbildēja.

„Tālu esi gājis. Uz kurienu dosies?“

„Gribu aizsniegt koka galotni. Vai tālu vēl?“

„Tālu, tālu. Paliec taču pa nakti.“

„Nē.“ puika atteica, „šovakar vēl gabaliņš jāpaiet.“

Kādā klusā ielā, apbrīnodams greznu māju, viņš logā ieraudzīja meiteni, kas viņam māja. Puika apstājās, vērodams viņas daiļumu, un jūta, ka sirds krūtīs sastingst.

„Patiec pie manis,“ viņa teica dzidrā balsī.

Zēns aiz laimes apmulsā, bet bijās no meitenes daiļuma. Viļināja arī koka galotne, no kuŗas tas pārredzētu visu pasauli. Tā viņš pameta ielu un rāpās augstāk. Pilsētā iedegās vakara gūnis.

Puika nonāca kādā ciemā, kur pašlaik aizvēra vārtus un slēģus. Visi par viņu brīnījās. Kāds lāga zemnieks uzklāja viņam istabā gultu un pacienāja ar ēdieniem un dzērieniem. Bet paēdis un padzēries, viņš devās atkal tālāk.

Pēdējā ciema māja stalti pacēlās pakalnē. Pa logu māja atkal kāda meitene, līdzīga pilsētā redzētai. Vai tikai šī nav tā pati, tikai pāris gadus vecāka?

„Patiec pie manis,“ viņa lūdza maigā balsī, bet puika atteica:

„Gan iegriezīšos atpakaļnākot. Gribu sasniegt galotni, lai pārredzētu visu pasauli.“

Taustīdamies viņš rāpās visu nakti. Meža kaķi baisi kļiedza, un lieli putni grasījās knābt.

Gaismai austot, puika nonāca pie vientuļas, glītas mājiņas ar kūpošu skursteni. Turpat ganījās govīs, un veca māmiņa ieraudzījusi puiku taujāja, no kurienes nākdams.

„No apakšas,“ atteica zēns.

„Vai no ciema?“ vecīte taujāja.

„Nē, zemāk.“

„Tad no pilsētas?“

„Nē, vēl zemāk.“

„Vai tad zemāk arī vēl kāds dzīvo?“ vecīte izbijusies vaicāja.

„Gribu aizsniegt koka galotni. Vai tālu vēl?“

„Tālu, tālu,“ vecīte teica, „ienāc taču istabā ko iekost!“

„Iznes maizi ārā,“ puika teica, „lai velti nekavējos.“

Apskatot mājiņu no otras puses, viņš logā ieraudzīja atkal meiteni. Viņa to aicināja pie sevis. Šai meitenei bij skumjas acis, un viņa nebij tik daiļa kā iepriekšējā. Taču mati bij vēl zeltaini, un lūpas sārtas un pilnīgas. Vai šī nav tā pati mei-

tene, tikai pāris gadus vecāka? Puika meitenei pamāja un nodomāja: „Gan iegriezīšos atpakaļnākot“ un rāpās augstāk.

Vēlu vakarā puika nonāca pie būdiņas ar pussagravušu juntu. Kūlainā zilē gulēja baltas aitas. Pūta dzestrš vējš.

„Juntu varētu izlabot,“ puika domāja, „un no aitu vilnas izaust siltu kamzoli.“

Vienīgā būdiņas logā viņš atkal ieraudzīja meiteni. Nu viņš saprata, ka tā vienmēr bijusi viena un tā pati. Seja tai bij novītusi un skumja. Uzsmaidot zēnam, pa vaigiem tai ritēja lielas asaras.

Puika ilgojās ieiet būdiņā, apsēsties blakus meitenei pie pavarda un turēt viņas rokas savējās. Caur zariem pavidēja mēness, un viņš nodomāja:

„Rāpšos visu nakti, lai drīz varu atgriezties pie meitenes.“

Viņš aizgāja bez sveiciens, itkā nebūtu to nekad redzējis, un rāpās augstāk.

Rāpās ilgi, ilgi, kamēr uzausa diena. Visapkārt, kur vien acis sniedza, neredzēja ne mājas, ne laudis. Pret pusdienu viņš pameta aiz sevis arī putnus. Nu tas bij gluži viens. Nedzirdēja ne skaņu. Viss bij kā sastindzis. Puikam kļuva baigi. Tikko nekāpa jau zemē, bet iedomājās:

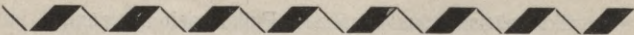
„Ja jau uzrāpos tik augstu, tad sniegšu arī galotni.“

Pret vakaru puika sasniedza galotni. Bet ko viņš redzēja? Saule un debesis bij tikpat tālu kā no zemes! Pasauli viņš pārrudzēja gan, bet ko īsti? Mežus, mežus un pa vidam ciemus. Bet viss bij tik mazs, ka izskatījās gluži nēcīgs.

Kam vien viņš bij gājis garām un ko piedzīvojis, viss, viss izskanēja kā dziesma. Likās, ka tas būtu sapņojis.

Viņš nolēma, ka atpūtīsies un kāps zemē. Pēkšņi ieraudzīja, ka tam uzaugusi gluži balta bārda, kas apsedz klēpi saliktās rokas, dzeltēnas un grumbainas kā vecim. Viņš ir vecs, gluži vecs!

Klau! Putns dzied nāves dziesmu. Kā viss gan pagājis! Viņš gribētu pagriezt galvu, lai redzētu putnu, bet ir noguris, neizsakāmi noguris! Galva slīgst arvien zemāk, acis veras ciet. Pacēla roku līdz sirdij — tā apstājās pukstēt.

Lielmāte Juta.

Vācu pasaka.

eldencas pili lielmāte bij gaišmatainā Juta — pakausis kā vērsim un delnas kā vīram. Pati līdzēja kult labību un ļāva trīsgadējam dēlenam skriet basām kājām kopā ar ciema bērniem.

Reiz bērnu pulkā ieskrēja vilks. Saķēra Jutas dēlu, uzsvieda uz muguras un iebēga mežā. Saskrēja vīri un sievas ar suņiem, sekumiem un devās tam pakal, bet velti! Bērni uzskrēja pils kalnā pie lielmātes Jutas, kas lievenī šuva vīram kreklus.

Lielmāte Juta nevērīgi noklausījās bērnos. Citas sievas būtu likušās pa kaklu, pa galvu vilkam pakal. Ši aizskrēja uz pils baznīciņu pie Dievmātes tēla un izrāva tai no klēpja nedzīvo Pestītāju. Vilkdama koka tēlu, kas bij viņas augumā, tā atgriezās pret Dievmāti un sauca:

„Savu bērnu ātrāk nedabūsi, kamēr neatdosi manējo!”

Tā viņa aizvilka Kristu pāri pagalmam uz istabu. Dievmāte, nopriecādamās par Jutas neviltoto paļāvību, pavēlēja vilkam bērnu atlaist.

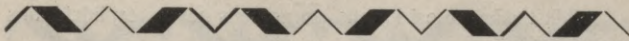
Pēkšņi puika izlīda no kāda krūma par lielu brinumu laudim, kas plāva aiz meža sienu.

„No kurienes nākdams, puisēn?” tie taujāja.

„Vilks sakoda,” puika atbildēja, rādīdams vilka kodumu kaklā.

Plāvēji nogādāja puiku pili, un lielmāte Juta atdeva Dievmātei Kristu. Bet vilka zobi bij redzami zēna kaklā visu mūžu.

Karaliene pie loga.

Angļu pasaka.

z karaļa pili pa visiem ceļiem jāšus devās grāfi svinēt Ziemas svētkus. Karalis — jauns, spēcīgs, smaidīgiem zobiem, sēdēja zāles vidū un ar veiklu roku piecēla ceļos nometušos augstmaņus. Karaliene — gandrīz vēl bērns, sēdēja pie loga un skatījās ārā, lai jau no tālienes redzētu, kas par jātnieku, kā tērpies, kāds zirgs un cik kalpu. Cik jautri bij noskatīties, kā pa pļavām, mežiem un pakalniem jāja jātnieki!

Kāds jātnieks tuvojās pilij ugunsarkanā mēteli. Mēteliš plandījās vējā un apžilbināja visus, kas jāja pa priekšu. Kungam sekoja kalps un priekšā jāja bruņniešs. Likās, ka pēkšņi mirdz saule, zaļo zāle un visa zeme pārplūst vasaras laimē.

„Kas tas tāds?“ kāda galma dāma prasīja karalienei.

Bet karaliene nekā nedzirdēja un, acis nenovērsdama, raudzījās jātniekā ar sarkano mēteli, kas likās esam vēl ļoti jauns. Pienāca citas galma dāmas, skatījās un izbrinā tautāja:

„Kas tas tāds?“

Zālē grāfi spiedās tuvāk logiem.

„Kas tas tāds?“ vaicāja karalis.

„Bruņnieks Uaters,“ kāds atbildēja.

„Savu mūžu neesmu nekā daiļāka redzējusi!“ karaliene teica, vienmēr vēl raudzīdamās logā.

Karalis, redzēdams karalienes sejas izteiksmi, piecēlās. Nobālis viņš nespēja izrunāt ne vārda. Tad iesaucās aizsies, ar putām uz lūpām:

„Un kaut bruņnieks Uaters būtu trīsreiz tik skaists, man tavās acīs jābūt vēl skaistākam!“

Izbiedēta, karaliene atstāja logu un, izstiepusi roku pret karali, teica:

„Tik tiešām tu esi karalis, un neviens nevar tev līdzināties visā Skotijā.“

Viņa lūdzās, uz ceļiem mezdamās, bet karalis neklausījās un atstāja zāli.

Brūņnieks Uaters netika līdz pils vārtiem. Karaļa kalpi norāva to no zirga, aizvilka pakalnē un nocirta ar zobenu galvu. Viņi pat nepateica, kādēļ tam jāmirst!

Brūņniekam Uateram bij jāizpērk ar asinīm daži karalienes vārdi.

Kādēļ tu klusēji?

Angļu pasaka.

reiz dzīvoja jauns bruņnieks — vienīgais bālais starp nodegušiem, vienīgais nopietnais starp jautriem un klusais starp dziedātājiem.

Vientuļš viņš jāja savā melnā kumelē un neskatījās ne pa labi, ne kreisi. Ko gan viņš domāja, raudzīdamies zirgam pakausi? Kas lai to zina!

Svētdienās viņš veda māti zem rokas baznīcā. Ka baznīcā bij arī sievas un jaunavas, kas viņā noraugās, to viņš neredzēja.

Viņas visas labprāt runāja par šo bruņnieku, tikai jaunava Katrīna klusēja. Kādēļ gan viņa palika ar katru dienu bālāka un vārgāka? Kas to lai zina!

Viņa vairs neizgāja no mājām, iegula un ļāva aizkariem istabā aizsegt sauli. Nelīdzēja neviens ārsts. Māte raudāja un lūdza Dievu. Tēvs iegāja vientuļā kambarī, un sulainis dzirdēja to raudam.

Vecāki kaisīja uz slimnieces segām ziedus. Bet Katrīna kļuva ar katru dienu nevarīgāka un glāstīja ziedus aizvērtām acīm. Reiz viņa pievilka klāt māti un tikko dzirdami atklāja savu noslēpumu. Viņa čukstēja vienu vienīgu vārdu:

„Indriķis!“ un pieklāva seju mātes vaigam.

Vai viņa dusēja jeb bij mirusi?

Žigli māte apņēma lakatu un, iziedama uz ielas, satika bruņnieku.

„Nākat tūliņ līdz!“ viņa teica, „mana meita mirst, jo mil jūs, neuzdrošinādamās mīlēt.“

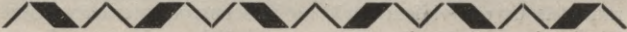
Bruņnieka seja atdzīvojās kā pēc smaga sapņa. Viņš atminējās, ka bij ar Katrīnu bērnu dienās rotaļājies, un sirds viņam iedegās milā.

Bruņnieks aizsteidzās rie sl'nnieces gultas žiglāk par māti. Bet Katrīna vairs neelpoja. Māte vaimanādama vainoja bruņnieku.

Indriķa bālais vaigs kvēloja liesmās. Noliecies. viņš noskūpstīja mirēju uz lūpām.

Katrīna pacēla vēlreiz galvu, atvēra acis, apskāva jaunekli un noslīga atpakaļ mirusi.

Baltais puika.

Grenlandiešu pasaka.

Riez eskimi jūrā ieraudzīja kuģi: lielu, zaļu kuģi ar skaistām buřām. Tikko tas gribēja pabraukt garām, straume to satvēra un trieca pret piekrastes ledu. Kuģis bij par tālu no krasta, lai saredzētu ļaudis, bet viņi dzirdēja saucam palīgā. Pēkšņi sacēlās putenis ar vētru, un kuģim neviens nevarēja piekļūt.

Tikai pēc trim dienām varēja pārrāpties ledus grēdām un aplūkot kuģa atliekas. Atrada mastus un dēļus, mucas ar gaļu, kāpostiem, sviestu un vīnu. Beidzot arī balto cilvēku liķus, vīnu vidū arī kādu sievieti garīem, dzelteniem matiem.

Kāda kaste vēl peldēja ūdenī. Likās, ka bēgums to aiznesis jūrā. Kāds eskims izbrauca tai pakal un izzvejoja krastā. Apsēja tai virvi un ievilka pār ledus gālēm telti.

Kas gan tur varēja būt? Skaists balts puisēns! Miesa balta kā sniegs, mati dzelteni un acis zilas kā vasaras debesis.

Baltais zēns uzauga līdz citiem ciema brūniem puikām un drīz bij tikpat veikls kā viņi. Viņš prata airēt, peldēt un šaut roņus. Bet visveiklāk viņam izdevās pierāpties kraukļiem — pie paša deguna, lai tos nosīstu.

Citādi viņš ne ar ko neatšķīrās no citiem ciema bērniem. Ļaudis jau bij aizmirsuši, ka viņš kādreiz dzīvojis citur. Viņi vairs neapbrīvoja tā balto ādu, dzeltenos matus un neminēja, kur tam dzimtene. Viņš dziedāja, ēda un dzēra kopā ar visiem. Tāpat kā citiem puikām arī viņam kreklis bij šūts no roņu zarnām. Sievām viņš patika, kad traucās ar slēpēm un priekā gaviļēja.

Pagāja desmit, vienpadsmit gadu. Baltajam zēnam uznāca ilgas pēc dzimtenes un bieži viņš meklēja vientulību. Kad vakaros sārtojās debesis, viņš sēdēja kādā pakalnē un

raudzījās uz dienvidiem jūrā, no kurienes reiz ieradās kuģis. Bieži viņam iekārojās piena un dažādu saldumu. Audžu māte ar svešām sievām velti nesa viņam visādus gardumus. Velti pina tam raibas kurpes un krāsoja ādas siksnas.

Jo tuvāk nāca pavasaris, jo klusāks kļuva zēns. Likās, ka viņš pat vairs nepazīst ciema ļaudis. Kad to uzrunāja, viņš uztrūkās kā no sapņiem.

Kādu dienu viņš aizgāja klintīs putnus ķert, bet vairs neatgriezās. Viņu neatrada nekur. Tas bij kā izgaisis.

Tikai pēc gada atrada krastmalē zēna drēbju atliekas. Viņš, laikam, aizlaidies uz dzimteni.

Ceļojums ap zemes lodi.

Grenlandiešu pasaka.

eiz vētrainā naktī sniegs ieraka līdz krūtīm divus eskimus, kas tupēja aiz klints. Viņi sprieda, ka nez' vai tas būšot tiesa, ka zeme esot apaļa kā lode. Gluži vienkārši: viņi nolēma apiet zemei apkārt, lai dabūtu zināt patiesību un pastāstītu to citiem.

Otrā dienā pārnākuši mājās, viņi sēdās un izgriezta no viena vērša ragiem divus kausus. Tad iesēdināja ragavās savas jaunās sievas un aizbrauca katrs uz savu pusi, plikšķinādami pātagas, kamēr vien varēja viens otru sadzirdēt. Kad uzdīga zāle, viņi apstājās un apmetās uz visu vasaru tai vietā, kur pašlaik atradās. Ziemu viņi laida ragavās tālāk. Tā tas gāja katru nākošo vasaru un nākošo zimu; pēc tam nākošo vasaru un zimu. Katru turpmāko vasaru un zimu.

Pagāja ilgs laiks, kamēr viņi apgāja ap zemes lodi. Piedzima bērni. Paši saruka, un arī bērni kļuva sirmi un grumbaini. Beidzot vecāki palika tik nevarīgi, ka bij jāpiesien pie ragavām, jo tie aizsnaudās pat dienas laikā.

Beidzot kādā vasaras rītā, saulej lēcot, abi draugi satikās. No viņu kausiem bij palikušas pāri tikai osas — tik bieži viņi bij dzēruši no ceļmalas avotiem un slaucījuši kausus zālē.

„Kas to būtu domājis, ka zeme tik liela,“ viņi sprieda, sadodamies rokas un raudzīdamies viens otrā pusizdzisušām acīm.

Uzsākot ceļojumu, abi bij jauni. Gāja dancodami un dziedādami ar sievām ragavās. Nu satikušies, tie centās viens otru pazīt pusaklām acīm. Bērniem bij tie jāatbalsta, lai viņi varētu aizsniegt teltis.

Zilā kalna Helge-Hals.

Norvēģu pasaka.

R'eiz dzīvoja zem klajas debess divi veci, veci veči. Viņiem vairāk nebija kā — trīs dēli, vecs pods, tikpat veca panna un runcis. Vīrs ncmira un pēc laiciņa arī sieva. Dēli dalija mantu:

Vecākais paņēma podu, vidējais — pannu. Pastarītim Ebem vairs nebija ko izvēlēties un griebot negribot bija jāņem vecais runcis.

„Pēteris drīkst izkasināt podu, kad to aizdevis kādam,“ Ebe teica, „Paulim atlec maizes garoza par aizdoto pannu. Bet kas man tiek no vecā runča?“

Ebe neturēja labu prātu uz brāļiem, jo viņš tos apskauda. Tomēr neaizmirsā pakasināt un paglaudīt savu runci, kas no priekiem sāka nurrāt un sliet asti gaisā.

„Pacieties, pacieties!“ runcis nurrāja, „gan tev palīdzēšu.“

Būdiņā nebija vairs ne kripatas maizes. Abi vecākie brāļi izgāja pasaulē, katrs uz savu debesu pusi. Tad arī Ebe devās projām — runcis pa priekšu, viņš tam pakā. Bet pēc brīža griezās atpakaļ palūkoties, vai būdiņa izslaucīta. Runcis tipnāja tālāk viens.

Gāja, gāja — beidzot iznāca uz kādas augstas klints, kur ganījās neskaitāmi ziemeļbrīži. Runcis pielida ganāmpulkam no pretējās puses un vienā lēcienā atradās starp visstaltākā brīža ragiem.

„Ja neskriesi, kur likšu, izskrāpēšu tev acis un aiztriekšu pār deviņiem kalniem!“ runcis šņāca, uzmetis kūkumu.

Briedis bailēs skrēja, ko nagi nes: pāri klintīm, gaŗām Ebem, kas berza būdiņas sliekšni, un vienā lēcienā bija karaļa pilī.

„Nesu labdienas no Ebem, — varbūt karalis paturēs šo braucamo ziemeļbrīdi,“ runcis teica.

Karalis bij ar mieru paturēt stalto lopiņu. Būšot, ar ko aizbraukt pasērst pie kamiņu karaļa.

„Šis Ebe, laikam, ir lepns un varens kungs,“ karalis teica, „ja var atļauties tik bagātas dāvanas.“

„Jā, viņš ir argstākais kungs visā tavā valstī,“ runcis atbildēja, un vairāk arī nekā karalis no viņa neizdibināja.

„Aiznes paldies uz paldies,“ karalis teica, nosūtīdams Ebem veselu vezumu skaistu dāvanu. Bet Ebe neskatījās tām ne virsū.

„Pēteris drikst izkasīt podu, kad to aizdevis kādam. Paulim atlec maizes garoza par aizdoto pannu. Bet kas man tiek no vecā runča?“ Ebe gaudās.

Viņš neturēja labu prātu uz brāļiem, jo tos apskauda. Tomēr neaizmirsā pakasīt un paglaudīt savu runci, kas no priekiem sāka ņurrāt un sliet asti gaisā.

„Pacieties, pacieties!“ runcis ņurrāja, „gan tev palīdzēšu.“

Otrā dienā tie abi atkal izgāja — runcis pa priekšu un Ebe tam pakaļ. Bet pēc briža viņš griezās atpakaļ palūkoties, vai galds noberzts. Runcis tipināja tālāk viens.

Gāja, gāja — beidzot iznāca liela meža malā, kur ganijās nepārredzams briežu pulks. Runcis klusi pielīda visstaltākam briežu tēviņam un vienā lēcienā atradās starp brieža ragiem.

„Ja neskriesi, kur likšu, izskrāpēšu tev acis un aiztriekšu pār deviņiem kalniem!“ runcis šņāca, uzmetis kūkumu.

Briedis bailēs drāzās zibeņātrumā pāri klintīm, garām Ebem, kas berza logu slēgus, un vīnā lēcienā bij karaļa pili.

„Nesu labdienas no Ebes, — varbūt karalis vēlas šo briežu tēviņu par vēstnesi?“

Karalis bij ar mieru paturēt stalto lopiņu, jo visā zemē nevarētu atrast ātrāku vēstnesi par šo briežu tēviņu.

„Šis Ebe, laikam, ir lepns un varens kungs,“ karalis teica, „ja var atļauties tik bagātas dāvanas.“

„Ja, tas ir tiesa: viņš ir lepnākais kungs tavā valstī. Viņa bagātībai nav robežu,“ runcis atbildēja, un vairāk arī nekā karalis no viņa neizdibināja.

„Aiznes paldies uz paldies. Lai viņš kādreiz garāmejojot mani apciemo,“ karalis teica, nosūtīdams Ebem tikpat krāšņu tērpu, kādu pats valkāja, bez tam vēl trīs vezumus ar dāvanām.

„Pēteris drikst izkasiņ podu, kad to aizdevis kādam. Paulim atlec maizes garoza par aizdoto pannu. Bet kas man tiek no vecā runča?“ Ebe joprojām gaudās.

Viņš tomēr apmīloja runci, glauzdams to pie vaiga. Un runcis purrāja vēl priecīgāk, sliedams gaisā asti kā sveci.

„Pacieties, pacieties!“ runcis purrāja, „gan tev palīdzēšu.“

Trešā dienā viņi atkal izgāja — runcis pa priekšu un Ebe tam pakal. Bet pa britiņam viņš sadomāja atgriezties mājās un palaist valā peles, lai tās tukšā būdīnā nenomirtu badā. Runcis tipināja tālāk viens.

Gāja, gāja — beidzot nonāca lielā egļu mežā. Biezokni ieraudzīja lielu lāci ar lāču māti un mazu lācēnu. Runcis pielīda klusi klāt un vienā lēcienā ielaida nagus lāča pakausī.

„Ja neskriesi, kur likšu, izskrāpēšu tev acis un aiztriekšu pār deviņiem kalniem!“ runcis šņāca, uzmetis kūkumu.

Lācis bailēs drāzās kā vējš garām Ebem, kas palīdzēja mazajiem pelēniem tikt pāri sliekšnim, pāri klintim un aizām tā, ka zeme vien nolīgojās.

Karalis bij iznācis pils priekšā un ne mazums brīnējās par ērmīgiem viesiem.

„Nesu labdienas no Ebes. Vai karalis nevēlas šo lāci par ģenerāli vai tuvāko padomnieku?“

Karalim bij lielu lielais prieks par šādu padomnieku.

„Aiznes kaldies uz paldies. Nemaz nezīnu, kā lai viņam pateicos,“ karalis teica.

„Viņš labprāt precētu jaunāko princesi!“ runcis atbildēja.

„Daudz prasīts,“ karalis teica, „bet lai viņš kādreiz mani apciemo.“

„Ebe nenāks uz tik vienkāršu pili.“

„Vai tad viņam ir skaistāka pils?“

„Skaistāka? Salīdzinot ar viņa pili, tava ir nožēlojama būdiņa!“

„Tu uzdrošinies teikt karalim, ka kāds viņa zemē dzīvo lepnāk par viņu?“ karalis kļiedza dusmās un tikko runcis ne-nožņaudza.

„Pacieties, gan pats redzēsi,“ runcis atteica.

Karalis bij ar mieru gaidīt:

„Bet ja būsi samelojies, novilkšu tev ādu, kaut tev būtu vai septiņas!“

Otrā rītā karalis ar visu galmu gatavojās ceļā uz pasta-riša Ebes pili.

Runcis domāja, ka būtu labāk, ja viņi ar Ebi dotos ceļā kādu stundu agrāk. Kādu laiku gājuši, viņi satika ganus, kas plašā klajumā ganīja aitas. Tās bij tik lielas kā paprāvi teļi, un viņu vilna slaucīja zemi.

„Kam pieder šīs aitas?“ runcis prasīja.

„Zilā kalna Helge-Halam,“ gani atteica.

„Drīz te nāks garām karalis ar pavadoņiem. Ja jūs viņam neteiksat, ka tās pieder Ebem, izskrāpēšu jums acis un aiz-triekšu pār deviņiem kalniem!“ runcis šņāca atņirgtiem zobiem, kūkumu uzmetis.

Gani tā pārbijās, ka solījās klausīt.

„Kam pieder šīs neskaitāmās aitas?“ karalis prasīja, ie-dams garām ganāmpulkam. „Tās jau ir tikpat skaistas kā manējās!“

„Ebem,“ gani atbildēja.

Runcis ar Ebi gāja tālāk un nonāca bieza meža nokalnē, kur satika kazu ganus. Kazas lēkāja nogāzē un deva tik labu pienu, kāds nebij nekur.

„Kam pieder šīs kazas?“ runcis prasīja.

„Zilā kalna Helge-Halam,“ gani atbildēja.

Runcis atņirdza atkal zobus, un gani pārbijušies solījās klausīt.

„Tavu brīnumu! kam gan varētu piederēt tik daudz kazu?“ karalis prasīja. „Pat man nav skaistākas!“

„Ebem,“ gani atbildēja.

Ceļā runcis ar Ebi satika govju ganus. Kurp vien acs raudzījās, visur māva treknas govīs, kas deva pienu par trim. Dabūjis zināt, ka arī šie gani kalpo Zilā kalna Helge-Halam, runcis dusmīgi šņākdams uzmeta kūkumu. Gani bailēs solijās darīt visu, ko no tiem prasa.

„Kad tevi deviņi brīnumi! kam tad šie skaistie lopīņi?“ karalis taujāja. „Tik labu lopu nav visā manā zemē!“

„Ebem,“ gani teica.

Runcis ar Ebi devās vēl tālāk. Gāja, gāja — beidzot nonāca lielā kļajumā, kur satika zirgu ganus. Zirgiem spalva saulē laistījās kā zelts, un katrs no tiem bij veselās pils vērtībā.

„Kam ganat zirgus?“ runcis prasīja.

„Zilā kalna Helga-Halam,“ gani atteica.

„Drīz te nāks gaŗām karalis ar pavadoņiem. Ja jūs viņam neteiksāt, ka ganat Ebes zirgus, izskrāpēšu jums acis un aiztriekšu pār deviņiem kalniem!“ runcis nikni ņāca atpīrgtiem zobiem, izlaidīs nagus.

Gani tā pārbijās, ka solijās klausīt.

„Deviņi pārkoņi! kam gan pieder šie neskaitāmie zirgi?“ karalis prasīja gaŗāmejojot.

„Ebem,“ gani atbildēja.

„Vai traks, kas par spēka vīru šis Ebe!“ karalis iesaucās, „tādus ganāmpulkus redzu pirmo reiz mūžā.“

Runcis ar Ebi sen jau bij ceļā. Tie gāja arvien tālāk un tālāk, pāri klintīm un tīrumiem. Vakara krēslā viņi nonāca pie kādas karaļa pils. Tā mirdzēja un laistījās, itkā būtu no tīra zelta un sudraba — tāda viņa arī tiešām bij! Ļā bij drūma, vientuļa pils un nekur nebij nevienas dzīvas dvēselītes.

Viņi iegāja iekšā, un runcis nostājās ar rudzu plāceni durvīs. Piepēži pils nodrebēja līdz pamatiem — trollis atgriezās mājās: Tad viss tikpat pēkšņi aplusa, un nedabūja neviens ne attapties, kad Zilā kalna Helge-Hals iebāza durvis savas trīs galvas.

„Laid mani iekšā! Laid iekšā!“ viņš kļiedza dārdošā balsī.

„Pacieties! Pacieties mazlietiņ! pastāstišu tev, kā klājās rudziem, pirms tos izcepa plācenī,“ runcis milīgi ģurrāja. „Vispirms tos izkūla, tad daudzija un kulstīja, kapāja un svieda no vienas sienas pret otru, pēc tam vētīja.“

„Laid mani iekšā! laid iekšā, balmuti!“ trollis kļiedza, aizdusmām dzirkstis šķeldams.

„Pacieties! Pacieties mazlietiņ! pastāstišu tev, kā klājās rudziem, pirms tos izcepa plācenī,“ runcis ģurrāja vēl milīgāki. „Vispirms tos izkūla, tad daudzija un kulstīja, kapāja un svieda no vienas sienas pret otru, vētīja un kratīja, tad nonesa rijā, kur tiem palika tik karsti, ka tie piepūtās un gribēja pārsprāgt, bet nevarēja,“ runcis mierīgi stāstīja.

„Taisies, ka pazūdi, un laid mani iekšā!“ trollis kļiedza plīsdams aiz dusmām.

Bet runcis izlikās nekā nedzirdam un mierīgi pastaigādams stāstīja zilus brīnumus. Bet tikko trollis gribēja iet iekšā, runcis iestājās ar plācenī durvis.

„Paskat, cik daiļa jaunava iznāca no klintīm!“ runcis iesaucās, kad krustiņiem šķērsam bij izrunājies par rudzu mokām.

Zilā kalna Helge-Hals pagrieza visas trīs galvas, lai labāk apskatītu daiļo jaunavu. Te lēca saule, un trollis sastinga akmenī. Ebe palika visas troļļa bagātības: aitas, kazas, govīs, staltie zirgi un krāšņā pils ar lieliem naudas maisiem.

„Karalis nāk ar pavadoņiem,“ runcis iesaucās, „izej tiem pretim.“

Ebe izgāja saņemt viesus.

„Tu esi spēka vīrs,“ karalis teica, „ņem arī, manis pēc, jaunāko princesi!“

Lielā steigā darīja alu un cepa un gatavoja visu kāzām. Pirmā kāzu dienā atnāca runcis, lūgdams līgavaini nocirst tam galvu. Ebe sākumā negribēja par to ne dzirdēt, bet runcis sāka tik nikni šņākt, kūkumu uzmetis, ka gribot negribot vajadzēja klausīt.

Galvai krītot, runcis pārvērtās staltā princī. Viņš paņēma par sievu otru princesi. Pusceļā uz baznīcu kāzinieki satika

trešo princi, kas brauca sievu lūkoties. Tas paņēma vecāko princesi.

Visi trīs pāri svinēja nu kāzas kopā. Dzīru troksnis bij dzirdams divpadsmit karaļvalstīs, jo alus bij stiprs un spēlmanis dūšīgs. Katrs dejoja un dzēra pa desmitiem.

Es tur biju, kamēr iztukšoja pirmo alus mucu, bet tā bij tik liela, ka viņā tikko nenoslīka pavārs. Tas bij uzrāpies paskatīties, cik alus vēl palicis mucā, te to pagrūda kāda meita, un viņš uz galvas iekrita mucā pa tapas caurumu. Citādi nepratām līdzēt kā — paķērām katrs savu trauku un gribējām izdzert mucu sausu. Dzērām, dzērām — beidzot neviens vairs nevarēja padzert. Te pavārs izpeldēja kā gailis ar pušķeni vienā un zara kannu otrā rokā. Viņš smējās locīdamies, ka griesti vien ligojās.

Godīgi pelnītais četru šķiliņu gabals.

Norvēģu pasaka.

eiz dzīvoja nabaga sieviņa vientuļā ciema būdiņā. Pietrūka ēdienam kurināmā, un viņa aizsūtīja uz mežu žagaros mazo dēlenu.

Bij pelēka, auksta rudens diena. Puika drebi-nādamies lēkāja no vienas kājas uz otru, bet kā nevarēja, tā nevarēja sasilt. Rokas stinga lasot žagarus, un bij nosalušas sarkanas kā brūklenes, ko mīna viņa kājas. Kad žagaru nasta bij pilna, viņš gāja tieši pāri rugājiem uz mājām. Turumā tas ieraudzīja nosarmojušu akmeni.

„Ak, tu nabaga veco akmeni, kā tu esi nosalis!“ zēns teica, novilkta svārkus un uzsedza akmenim.

Pārņākot mājās, māte bārās. kāpēc viņš tik aukstā rudens dienā skraidot apkārt vienā kreklā? Puika izstāstīja, ka esot ieraudzījis vecu akmeni, kas no aukstuma bijis gluži nobālis, un viņš tam esot atdevis svārkus.

„Mulķit!“ māte iesaucās, „vai domā, ka akmēnim salst? Un kaut arī tas būtu trīcējis no aukstuma, — katrs pats sev tuvākais. Vai par tavām drēbēm maksāju lielu naudu, lai tu tās karini uz lauka akmeņiem?“ Un māte aizdzir a puiku pēc svārkjiem.

Nonācis pie akmeņa, zēns ieraudzīja, ka tas bij apvēlies uz otriem sāniem.

„Droši vien viņam bij šilti zem maniem svārkjiem,“ puika nodomāja, bet labi ieskatījies zem akmens ieraudzīja pilnu lādi ar sudraba naudu.

„Tā laikam sazagta — godīgi pelnītu naudu neviens neslēpj zem akmens.“

Izcēlis lādi, viņš nonesa to uz dīķi un iesvieda tur visu naudu. Bet viens četru šķiliņu gabals negrima un peldēja pa virsu.

„Tas ir godīgi nopelnīts, tāpēc negrimst,” zēns teica.

Paņēmis naudas gabalu un svārkus, viņš devās uz mājām. Pastāstīja mātei, ka akmens bijis apvēlies uz otriem sāniem, ka zem tā atradis pilnu lādi ar sudraba naudu un iesviedis visu diķī, jo tā bijusi zagta nauda.

„Bet viens četrus šķiliņu gabals peldēja pa virsu un to es paņēmu, jo tas bij godīgi pelnīts.”

„Muļķi!” māte dusmās iesaucās, „ja tikai tas vien būtu godīgs, kas negrimst dibenā, tad gan pasaulē būtu maz godīguma. Kaut arī šī nauda būtu bijusi desmit reiz zagta, tu to atradi un — katrs pats sev tuvākais. Ja tu būtu naudu paturējis, mēs visu mūžu varētu dzīvot bez bēdu. Bet muļķim muļķa nelaime! Es negribu vairs ilgāk ar tevīm plēsties — dodies pasaulē un pelni pats maizi!”

Tā puikam bij jādcdas plašā pasaulē, un viņš ilgi klejoja, meklēdams darbu. Bet visur ļaudis atrada viņu par mazu un vāju, un atraidīja.

Beidzot viņš nonāca pie kāda tirgotāja. Tas pieņēma viņu par pavāra mācekli un lika nest pavadam ūdeni un malku. Zēnam tur ilgāku laiku dzīvojot, tirgotājs reiz sadomāja doties uz svešām zemēm un prasīja kalpiem, ko tie gribot pārvedam. Kad visi savas vēlēšanās bij izteikuši, pienāca puikas rinda, kas nesa pavadam ūdeni un malku. Viņš iedeva tirgotājam savu četrus šķiliņu gabalu.

„Par tādu nieku nevarēs nekā laba nopirkt. Ko lai tev isti pārvedu?” tirgotājs prasīja.

„Vienalga, kautko. Tas ir godīgi pelnīts,” puika piebilda. Kungs solījās kautko nopirkt un devās ceļā.

Pārdevis svešās zemēs kuģa kravu, piekrāvis to par jaunu ar svešzemju mantām un nopircis, ko kalpi vēlējušies, tirgotājs gribēja doties mājup. Tikai tagad viņš atminējās, ka puika iedevis četrus šķiliņus, lai tam ko nopērkot.

„Vai lai šo četrus šķiliņu dēļ atgriežos pilsētā? Tīrais negals ar tādu diedelnieku!” tirgotājs pukojās.

Pagāja garām vecene ar maisu uz muguras.

„Ei, māmiņ! kas tev maisā?” tirgotājs uzsauc.

„Nesu uz jūru kaķi slicināt,“ vecenīte atbildēja.

„Puīka taču teica, lai pārkot, ko vien varot dabūt,“ tirgotājs prātoja un prasīja, vai vecenīte labāk negribot par četriem šķilīņiem kaķi pārdot. Tas nebīz divreiz sakāms. Tā tirgotājs nopirka kaķi.

Kuģis izbrauca jūrā, bet necik ilgi — sacēlās liela vētra, kas mētāja kuģi kā skaidu. Beidzot to piedzina svešas zemes krastā, kur tirgotājs nekad vēl nebij bijis. Viņš gāja apskatīt svešo pilsētu un iegriezās kādā krogā. Bet tavu brīnumu! — uz galdiem bij saliktas rikstes. Tirgotājs nezināja, ko ar tām iesākt.

„Pag,“ viņš domāja, „redzēs, ko citi darīs,“ un nosēdās pie galda.

Viņš saprata, kur rikstes liekamas, kad galdā uzlika ēdienu: visapkārt čumēja un mudžēja tūkstošiem peļu, un visi, kas sēdēja pie galda, sāta uz visām pusēm ar rikstēm, ka švikstēja vien. Visi strādāja vaiga sviedros un apstājās uz mirkli vienīgi tad, ja neviļus iesīta kādam sejā. Tad īsi atvainojās: „Pie-dodat!“ un strādāja atkal tālāk.

„Laikam gan šai zemē ēšana ir grūts darbs?“ tirgotājs ie-minējās, „bet kādēļ neturat kaķus?“

„Kaķus?“ visi brīnējās.

Tādus zvērus neviens nebij redzējis.

Tad tirgotājs lika atnest puīkam pirktu kaķi. Tikko tas parādījās uz galda, visas peles nozuda, kā nebijušas. Neviens nevarēja atcerēties, kad būtu varējuši ēst tik mierīgi kā šoreiz. Viņi sīrsnīgi lūdza, pārdot tiem kaķi. Beidzot tirgotājs bij ar mieru atstāt kaķi par simts dālderiem. Viņi aizmaksāja prasīto naudu, sīrsnīgi tencinādami.

Tirgotājs devās atkal ceļā. Bet tikko kuģis bij izbraucis klajā jūrā, viņš ieraudzīja kaķi tupam masta galā. Sacēlās atkal liela vētra, vēl stiprāka kā pirmo reiz, un kuģi piedzina svešā krastā, kur tirgotājs nekad nebij bijis.

Viņš iegāja kādā krogā, kur uz galdiem bij saliktas daudz lielākas rikstes kā pirmā vietā. Te bij daudz vairāk peļu, un tās bij divreiz tik lielas kā pirmāk redzētās.

Tirgotājs pārdeva atkal kaķi, un šoreiz bez kaulēšanās dabuja par to divsimts dālderu. Izbraucot atklātā jūrā, viņš ieraudzīja kaķi tupam mastā. Sacēlās atkal liela vētra un izsvieda kuģi svešā krastā.

Tirgotājs iegāja atkal krogā, un arī te uz klātiem galdiem bij saliktas rikstes pusotras olekts garumā un labas slotas resnumā. Laudis stāstīja, ka šai zemē visnepatīkamākais darbs esot ēšana. Visapkārt mudžēja tūkstošiem lielu, izsalkušu žurku. Tās bij tik rījīgas, ka gaiņādams nevarēja aizgaiņāt.

Arī šoreiz atnesa no kuģa kaķi, un visi varēja nu reiz mierīgi paēst. Viņi lūdza tirgotāju, lai kaķi pārdod. Ilgi viņu nevarēja pierunāt, bet beidzot tas bij ar mieru pārdot kaķi par trissimts dālderiem. Viņi tencinādami noskaitīja prasīto naudu un vēl to nosvētīja.

Izbraucis klajā jūrā, tirgotājs sāka rēķināt, cik puika nopelnīja ar saviem četriem šķiliņiem.

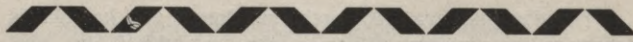
„Neko darīt — būs viņam jāatmet kāds mazumiņš,“ tirgotājs prātoja. „Bet visu naudu nevar dot, ko šis iesāks? Kaķi taču pirku es, ne viņš — un katrs pats sev tuvākais.“

Bet tirgotājam tā prātojot, sacēlās tāda vētra, ka likās kuģis nupat noies dibenā. Cits nekas neatlika, kā svēti solīties atdot puikam visu naudu. Tikko tas bij noticis — laiks noskaidrojās, un uznāca labs ceļa vējš.

Pārbraucot mājās, tirgotājs atdeva puikam sešsimts dālderu un piedevām vēl savu meitu par sievu. No šī brīža puika bij bagātāks par savu saimnieku un dzīvoja vienos priekos. Viņš atveda pie sevis māti, mīli teikdams:

„Es nedomāju, ka katrs pats sev tuvākais.“

Zagļu meistars.

Norvēģu pasaka.

ez dzīvoja būdnieks, kam bij trīs dēli. Viņš bij tik nabags, ka tam nebij ne mantas, ko atstāt tiem mantojumā, ne naudas, ar ko sūtīt amatu mācīties. Tāpēc atļāva katram uzsākt, kas labāk patik, un doties, uz kurieni vien vēlas. Labprāt tos kādu gabaliņu pavadišot. Tēvs aizvadīja dēlus līdz krustceļam, kur ceļi šķirās uz trim debesu pusēm. Dēli izvēlējās katrs savu ceļu, un tēvs atvadījies griezās mājup. Kur nonākuši abi vecākie dēli — nezinu, bet jaunākam bijuši raibu raibie piedzīvojami.

Kādu naktī, kad viņš gāja pa biezu mežu, uznāca negaiss. Vētra trakoja, ka nevarēja i acis atplest, un nomaldījies, tas nevarēja atrast ceļa. Te tālu, tālu mežā tas ieraudzīja spīdam uguni. Devās uz to pusi un pienāca tai pavisam klāt. Tā bij liela māja, kur pavardā kurējās gaiša guns. Nospriedis, ka nama iemītnieki vēl nomodā, viņš iegāja iekšā un atrada strādājam vecu māmiņu.

„Labvakar,“ puisis teica.

„Labvakar, labvakar!“ šī atņēma.

„Ū! cik ārā negants laiks!“ puisis teica.

„Tiesa,“ vecene atteica.

„Vai nevarētu šonakt pie jums pārgulēt?“ jauneklis lūdza.

„Te nav labas naktsmājas,“ vecene atbildēja. „Kad atgriezies mani ļaudis, tie nogalinās i mani i tevi.“

„Kas tad te dzīvo?“ puisis prašņāja.

„Ek, laupītāji un visādi nelieši,“ vecene teica. „Mani tie nolaupīja, kad biju vēl maza, un lika tiem vārit ēst.“

„Tomēr palikšu,“ puisis teica, „lai notiek, kas notikdams. Tādā laikā godīgs saimnieks pat savu suni nedzen ārā.“

„Pats būsi vainīgs pie savas nelaiemes,“ vecene noteica.

Puisis nolikās gultā, bet aizmigt nedrīkstēja. Pārnāca laupītāji. Vecene tiem pastāstīja, ka atnācis svešs puisis un lūdzis naktsmājas.

„Vai naudu šim neredzēji?“ laupītāji prasīja.

„Tādam nu būs nauda!“ vecene atteica, „tam tik tas, kas mugurā.“

Laupītāji apspriedās, ko ar tādu iesākt. Puisis saņēma dūšu, piecēlās un uzsāka ar laupītājiem valodu, taujādams, vai šiem nevajagot kalpa. Viņam tik ļoti gribētos šiem kalpot.

„Labi,“ viņi teica, „ja esi ar amatu mierā, vari iestāties dienastā.“

„Man vienalga, kādā amatā esmu. Atstājot mājas, tēvs atlāva man mācīties kas tik.“

„Vai zagt patīk?“

„Jā,“ puisis atteica, „gan jau iemācīšos.“

Kaimiņos dzīvoja kāds vīrs, kam bij trīs vērši. Vienu no tiem tas bij nodomājis vest uz pilsētu pārdot. Laupītāji to uzzināja. Ja puisis šim vīram nozagšot nemanot vērši, nenodarot šim nekā ļauna, tad viņu pieņemšot, citādi nē.“

Puisis sameklēja greznu kurpīti ar sudraba sprādzi un devās ar to ceļā. Viņš nolika kurpi uz ceļa, pa kuŗu vajadzēja nākt vīram ar vērši, bet pats noslēpās mežā aiz krūma. Vīrs tūlīt ieraudzīja kurpi.

„Smalka kurpe,“ viņš teica, „būtu otra, pārnestu mājās. Tad ta' sievai būtu prieki!“ Sieva vīram bij tik nīkna un ķildīga, ka tas nekad neizgāja sveikā bez pēriena. Bet apdomājies, ka ar vienu kurpi nekas neiznāk, gāja tālāk un pameta kurpi ceļa vidū.

Puisis paņēma kurpi, aizsteidzās pa mežu vīram priekšā un nolika atkal kurpi uz ceļa. Pienāca vīrs ar vērši un pukojās, ka bijis tāds mulķis un nav paņēmis pirmo kurpi.

„Aizskriešu atpakaļ un paņemšu,“ viņš pie sevis nodomāja un piesēja vērši pie koka.

„Nu manai sievai būs grezns kurpju pāris, un viņa vairs nekildosies.“

Viņš devās atpakaļ, izmeklējās kurpi krustam šķērsam, bet neatrada.

Tikmēr puisis atraisīja vērsi un laidās lapās. Vīrs pienācis redzēja, ka vērsa vairs nav, un sāka gauži raudāt un gausties bailēs, ka sieva to nenosit, ja dabūs zināt, ka vērsis nozudis.

Te tam iešāvās prātā: atgriezties mājās un paņemt no kūts otru vērsi, aizvest uz pilsētu un labi dārgi pārdot, lai sieva nekā nemanītu. Bet laupītāji bij arī to uzzinājuši. Ja puisis nemanot nozagšot arī šo vērsi, nenodarot vīram nekā ļauna, tad atzišot viņu sev līdzīgu. Puisis atteica, ka tas esot tīrais nieks.

Šoreiz viņš paņēma līdz virvi, apsēja sev zem padusēm un pakārās vīram pašā ceļā.

Vīrs nāca ar otru vērsi un ieraudzīja karājamies cilvēku. Šim palika pavisam ērmīgi ap dūšu un viņš teica:

„Esi gan to lietu ņēmis pārāk nopietni, ja pakāries. Bet manis dēļ karājies vien! tā kā tā nevaru tevi atdzīvīnāt.“ Tā viņš devās ar vērsi tālāk.

Puisis nolēca no koka, aizskrēja pa taisnāko ceļu vīram priekšā un pakārās atkal pašā ceļā.

„Vai esi īsts cilvēks vai spēks?“ vīrs prasīja. „Bet manis dēļ karājies vien! tā kā tā nevaru tevi atdzīvīnāt.“ Vīrs teica un turpināja ceļu.

Puisis, tāpat kā iepriekšējo reizi, nolēca no koka, aizskrēja pa taisnāko ceļu vīram priekšā un pakārās pašā ceļā.

„Tas taču ir joks! Vai tad tie visi trīs būtū nopietni pakārušies? Šķiet, ka man spokojas! Bet zinu, kā pārlicināties. Ja tie abi vēl karāsies, tad ir cilvēki, ja nē — spoki.“

Viņš piesēja vērsi un steidzās atpakaļ. Kamēr viņš meklēja pa kokiem, puisis nolēca un aizšmauca ar visu vērsi.

Atgriezies vīrs atrada, ka vērsa vairs nav. Nu tas pavisam pazaudēja galvu, sāka vaimanāt un raudāt. Apmierinājies tas domāja:

„Cits nekā neatliek, ka griezties atpakaļ, sievai nemanot paņemt trešo vērsi un pilsētā labi dārgi pārdot.“

Pārgājīs mājās, viņš paņēma vērsi un, sievai nemanot, aizveda.

Laupītāji uzzināja arī to. Ja puisis nozagšot šo vērsi, tāpat kā abus iepriekšējos, atzišot to par savu vadoni.

Puisis devās uz mežu. Kad nāca vīrs ar vērsi, tas sāka baurot, itkā mežā maldītos cits vērsis. Vīrs priecīgs domāja, ka mežā bauro viņa aizbēgušais vērsis. Piesējis trešo vērsi, tas ieskrēja mežā meklēt bēglus.

Puisis pa tam aizmuka ar trešo vērsi.

Kad vīrs atgriezies redzēja, ka nav arī vairs trešā vērša, tas lielā izmisumā sāka raudāt un gausties. Vairāk dienas viņš neuzdrošinājās iet mājās no bailēm, ka sieva to nenosit.

Bet arī laupītāji bij nemierā, jo nu tiem puisis bij jāpieņem par vadoni. Viņi nosprieda izgudrot labi grūtu uzdevumu, ko puisis nevarētu pildīt, aizgāja un atstāja to vienu.

Kad visi bij aizgājuši, puisis vispirms palaida vērsus. Tie atgriezās pie sava saimnieka, kas no prieka nezināja, ko darīt.

Tad viņš paņēma visus laupītāju zirgus un apkāva tos ar vislabāko un dārgāko, ko vien mājā varēja atrast: gan zelta un sudraba audumiem, gan citām krāšņām lietām. Uzdevis vecenei laupītājus pasveicināt un viņa vietā no visas sirds pateikties, viņš pastāstīja, ka aizejot, un ka to tik drīz vis nenotveršot. Tā viņš aizbēga.

Ilgu laiku klejojis, viņš nonāca uz tā paša ceļa, pa kuŗu kādreiz bij nokļuvis pie laupītājiem. Bet pirms tas iegriezās tēva mājās, viņš uzvilka kādu mundieri, ko bij atradī laupītāju lietās. Tas bij līdzīgs ģenerāļa tērpam, un nu viņš izskatījās kā augsts kungs. Nolēcis no zirga, viņš iegāja tēva mājā un lūdza naktsmājas. Viņu atraidīja.

„Kā lai uzņemu tik augstu kungu?“ vecais teica. „Man pašam tikai viena gulta, un tā pati veca un sagrabējusi.“

„Skops tu biji vienmēr un tāds arī paliksi,“ puisis teica, „negribi uzņemt pat miesīgu dēlu.“

„Ko? tu esi mans dēls?“ vecis brīnījās.

„Vai tad tu mani vairs nemaz nepazīsti?“ dēls vaicāja.

Nu tēvs pazīna.

„Bet ko esi uzsācis, ka tik drīz paliki par tik augstu kungu?“

„Tu taču atlāvi uzsākt, kas tik. Biju mācībā pie zagļiem un laupītājiem. Nu mācības laiks beidzies un esmu tagad zagļu meistars.“

Tēvam kaimiņos dzīvoja tiesnesis, tik bagāts, ka nezināja naudu un mantu, kur likt. Tam bij viena vienīga meita — daiļa un piemīlīga. Zagļu meistars gribēja to par varī precēt. Viņš uzdeva tēvam iet pie tiesneša un lūgt viņa meitu dēlam par sievu.

„Un ja viņš prasa, kādu amatu strādāju, saki, ka esmu zagļu meistars.“

„Puika, tu vairs neesi pie pilna prāta, izdomādams tādas blēņas!“

Bet dēls palika pie sava: tēvam jāiet pie tiesneša un jābildina viņa meita.

„Kā lai es nabags uzdrošinos iet pie tik bagāta tiesneša, kam nardas kā spaļu?“ tēvs pretojās.

Bet zagļu meistars pastāvēja, ka tēvam jāiet, vai grib, vai nē. Niešot ar labu, piespiedīšot ar ļaunu. Kad tēvs vienmēr vēl čīkstēja, piedraudēja ar bērza riksti, līdz vecais aizskrēja pie tiesneša, raudādams un vaīmanādams.

„Kas vainas?“ tiesnesis jautāja.

Vecais izstāstīja, ka viņam esot trīs dēli, un ka viņš katram ļāvis iet kurp grib, un darīt, kas tik. „Nu pārradās jaunākais un draudēdams piespieda mani nākt pie tevis un lūgt šim tavu meitu par sievu, teikdams, ka pēc amata esot zagļu meistars.“

„Ko raizējies, tētiņ!“ tiesnesis mierināja. „Pasaki viņam, ka tam teiktais jāpierāda. Ja viņš svētdien visu acu priekšā nozog virtuvē no iesma cepeti, tad meitu dabūs.“

Tēvs pateica to dēlam, bet tas atteica, ka tas esot tīrais nieks.

Viņš saķēra trīs dzīvus zaķus, iebāza maisā un pārģērbās par noskrandušu ubagu. Ielīda svētdienas rītā tiesneša priekšnamā un izlikās par ubagotāju puiku.

Tiesnesis ar mājiniekiem virtuvē sargāja cepeti. Pēkšņi puisis palaida vaļā vienu zaķi, kas ieskrēja pagalmā.

„Skat' kur zaķis!“ mājinieki virtuvē sauca un gribēja skriet ķert.

Bet tiesnesis atrunāja: „Laižat taču lai skrien! Zaķis nav vis tik viegli noķerams.“

Pēc britiņa puisis palaida otru zaķi. Virtuvē ieraudzīja arī to, un domādami, ka tas pirmītējais, gribēja skriet ķert. Tiesnesis atkal atrunāja.

Pēc britiņa puisis palaida trešo zaķi, un arī tas iebēga pagalmā. Virtuvē ieraudzīja skraidām zaķi pa pagalmu, un ļaudis grasījās skriet viņu ķert.

„Tas ir gan jocīgs zaķis,“ tiesnesis teica. „Pamēģināsim to noķert!“

Tiesnesis ar pārējiem metās pagalmā. Zaķis cilpoja pa priekšu — ķērāji pakal. Tas tik bij tracis!

Zegļu meistars paķēra cepeti un — aiziet! Kur tiesnesis to-svētdien nēma pusdienai cepeti — nezinu. Zinu tikai, ka pie zaķa cepeša arī tas netika, lai gan bij noskrējies kā suns.

Pusdienas laikā atnāca mācītājs, un tiesnesis tam izstāstīja zagļa nedarbus. Mācītājs nēmās tiesnesi smiet:

„Nu, lai pamēģina mani kāds tā vazāt aiz deguna!“ izsau-cās mācītājs.

„Pagaidi vien! Nedabūsi ne apķerties, kad viņš jau tevi būs izmulķcis!“

Pēcpusdienā, kā bij norunāts, atnāca zagļu meistars pēc tiesneša meitas.

„Tev jāiztura vēl daži pārbaudījumi,“ atrunājās tiesnesis. „Tas, ko tu šodien izdarīji, nebij nekas sevišķs. Vai tu nevarētu izjokot mācītāju? Viņš mani zobo, ka es lāvies no tevis pie-mulķoties.“ Zagļu meistars atteica, ka tas esot tīrais nieks.

Viņš ietinās baltā palagā, piesēja pie muguras zoss spār-nus un ierāpās kļavā mācītāja dārzā. Vakarā mācītājam pār-nakot mājās, puisis sāka saukt:

„Larsa kungs! Larsa kungs!“ (tā mācītāju sauca).

„Kas mani sauc?“ vaicāja mācītājs.

„Dieva sūtīts eņģelis, lai pasludinātu, ka lielās dievbijības dēļ tu dzīvs uzbrauksi debesīs,“ zegļu meistars atbildēja.

„Nākošās pirmdienas vakarā taisies ceļā. Ņemšu tevi līdz maisā. Zeltu, sudrabu un citas pasaulīgas mantas saliec kau dzē savā goda kambarī!“

Dzilā pateicībā Larsa kungs nokrita ceļos. Nākošo svētdienu viņš noturēja atvadišanās dievkalpojumu. Lielajā kļāvā šim parādīties eņģelis no debesīm un pasludinājis, ka lielās dievbijības dēļ šis dzīvs iemantošot debesu valstību. Viņš sprediķoja tik aizraujoši, ka baznīcā raudāja i veci i jauni.

Pirmdien ieradās zagļu meistars eņģeļa tērpā. Mācītājs vēlreiz pateicībā nokrita ceļos, un tad to iebāza maisā. Zagļu meistars vilka viņu tīšām pa visiem akmeņiem.

„Ai! Ai!“ mācītājs kiedza. „Kur mēs ejam?“

„Pa šauro ceļu, kas ved uz debesu valstību!“ atbildēja zagļu meistars un vilka to tālāk tā, ka mācītājam kauli vien grabēja. Beidzot viņš to iesvieda tiesneša zosu kūti. Zosis tam uzbruka šņākdamas un gāģinādamas, tikko to nenoknābdamas.

„Ai! Ai! Kur mēs esam?“ viņš kiedza.

„Šķīstīšanās ugunīs, kur tevi šķīstīs mūžīgai dzīvošanai!“ noteica zagļu meistars un pievāca visu zeltu, sudrabu un dārglietas, ko mācītājs bij sakrāvis savā goda kambarī.

Otrā rītā nāca gane laist zosis ārā. Te viņa izdzirda maisā mācītāja vaidus.

„Dieva dēļ, kas jūs esat un kas jums kait?“

„Ja esi Dieva sūtīts eņģelis, tad laid mani ārā un sūti atpakaļ virszemē. Te jau iet vēl trakāk kā ellē: mazie velnēni mani spīdzina ar knaiblēm!“ mācītājs sauca.

„Dievs pasarg! neesmu eņģelis, bet ganu tiesneša zosis un tās laikam būs uzmācīgie velnēni,“ teica gane un palīdzēja iztīkt no maisa.

„Ak vai! tas ir bijis zagļu meistars! Kur nu mans zelts, sudrabs un krāšņās drēbes?!“ mācītājs vaimanāja visā galvā, skriedams uz mājām. Gane nodomāja, ka nabadziņš laikam jūcis prātā.

Kad tiesnesim izstāstīja, kā mācītājs pa šauro ceļu nonā-

cis šķīstīšanās ugunīs, tas smējās kā negudrs. Bet tikko zagļu meistars ierunājās par meitu, viņš laipni teica:

„Izturi vēl kādu grūtāku pārbaudījumu, lai tiešām pārlicienos par tavu izveicību. Man stallī ir divpadsmit zirgu. Katrā zirgā uzsēdināšu pa kalpam. Ja tad zirgus nozagsi, redzēsīm, varbūt varēšu ko darīt tavā labā.“

„Tas būtu tīrais nieks, ja tik tu dod meitu,“ zagļu meistars atteica.

„Ja to izdarīsi, centīšos tev palīdzēt,“ tiesnesis solīja.

Zagļu meistars nopirka divi pudeles degvīna. Vienā tas ielēja miega zāles, otrā — atstāja degvīnu. Tad viņš pasūtīja vienpadsmit kalpus, kam nakti vajadzēja paslēpties aiz tiesneša šķūņa. Par naudu un laipnību viņš nopirka no kādas vecenes caurus brunčus, apvilka tos mugurā, paņēma rokā bozi, uz muguras maisu un pret vakaru aizkūņojās uz tiesneša stalli.

Tur puiši pašlaik dzirdēja zirgus.

„Ka' tevi nelabais! Ko tu te meklē?“ kāds kalps vecenei uzsauca.

„Ak Dievs, kā salst!“ vecene vaidēdama drebinājās. „Tāds sals, ka zaķim acis no pieres sprāgst laukā!“ viņa tricēja pie visām miesām, zobus klabinādama.

„Vai drikstu palikt stallā aizdurvē?“ viņa lūdzās.

„Ko vēl neiedomāsies? Taisies, kā tieci! Nāks tiesnesis un mūs vis nežēlos!“ kāds pukoja.

„Nabaga vecene!“ kāds teica. „Lai taču viņa tur sēd: ko šī mums padarīs.“

Bet citi nepiekāpās. Kamēr viņi tā zirgus kopardami strīdējās, vecene manīgi ielīda aizdurvē, kur neviens viņu neievēroja.

Nakti puišiem, kas mierīgi sēdēja zirgiem mugurās, sāka salt.

„Ū! sasodīts sals!“ kāds ierunājās, rokas berzēdams.

„Man tā salst, ka trīcu un drebu no aukstuma,“ kāds piebilda.

„Ja kādam būtu kaut šķipsna tabakas!“ ieminējās trešais. Vienam no viņiem tiešām atradās tabaka. Viņi izdalīja to

uz galviņām, un lai nu gan nekas liels katram neiznāca, taču bij ko košļāt un splaudities. Britiņu tas līdzēja, bet pēc laika sala atkal tāpat.

„Ū!“ iesaucās viens un nodrebinājās. „Ū!“ novaidējās vecene, zobus klabinādama. Tad noņēma degvīna pudeli, sakulčināja un guldzot iedzēra krietnu malku.

„Kas tev pudelē?“ taujāja viens staļļa puisis.

„Ak, nekas! tikai lāse degvīna,“ viņa atteica.

„Ko? Degvīns! Dod šurp!“ kļiedza visi divpadsmit kā vienā mutē.

„Ko nu, man ir tikai maza lāsīte,“ vecene atrunājās. „Jums nepietiks pat mēli apslāpināt.“

Bet puiši par vari gribēja degvīna. Vecene paņēma miegatzāļu pudeli un tikam neatlaidās, kamēr katrs savu tiesu bij izdzēris. Vēl divpadsmitais nebij iedzēris, kad pirmais jau krāca. Zagļu meistars novilka vecenes kankarus, lēnām nocēla visus divpadsmit puišus no zirgiem, uzsēdināja tos jāteniski uz vērbaļķa, pasauca savus vienpadsmit kalpus un aizauļoja.

No rīta tiesnesis gāja apraudzīt savus laudis, kas tikko vēl modās. Daži cirta piešus baļķi, ka skaidas vien juka pa gaisu, citi karājās vērbaļķi kā stulbi.

„Nu ja,“ tiesnesis sacīja. „Es jau zīru, kas te bijis. Esat gan jūs man puiši! Sēdat un ļaujāt mierīgi nozagt zirgus!“ Un kalpi saņēma pelnīto sodu.

Atnāca zagļu meistars un pastāstīja, ka piemulkojis zirgu puišus. Viņš prasīja kā norunāts, meitu par sievu. Bet tiesnesis iedeva simts dālderus un pierunāja veikt vēl grūtāku uzdevumu.

„Vai tu vari nozagt manu zirgu, ja pats sēžu mugurā?“ viņš vaicāja.

„Tas būtu tirais nicks, ja tik tu dod meitu!“

Viņi norunāja, ka tas notiks otrā dienā, kad tiesnesis jās pastaigāties.

Zagļu meistars tūlī iegādājās klibu, noplukušu zirgēli, vecu kulbu un lielu mucu. Tad apsolīja kādai bezzobainai vecenei desmit dālderus, ja tā lidis mucā un pie spundas turēs

muti valā. Nekas ļauns viņai nenotikšot: šis tikai iebāzišot tai pirkstu mutē un pavadāšot pa pilsētu. Ja viņai bāzišot pirkstu vēl otrreiz mutē — dabūšot otru desmit dālderus.

Pats viņš apvilka skrandainas drēbes, nozieda melnu seju, uzlika liekus matus un pielika lielu kazas bārdu, tā ka neviens cilvēks to vairs nevarēja pazīt. Tad viņš devās uz norunāto laukumu, kur tiesnesis sen jau jādelēja.

Pajūgs izskatījās tik nožēlojams un vilkās tik lēni uz priekšu, ka tiesnesim ne prātā nenāca, ka skrandainais vecis ir pats zagļu meistars. Viņš piejāja tam klāt un vaicāja, vai neesot kāds manīts slapstamies pa mežu?

„Nē“ atteica vecis, viņš nevienu neesot redzējis.

„Klau,“ teica tiesnesis, „tu varētu aizjāt uz mežu un palūkot vai tur kāds neložņā. Es tev aizdošu savu zirgu un tu dabūsi krietnu dzeņamnaudū.“

„To gan nevaru,“ atteica vecis. „Šo mucu ar miestīgu vedu uz kādām kāzām, bet ceļā izkrita tapa, un nu man visu laiku jātur caurumam pirksts priekšā.“

„Tas nekas,“ tiesnesis teica, „gan zirgu un mucu uzskatīšu.“

Vecis bij ar mieru, lai tikai tiesnesis bāžot tūlīn pirkstu tapas caurumā. Tiesnesis paklausīja, un zagļu meistars aizjāja ar viņa zirgu.

Pagāja labs laiciņš, bet vecis vēl nerādījās. Tiesnesim apnika pirkstu turēt tapas caurumā un viņš to izvilka ārā.

„Vai nu dabūšu divreiz pa desmit dālderiem?“ vecene mucā sauca.

Nu tiesnesim nokrita kā zvīņas no acīm, un viņš devās uz mājām. Viņam pretim veda nozagto zirgu, ar ko zagļu meistars bij pārijājis mājās.

Otrā dienā tas atnāca pēc tiesneša meitas. Tiesnesis iedeva viņam divdesmit dālderus un pierunāja izturēt vēl vienu pārbaudījumu — tad meitu dabūšot.

„Vai tu vari man, gulot, nozagt palagu un sievai kreklu no muguras?“

„Tas būtu tīrais nieks, ja vien tu dod meitu!“

Nakti zagļu meistars aizgāja uz karātavām, nocēla kādu pakārtu zagli un pārnesa to uz muguras mājās. Tad pielika trepes pie tiesneša loga, uzkāpa augšā un kustināja miroņa rokas tā, itkā tas gribētu kāpt pa logu iekšā.

„Siev, lūk zagļu meistars!“ iesaucās tiesnesis un iegrūda sievai dunku sānos. „Nu es viņu nošaušu!“ Viņš paķēra bisi, ko bij nolīcis pie gultas, un grasījās šaut.

„Kā tu drīksti viņu šaut,“ sieva atrunāja, „kad pats apsūtīji?“

„Tomēr es viņu nošaušu,“ vīrs atteica un rūpīgi mērķēja galvā, kas nemitīgi kustējās, te uz leju, te uz augšu. Noribēja šāviens, un mirons nogāzās ar lielu troksni zemē. Zagļu meistaram bij laiks pazust no trepēm.

„Galū galā es taču esmu augstākā priekšniecība,“ tiesnesis teica, „un negribu iekļūt ļaužu valodās, ja mironi atradis zem mana loga. Labāk nokāpšu zemē un aprakšu to.“

„Dari, kā zini,“ atteica sieva.

Tiesnesis nokāpa zemē, bet zagļu meistars ielida pie viņa sievas.

„Nu, vīriņ,“ viņa vaicāja, domādama, ka ienācis vīrs, „vai jau apraki?“

„Jā,“ atteica zagļu meistars. „Es viņu tikai drusciņ ieraku un uzbēru zemes, lai nevar ieraudzīt. Ārā tik nežēlīgi salst; vēlāk apslēpšu rūpīgāki. Bet iedod nu palagu noslaucīties: esmu viss notraipījis asinīm.“ Viņa iedeva. „Kā liekas ar palagu vien nepietiks, iedod vēl savu kreklu.“ Viņš dabūja arī to, bet tad atminējās, ka aizmirsis apakšā pieslēgt durvis. Un zaglis aizmuka ar palagu un kreklu.

Ienāca tiesnesis. „Vai tik ilgi tu slēdzi durvis?“ sieva bārās. „Kur liki kreklu un palagu?“

„Ko?“ prasīja tiesnesis.

„Es jau neko. Gribēju tikai zināt, kur esi licis kreklu un palagu, ko tev iedevu asinis noslaucīt.“

„Velns parauj!“ tiesnesis kļiedza, „vai tad viņš ar tiem jau prom?“

Otrā dienā atnāca zagļu meistars pēc apsolutās tiesneša meitas. Nu vairs nekā nevarēja darīt — bij jādod meita ar visu pūru. Kas zina, zagļu meistars izzags vēl acis no pieres un ievilks ļaužu valodās, ja nedos meitu!

Zagļu meistars nu dzīvoja priekā un laimē. Vai viņš vēl joprojām zog, nezinu. Bet ja arī viņš to dara, tad tikai aiz gara laika.

Mirkļis debesīs.

Dāņu pasaka.

eiz dzīvoja divi puīši, labi draugi. Viņi svēti noslijās ierasties viens otra kāzās, lai kur atrastos un cik tālu arī dzīvotu.

Atgadījās, ka viens no tiem nomira, un otrs rikoja kāzas dažus gadus pēc drauga nāves. Mielasts tuvojās jau beigām; līgavainis sēdēja blakus līgavaī pie galda, kad pēkšņi ieraudzīja ienākam istabā savu mirušo draugu. Cits neviens to neredzēja. Līgavainis piecēlās, steidzās pretim un pavilka draugu sāpus. Tas teica:

„Atnācu, kā biju solījis, uz tavām kāzām.“

Līgavainis jautāja: „Kā tev iet un kur tagad dzīvo?“

Draugs atbildēja: „Man iet tik labi, ka nav nemaz izstāstams; tu jau varētu uz mirkli atnākt man līdz.“

„Labprāt,“ atteica līgavainis, „bet man tūlī jādejo ar līgavu.“

„Gan jau paspēsi,“ atteica draugs, „nāc vien līdz!“

Tā viņi abi nonāca debesīs. Tur bij tik skaisti, ka neviens to nespētu aprakstīt. Draugs piegāja pie līgavaiņa un teica:

„Pasteidzies, līgava tevi nepacietīgi gaida.“

„Ak! Esmu taču te tikai vienu mirkli.“

Draugs atgādināja otrreiz: „Pasteidzies! Visi tevi nepacietīgi gaida.“

Bet atkal saņēma atbildi: „Ak! Esmu taču te tikai vienu mirkli!“

Tad draugs atgādināja līgavainim trešo reizi: „Nu tev jāiet!“

Līgavainis nonāca zemes virsū kāzu namā, bet tas viņam likās gluži svešs. Baigā nojautā viņš prasīja kādai sievai:

„Vai tad šodien šai mājā nesvin kāzas?“

„Kāzas?“ brīnījās sieva. „Nē, kāzas te nav svinētas kopš

seniem laikiem. Kad biju vēl maza meitene, man stāstīja, ka te pirms simts gadiem svinētas kāzas, bet līgavainis nozudis taisni tai brīdī, kad gribējis vest līgavu dejot. Tā arī vairs nav atgriezies.“

Nu līgavainis saprata, ka bijis debesīs veselus simts gadus, un ka visi viņa draugi zemes virsū sen jau miruši. Viņš lūdz Dievu, lai sauc arī to uz debesīm, un Dievs viņa lūgumu paklausīja.

Rūķišu cepure.

Dāņu pasaka.

eiz kādā pakalnē sēdēja ganu zēns. Tai pašā dienā kaīmiņu ciemā rikoja lielas dzīres. Iezvanot pusdienas laiku — vecos laikos tā bij parasta lieta — puika kalnā izdzirda lielu troksni un atrošānu. Kāds sauca:

„Kur mana cepure? Kur mana cepure?“

Puikam tas likās divaini, un viņš iesaucās:

„Vai kāda cepure nav arī priekš manis?“

„Nē!“ viens atsaucās.

„Tomēr,“ sauca kāda cita balss, „te ir tava vecā cepure!“

Tai pašā brīdī no pakalnes izlīda veca, nopļūsusi cepure.

Puika uzlika to galvā un pēkšņi ieraudzīja, ka uz ciemu veseliem bariem skrien rūķiši. Arī viņš devās uz mājām pusdienā, bet nevarēja vien nobrīnīties, ka visi ceļa gājēji viņam iet tik tuvu garām, ka tikko nemiņ virsū. Kad puika tos uzrunāja, neviens neatbildēja, tikai izbrīnījušies skatījās apkārt.

Beidzot viņam ienāca prātā, ka varbūt cepure vainīga, ka laudis to vairs neredz. Pārliccinājies, ka tiešām tā ir, viņš nolēma apskatīties, ko dara kāzu namā. Devās turp un neviena nemanīts iejaucās visu barā, lai netraucēts tos novērotu.

Sēzdamies pie galda, ganu zēns ieraudzīja starp viesiem daudz troļļu, kas pirmie pasteidzās noēst visus ēdienus. Dzīrotāji nevarēja izprast, kur gan paliek visi gardumi, kas itkā izgaist viņu rokās. Ganu zēns apsēdās pie galda, kur bij vairāk ēsmas un, izmeklēdam gardākos kumosus, ieturēja krietnu maltīti.

Beidzot, kad vēderā vairs nekas nelīda, viņš iedomājās, ka arī vecai mātei nekaitētu labāks kumoss. Paņēma, cik varēja, pīrāgus, cepešus, vīnu un citas labas lietas un pārnesa mājās. Māte, protams, bij par šiem gardumiem ļoti priecīga.

Viņi nosprieda, ka būtu jauki ēst smalkos ēdienus arī nākošā dienā.

Puika centās aiznest uz mājām visu, ko vien varēja sadabūt: kur viņš tvēra, tur traukā palika robs. Beidzot dziļu rīkotājiem pietrūka, ko celt galdā. Ganu zēns par to nenieka nebēdāja — viņš domāja tikai par sevi.

Pret vakaru bij jāsākās dejām. Tikko puika bij piegrābis pilnas rokas ar ēdieniem, viņam iekārojās paskatīties, kā citi dejo. Viņš devās viesiem līdz augšējā stāvā. Tur puika slapstījās pa kaktiem, uzmanīdamies, ka to kāds nesamin.

Vairīdamies no ļaužu drūzmas, viņš beidzot nostājās citiem priekšā un noraudzījās dejojājos. Ligavas svārki, dejā griežoties, noplivoja tik priecīgi, ka norāva puikam cepuri no galvas. — Pēkšņi tas kļuva visiem redzams, apkārvies ar dažādiem ēdieniem.

Attapušies kāzinieki izprasīja no zēna visu patiesību, nopēra to un pavēlēja atnest atpakaļ visus nozāgtos ēdienus. Apēsto, protams, atdot nevarēja, un tik vien arī bij tā labuma! Bet rūķišu cepuri neviens vairs nav manījis.

Pacietīgā sieva.

Dāņu pasaka.

eiz dzīvoja karalis, ko pavalstnieki ļoti mīlēja. Jau ilgus gadus viņi bēdājās, ka karalis neprecoties un valstij neesot mantinieku.

Beidzot karalis apsoliya precēties. Bet sievu gribot izraudzīties pats un visiem jāapsoloties karaliemī cienīt un godāt, vienalga, vai tā būtu vienkāršu ļaužu bērns, vai dižciltīga jumprava. Visi svēti solijās un zvērēja, ka karalieni godās un mīlēs, kaut arī tā būtu zemas kārtas.

Karalim bij vārtu sargs, kam bij viena vienīga meita. Māte tai bij mīrusi, un tā dzīvoja pie tēva, kopa viņa māju un bij viņa prieks un acuraugs. Reiz vārtu sargam ziņoja, ka karalis gribot izbraukt un varbūt iegriezīšoties arī pie viņa: lai uzvelkot goda drēbes.

Dabūjusi to zināt, meita lūdza tēvu atļaut tai iziet ārā un apskatīt karaļa karieti; viņa izlikšoties, itkā ejot uz aku pēc ūdens.

Karalis pieturēja pie sarga mājiņas taisni tai bridī, kad meitene nāca ar ūdensspaini. Karalis iegāja pie vārtu sarga un pateica, ka precēšot viņa meitu. Sargs par to negribēja ne dzirdēt: tas esot vislaunākais, ko vien karalis varot vēlēties, jo ne viens, ne otrs nebūšot laimīgs. Sargs no visas sirds lūdza karali atcelt savu lēmumu, bet tas nebij pielūdzams. Viņš bij arī atvedis līdz ligavas tērpu, ko tai vajadzēja tūlī uzģērbt. Ligavu nomazgāja pašas atnestā ūdenī, izrotāja, un viņa aizbrauca karalim līdz uz pili.

Atgriezies pilī, karalis lūdza sarga meitu klūt par viņa sieva. Viņai bij svēti jāsloās, ka neraudās un nedusmosies nekad, lai arī kādas nepatikšanas tai būtu jāpiedzīvo. Viņa to solīja.

Nosvinēja kāzas, un pagāja gads. Karalienei piedzima dēls. To uzzinājuši, pavalstnieki bezgala līksmojās. Bariem tie plūda uz pili, lai kļiedzieniem un dziesmām izrādītu savu prieku. Karalis iegāja pie karalienes un teica:

„Man tev kas jāpaziņo: tauta ir saniknota un negrib, ka tavs dēls manto valsti, jo viņš esot pārāk zemas dzimts. Tauta prasa bērna nāvi.“

„Redzi, ka piepildās mana tēva vārdi, bet nu vairs nekas nav grozāms.“

Ienāca sulainis un paņēma bērnu. Karaliene bij viena un lūdza, lai bērnu nogalina pēc iespējas ātrāk. Viņas sejā nebij skumjas, jo tā bij svēti solījusies vienmēr būt jautra.

Nākošā gadā karalienei piedzima meita, un viņa cerēja, ka to neatņems. Tauta par princesi bij tikpat priecīga kā par prinča piedzimšanu. Bet karalis iegāja karalienes istabā un pateica, ka tauta prasot arī šī bērna nāvi. Tāpat kā pirmo reiz ienāca sulainis un princesi aiznesa.

„Lai notiek, kam jānotiek.“ karaliene teica un lūdza bērnu drīzāk nogalināt.

Viņa nodzīvoja par karalieni četrpadsmit gadus. Kādu dienu ienāca karalis un paziņoja, ka tauta prasot dižciltīgāku karalieni, kas varētu dzemdēt īstu trojmantinieku. Tautai nepatīkot, ka karaliene esot no zemas kārtas un tāpēc tai jāatgriežoties pie tēva.

Karaliene atbildēja, ka sen jau to gaidījusi: ja karalis neatstājis dzīvus viņas bērnus, tad neesot ko brīnīties, ka tagad negribot viņu pašu. Labprāt atgriežoties pie tēva.

Karaliene aizgāja atpakaļ pie tēva — vecā vārtu sarga, un tas bij laimīgs, ka atguvis meitu. Viņi nosvinēja priecīgu saredzēšanos. Pūra lini atradās vēl tai pašā tinē, kur tie bij atstāti, un viņa sēdās vērpt tālāk iesākto kodaļu.

Reiz viņai vērpiot, karalis pavēlēja ierasties pili un parādīt, kādi ēdieni gatavojami viņu kāzu mielastam. Viņa gan labprāt nebūtu gājusi, bet karaļa gribai bij jāklausa. Ieradusies pili, viņa ierādīja, kā vārāmi ēdieni.

Kāzu dienā karalis nosūtīja viņai jaunas drēbes un pavēlēja

ierasties pili noskatīties kāzu svinībās. Viņai bij jānostājas karalim kreisā pusē, bet labā stāvēja kāda daiļava, ko viņa noturēja par karaļa jauno ligavu, Kad pienāca laiks sniegt ligavai roku, karalis to pasniedza savai bijušai sievai, un viņus salaulāja otrreiz.

Tad karalis paziņoja, ka princese, ko karaliene noturējusi par viņa ligavu, esot viņas meita. Ienāca arī dēls. Te nu esot viņas bērni, karalis teica, ko tā sen domājusi mirušus.

Ilgus gadus viņa pacietīgi un klusu ciezdama bij nesusi savas sāpes, lai turētu doto vārdu. Karalis zināja, ka viņa savas bēdas nebij nevienam sūdzējusi, un tādēļ parādīja tai vislielāko godu.

Cik karaliene līdz šim bij cietusi, tik tagad bij laimīga. Viņi nodzīvoja laimē ilgu mūžu, un tauta godāja kā karalieni tā karali.

Mācītājs mucā.

Dāņu pasaka.

eiz dzīvoja mācītājs, kas gribēja palakstoties ar kaimiņu sētas jauno zemnieci. Taču tas viņam nekādi neizdevās. Beidzot šī visu izstāstīja vīram, un abi gudroja, kā tikt vaļā no nelūgtā cieņiņa.

Kādu dienu vīrs aizgāja, teikdams, ka dosies uz pilsētu. Tikko mācītājs to dzirdēja, viņš skriešus steidzās pie zemnieces. Viņa to uzņēma miļo jo miļi un pacienāja ar labāko, kas vien bij. Pret vakaru mācītājs gribēja iet gulēt. Bet tikko viņš bij noģērbies, kāds ienāca priekšnamā.

„Ak!“ iesaucās zemniece, „tas ir mans vīrs!“

„Ko lai nu iesāku?“ mācītājs nobijās, „kur lai skrienu?“

„Jums cits mekas neatliek, kā paslēpties mucā,“ atteica sieva, „bet žigli! Mans vīrs jau ir pie durvīm!“

Istabā bij noliktas divi lielas mucas: viena darvas, otra spalvu muca. Mācītājs ielēca pirmā.

„Au!“ viņš iesaucās, „te jau var nosalt!“

„Tā nebij istā,“ pačukstēja sieva, „kāpjat žigli otrā!“

Mācītājs iekāpa spalvu mucā. Ienāca vīrs, ēda vakariņas un šo to runādams teica:

„Man vēl jāaiznaglo spalvu muca; gribu to rīt agri vest uz pilsētu.“

Sieva ieminējās, ka varot jau braukt arī citu dienu, bet vīrs kā uzburts gribēja braukt rītā. Viņš paņēma naglas un piesita mucai vāku. Lai gan mācītājs bij ļabi paslēpts, viņš par to nemaz nepriecājās.

Otrā rītā laikus jo laikus vīrs sajūda zirgus, ielika ratos spalvu mucu un aizbrauca uz muižu, kur zemnieki bij sanākuši klaušu darbos. Viņš brauca kā traks: pāri tīrumiem, gram-bām un akmeņiem. Ļaudis aiz brīnumiem apstājās un noska-

tijās viņam pakal platām acīm. Pienāca kungs un vaicāja, kādēļ šis braucot kā negudrs.

„Ak!“ zemnieks atteica, „noslēdzu līgumu ar velnu un šodien jāpilda zirdzinieka klausas. Vedu pašu velna lielkungu!“

„Ko tu teici?“ kungs taujāja. „Kur tad šis ir?“

„Mucā,“ zemnieks atbildēja.

„Paklau,“ kungs teica, „sen dienas vēlējos redzēt dzīvu velnu. Ja parādīsi, atbrīvošu tavas mājas no visām klausām, un tu būsi brīvzemnieks uz visiem laikiem līdz ar saviem bērniem.“

„Labi,“ zemnieks atbildēja. „Ja sasitu mucu, varu parādīt. Tikai neizbīstaties vien, viņš izskatās kā pats nelabais.“

„Tas nekas! Šit vien kopā!“ kungs izsaucās.

Zemnieks sasita mucu. Mācītājs lika kājas pār pleciem un skrēja, ko jaudāja, pāri visiem tīrumiem un laukiem. Kungam, tiešām, viņš izlikās kā pats nelabais, lai gan viņš bij domājis, ka velns būšot gluži melns.

Kungs pildīja, ko solījis, un mācītājs pie zemnieces vairs nerādījās.

Gailis, dzirnutiņas un sirsoņu spiets.

Zviedru pasaka

eiz kāds zemnieks gribēja pārdot cūku. Pagājis kādu gabalu, viņš satika vīru, kas prasīja, kurp ejot.

„Gribu pārdot cūku“ zemnieks atbildēja, „bet nezīnu, kā to izdarīt.“

„Ej uz elli.“ svešnieks mācīja, „tur visvieglāk tiksī no tās vaļā.“

Zemnieks gāja un gāja taisni prom pa lielceļu.

Nonācis pie elles, tas ieraudzīja pie malkas šķūņa vīru skaldām malku. Viņš piegāja klāt un prasīja, vai ellē cūkas nepērkot.

„Iešu pavaicāt,“ vīrs atteica, „ja tikmēr manā vietā paskaldīsi malku.“

„Labprāt,“ zemnieks atbildēja, paņēma cirvi, nostājās pie šķūņa un sāka skaldīt. Strādāja nosvidis, kamēr pienāca vakars, bet vīrs kā nenāca, tā nenāca. Beidzot uzklīda kāds ceļa gājējs. Zemnieks to palūdza paskaldīt malku viņa vietā, jo cirvi citādi nevarēja nolikt, ja cits to tūliņ nepaņēma un nestrādāja tālāk. Ceļnieks palika skaldot malku, bet zemnieks iegāja ellē aptaujāties, vai neviens negribot pirkt viņa cūku.

Tūliņ saskrēja tikdaudz ļaužu kā gada tirgū, un visi gribēja pirkt.

Zemnieks pie sevis prātoja: „Dabūs tas, kas visvairāk solīs.“

Visi solīja, viens otru pārsolidami, daudz vairāk nekā būtu maksājīs vesels bars cūku. Beidzot pienāca kāds kungs, kas iečukstēja zemniekam, lai nākot līdz, jo maksāšot, cik prasīšot.

„Krietnas magaričas taču ar' dosi?“ zemnieks kaulējās.

„Dabūsi tādas, ka pietiks visam mūžam,“ atbildēja kungs.

Nonākot pie kunga mājas, zemnieks atdeva cūku par gaili,

kas dēja sudraba naudu, kad vien tam pavēlēja; piedevām dabūja arī magaričas.

Zemnieks devās mājup pārlieku priecīgs par negaidīto laimi. Ceļā tam nācās pārnakšņot krogā. Zemnieks no priekiem vairs nespēja valdīties, un sāka lielīties ar savu gaili, parādīdams, ka tas dēj sudraba naudu.

Bet naktī, zemniekam cieši guļot, ienāca krodziniece, paņēma gaili un tā vietā atstāja citu. No rīta, tikko pamodies, zemnieks gribēja gaili strādīnāt, saukdams:

„Dēj nu žigli, manu gailit! Dēj labi pulka sudraba naudas, mīlulit!“

Bet gailis nemaz neprata dēt un tikai dziedāja: „Kikerekī! Kikerekī! Kikerekī!“

Zemnieks saskaitās un devās atpakaļ uz elli, sūdzēdamies par gaili, kas nekam nederot. Viņu uzņēma laipni, un tas pats kungs iedeva dzirnutiņas. Uzsaucot: „Maļat, dzirnutiņas!“ tās mala miltus, cik vien gribēja, un mitējās tikai, uzsaucot: „Stājaties, dzirnutiņas!“ Tā dzirnutiņas mala visādus miltus, kādus zemnieks tik vēlējās.

Ceļā uz mājām viņš vakarā iegriezās pārnakšņot tai pašā krogā. Priecīgs viņš izstāstīja krodziniecei, cik viņam varenas dzirnutiņas, parādīdams arī, kā tās strādā. Bet naktī, viņam cieši guļot, ienāca krodziniece, paņēma dzirnutiņas un to vietā atstāja citas.

No rīta, tikko pamodies, zemnieks gribēja dzirnutiņas strādīnāt, saukdams:

„Maļat, dzirnutiņas!“ Bet tās klusēja. Tad viņš lūdzās vēlreiz.

„Miļās dzirnutiņas, maļat kviešu miltus!“ Nekas nelīdzēja.

„Tad maļat rudzu miltus!“ viņš kļiedza, bet velti.

„Nu tad vismaz maļat zirņu miltus!“

Bet dzirnutiņas nedzirdēja arī šoreiz; tās stāvēja tik klusu, itkā nekad savā mūžā nebūtu griezušās.

Zemnieks atkal devās uz elli un tūlīņ uzmeklēja kungu,

kas bij nopircis viņa cūku, stāstīdams, ka dzirnutiņas miltus nemaļ.

„Par to nav ko bēdāties,“ kungs mierināja un iedeva zemniekam lielu lizdu, pilnu ar sirsoņiem, kas laidās ārā veselīem spītiem un dzēla, kad tiem pavēlēja, kamēr tiem neuzsauca: „Beidzat!“

Zemnieks atkal iegriezās pie krodzinieces un stāstīja par savu sirsoņu lizdu, kas klausot viņa vārdiem.

„Ak, tu tētīt!“ krodziniece izsaucās. „Tas tik būtu jauks skats!“

„Tas viegli izdarāms,“ teica zemnieks un pavēlēja: „Ārā, mani kukaiņi! Dzeļat vecenei!“

Viss spīti uzbruka krodziniecei, un tā sāka kliegt un lūgties, lai apsauc sirsoņus — viņa labprāt atdošot nozagto gaili un dzirnutiņas.

Zemnieks bij ar mieru un pavēlēja sirsoņiem likt veceni mierā un atgriezties lizdā. Tad devās mājās ar gaili, dzirnutiņām un sirsoņiem; kļuva bagāts vīrs un nodzīvoja ļaimīgi līdz pat nāvei.

Bet magaričas, ko toreiz bij dabūjis ellē, sakāpa kaklā, tikko par tām iedomāja; tā viņam nekad vairs nebij jāpērķ degvīna.

Zemnieks mīlēja stāstīt citiem:

„Ehē ir liels tirgus un krietni ļaudis. Bet par visām lietām labs kungs, kam var izdevīgi pārdot.“

Aizliegtais skūpstis.

Somu pasaka.

eiz dzīvoja skaists un gudrs princis, kam bij divpadsmit gadu. Vēlēdamies dzīvs nokļūt paradīzē. Viņš paņēma bisi un devās mežā. Gāja pa pļavām un purviem, kamēr diena bij galā un pienāca nakts. Negaisā un lietū princis nomaldījās. Vēlu naktī viņš nonāca pie klinšainas nokalnes, kur ieraudzīja ugunsgrūdu. Piegāja tuvāk, bet atrāvās, jo pamanīja stāvam kādu veceni, kas tam uzsauca:

„Nāc, nāc, princi! Nāc pie uguns!“

Viņš sveicināja: „Labdien, māmiņ!“

„Ko tu meklē?“ taujāja vecā.

„Vēlētos dzīvs nokļūt paradīzē.“

„Tagad ir nakts. Tikko ausis diena, tu tiks iekšā. Man ir četri dēli — vēji. Pirmo sauc par Ziemeļi, otru Vakareni, trešo Austriņu un ceturto Tārpeni. Kad dēli pārnāk mājās, nesaki nekā, ļauj rīkoties man pašai.“

Pārnāca vecākais — Ziemeļis un prasīja mātei:

„Kāpēc te cilvēku smaka?“

Māte atbilda: „Atnācis kāds princis un grib tikt paradīzē.“

Vecenei bij liels maiss, kur tā iebāza nepaklausīgos dēlus. Tāpēc tā savukārt iztaujāja Ziemeļi:

„Kur tu šodien biji? Ko darīji, labu vai ļaunu?“

Ziemeļis atbildēja: „Gribēju nosaldēt mednieku. Pūtu trīs gadus, bet nekas neiznāca. Kad kņabiju tam kājas, šis kāpa man virsū; kad aiztiku rokas, trina tās vienu pret otru. Lāvu tam aizbēgt un tā vietā nosaldēju tirgotāju, kas brauca, satinies lāča kažokā.“

Tad Ziemeļis izvaicāja princi: „Kas tu tāds un ko te dari?“

„Liecies mierā,“ bārās māte, „citādi bāzīšu maisā!“

Dēls aprima.

Pārradās otrs — Vakarenis, teikdams:
„Kas te par svešinieku? Dzenat taču prom!“
Māte atrūca: „Liecies mierā, citādi bāzišu maisā! Ko šodien dariji, dēls?“

„Ne labu, ne ļaunu, tikai pakaitināju jūrniekus.“
Pārradās trešais — Austrīņš un uzsauca princim:
„Kas tas par svešinieku? Ko tu te dari? Taisies, ka pazūdi!“

Māte atkal apsauca: „Liecies mierā, citādi bāzišu maisā! Ko šodien dariji, dēls?“

„Kalpoju zaķiem par algādzi, izkuldams vārpas.“
Pārnāca arī ceturtais — Tārpenis un vaicāja princim:
„Kas tu tāds un ko še meklē?“

„Meklēju paradizi.“
„Liecies gulēt, rīt tevi dzīvu nogādāšu paradīzē.“
„Kad tu, dēls, pēdējo reizi biji paradīzē?“ vaicāja māte.
Un dabūja atbildi: „Rīt paliks gads.“

Nakti Tārpenis devās ceļā un paņēma princi preču paunā. Pamodies, viņš bij jau augstu, augstu mākoņos. Tārpenis teica:

„Tikko būsim pie paradīzes, iznāks pretim tās valdniece Inti.“

Viņi nonāca pie paradīzes, un Tārpenis sveicināja: „Labrīt, cēlā Inti.“

„Ko tu atnesi un kā klājās? Esi turējies vārdu.“
Tad viņa vaicāja princim: „Kam nāci šurp? Lai paliktu še, vai lai atgrieztos līdz ar vēju?“

Princis atbildēja: „Labprāt te paliktu, ja man parādītu Ādama un Ievas velus“

Inti teica: „Skaties! Tur zem tā koka viņi ir. Ja paliksi te, ar tevi notiks tāpat kā ar viņiem.“

Princis atteica: „Palikšu te, bet nebūšu tik nepaklausīgs kā Ādams un Ieva.“

„Tad labi, teikšu, kas darāms.“
Viņa to mācīja visādās baudās un priekos, veda krāšņākās paradīzes telpās, kur dzīvoja bezdvēseļu veļi. Tad teica:

„Viss, ciktāl vien skats sniedz, nodots tavā uzraudzībā ar noteikumu, kā nedrīksti man pieskārties. Tāds ir tavš uzdevums. Katra diena nesīs tev jaunus priekus. Kad vakarā, gulēt iedama, tevi saukšu: „Nāc, princi!“ tad nenāc. Ja nākši — būsi jāmirsti, un ar tevi notiks kā ar Ādamu un Ievu.“

„Neiešu,“ atbildēja princis, „man te diezgan prieku. Ko lai vēl kārotu?“

To dzirdot, Inti pavēlēja Tārpenim: „Vari iet! Princis paliks te un pildīs solījumu.“

Vējš atteica: „Dzīvo vesela, Inti! Palieci sveiks, princi! Pēc gada nākšu jūs apciemot!“

Viņš cēlās un gāja.

Pienāca pirmā diena, bagāta priekiem un izpriecām. Vakārā Inti sauca:

„Nāc, princi, bet nākdams mirsi!“ Un mirkli vēlāk: „Nenāc!“

Princis pārdomāja un paspēra soli. Nekas nenotika. Paspēra otru. Pēkšņi atskanēja veļu smiekli (viņi smējās bez dvēseles). Tie teica:

„Tu lauzi solījumu, neturēji vārdu!“

Princis domāja: „Aiziešu pie viņas, bet neskūpstīšu. Gribu tikai redzēt to guļam.“

Inti dusēja zem aizliegtā viģes koka. Princis piegāja klāt un aplūkoja guļas vietu. Inti pamodās. Acis tai pieplūda asarām, un raudādama viņa uzrunāja princi:

„Tu lauzi solījumu, neturēji vārdu!“

Princis atteica: „Neesmu lauzis, ja tevi neskūpstu!“

Tai pašā mirklī viņš aizmirsa solījumu un noskūpstīja Inti. Paradize izgaisa kā blāzma tāļā tālē. Princis nomira. Viņam bij tāds pats liktenis kā Ādamam ar Ievu.

Velnu pils.

Somu pasaka.

zīvoja karalis ar trim dēliem. Reiz dēli nolamāja vecu ubagu, bijušu karavīru, kas dusmās tos nobūra suņos, teikdams:

„Esat suņi, paliekat, līdz karavīrs tiks par karali!“

Acumirkļi dēļ pārvērtās trīs suņos. Nu tiem bij jāvazājas pa pasauli.

Reiz kāds karavīrs, nākdams no kara mājās, gāja pa mežu. Nonāca pie velnu pils, bet neatrada neviena mājās. Tikai laidarā izdzirda maujam vēršus. Nozaga vienu un aizgāja.

Pretim nāca putnu ķērājs ar noburtiem trim suņiem. Tas prasīja, vai negribot mīt suņus pret vērsi. Karavīrs izmaiņīja, cerēdams velnu pili dabūt citu.

Kad nonāca pilī, velni jau bij mājās. Vecais velns, gatavais praula gabals, aicināja nākt iekšā. Velni ielūdza svešnieku maltītē un ļāva tam krietni atpūsties, bet tikmēr paslēpa karavīra suņus pagrabā. Mazie velnēni pagalmā cēla karātavas.

Lielais velns veda ciemiņu rādīt pili. Pirms ievēda drēbju kambarī. Ak, kas tur bij drēbju, kaudžu kaudzēm!

„Vai zini, kas tās valkā?“ vaicāja velns.

„Tik daudz ļaudīm kā jums arī vajaga daudz drēbju,“ atteica karavīrs.

„Un kam tās pieder?“ vaicāja velns, rādīdams neparasti šūdinātas drēbes.

„Kam citam, ja ne jums pašam,“ atteica karavīrs.

„Kas to uzvelk, par to nav varas nevienam; ne bisei, ne kam citam.“

Viņi iegāja ieroču kambarī.

„Vai zini, kur tikdaudz bises liekamas?“ vaicāja velns.

„Tik daudz ļaudīm kā jums taču vajaga daudz bišu,“ atteica karavīrs.

„Un kam tā pieder?“ velns vaicāja, rādīdams lielu bisi.

„Kam citam, ja ne jums pašam,“ atteica karavīrs.

„Ja šauj ar bisi, tad noposta visu, cik tālu vien šāviens dzirdams.“

Viņi devās zobenu kambarī.

„Vai zini, ko ar tiem dara?“

„Tik daudz ļaudīm kā jums taču vajaga daudz zobenu.“

„Un kam tas pieder?“ vaicāja velns, rādīdams lielu zobenu.

„Kam citam, ja ne jums pašam.“

„Ja vīcina šo zobenu, jāmirst visiem.“

Zāļu kambarī atradās blašķe pie blašķes. To vidū atkal bij kāda, lielāka par citām.

„Vai zini, kam tā pieder?“

„Kam citam, ja ne jums pašam!“

„Šīs zāles velk un dziedē. Ja ar tām ieberzē gabalos sacirstu miesu, tā tūliņ saaug.“

Viņi iegāja stabuļu kambarī.

„Vai zini, kam tās vajag?“

„Tik daudz ļaudīm kā jums taču vajaga daudz stabuļu.“

Viņu vidū kāda bij brīnum grezna.

„Un kam tā pieder?“

„Kam citam, ja ne jums pašam,“ atteica karavīrs.

„Ja šo stabuli pūš trīs reizes, tad ikreiz atveras pa trim dzelz durvīm.“

Te karavīram iekrita prātā: „Pag, mani suņi taču ar' ieslēgti aiz dzelzs durvīm.“ Un iebāza stabuli kabatā.

Pēdējais bij virvju kambaris. Rādīdams lielu cilpu, velns jau teica:

„Vai zini, kam tā?“

„Kam citam, ja ne jums pašam.“

„Ar to tevi pakārs,“ teica velns un uzmeta tam cilpu kaklā, tad izveda pagalmā, kur mazie velnēni jau gaidīja.

Paņēmuši karavīru aiz rokām, viņi to noveda pie karāta-

vām. Pats lielais velns skatījās, uzkāpis trepēs. Kaņavīrs lūdzās:

„Atļaujiet man trīs reizes nopūsties pēc mūsu parašas.“

Mazie negribēja par to ne dzirdēt, bet lielais atļāva. Kaņavīrs pūta stabulē pirmo reizi — atvērās pirmā suņa durvis. Tas aizskrēja pie otra suņa durvīm, riedams:

„Vau, vau! Mūsu kungs lielā nelaimē!“

Tas atbildēja: „Nevaru līdzēt, esmu ieslēgts.“

Kaņavīrs pūta otrreiz — atvērās otras durvis. Žigli abi suņi metās pie trešām durvīm, un kaņavīrs pūta trešo reizi. Riedami, suņi devās laukā un saplosīja visus velnus.

Kaņavīrs paņēma līdz vecā velna drēbes, bisi un zobenu, bet aizmīrsa blašķi ar zālēm. Vērši tam vairs nerūpēja, un tā viņš aizgāja.

Nonācis jūras krastā, viņš satika karaļa meitu, kas bij nolēmta pūķim. Kaņavīrs solījās viņu glābt, lai gan jaunava lūdza pašu glābties no pūķa nagiem. Nolika par sargu pirmo kucenu, bet ieskrēja nabadziņš sprukās — pūķim nieka šunelis bij viens grābiens. Sūtīja palīgā otru — arī tas nespēja. Nu nāca trešais suns un pūķi pieveica. Kaņavīrs teica:

„Pūķa galvas atstājat veselās, kad tik pats beigts.“

Suņi tā arī darija. Kaņavīrs izgriezta mēles, sasēja saini un iebāza kulē.

Krūmos kāds vīrs visu noskatījās. Tikko pūķu kavējs bij aizgājis, šis paņēma galvas, sasēja kopā un aizgāja rādīt karalim. Karalis atdeva krāpniekam meitu par sievu.

Nāca arī īstais pūķu kavējs. Jaunais vīrs bailēs bij nolīcis kāzu dienā sargus pie durvīm, lai nevienu pašu nelaistu iekšā. Bet kaņavīrs pavicināja tikai zobenu, un visi sargi nokrita kā līdums.

Apīrījis ceļu, viņš iegāja iebūvieša būdīņā un vaicāja:

„Nez' kā no kāzu nama varētu dabūt gardos ēdienus?“

„Nemels' niekus,“ atteica iebūvietis, „gādā tikai, lai galva noturas plecoss.“

Kaņavīrs ielika pirmajam šunelīm zobos mutantīņu, tas tūlī aizskrēja pie līgavas un labinādamies nogulās pie kājām.

Karaļa meita tūliņ pazina suni: ap kaklu tam vēl greznojās zelta ķēde, ko pati bij aplikusi. Viņa paņēma mutautiņu un iesēja tur visus labākos ēdienus, kādi vien bij. Suns atskrēja atpakaļ, un karavīrs ar saimnieku sēdās ēst. Tad viņš sūtīja suni otrreiz pēc dzērieniem. Atnesa arī tos.

Beidzot līgavainis pamanija pretinieka suni, un žigli izsūtīja karaspēku ienaidnieku nonāvēt. Izgāja vesels pulks; bet pūku kavējs tikai pavēcināja zobenu, un viss karaspēks vēlās kā zāle.

Tad viņš norakstīja karalim grāmatu, lūgdams to atnākt uz iebūvieša būdiņu, un nosūtīja ar suni. Karaļa meita grasījās braukt līdz, bet tēvs atturēja:

„Ko tu tur meklēsi? Tā, droši vien, mana pēdējā stundīņa.“

Bet princese ielēca ratu pakalā, un tā viņi aizbrauca. Viņa tūliņ izstāstīja tēvam, kas bijis istais glābējs.

„Kā tas var būt,“ neticēja karalis, „ja tavam līgavainim ir pūka galvas?“

„Galvas gan, bet nevienai nav mēles.“

Paņēmuši karavīru līdz, viņi aizgāja pārliecināties. Tiešām, nevienai pūka galvai nebij mēles! Karavīrs priecīgs izvilka tās no kules un rādīja: „Lūk, mēles!“

Krāpnieku pakāra, un kāzas svinēja par jaunu.

Bet karaļa meita bij noburta. Tūliņ pēc kāzām viņa nonāvēja vīru, nocirzdama tam galvu. Dabūjuši to zināt, suni atcerējās velna zāļu blašķi un steidzīgi devās uz pili. Aizskrēja un atrada, ka visi velni atkal dzīvi. Velna vecmāte, kas toreiz vēl palikusi pie dzīvības, bij visus atdzīvinājusi. Šoreiz suni saplosīja arī velna vecmāti, pakēra zāles un steidzīgi devās atpakaļ.

Pirmais suns atdzīvināja karavīra rumpi, otrais galvu, trešais dziedēja rētas. Pamodies, karavīrs bij atkal vesels.

Karaļa meitai par vīra nogalināšanu bij piespriests nāves sods. Tai brīdī viņa jau bij novesta soda vietā. Pili nebij vairs neviena cita zirga kā vecs sirmis. Pūku kavējs pakēra

to pašu un aizjāja kā vējš glābt sievu. Tikko bende bij pacēlis cirvi, atdrāzās kaņavīrs, un sodu atlaida.

Tad kaņavīrs vaicāja suņiem:

„Kā lai jums atlidzinu, ka izglābāt man dzīvību?“

Tie atteica: „Nocērt mums galvas.“

„Kā lai izdaru tādu grēka darbu,“ bēdājās kaņavīrs.

„Nenocirtīsi tu, norausim paši sev galvas.“

Kaņavīrs nocirta mazajam šunelim galvu. Tas tūlī pārvērtās mazā puikā. Nu viņš ar prieku nocirta galvas arī pārējiem, un tie visi no suņiem pārvērtās cilvēkos.

Galva.

Somu pasaka.

reiz dzīvoja vīrs ar sievu. Pēc desmit gadiem piedzima bērns, kam bij tikai galva. Pagāja septiņi gadi, un galva palika četrpadsmit gadus veca. Tā bij iedomājusies precēt karaļa meitu un lūdza tēvu iet par precinieku.

„Saki visu patiesību,“ piekodināja puika.
„Apraksti, kāds esmu, un nepiemelo neko klāt!“

Tēvs nonāca pie karaļa un teica: „Jūsu majestāte! tā un tā; mans dēls lūdz jūsu meitu par sievu.“

„Kas tad viņš ir?“ vaicāja karalis.

„Nekas vairāk kā tikai galva,“ atteica tēvs.

„Ja viņš līdz rītam atnes man piecas dzīvas lapsas, tad varbūt meitu došu.“

Tēvs pārnāca mājās un teica: „Puika, tur gan nekas neiznāks!“

„Kā tā?“

„Karalis prasa līdz rītam piecas dzīvas lapsas. Varbūt tad došot meitu.“

„Tēt! Man tik karsti; iznes mani priekšnamā!“ Lūdzās puika un palika ārā līdz otram rītam.

Kad tēvs pamodās, pie lievenēm jau dižojās piecas dzīvas lapsas. Puika teica:

„Aizved šīs lapsas un lūdz nu pēc karaļa meitas.“

Tēvs aiznesa: „Vai nu meitu dosit?“

„Lai tavs dēls līdz rītam atnes piecus dzīvus lāčus.“

Tēvs pārnāca mājās un teica: „Puika, tur gan nekas neiznāks.“

„Kā tā?“

„Karalis prasa līdz rītam piecus dzīvus lāčus. Varbūt tad došot meitu.“

„Tēt! Man karsti; iznes mani priekšnamā,” lūdžās puika.
Tēvs paklausīja.

Otrā rītā pie lievenēm dižojās pieci dzīvi lāči.

Puika teica: „Aizved šos lāčus un lūdž nu pēc karaļa meitas.”

Tēvs aizveda, bet karalis atrunājās: „Ja jau viņš ir tāds spēka vīrs, ka var visu, lai uzcel tādū pat pili kā man. Tad meitu dabūs.”

Tēvs pārnāca mājās un teica:

„Puika, tur gan nekas neiznāks.”

„Kā tā?”

„Tev līdz rītam jāuzcel karaļa pils, un istabām jābūt kā valdnieka kambaļiem.”

„Tēt! Man karsti; iznes mani priekšnamā!” lūdžās puika.

Tēvs iznesa to ārā. Dēls piekodināja: „Ja dzirdat troksni, neceļaties skatīties, bet paliekat mierīgi gultās!”

Sāka strādāt namdaži. Tēvs teica: „Ko tas puika tur ārā trokšņo? Iešu paskatīties!”

„Vai nedzirdēji, ko viņš vakar vakarā teica?” māte atrunāja.

Pēc brītiņa māte pati ierunājās: „Iesim tomēr paskatīties.”

Nu bij reize tēvam iebilst: „Vai tu jau aizmirsi, ko puika vakar piekodināja?”

Tā viņi viens otru pārrunāja neiet skatīties.

Otrā rītā vecais izgāja laukā, bet aiz bailēm nokrita pie zemes visā augumā — viņš atradās pilī, kur viss mirgoja zeltā un sudrabā.

„Iejūdž trīs ērzelus!” puika teica tēvam.

Tēvs iejūdza ērzelus, iesēdināja puiku ratos un aizbrauca uz karaļa pili pēc līgavas. Šoreiz karalis turēja vārdu un atdeva puikam meitu par sievu.

Rikoja kāzas. Līgavai bij arī pamāte. Trešā dienā ieradās kāzu viesi, dzēra un liksmojās lielajā zālē. Arī līgava aizgāja turp, un viņai līdz puikas galva, ko nesa groziņā. Puika teica līgavai:

„Nu tu zini, kāds es izskatos, bet nesaki to nevienam!”

Dejot neiešu, atstāj vien mani zālē uz loga. Bet Dieva dēļ, nesaki, kas esmu. Ja teiksi, izsitišu logu un aizlaidišos kā balodis uz dienvidiem.“

Līgava gāja dejot. Pamāte prasīja:

„Kas tad īsti ir tavs vīrs?“

„Taismi tāds, kādu jūs redzat: tikai galva.“

Pamāte aizveda līgavu sānis, piedzirdīja un izprašāja sīkākī. Nabaga meitene dzērumā izstāstīja:

„Tam kājas līdz ceļiem ir sudraba

Un rokas līdz elkoņiem zelta;

Virš galvas mirdz zvaigzne staraina,

Uz pieres deg saule zeltaina,

Bet mēness pašā pakausī.

Kad runājot muti viņš ver,

Tam lūpas zelta ziedus ber.“

To izdzirdis, puīka sasīta loga stiklus un aizlaidās uz dienvidiem.

Pamodusies no dzēruma, karaļa meita sauca līgavaini, bet tas bij pazudis. Viņa gāja to meklēt un gāja nemitīgi septiņus gadus.

Reiz tā nonāca pie mazas būdiņas. Iegāja iekšā: „Labdien!“

„Labdien, labdien!“

„Vai nav gājis garām tāds un tāds ceļinieks?“

„Jā gan, bet pirms septiņiem gadiem. Viņš atpūtās un mūsu mājiņas jumta un nosvieda zemē šo saīni, ko lūdza nodot sievai.“

Karaļa meita paņēma saīni un gāja tālāk četrpadsmit gadus.

Reiz tā nonāca pie mazas būdiņas. Iegāja iekšā: „Labdien.“

„Labdien, labdien!“

„Vai te nav gājis garām tāds un tāds ceļinieks?“

„Tiesa gan, bet pirms četrpadsmit gadiem. Viņš atpūtās uz mūsu mājiņas jumta un nosvieda zemē šo saīni, ko lūdza nodot sievai.“

Pirmā sainī atradās ēdieni un dzērieni, kādus vien sirds kāro, otrā — greznas sieviešu drēbes.

Būdnieki deva padomu:

„Prom ejot nogriezies uz pilsētu. Nonākot pirmos krustceļos, nometies zemē. Tur tu viņu ieraudzīsi, viņš ir krietns mednieks.“

Karaļa meita darīja, kā teikts, un nometās zemē pirmos krustceļos. Redzēja vīru ejam medībās un apsveica:

„Nu, kā iet, mīlais draugs? Esmu tevis dēļ tāļu gājusi. Kā labi sviežas?“

Ieraudzījis karaļa meitu, mednieks krita tai ap kaklu, teikdams: „Mīļo meitiņ! Nevaru nekā pateikt, pirms neesmu izsūtījis grāmatas visām pasaules zemēm, lai zinātu, pie kādas laulības turēties — jaunās vai vecās.“

„Turies pie vecās laulības!“

Tad viņš teica savai jaunai iemīlotai:

„Ej, no kurienes nākusi, ņemu veco līgavu!“

Viņi devās atpakaļ: vispirms četrpadsmit, tad septiņus gadus, līdz beidzot nonāca dzimtenē. Tur viņi svinēja kāzas par jaunu, ēda, dzēra un uzdeva man jūms to samelot.

Pērkona dūkas.

Igriņu pasaka.

Ūkstots astoņi simti sešdesmit sestā gadā bij sausa vasara. Visi bij lielā nepaprasnā, kādēļ gan tāds sausums. Burvis Vāske izskaidroja sauso vasaru šādi. —

Siltā pavasara dienā Pikers¹ nogulies saulē un palicis zem rokas savas dūkas, lai neviens tās nevarētu nozagt.

Ļet gaŗām Vanapagans² un ierauga Pikeru guļam. Viņam ieŗaujas prātā nozagt dūkas, bet nekā tām tikt klāt — Pikera roka guļ virsū.

Vanapagam padoma netrūkst. Viņš ņem savu puiku uz rokas un paceļ to gaisā lai tas dūkas nozog. Bet puikam izgāja tāpat — arī tas sabijās no Pikera rokas.

Vanapagans pakasīja aiz auss, izvilka uti, iedeva puikam un lika iebāzt Pikeram aizausē. Tikko Pikers sāks kustēties, velnēns nozags dūkas.

Tā arī notika. Uts sāka kost, Pikers kasīties, puika pakēŗa dūkas un iedeva Vanapaganam. Steigŗsus viņi devās uz elli. Vanapagans ieslēŗza dūkas aiz septiņām atslēŗgām, lai neviens tās nedabūtu.

Pamodies un nekur neatradis dūkas, Pikers noskuma: kur lai nu zeme ņem lietī! Virŗ gan uzminēja, ka vainīgs Vanapagans, bet vai tas ko līdzēja?

Aiz gaŗa laika Pikers ar dēlu ķēŗstīja zivis. Noŗēmuŗies līdz pat vakaram, tie nedabūja ne nieka.

Pēkŗŗņi dēls ieraudzīja upes dibenā kādu puiku, kas pielaŗvijies sveŗam lomam un beŗ zivis savā maisā. Pikers noķēŗa palaidņi: tas izrādīŗās Vanapagana dēls.

¹ Pikers — Pērkons.

² Vanapagans — velns.

Puika sāka lūgties: „Mums ellē riko lielas kāzas, precas pati velna meita, un mums jāgādā mielastam gaļa.“

„Es tevi, rakari, ātrāki nelaidīšu vaļā, kamēr neapsolīsi arī mani saukt kāzās!“

Vanapagana dēlam gan nebij tas pa prātam, bet redzēdams, ka citādi nelaidīs vaļā, viņš solījās lūgt Pikeru kāzās.

Arī Pikera dēls plijās virsū: „Ja nesauksi mani kāzās, atņemšu tev zivis — svinat tad kāzas bez gaļas!“

Puikam bij žēl zivju, un viņš ielūdza kāzās arī Pikera dēlu.

Augustā pienāca velna grāmata: Pikers ar dēlu lūgti ellē uz kāzām.

Ellē sākās dzīru prieki. Degvīna bij tik daudz, ka viesi tikko nenoslīka. Dūkas, bazūnes, stabules un bungas strādāja bez apstājas. Pats lielais velns lieliskā omā noraudzījās, kā elles laudis dejo un lēkā.

Pēkšņi Vanapaganam ienāca prātā, ka viņam ir vēl vienas dūkas, kas noslēgtas aiz septiņām atslēgām. Viņš aizgāja un atnesa arī tās; mēģināja pūst, bet neizspieda ne skaņas.

Pikers sāka ausīties: „Skat, kur manas dūkas! Ja tik dabūtu tās rokā, tad gan jums parādītu!“

Izmēģinājās visi elles spēlmaņi, bet neviens neprata rīkoties ar šīm dūkām. Beidzot Pikera dēls ieminējās:

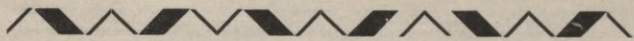
„Laujiet man pamēģināt, varbūt izdabūšu kādu skaņu!“

Pikera puika paņēma dūkas, apskatīja tās no visām pusēm un pielika pie lūpām. Kāzu viesi saskrēja klausīties jaunās dūkas.

Deviņi pārkonī! Tikko puika laida vaļā — šāvās zibenī, un dārdēja pārkonu grāvienu. Daļu no kāzimiekiem nospēra zibens, kas palika dzīvi — taisījās, ka pazūd.

Pikers ar dēlu izstaigājās krustam šķērsam pa tukšo ellī, bet neatrada nevienas dzīvas dvēseles. Tad dūkas ņēma pats vecais un tā pūta, ka elle nodrebēja līdz pat pamatiem.

Kā muižnieks nokļuva debesīs.

Igauņu pasaka.

Reiz dzīvoja muižnieks. Kad viņa pēdējā stundiņa bij pienākusi, tas devās uz debesīm. Gāja, gāja dienas un naktis — beidzot nonāca pie debesu vārtiem un nedroši piekļāuvēja.

Pēteris prasīja: „Kas tur ir?“

Muižnieks atsaucās: „Muižnieks! nāku no grēcīgās pasaules un lūdzu ielaist debesīs.“

Pēteris atteica: „Nekas neiznāks — muižniekus debesīs nelaiž. Tie lai brauc tieši uz elli, debesīs pilnas žīdu, kas muižnieku dēļ nobeidzās ceļā uz Ameriku.“

Muižnieks neatlaidās, bet Pēteris nebij pielūdzams. Muižniekam cits nekas neatlika, kā doties tieši uz elli, jo zemes virsū vairs negribēja atgriezties.

Pa ceļam muižnieks satika savu agrāko advokātu. Tas taujāja:

„Kam esi tāds saīdzis?“

Muižnieks atteica: „Kā lai nebūtu saīdzis? Gribēju tikt debesīs, bet Pēteris neatvēra pat vārtus — lai ejot uz elli, debesīs esot žīdu pilnas.“

Advokāts mierināja: „Nāc atpakaļ! Gan dabūšu tev iekšā. Kā zemes virsū tev izpalīdzēju likstās, tā arī šoreiz tikšu galā ar Pēteri.“

Muižnieks nelikās to divreiz teikties, un steigšus devās abi ar advokātu atpakaļ.

Drīz tie nonāca pie debesu vārtiem. Advokāts piekļāuvēja, un Pēteris prasīja:

„Kas tur ir?“

Advokāts atbildēja: „Vecs, godīgs muižnieks ar savu advokātu.“

Pēteris atcirta: „Reiz jau teicu, ka muižniekus neuzņem.“

Advokāts neatlaidās: „Atdari vārtus un ielaid vismaz mani.“

Pēteris atvēra, un advokāts iegāja iekšā, teikdams: „Stiedzies žigli pie mīlā Dieviņa un saki, ka gribu ar viņu parunāt šī muižnieka lietā. Kamēr būsi projām, tikmēr palikšu tavā vietā.“

Pēteris aizgāja. Tikko viņš bij projām, advokāts sauca pilnā rīklē, ka atskanēja visas debesu dangas:

„Sanāk! Sanāk! Ellē velns izpārdod vecas drēbes!“

Tikko viņš bij to izteicis, visi židi pa kaklu, pa galvu metās uz vārtiem. Acumirkļi debesis vairs nebija neviena žida.

Tad advokāts ielaida muižnieku. Nu Pēteris vairs nevarēja nekā iebilst, jo debesis vietu bij diezgan.

Bet no šī laika Pēteris netaisīti debesis neviena advokāta.

Mēness darvotājs.

Igauņu pasaka.

ecais Dievs bij pabeidzis pasaules radišanu, bet nebij apmierināts ar savu darbu — pasaulei trūka gaismas. Dienā sau'e ritēja pa debesu jumu, bet vakaros debesis un zemi klāja dziļa tumsa. Visu, kas tad notika, paslēpa nakts.

Gribēdams novērst šo trūkumu, Radītājs pavēlēja debesu kalējam Ilmarīnenam gādāt naktim gaismu.

Ilmarīnens paklausīja un devās uz savu smēdi, kur jau bij kalts debesu jums. Viņš ņēma daudz sudraba un izlēja lielu bumbu. Apvilka to ar biezu zelta kārtu, ielika vidū gaišu liesmu un lika bumbai ritēt pa debesu loku. Tad izkala pulkiem zvaigžņu, apzeltīja un nolika debesu telpā katru savā vietā.

Zemes virsū sākās jauna dzīve. Tikko nodzisa saule debesu malā parādījās zelta mēness, uzsākdams savu ceļu pa debesu velvi un aizdzidams nakts tumsu ne sliktāk par sauli. Viņam apkārt mirgoja zvaigžņu bari, kas pavadīja to kā karali līdz otrai debesu malai.

Tā uz pasauli lija gaisma kā dienu, tā nakti. Mēness vaigis bij tikpat gaišs un tīrs kā saules, bet nedeva vienīgi siltumu. Bet dažvadien saule tā cepināja, ka ļaudis labāk strādāja nakts-sarga gaismā, no sirds priecādamies par debesu balvu.

Vienīgi velnam mēness nebij pa prātam, jo gaismā neveicās neviens ļauns darbs. Ja velns gāja nedarbos, to pazina jau pa gabalu un padzina ar kaunu un negodu. Pēc mēness radišanas viņš bij nozvejojis tikai divas dvēseles.

Tā nu viņš sēdēja dienu un nakti, domādams, kā izlidzēties. Atsauca savus puišus, bet arī tie nezināja padoma. Visi trijātā prātoja, prātoja, bet ne pie kāda ga'la netika.

Septītā dienā nebij vairs ne kumosa ēsmas. Viņi sēdēja vaidēdami un stenēdami, spaidīja tukšos vēderus un velti lau-

zija galvas. Te pašam velna lielkungam iešāvās prātā laimīga doma:

„Vienīgais glābiņš — dabūt mēnesi pie malas! Tikko debesis satumsis, būsīm tādi pat varoņi kā agrāk. Zvaigžņu bālā gaismā bez bēdu varam ķerties pie sava vecā amata.“

„Vai lai mēnesi noraujam no debesīm,“ prasīja velna kalpi.

„Nē,“ velns atteica, „mēs nedabūsīm to zemē, tas turas pārāk stipri. Vislabākais — notraipīsim mēnesi ar darvu melnu. Lai tad ripo vien pa debesīm, mums tas vairs nekaitēs,“

Velna laudim patika kunga padoms, un tie grasījās tūlīņ ķerties pie darba. Bet bij jau par vēlu, jo mēness jau rietēja, un saule pacēla vaigu.

Otrā dienā viņi ar skubu stājās pie darba un strādāja līdz vēlam vakaram. Pats velns bij nozadzis darvas mucu un aizstiepījis uz mežu kalpiem. Tie sēja trepes no septiņiem gabaliem: katrs gabals bij septiņas asis garš. Tad tie atnesa prāvu spaini un sasēja lūku višķi, ko uzbāza garā kārti.

Nu viņi gaidīja nakti. Mēnesim lēcot, velna lielkungs pārsveda pār pleciem trepes un darvas mucu, pavēlēdams abiem kalpiem sekot ar spaini un višķi.

Nonākuši galā, tie salēja spaini darvu, piebēra vēl sodrējus un iemērca višķi. Tanī pašā acumirkli mēness izlīda no meža. Steigšus rikoja trepes, velna lielkungs iedeva vienam kalpam spaini un lika žigli rāpties augšā, bet otram apakšā bij jātur trepes.

Velns ar kalpu turēja trepes atspērušies. Bet kalps nevarēja noturēt lielo smagumu, un trepes sāka līgoties. Darvotājam paslīdēja kāja, un tas ar visu spaini uzgāzās velnam taisnī virsū. Velns sprauslāja lādēdamies un purinājās kā lācis. Trepes dārdēdamas nogāzās zemē un sasitās gabalu gabalos.

Velns dūsmās ārdijās kā traks, ka darbs neizdevies un pats vēl piedevām nolējies ar darvu. Gan viņš mazgājās un berzās, skrāpējās un kasījās, bet darva un sodrēji nebij vairs notīrāmi. Tā velns palika melns līdz šai baltai dienai.

Tik bēdīgi beidzās velna pirmais mēģinājums. Bet darbs māca darītāju. Otrā dienā velns nozaga septiņas trepes, sa-

sēja tās kopā un nolika mežmalē, kur mēness sāka savu ceļu. Mēnesim lēcot, velns iedzina trepes zemē, atbalstīja tās vēl abām rokām un pavēlēja otram kalpam rāpties ar darvas spaini augšā. Piekodināja turēties stingri jo stingri pie kāpšiem, lai atkal nepaslidētu.

Kalps rāpās augšā, cik ātri vien jaudāja, un laimīgi sasniedza pēdējo kāpsli. Mēness izkāpa no meža karaliskā godībā. Velns uzvilka trepes līdz pašam mēnesim. Ak, tavu laimi! trepes bij pietiekoši garas.

Velna kalps žigli vien ķērās pie darba.

Nebij nemaz tik viegli nostāvēt augšā uz trepēm un darvot mēnesim seju, jo tas nestāvēja vis mierīgi uz vietas, bet ritēja tālāk.

Tāpēc kalps piesējās ar virvi pie mēness un, paķēris no spaiņa višķi, sāka to notraipīt no otras puses. Biezaj zelta kārtai darva negribēja lipt klāt. Kalps strādāja vaiga sviedros, līdz tam izdevās nodarvot mēnesim muguru.

Velns skatījās apakšā ar platu muti. Redzot darbu pa pusei jau pabeigtu, viņš aiz priekiem sāka lēkāt no vienas kājas uz otru.

Nokrāsojis melnu mēness muguru, kalps ar pūlēm pārgāja uz priekšu, lai aptraipītu debesu sargam arī seju. Brīdī atņemdams elpu, tas prātoja, kā vieglāk tikt galā ar priekšpusi. Bet nevarēja nekā prātīga izdomāt un nolēma rīkoties tāpat.

Velna kalps gribēja atkal ķerties pie darba. Te pamodās vecais Dieviņš. Izbrīnējies, tas pamanīja, ka pasaule palikusi uz pusi tumšāka, lai gan pie debesīm nebij neviena mākonīša. Pēkšņi viņš ieraudzīja mēnesī viru, kas mērcēja višķi darvas spainī. Apakšā velns aiz prieka lēkāja kā āzis.

„Ak, tad tāds nedarbus jūs darat man aiz muguras!“ Dievs izsaucās. „Lai tad arī ļaundaris saņem pelnīto algu! Mēnesī esi un tur arī paliksi uz visiem laikiem — par biedinājumu tiem, kas grib pasaulei laupīt gaismu!“

Tā arī notika. Vēl šo baltu dien mēnesi redzams virs ar darvas spainī. Gan mēness bieži kāpj jūrā mazgāties, bet darvas traipi palikuši uz visiem laikiem.

Nāve ābelē.

Le'šu pasa'ka.

eiz mazā būdiņā dzīvoja vecs vecītis. Kādu vakaru ciemā iegriezās trīs svešinieki un lūdza vecītim naktmājas. Tas atbildēja, lai liekoties vien gulēt, bet gultas gan šim neesct. Ceļinieki bij ar mieru un palika.

Vecītim vakariņās nebij nekā cita, kā vienīgi sakaltušas maizes garozas. Viņš tomēr lūdza ciemīrus dalīties maltītē un neapsmādēt to. Tā visi paēda liku likām.

No rīta aiziedami ceļa vīri prasīja, cik jāmaksājot. Vecītis atteica, ka nekā. Bet viņam esot ābele, no kuŗas vēl nekad neesot ēdis, jo tikko ābol'i ienākoties tie tūliņ pazūdot. Lai āboli turpmāk paliktu ābelē! Svešinieki to apsolīja.

Kādu rītu vecītis ieraudzīja, ka ābelē sakāpuši puikas, bet pašā galotnē sēž pieaudzis vīrs.

Vecītis prasīja: „Draugs, kā tu te nokļuvi?“

Vīrs nekā neatbildēja. Vecītis pavēlēja puikām kāpt zemē, bet svešo vīru nelaida vaļā, kamēr tas nesāka lūgties. Tad palaida arī to.

Reiz pie vecīša atnāca nāve un aicināja sev līdz. Tas lūdzās, lai atļaujot paņemt uz ceļa kādu ābolu. Bet tie karājās pašā galotnē, un vecītis nevarēja tikt klāt.

Tad rāpās kokā pati nāve, norāva ābolus, bet netika vairs zemē. Gan viņa purināja, gan kratīja ābeli, bet nekas nelīdzēja.

Nu bij nāves kārtā vecīti lūgties. Tas atteica, ka laidīšot vaļā tikai tad, ja nāve ļaušot viņam vēl dažus gadus dzīvot. Tikusi beidzt no koka vaļā, nāve aizskrēja kā aizsvilusi.

Tāpēc vēl līdz šai baltai dienai nāve nemil iet pakaļ veciem ļaudīm.

Naudas dzirnaviņas.

Le'šu paraka.

eiz dzivoja nabaga virs, kam bij viena vienīga pupa. Viņš gribēja pupu apēst, bet tā lūdzās lai iestādot zemē. Virs iedēst'ja pupu un ielika būdiņas logā. Pirmā dienā tā jau sniedzās līdz istabas griestiem, otrā — līdz jumtam un trešā — līdz pat debesīm.

Virs uzkāpa pa pupas zariem debesis un ieraudzīja, ka eņģeļi maļ naudu. Viņš lūdzās, lai arī viņam dodot naudas dzirnaviņas — un dabūja. Bet eņģeļi piekodināja, lai vairāk dzirnaviņas nemaļot kā reizi dienā. Ja maļot biežāk — putekļi vien nokūpēšct. Virs tiešām mala tikai reiz dienā un iedzīvojās daudz naudā.

Skaugi manīja, ka vecītis palicis bagāts, un dzirnaviņas nozaga. Bet vīram bij gailis, un tas dziedāja, ka dzirnaviņas esot nozadzis bagāts saimnieks.

Zaglis gribēja pirkt muižu, un tā kā viņam vajadzēja daudz naudas, tas mala vairākas reizes dienā un māli bēra pagrabā. Beidzot nosprieda, ka pagrabs nu būšot pilns ar naudu, bet attaisot durvis putekļi vien nokūpēja.

Gailis dziedāja pagraba jūmtā:

„Mazi kungi, ubagu kungi, atdodat nabaga vīra dzirnaviņas!“

Saimnieks dūsmās ieslodzīja gaili govju kūtī. Nakti gailis attaisīja vārtus, kūtī ielēca vilks un saplosīja visas govīs. Otrā rītā gailis dziedāja atkal savu veco dziesmu:

„Mazi kungi, ubagu kungi, atdodat nabaga vīra dzirnaviņas!“

Saimnieks ieslodzīja gaili zirgu stallī. Bet nakti gailis atkal attaisīja vārtus, ielēca vilks un saplosīja visus zirgus. No rīta gailis dziedāja atkal to pašu veco dziesmu:

„Mazi kungi, ubagu kungi, atdodat nabaga vīra dzirnaviņas!”

Tad saimnieks iesvieda gaiļi akā, bet gaiļis izdzēra to sausu un dziedāja atkal savu veco dziesmu.

Saimnieks iebāza gaiļi krāsnī, lai tas sadegtu. Bet gaiļis nodzēsa uguni un dziedāja joprojām:

„Mazi kungi, ubagu kungi, atdodat nabaga vīra dzirnaviņas!”

Tad saimnieks saķēra gaiļi, nokāva to un apēda. Bet gaiļis dziedāja savu dziesmu pat vēderā:

„Mazi kungi, ubagu kungi, atdodat nabaga vīra dzirnaviņas!”

Beidzot saimniekam neatlika nekas cits, kā atdot nabaga vīram i dzirnaviņas, i gaiļi. Un vecis maļ naudu līdz šai baltai dienai.

Par ģenerāli, kas pārvērtās kazu ganā.

Leišu pasaka.

āda saimnieka dēls, vārdā Upeiks, bij noņemts krievos. Viņš nosūtīja vecākiem grāmatu, ka esot iecelts par ģenerāli, un lūdza tēvu atbraukt novēlēt laimes. Tēvs atbrauca, bet atrada dēlu kā vienkāršu zaldātu.

Piekrāptais tēvs noskaidroja izsaukā:

„Kaut tu atgrieztos mājās bez zābakiem kājās!“

Tā ari notika.

Vēlāk dēlu tiešām iecēla par ģenerāli, un viņš vēlreiz lūdza tēvu atbraukt to apciemot. Bet reiz jau piemānītais tēvs tam neticēja.

Upeiks nu bij ģenerālis un apprecēja ļoti bagātu un gudru meitu. Ilgodamies pēc vecākiem, viņš nolēma tos apciemot un nolūgties.

Ģenerālim, kā pienākas, bij daudz sulaiņu. Tikko viņš bij izteicis vēlēšanos apciemot dzimteni — viss bij sagatavots ceļam. Viens tirīja zābakus, otrs posa ratus, trešais jūdza zirgus. Ģenerāļa lielmāte jautāja:

„Ja tu tik drīz neatgrieztos, kā lai atrodu tavu dzimto pilsētu?“

„Ceļā piestiprināšu dēlišus ar uzrakstu: Te braucis garām ģenerālis Upeiks.“

Ceļa malā atradās būdiņa, kur dzīvoja burve. Braucot vai ejot kādam garām, viņa uzbūra vētru, kas piespieda ceļinieku meklēt patvērumu būdiņā. Katram ienācējam vajadzēja spēlēt kārtis. Burvei bij sava vieta, kur tā vienmēr sēdēja, kārtis spēlējot; tāpēc viņa vienmēr vinnēja, bet ceļinieks nospēlējās līdz kreklam.

Tas pats notika ar Upeiku. Braucot garām būdiņai, sacēlās tāda vētra, ka debess ar zemi kopā griezās. Ģenerālim Upeikam vajadzēja meklēt patvērumu tāpat kā daudziem citiem ceļa vīriem. Tā viņš nokļuva burves nagos.

Vecene tūlīn nolika uz galda kārtis un grīdēja spēlēt. Ģenerālim nebij ne jausmas, ka tā ir burve, un tāpēc viņš neatteicās. Vecene nosēdās savā vietā un nolika uz galda zelta picnieku. Upeiks negribēja palikt kaunā un lika pretim tikpat. Tā viņš nospēlēja nevien visu naudu, bet arī zirgus un ratus. Beidzot tam vajadzēja atdot pat zābakus un atgriezties divtīnēnē basām kājām.

Upeiks nonaca pie sava tēva, bet kaunējās aizities par viņa dēlu; salīga par kazu ganu un dabūja ganīt piecdesmit kazas.

Upeiks apmācīja kazas kā zaldātus. Uzsaucot:

„Rindā stāties!“ kazas nostājās rindā un saslēja gaisā bārdas.

Eet uzsaucot:

„Soļos marš!“ sāka reizē soļot trip — trap.

Ģenerāliene velti gaidīja vīru atgriežamies un tāpēc brauca to meklēt. Cēla malā bij piestiprināti uzraksti:

„Te braucis ģenerālis Upeiks.“

Arī viņa nonāca pie burves būdiņas un bij spiesta tur meklēt patvērumu no negaisa. Ģenerāliene iegāja iekšā un ieņēma vietu, lai spēlētu kārtis. Spēlējot vīra manīja, ka būs no šejienes jāaiziet basām kājām. Tāpēc viņa piespieda burvi mainīties vietām. Ģenerāliene apsēdās apburtā vietā un atvīnēja nevien savas, bet arī vīra lietas. Braucot tālāk viņa atrada tikai vēl vienu uzrakstu, piestiprinātu pie zediņiem:

„Ģenerālis Upeiks devies tālāk kājām.“

Ģenerāliene nonāca vīra dzimtenē un lūdza naktsmājas, bet neteica, ka ir vedekla, un arī nekā neprasīja par Upeiku. Viņa gribēja no kāda izdibināt, ko tagad dara viņas vīrs.

Lai gan vīra vecāki nepazīna svešnieci, viņi tomēr manīja, ka tā ir ļoti bagāta un uzņēma dziļā godbijībā. Vakarā, dzerot tēju, tēvs slavēja savu kazu ganu, kas iemācījis kazas maršēt kā zaldātus.

Otrā rītā ģenerāliene pa logu redzēja, kā gans māca kazas. Kā parasti, Upeiks izlaida kazas ārā, papliksķināja pātagu un uzsauca:

„Rindā stāties!“

Kazas nostājās rindā. Bet papliksķinot pātagu un uzsaucot:

„Soļos maršs!“

Kazas saslēja bārdas gaisā un soļoja trip — trap.

Ģenerāliene pazina savu vīru, atvēra logu un jautāja:

„Upeik! Kas ir labāki — būt par zaldātu vai kazu ģenerāli?“

Viņš pazina savu sievu un nezināja no kauna, kur list. Tad arī vecāki pazina savu dēlu. No šī brīža viņam kazas vairs nebija jāgana.

Priekā, ka atradies dēls, ko nekad vairs necerēja ieraudzīt, tēvs rikoja lielas dzīres. Salūdza daudz viesu, tie ilgi dzīvoja un es viņiem līdz. Ēdu un dzēru kopā ar citiem, kā jau parvaram pienākas. Kad gribēju iet uz mājām, kungs man iedā-

vināja salmu ratus, vaska ķēvi, sviesta cepuri, papīra drēbes un stikla zābakus.

Braucot caur pilsētu, uzbruka žīdu kazas un apēda manus ratus. Uzsēdos mugurā ķēvei, bet tā no mana siltuma izkusa. Uznāca lietus, tas izmiekšķēja drēbes, un man sāka salt. Iegāju krogā sasildīties. Tur izkusa mana cepure, un palika pāri tikai zābaki. Bet arī tie saplīsa, ejot pāri Tilzītes dzelzs tiltam un man nepalika vairs nekā.

Ne nieka man nebij, ne nieka man nav līdz šai baltai dienai.

Pasaku draugs.

Leišu pasaka.

Reiz dzīvoja vecs vīrs ar sievu, un šim vecim ļoti patika klausīties pasakās. Reiz pie viņa iegriezās krievs un lūdza naktsmājas. Vecis bij ar mieru uzņemt krievu, ja vien tas solās visu nakti stāstīt pasakas. Krievs tam piekrit.

Vecis ar ciemiņu paēda vakariņas, un abi nogulās uz lāvas. Bet vecene uz mūrīša vērpa skala gaismā. Krievs ilgi stāstīja, ko pieredzējis un kur bijis. Tā viņš turpināja līdz pirmiem gaiļiem, tad mazliet apklusa un prasīja:

„Tētiņ, vai tu arī zini, kas tev gul blakām uz lāvas?“

„Ko niekojies!“ vecis atsaucās, „nu taču krievs!“

„Neuzminēji! Ne krievs, bet vilks!“

Vecis ātri paskatījās uz krievu un tiešām! — tas bij pārvērties vilkā. Vecis sabijās, bet vilks teica:

„Nebīsties! Paskaties — tu taču esi patiesībā lācis.“

Vecis paskatījās uz sevi — viņš bij pārvērties lācī.

„Paklausies, tētiņ!“ vilks teica, „mēs nevaram palikt te uz lāvas. Labāk skriesim ārā, kamēr vēl nav novilkti kažoki.“

Viņi izgāja ārā un ieraudzīja veča zirgu. Vilks teica:

„Apēdīsim to!“

„Rīma! vai neredzi, ka tas ir mans zirgs?“ vecis iesaucās.

„Kas man daļas? Badu ne ar ko neaizliegsi.“

Viņi saplosīja zirgu, skrēja tālāk un satika veceni. Tā bij veča sieva. Vilks atkal teica:

„Apēdīsim arī šo sievu!“

„Vai prāts? Tā taču ir mana sieva!“ lācis iesaucās.

„Kas man daļas gar tavu sievu!“ vilks noņurdēja, un viņi apēda arī veceni.

Tā lācis ar vilku klejoja apkārt visu cauru vasaru. Pienāca ziema, un vilks teica:

„Lidīsim alā! Lien tu dziļāk, es apgulšos tuvāk priekšā. Ja mūs ieraudzīs mednieki, mani nošaus pirmo. Tad ievēro! Tikko mani nošauj un novelk ādu, mūc ārā no alas, pārlēc man pāri — un tu atkal pārvērtiesies cilvēkā!”

Vilks ar lāci gulēja alā. Pienāca mednieki, nošāva vilku un gribēja novilkēt tam ādu. Lācis gribēja mukt ārā no alas un lēkt pāri vilkam, bet kūleniski novēlās no lāvas.

„Au! au! au!” vecis gaudoja. „Viņš mani sadauzīja!”

Vecene satrūkās un nolēca no mūriša.

„Kas tev kaiš, tētiņ? Kas noticis? Ko ālējies, kā piedzēris?”

„Kā?” vecis brīnījās, „tu nezini, kas es esmu?”

Un viņš sāka stāstīt: „Mēs ar krievu bijām pārvērtušies zvēros, viņš vilkā, es — lāci. Klejojām pa mežiem visu vasaru. Apēdām mūsu zirgu un tevi.”

Bet vecene aiz smiekliem nevarēja vairs valdīties. Viņa smējās kā kutināta:

„Jūs abi visu laiku gulējāt uz lāvas un krācāt, ka griesti līgojās, bet es sēdēju un vērpu.”

Vecis bij pamatīgi sasīties, un no šī brīža negribēja vairs līdz gaiļiem klausīties pasakās.

notita. Kad pamodās slinkā mātes meita, tad jau vajadzēja dzīt lopus pusdienā. Mājās māte prasīja savai meitai, kas sērdienītei palīdzējis vilnu savērpēt, bet šī nekā nezināja pateikt.

Otrā dienā gāja otra mātes meita ar divām acīm sērdienītei līdzī ganos. Bet ar to bij tāpat. Tikko sērdienīte uzdziedāja savu šūpļa dziesmu:

„Mīga, mīga vien'actiņa,
Drīz aizmīga otr'actiņa!“

Kad jau miega pūzne mātes meita krāca, ka ribēja vien. Arī šī neredzēja, kā sērdienīte savērpa vilnu. Trešā dienā bij trešai mātes meitai ar trim acīm jāpavada sērdienīte ganos. Kad govis atkal apstājās brokasta laikā, un ganītājas pašas bij iekodušas brokastu, sērdienīte sāka dziedāt:

„Mīga, mīga vien'actiņa,
Drīz aizmīga otr'actiņa!“

Mātes meitai aizvērās pierē abas acis, bet pakausi trešā acs palika vaļā. Sērdienīte par nelaimi nezināja, ka mātes meitai vēl trešā acs. Sērdienīte tūlīņ steidzās atkal pie Raibuļas, un vilna drīz jo drīz bij savērpēta. Tagad mātes meita zināja mājās pateikt, kā sērdienīte tik ātri varēja vilnu savērpēt. Pamāte tūlīņ lika Raibuļu nokaut. Sērdienīte gan raudāja, gan raudāja, bet Raibuļu tikpat nokāva.

Sērdienīte paņēma Raibuļas sirdi un paglabāja pie vārtiem zemē. Tur nu izauga skaista zelta ābele lieliem, spožiem zelta āboliem. Bet zelta ābolus cits neviens nevarēja dabūt kā sērdienīte. Kad cits kāds gāja ābolus raut, zelta ābele cēlās gaisos un nelāvās; bet kad gāja sērdienīte, tad viņa liecās vēl preti.

Reiz jāja bagāts princis caur sērdienītes tēva mājām. Viņš ieraudzīja zelta ābeli un gribēja vienu ābolu; bet tikko viņš pēc ābola sniedzās, ābele cēlās gaisos. Princis izsauca visus mājiniekus ārā un solījās to precēt, kas viņam pasniegs vienu ābolu. Visas trīs mātes meitas gribēja skaisto princis kā ēst, tādēļ visas trīs pēc kārtas vien devās pēc āboliem, bet ābele cēlās gaisos. Nu gāja sērdienīte. Zelta ābele pati noliecās pretī, lai sērdienīte rauj ābolus, cik patik. Princis aizveda sērdienīti sev līdzī un to apprecēja.

Vienacīte, Divacīte, Trijacīte.

Latviešu pasaka.

Meitīnai nomira māte, viņa palika sērdienīte. Tēvs pēc kāda laika apprecēja citu sievu, pārveda sērdienītei pamāti. Šai jau pašai bij trīs meitas: vienai bija viena aca, otrai divas, trešai trīs. Pamātes meitas visas bij ļoti slinkas, nevižoja ne salmiņa pacelt; sērdienītei viņas bij jāapkalpo, un šī to arī darija nekurnēdama. Ne pamāte, ne viņas meitas neieredzēja sērdienīti ne acu galā. Sērdienītei bez visām kopšanām bij vēl jāgana govīs.

Reiz pamātei ienāca prātā dot sērdienītei ganos līdz vilnu vērpēt. Sērdienīte paņēma vilnu, aizdzina govīs ganos un sāka raudāt, kā viņa, govīs ganot, lai savērpj trīs mārciņas vilnas. Viņai raudot, pienāca Raibuļa un prasīja: kālab tā raudot? Sērdienīte izstāstīja; tā un tā: „Pamāte man iedeva trīs mārciņas vilnas, tās man ganos jāsavērpj. Kā lai to izdaru?“

„Tur es tev varu palīdzēt,“ raibā govs teica, „bāz man vilnu pa muti iekšā, tad nāks pavediens pa nāsīm laukā un tīsies ap ragiem. Tas būs tik daudz kā redzēt — vilna savērpta.“

Sērdienīte tā darija, un pēc maza joniņa visa vilna bij pārstrādāta dziļā. Pamāte mājās nevarēja ar savām meitām vien izbrīnīties, kā sērdienīte varējusi tik ātri savērpēt. Otrā dienā viņa sūtīja pirmo meitu ar vienu aci sērdienītei līdz ganos noskatīties, kas viņai palīdz. Pret brokasta laiku, govīs iznāca klajumā un sāka atgremot saplūkto zāli. Sērdienīte un mātes meita apsēdās iekost brokastu. Pēc brokasta sērdienīte sāka dziedāt šūpla dziesmiņu:

„Mīga, mīga vien'actiņa,
Drīz aizmīga otr'actiņa!“

Tikko viņa bij to izdziedājusi, kad mātes meita jau krāca dziļā miegā. Sērdienīte žigli, žigli paķēra vilnu un prom pie Raibuļas. Viens, divi, trīs — vilna bij apēsta, savērpta un dziļa

Saturs.

	Lpp.
Sieva par simts govīm. Afrikāņu pasaka	3
Zaķis. Afrikāņu pasaka	10
Mulķa vīrs un gudrā sieva. Afrikāņu pasaka	12 ✓
Dievu izredzētā Sabulana. Afrikāņu pasaka	14
Baiames sapulce. Austrāliešu pasaka	17
Septiņas Meameju māsas. Austrāliešu pasaka	24
Asins zieds. Austrāliešu pasaka	28
Miroņa līgava. Dienvidamerikas indiāņu pasaka	33
Udens plūdi un nozagtā uguns. Dienvidamerikas indiāņu pasaka ..	36
Kolibrija milas stāsts. Dienvidamerikas indiāņu pasaka	38
Zvaigzne. Dienvidamerikas indiāņu pasaka	39 ✓
Dviņi. Meksikāniešu pasaka	42
Ho-Taī. Japaņu pasaka	42 X
Ošidori. Japaņu pasaka	48 X
Džu-roku-zakura. Japaņu pasaka	50 X
Neizpaustais noslēpums. Japaņu pasaka	52 X
Pūķu princese. Ķīniešu pasaka	55 ✓
Govju gans un vērpēja. Ķīniešu pasaka	59
Laimes un nelaimes bērns. Ķīniešu pasaka	62
Mazais lenākums un Lielais Pienākums. Ķīniešu pasaka ..	64
Daudz kāro, maz tiek. Ķīniešu pasaka	66
Skopais zemnieks. Ķīniešu pasaka	68
Dzeltenās upes gari. Ķīniešu pasaka	70
Nežēlīgais vīrs. Ķīniešu pasaka	74
Devīgākais cilvēks pasaulē. Tibetiešu pasaka	81
Viriešu naidniece. Tibetiešu pasaka	83
Labais karalis Hatams. Tibetiešu pasaka	86
Vērši par lieciniekiem. Tibetiešu pasaka	89
Princese Mirča. Indiešu pasaka	93 ✓
Bhānu un viņa sieva. Indiešu pasaka	98
Tava sieva ir laba. Indiešu pasaka	102
Peles grauž dzelzi. Indiešu pasaka	104
Radžputs Dūšīgais. Indiešu pasaka	105
Goda vīrs Bharataka. Indiešu pasaka	109
Bharataka domā. Indiešu pasaka	110
Koka jaunava. Turku pasaka	111
Dervišs un sasistais pods. Turku pasaka	115 ✓
Zeme prasa savu tiesu. Kaukaziešu pasaka	116 ✓

	Lpp.
Pelnrušķis. Kaukaziešu pasaka	120 ✓
Kā kerkendieši gāja malku cirst. Kaukaziešu pasaka	123
Muļķa auchieši. Kaukaziešu pasaka	125 ✓
Par mullu Nasredīnu. Kaukaziešu pasaka	126 ✓
Trīs vedeklas. Grieķu pasaka	128
Skaistākā sieviete pasaulē. Albāņu pasaka	131
Nabaga virs un skaistais dārzs. Serbu pasaka	135
Divi zagļi. Čigānu pasaka	140
Kā radās vijole. Čigānu pasaka	146
Laires zieds. Čigānu pasaka	148
Princese varde. Krievu pasaka	153
Dvēseļu ilgas pēc dzimtenes. Šveiciešu pasaka	159 ×
Mūsu mīlas Dievmātes dejojājs. Franču pasaka	160 ×
Daila un nezvērs. Franču pasaka	163
Vienroce. Franču pasaka	171
Nolādētās lakstīgalas. Vācu pasaka	180 ×
Puika kokā. Vācu pasaka	183 ×
Lielmāte Jutā. Vācu pasaka	186
Karaliene pie loga. Angļu pasaka	187
Kādēļ tu kluseji? Angļu pasaka	189
Baltais puika. Grenlandiešu pasaka	191 ×
Ceļojums ap zemes lodi. Grenlandiešu pasaka	193
Zila kalna Helge-Hals. Norvēģu pasaka	194
Godīgi pelnītais četru šķiliņu gabals. Norvēģu pasaka	202 ✓
Zaģļu meistars. Norvēģu pasaka	206 ✓
Mirkļis debesīs. Dāņu pasaka	218 ×
Rūķišu cepure. Dāņu pasaka	220
Pacietīgā sieva. Dāņu pasaka	222
Mācītājs muca. Dāņu pasaka	225
Gailis, dzirnutiņas un sirsoņu spiets. Zviedru pasaka	227
Aizliegtais skūpstis. Somu pasaka	230
Velnu pils. Somu pasaka	233
Galva. Somu pasaka	238
Pērkona dūkas. Igaunu pasaka	242
Kā muižnieks nokļuva debesīs. Igaunu pasaka	245
Mēness darvotājs. Igaunu pasaka	247
Nāve ābelē. Leišu pasaka	250
Naudas dzirnaviņas. Leišu pasaka	251
Par ģenerāli, kas pārvērtās kazu ganā. Leišu pasaka	253
Pasaku draugs. Leišu pasaka	257
Vienacīte, Divācīte, Trijācīte. Latviešu pasaka	259

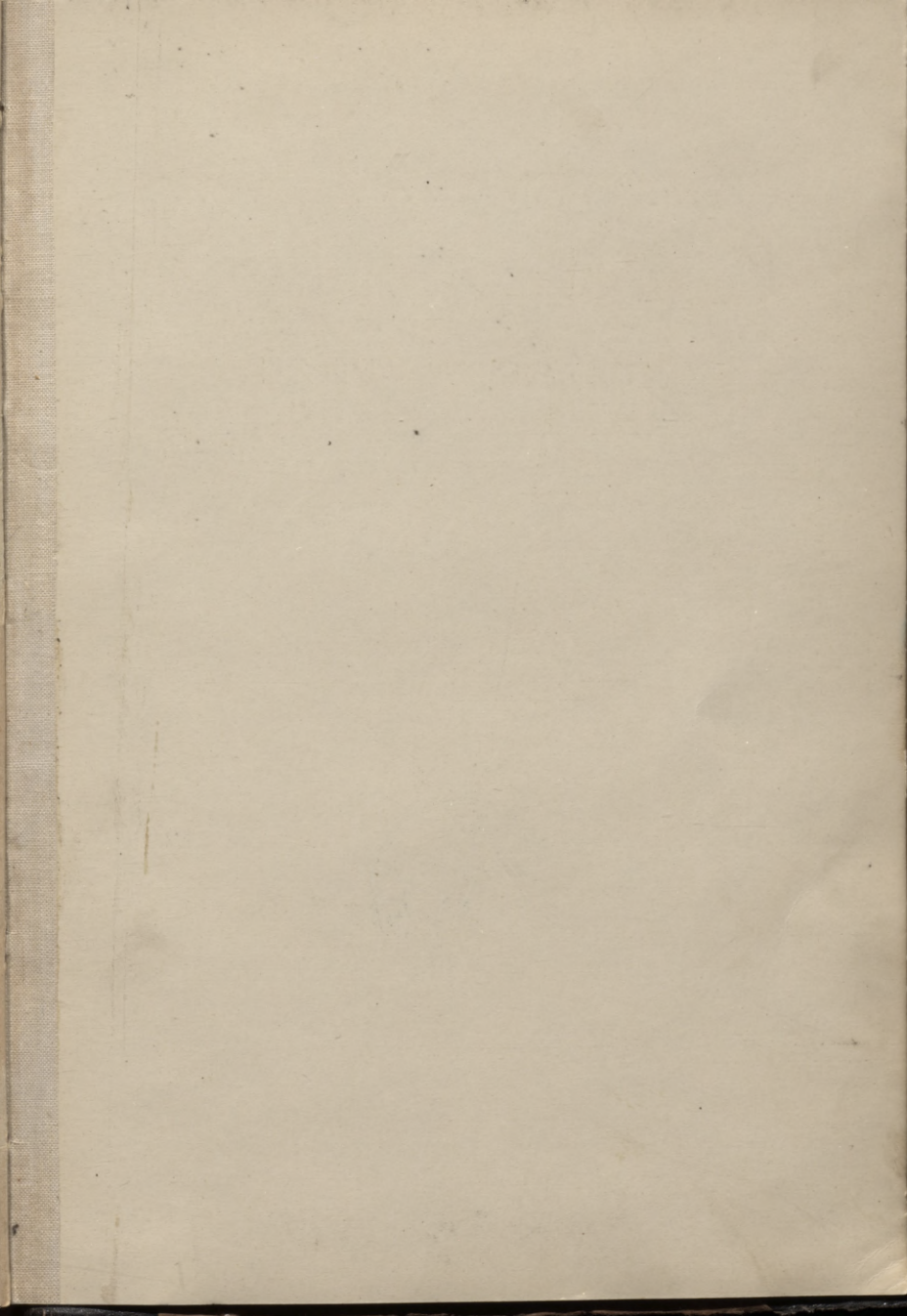
Ilūstrāciju saraksts.

	l.pp.
Sieva par simts govīm	3
Baīames sapulce	18
Miroņa ligava	34
Ho - Tai	46
Pūķu princese	58
Devīgākais cilvēks pasaulē	82
Princese Mirča	94
Koka jaunava	112
Zeme prasa savu tiesu	117
Skaistāka sievietē pasaulē	133
Princese varde	156
Mūsu milās Dievmātes dejotājs	161
Nolādētās lakstīgalas	181
Kādēļ tu klusēji?	190
Zilā kalna Helge - Hals	198
Pērkona dūkas	243
Par ģenerāli, kas pārvērtās kazu ganā	254
Vienacīte, Divacīte, Trijacīte (tris krāsu)	iepriekš teksta

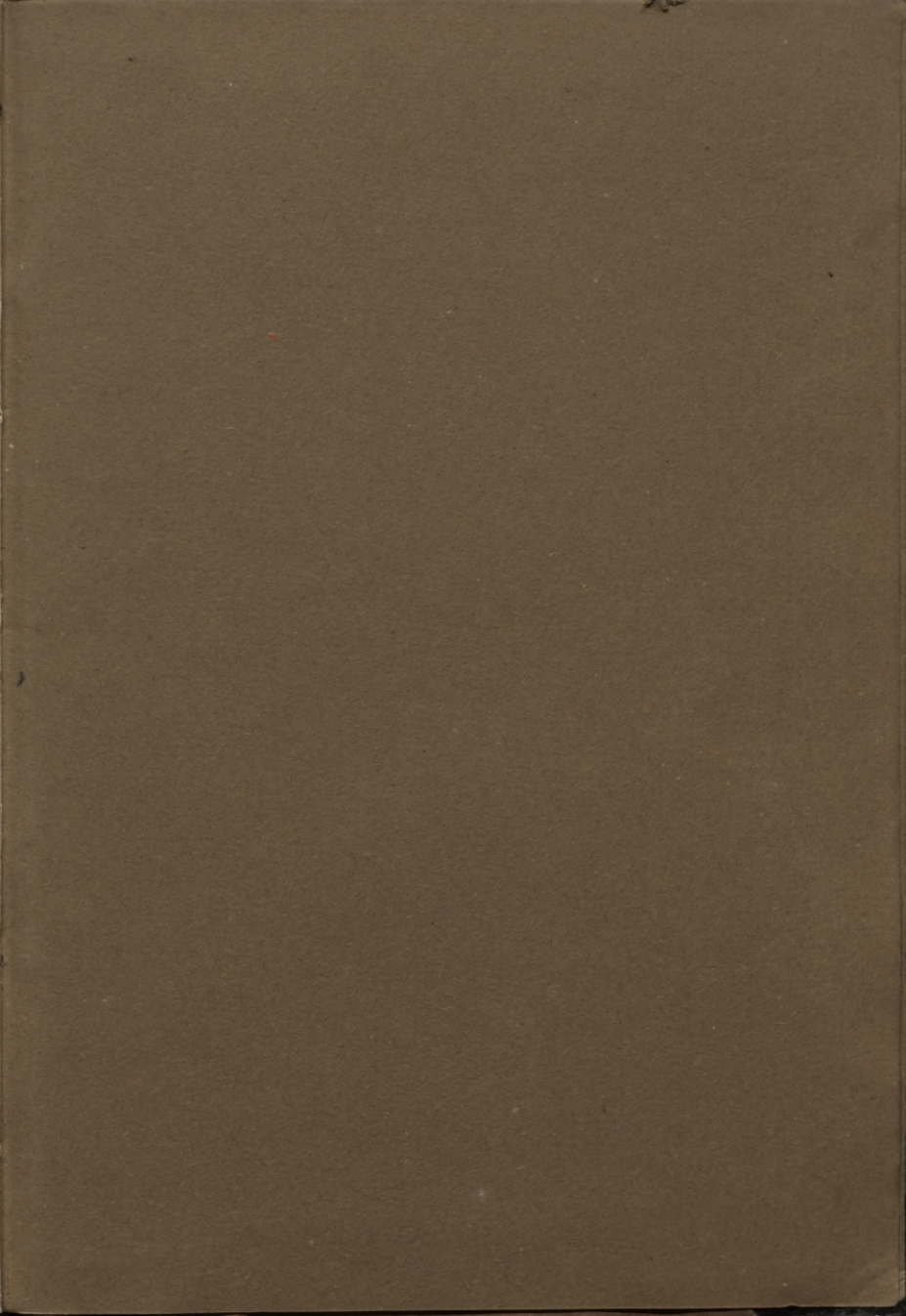

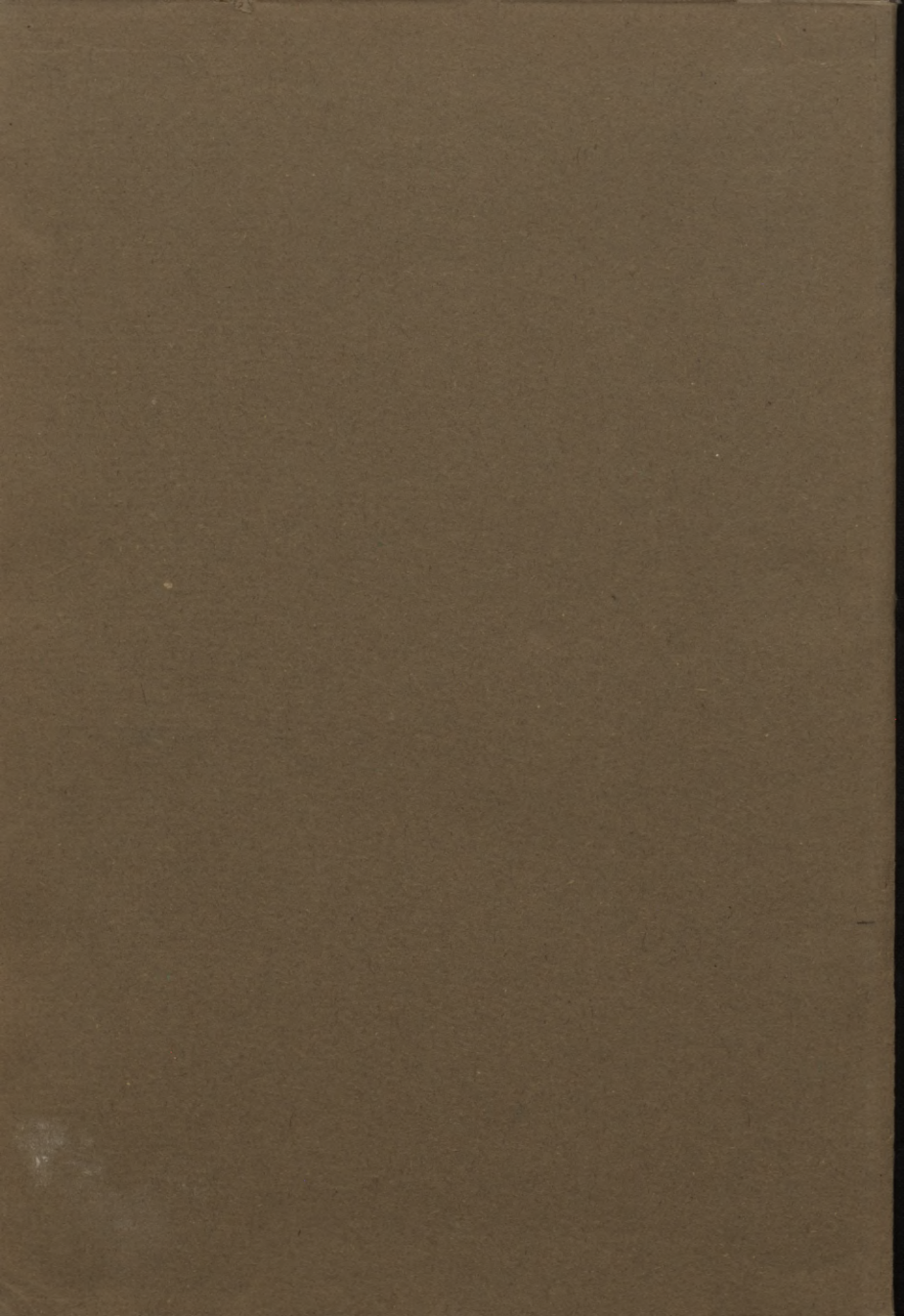
LB 490

27 JAN. 1931

LB 490

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310054051

1.620